

Valerian Marian
- coordonator -

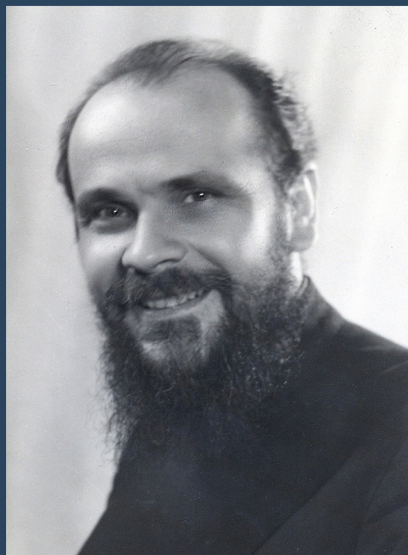
JUSTINIAN

VOCAȚIE ȘI MĂRTURIE ORTODOXĂ

Editura Renașterea
Editura Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmărilor

*„Oamenii! Așa de mult îi prețuiesc
și îi iubesc! Le trăiesc bucuriile,
durerile, tristețile și toată viața lor!”*

*„Rugăciunea are darul de a face să
picure în suflet neîncetatul izvor al
bucuriei. Sufletul din care nu se
înalță spre Cer glas de rugăciune este
asemenea unei case pustii, plină de
păienjeniș, locuită numai de păsările
întunericului. Un suflet care nu se știe
ruga nu va ști ce-i fericirea, chiar de
ar avea toate bogățiile pământului.”*

*„Prin răbdare ajungi să-l iubești pe fratele tău, să-l ierți pe fratele tău,
să-l respecți pe fratele tău, să vezi că-i mai bun decât tine, să vezi că-i mai
frumos decât tine, să vezi că-i mai harnic decât tine. Prin răbdare le vezi
pe toate acestea. Abia atunci te ridici.”*

Justinian Chira

ISBN 978-606-607-381-3

9 786066 073813

ISBN 978-606-8990-15-6

9 786068 990156

JUSTINIAN
VOCAȚIE ȘI MĂRTURIE ORTODOXĂ

Valerian Marian
coordonator

JUSTINIAN

VOCAȚIE ȘI MĂRTURIE ORTODOXĂ

Apare cu binecuvântarea
Înaltpreasfințitului Părinte

† ANDREI

Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului,
și Mitropolitul Clujului, Maramureșului și Sălajului

Editura Renașterea
Editura Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmăruului
2021

Volumul cuprinde prelegeri și referate prezentate în cadrul
Simpozionului „***Centenar Justinian Arhiepiscopul***”,
Baia Mare, 27 Mai 2021

Copyright©autorii, 2021

Răspunderea privind conținutul materialelor aparține exclusiv autorilor

Toate fotografiile din acest volum sunt publicate cu acordul
Fundației „Arhiepiscopul Justinian”

Corectura:
Cătălin-Bogdan Roatiș

Coperta:
Ioan-Claudiu Farcaș

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Justinian : vocație și mărturie ortodoxă / coord.: Valerian

Marian ; tipărită cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului

Părinte Andrei, Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și

Clujului, și Mitropolitul Clujului, Maramureșului și

Sălajului. - Cluj-Napoca : Renașterea ; Baia Mare : Editura

Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și

Sătmarului, 2021

Conține bibliografie

ISBN 978-606-607-381-3

ISBN 978-606-8990-15-6

I. Marian, Valerian (coord.)

CUPRINS

Cuvânt înainte	7
-----------------------------	----------

Partea I.

PRIN VREMI, CU JERTFELNICIE, PENTRU BISERICĂ ȘI NEAM

Cătălin Mihai Petrovai

Înaltpreasfințitul Justinian Chira – sfântul contemporan al generațiilor noastre. Perioada anterioară hirotoniei întru arhieru	11
--	----

Vasile Bîrsan

Viața și activitatea Înaltpreasfințitului Justinian Chira până în anul 1973	39
---	----

Marius Augustin Bîlț

Vlădica Justinian Chira – Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului (1973-1990)	47
---	----

Florin Tocaci

Înaltpreasfințitul Justinian – apărător neînfricat al Ortodoxiei în timpul prigoanei comuniste	63
--	----

Sergiu Bud

Justinian Chira. Provocări și realizări în perioada regimului comunist opresiv.....	75
---	----

Emanuel Șpan

Texte inedite în biblioteca de la Rohia a Arhiepiscopului Justinian.....	85
--	----

Florin Nicolae Roșean

Episcopul Justinian Chira, ctitor și îndrumător al învățământului
teologic din eparhie97

Ioan Gabriel Puț

Legăturile Înaltpreasfințitului Justinian Chira cu satul natal107

PARTEA a II-a.

PROVIDENȚIAL, PRINTRE OAMENI ȘI IDEI**Bogdan Claudiu Moisuc**

Justinian Chira sau gândirea care pătrunde în tainele vieții și ale
credinței127

Cosmin Bîlț

Rohia – loc de înveșnicire a legăturii spirituale dintre
arhiepiscopul Justinian și monahul scriitor Nicolae Steinhardt...
.....135

Andrei Florin Bîle

Înfrății prin credință și cultură: Justinian Arhiepiscopul și poetul
Ioan Alexandru141

Marcel Sergiu Donca

Paternitatea duhovnicească a arhiepiscopului Justinian, în
corespondența cu poetul Ioan Alexandru155

Ștefan Marius Gherghel

Înaltpreasfințitul Justinian - duhovnicul, în percepția lui Mircea
Crișan165

Anda Danciu

Justinian Chira, un suflet tânăr și atașat tineretului169

Florin Evi

File de poezie în pagini de jurnal. Extrase lirice din caietele
Înaltpreasfințitului Justinian175

Ciprian Mihai Rus

Iubirea de Dumnezeu și de oameni. Aspecte relevante în texte
justiniene183

Pr. Paul Grațian Drăgan

Nașterea Domnului reflectată în opera Înaltpreasfințitului
Justinian Chira193

Diac. Vlad Nechita

Dincolo de citire și citare. Cuvinte memorabile ale arhiepiscopului
Justinian prezente în mediile de comunicare moderne201

FILE DE ALBUM211

CUVÂNT ÎNAINTE

Cuvintele pe care le folosim dăinuie, evoluează și reverberează pe mari perioade de timp, procesul nefiind foarte diferit de evoluția observabilă în natură, natură care, în elementele ei, însumează și reflectă o cultură a recunoștinței. Dintre toate cuvintele care au evoluat de-a lungul timpului, „iubire” și „recunoștință” sunt cele mai frumoase și definesc omul, „coroana creației”, în toată plenitudinea ființării lui. Noi, oamenii, trăim căutând să dobândim aceste virtuți.

Iubirea și recunoștința creează armonia pe care o găsim în întreg Cosmosul. Această armonie este o forță atât de puternică, încât depășește capacitatea noastră de înțelegere. Însă, adeseori, își fac apariția durerea și necazurile. Există perioade în care, din cauza lipsei de iubire și de recunoștință, armonia din Univers este tulburată sau, altfel spus, Dumnezeu „îngăduie” ca lumea să fie cuprinsă de haos și dezastre naturale... Acestea sunt rezultatul dezechilibrelor apărute în absența iubirii și a recunoștinței. Opusul dezechilibrului este armonia. De aceea, atunci când în jurul nostru există vibrații pozitive, când ființa noastră este expusă unor cuvinte benefice, nu putem avea parte de altceva decât de sănătate și de o stare de bine. În același fel, cuvintele rele și vibrațiile lor negative vor avea, cu siguranță, un efect negativ asupra trupurilor noastre și, deci, nu ar trebui să fim surprinși atunci când cuvintele distructive chiar distrug. Prin urmare, multe lucruri pot depinde de un singur cuvânt. Iată de ce cursul vieții noastre depinde de felul cum folosim cuvintele și de modul în care ne raportăm la sensul lor în fiecare zi.

Astăzi, din ce în ce mai mulți oameni par să se simtă pierduți. Tinerii nu mai știu ce au de făcut cu viitorul lor. Motivul acestei senzații a lipsei de sens și al acestui sentiment de confuzie este faptul că lumea pe care ne-am creat-o ni se pare artificială. În această societate de consum, în globalism și consumism, în care orice lucru pe care-l vedem ne apare drept străin și făcut de altcineva, singurele lucruri reale rămân cele create de mâna Ziditorului: soarele, luna, stelele, pământul, apele... În acest sens,

cele două virtuți, a iubirii și a recunoștinței, privesc deopotrivă două realități conexe: cea verticală, îndreptată spre Dumnezeu, Părintele de la care ne vine „tot darul cel desăvârșit”; cea orizontală, îndreptată spre semenul și aproapele nostru.

Conștiința acestor două realități și responsabilități a dus la dorința sfântă de a marca și noi, cu un sincer gând tineresc împlinirea a o sută de ani de la nașterea vrednicului de pomenire și neuitare Justinian, Arhiepiscopul Maramureșului și Sătmăruului. Alături de celelalte manifestări culturale organizate de Episcopia noastră cu binecuvântarea și din inițiativa Preasfințitului Iustin al Maramureșului și Sătmăruului - Târnosirea Bisericii monument istoric din Plopiș, în care a fost botezat Înaltpreasfințitul Justinian; inaugurarea Casei memoriale „Justinian Arhiepiscopul”; editarea volumelor „Arhiepiscopul Justinian la Centenar” și „Scrisori”, cuprinzând corespondența dintre Justinian Chira și Ioan Alexandru - și Domeniul de Teologie Ortodoxă „Justinian Arhiepiscopul” din cadrul Facultății de Litere Baia Mare, prin părinții profesori, alături de studenții și masteranzii noștri teologi, sub coordonarea domnului lector univ. dr. Valerian Marian a organizat în anul acesta Simpozionul cu tema „Centenar Justinian Arhiepiscopul”. Din pricina pandemiei, Simpozionul s-a desfășurat online, iar lucrările prezentate s-au constituit în acest volum, ca un gest de iubire sfântă și de recunoștință față de uriașa personalitate duhovnicească și culturală a voievodului spiritual al Maramureșului și Sătmăruului, Justinian Arhiepiscopul.

Binecuvântăm și apreciem, după cuviință, efortul, dragostea și jertfelnicia tuturor, rugând pe Bunul Dumnezeu să-i răsplătească cu alese daruri duhovnicești.

†Timotei Bel Sătmăreanul
Arhiereu Vicar

Baia Mare
27 noiembrie 2021

PARTEA I

PRIN VREMI, CU JERTFELNICIE, PENTRU BISERICĂ ȘI NEAM

**ÎNALTPREASFINȚITUL JUSTINIAN CHIRA –
SFÂNTUL CONTEMPORAN AL GENERAȚIILOR NOASTRE.
PERIOADA ANTERIOARĂ HIROTONIEI ÎNTRU ARHIEREU**

CĂTĂLIN MIHAI PETROVAI

Prolog. Viața înainte de intrarea în mănăstire

Etimologia numelui „Ioan” – Justinian Chira

Ioan este cel mai frecvent întâlnit prenume din România. Își are originea de la numele ebraic „Johanan,” fiind format din „Iahve”, care înseamnă „Dumnezeu,” respectiv „Jo” și „hanan”, care se traduce „a avea milă” sau „a milui”. Spus cu alte cuvinte, „Dumnezeu a avut milă” sau „miluiește Doamne”. Numele s-a răspândit încă din zorii creștinismului, fiind purtat de numeroși sfinți. Azi este asociat cu Sfântul Ioan Botezătorul sau cu Sfântul Apostol și Evanghelist Ioan.¹ Credincioșii oferă copiilor lor la botez un nume de sfânt, acesta semnificând un gest de profundă apreciere față de sfântul al cărui nume îl poartă. Această decizie vine cu o dublă grijă, atât din partea celui ce a primit numele, de a cinsti sfântul respectiv, cât și a sfântului, de a-i purta de grijă noului creștin, întreaga viață. Cu siguranță tânărul Ioan a ținut seamă de această îndatorire, întrucât și-a dedicat întreaga viață slujirii lui Dumnezeu și Bisericii.

Numele de familie „Chira” este originar din limba greacă, venind de la substantivul „Kirios”, care înseamnă „Divinitate Supremă”, „Dumnezeu” sau de la adjectivul „kyriakos”, care se traduce „domn

¹ Valerian Marian, *Numele în creștinism. Semnificații teologice ale numelui persoanei umane, de la naștere și până dincolo de moarte*, în „Numele și numirea. Actele conferinței internaționale de onomastică «Numele și numirea», Ediția a IV-a: Sacru și profan în onomastică”, Coord. O. Felecan, Editura Mega, Editura Argonaut, Cluj-Napoca, 2017, p. 243.

ceresc”. „În Noul Testament există 717 pasaje în care întâlnim termenul *kyrios*.”²

Numele Ioan și prenumele Chira și-au pus o amprentă semnificativă asupra destinului tânărului, având să prefigureze, încă de la început, grija lui Dumnezeu față de el. Aceasta explică atracția interioară spre a-L preamări pe Dumnezeu și a urma drumul mănăstirii fără să fi avut un contact precedent cu acest stil de viață. Numele „Justinian,” cel pe care l-a primit în momentul în care a fost tuns în monahism, este mai mult întâlnit în sfera monahală decât în lumea laică. „Justinian” provine din latinescul „*ius*”, care înseamnă „drept”, sau din „*just*”, care înseamnă „conform cu adevărul.”

Înaltpreasfințitul Arhiepiscop Justinian Chira s-a născut în satul Plopiș, din părinții Ilie și Maria, cel mai probabil în data de 22 mai 1921, în Duminica Mare, deși în certificatul de naștere figurează data de 28 mai 1921. A existat această diferență între data nașterii și cea din acte deoarece, în acea perioadă, copiii erau înregistrați atunci când părinții aveau timp să meargă la oficiu.

Înclinațiile spirituale ale viitorului Arhiepiscop își au rădăcinile încă din copilărie. Tatăl său, îmbrăcat în haine de sărbătoare venea de la Biserică, în ziua de Paști, cu un vas cu paști, pentru că „părinții aveau grijă de sufletele copiilor lor”³, totodată fiind oameni cu o trăire religioasă profundă. În acea zi, ei se spălau pe mâini și pe față cu apă adusă de mama lor de la izvor, încă din zori. Aceasta semnifica un dar de sănătate de la Dumnezeu, pentru întreg anul. După aceea, în comuniune, spuneau Rugăciunea domnească, fiind urmată de binecuvântarea mesei, făcută de tatăl său: „*Ca un patriarh binecuvânta tata masa în ziua de Paști.*”⁴ Înaltpreasfințitul mărturisește că aceasta a fost cea mai frumoasă amintire din copilăria sa.

La vârsta de 16 ani, tânărul Ioan și-a exprimat dorința de a merge la mănăstire, însă părinții l-au refuzat, motivându-i că e singurul moștenitor al familiei, având în vedere că toate surorile lui

² Vasile Gabrian, *Dicționarul Noului Testament*, Editura Casa Cărții, Oradea, 2008, p. 285.

³ Justinian Chira, *Drepturile copilului*, Editura Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmăruului, Baia Mare, 1994, p. 14.

⁴ Eduard Bogdan, *Justinian*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2006, p. 27-28.

erau căsătorite și, prin urmare, făceau parte din alte familii. Este de menționat faptul că, încă din fragedă pruncie, Ioan a simțit prezența lui Dumnezeu, a îngerilor și a Maicii Domnului – cu toate că nu cunoștea Biblia – după cum mărturisește: *„Lumea spirituală, pentru mine, era tot atât de reală ca și lumea materială; așa cum cu trupul trăiam cele materiale, în adâncul sufletului meu trăiam cele spirituale”*⁵. Tot pe când avea 16 ani, tatăl său s-a îmbolnăvit. Acesta simțind că timpul său în această lume este pe sfârșite, a cerut să fie așezat jos, pe podeaua casei. Mama a plecat să anunțe familia că soțul său este pe moarte. Rămas singur, Ioan a fost chemat de tatăl său, care i-a poruncit să aibă grijă de mama lui. Apoi l-a tras la pieptul său și l-a binecuvântat pe cap cu ambele mâini, asemenea unui Patriarh, și l-a rugat să-i citească Paraclisul Maicii Domnului. În timp ce Ioan citea, a simțit că tatăl său a plecat la Domnul. Îl rugase să-i citească Paraclisul întrucât știa că *„rugăciunea ne unește cu Dumnezeu.”*⁶

Orfan de tată, rămas doar cu mama, în jurul vârstei de 20 de ani *„i-a răsărit în gând și i-a crescut în suflet”*⁷ dorința de a pleca definitiv la Mănăstire. Mama, la fel ca și prima dată, s-a opus, dar, de data acesta, tânărul nu a mai dat înapoi, rămânând statornic în decizie. Fiind atât de hotărât, a vorbit cu preotul satului, Vasile Hereș; acesta, la rândul său, a vorbit cu starețul de la Mănăstirea Rohia, Nifon Matei, care a spus că îl așteaptă. La rugămințile mamei, i-a rămas alături până în 1941, când, în final, i-a spus că pleacă definitiv la mănăstire. A fost o veste cumplită pentru mama lui, deoarece, pe lângă faptul că a rămas văduvă, avea să rămână și singură. Ea a încercat, prin diverse metode, să îi amâne plecarea, dar nu a reușit decât până în data de 12 martie 1941, când tânărul Ioan avea să-și asculte chemarea interioară.

Spera ca ziua aceea să fie pentru el *„o zi a nașterii pentru viața cea nouă, viață pusă în slujba neamului din care face parte și a*

⁵ Aceasta este viața mea – P.S. Iustinian Chira (2007), Sursă web: <https://www.youtube.com/watch?v=PFwEvLVcUkl>, accesată la 08. 01. 2021.

⁶ Justinian Chira, *Carte de rugăciuni și cântări religioase*, Editura Tipomar, Baia Mare, 1994, p. 4.

⁷ Idem, *Știință și credință*, Editura Episcopiei Ortodoxe a Maramureșului și Sătmărlui, Baia Mare, 2011, p. 28.

Bisericii,”⁸ însă drumul spre Mănăstirea Rohia a fost anevoios și presărat cu ispite. Cea dintâi ispită a apărut foarte curând după plecare, la Mănăstur, unde era zi de târg. Văzând un camion din care se descărca marfă la un magazin, Ioan a mers la șofer și l-a întrebat dacă merge spre Lăpuș, sperând că îl va putea duce și pe el acolo. Șoferul, fiind un om mai în vârstă, i-a răspuns că tocmai într-acolo va merge, dar mai întâi de toate să îl ajute să descarce marfa. După ce au isprăvit lucrul, băiatul a rămas surprins să vadă plecarea neașteptată a camionului în direcția opusă, către Baia Mare. Mâhnit, Ioan a mers la vânzătoarea magazinului pentru a-i spune cele întâmplate. Aceasta i-a oferit pentru munca depusă 50 de fileri ungurești. Ioan i-a refuzat, spunând că nu are nevoie de banii lor, ci doar îi pare rău de faptul că l-au mințit.⁹

Plecând de acolo, a întâlnit un locuitor al satului, pe care l-a întrebat unde este Lăpușul, iar acesta l-a îndrumat să treacă podul și să meargă pe drum înainte și va ajunge la Târgu Lăpuș. Călătoria nu a fost ușoară și din pricina faptului că încălțările lui erau vechi și găurite în așa măsură încât îi ieșeau degetele din ele. Era 12 martie, când primăvara bătea la ușă, iar zăpada începea să se topească. Din pricina apei, încălțările se desfăceau și mai tare. În legătură cu aceste greutăți avea să afle mai târziu că „*puțina durere de aici, ne gătește acolo viața cea de veci.*”¹⁰

Ajuns la Lăpuș, a mers la protopop, fiindcă avea să-i dea o scrisoare de la preotul din satul natal. Acesta, la rândul său, i-a dat corespondența pe care trebuia să o ducă starețului mănăstirii Rohia. Spre seară a sosit în satul Rohia, unde avea să întâmpine cea de-a doua ispită: întâlnește un om pe care îl roagă să-l îndrume spre mănăstire, dar acesta i-a răspuns strigând. A fost un șoc pentru el, pentru că se aștepta ca oamenii din acel loc să fie asemenea îngerilor, dat fiind faptul că aveau mănăstirea în sat.

Ajuns la poarta mănăstirii, Înaltpreasfințitul mărturisește următoarele: „Am dat, apoi, de poarta mănăstirii și am început să

⁸ Idem, *Colo'n sus în vremea aceea*, Editura Mănăstirii Rohia, 2010, Baia Mare, p. 99.

⁹ *Aceasta este viața mea – P.S. Iustinian Chira (2007)*, Sursă web: <https://www.youtube.com/watch?v=PFwEvLVcUkl>, accesată la 08. 01. 2021.

¹⁰ Justinian Chira, *Învățăături creștinești*, Editura Bunavestire, Bacău, 1998, p. 40.

urc. Începea să se facă seară. Mergând pe vale, am văzut printre copaci o casă văruiată. Am început să bat la cruci, am crezut că aia e mănăstirea. Când am ajuns acolo, am văzut că era o casă pustie. Eram disperat pentru că începea să se însereze. Dar, în momentul acela, am auzit cântând un cocoș. M-am uitat pe coastă în sus și atunci am văzut biserica mănăstirii. Am mers apoi de-a dreptul, nu am mai mers pe cărare, pe unde venea apoi mama, mai târziu. Și am intrat în curtea mănăstirii.”¹¹

Cea de-a treia ispită a apărut chiar la intrarea pe poarta mănăstirii, unde a zărit trei oameni care lucrau la lemne. Această atmosferă a așezat în sufletul lui o stare negativă, o ceață, dar s-a abținut să își exprime simțămintele. Ioan s-a folosit de scrisoarea de la protopop și le-a spus muncitorilor că trebuie să i-o înmâneze starețului. Unul dintre oameni a intrat pe o ușă și s-a întors cu vestea că părintele stareț îl așteaptă.

A intrat într-o sală unde erau două uși: una la dreapta și una la stânga. Gândindu-se, a decis să intre pe cea din dreapta. Acolo, mare i-a fost mirarea să găsească un călugăr care nu i s-a părut că seamănă cu portretul pe care și-l imaginase despre stareț. I-a dat scrisoarea, dar acesta l-a îndrumat să meargă pe cealaltă ușă, că acolo va găsi starețul. Ajuns în încăperea starețului, îl găsește foarte luminos, stând pe scaun și îi spune că el este tânărul despre care a vorbit cu preotul satului. Starețul era un om înalt, cu ochi albaștri, blond; era ca un înger, în viziunea tânărului. Îi spune să stea liniștit, să rămână câteva zile ca să vadă cum e viața la mănăstire și cum sunt călugării. Tânărul Ioan a fost nemulțumit de acest răspuns și a insistat că el a venit să rămână, să devină călugăr. Starețul îi spune din nou că ar fi mai bine să rămână o vreme să vadă dacă se acomodează. Ioan, *„împins înainte de același elan ce stăpânește toate sufletele mari, care doresc să fie călăuză semenilor lor”*¹² repetă, plângând, pentru a treia oară, că el nu a venit să viziteze mănăstirea, ci ca să fie călugăr. Starețul a văzut că băiatul era hotărât, a venit lângă el, l-a îmbrățișat, i-a zâmbit și i-a spus că din acest moment îl primește la mănăstire.

¹¹ Aceasta este viața mea – P.S. Iustinian Chira (2007), Sursă web: <https://www.youtube.com/watch?v=PFwEvLVcUkl>, accesată la 08. 01. 2021.

¹² Pagini de pateric – Rohia, Editura Mănăstirii Rohia, 2010, p. 23.

„A fost un moment fericit pentru mine; am ieșit ca un miel, zburdând, din casa starețului. În momentul acela, a început cineva să bată toaca, atât de frumos. Nu auzisem în viața mea o muzică atât de frumoasă. Dintr-o dată, auzind toaca bătând, s-a deschis cerul, a dispărut starea mea de apăsare pe care am avut-o, s-a luminat tot orizontul și au apărut în sufletul meu o bucurie și o fericire care nu au încetat niciodată. Cu aceasta am început viața monahală, în 12 martie 1941.”¹³ Astfel, acea chemare interioară, pe care a simțit-o de la început, a fost auzită de Dumnezeu și răsplătită prin faptul că a fost acceptat de starețul Nifon, creându-i astfel o bucurie cerească.

Mediul familial al Înaltpreasfințitului Justinian Chira

Familia în care am crescut și ne-am format este piatra de temelie pentru toate realizările noastre. „Dacă am ceva bun, cât de puțin, de la ei am moștenit, al lor e meritul: al lui tata Ilie și al mamei Maria. Ce nume frumoase, Ilie și Maria!”¹⁴ Prin această afirmație Justinian își arată recunoștința și dragostea față de părinții lui. Prin recunoștința sa, el nu își asumă, ca fiind de la el, nici o calitate pe care o are, spunând ori că este de la Dumnezeu, ori, că acele calități pe care le are sunt ceva ce a dobândit de la proprii părinți.

„Nimic nu se întâmplă în lume fără un scop. Asta trebuie să acceptăm.” Înaltpreasfințitul pornește cu această idee, deoarece se gândește că nimic nu s-a întâmplat la voia întâmplării, ci toate au fost rânduite de grija lui Dumnezeu. Până și plecarea sa din casa părintească la vârsta de 20 de ani a făcut parte din planul Atotputernicului Dumnezeu. Cu siguranță, dacă ar fi plecat urechea la insistențele mamei sale și ar fi rămas în casa părintească, Justinian ar fi fost un bun gospodar, însă ar fi privat poporul de un mare părinte și păstor duhovnicesc.

Mama lui nu a înțeles de la bun început că acesta a fost planul lui Dumnezeu pentru fiul ei, de aceea nu l-a iertat decât după un timp. S-a văzut că l-a iertat prin faptul că a început să-l sprijine, trimițându-i bani pentru haine și chiar pentru a cumpăra cărțile care

¹³ Aceasta este viața mea – P.S. Iustinian Chira (2007), Sursă web: <https://www.youtube.com/watch?v=PFwEvLVcUkl>, accesată la 08. 01. 2021.

¹⁴ Octavian Butuza, *Justinian – Patriarhul Maramureșului*, Editura Eurotip, Baia Mare, 2012, p. 108.

au stat la temelia bibliotecii mănăstirii. Deși a înțeles, nu a putut să umple niciodată golul din inima ei. Mergea frecvent la hramurile mănăstirii pentru a-și vedea băiatul și pentru a discuta cu el. La final, mergea acasă, împăcată cu gândul că și-a mai putut vedea încă o dată odorul.

În ceea ce privește credința în Dumnezeu și rugăciunea, Justinian a avut un foarte bun exemplu în persoana tatălui său deoarece acesta începea fiecare zi în rugăciune și la fel o și termina. Astfel, viitorul monah și arhiepiscop a avut cadrul propice pentru formarea viitoarelor calități, învățând din exemplul părinților, la care nu a văzut niciodată vorbe urâte, tâlhărie, minciună, desfrâu sau beție. Pentru acest dar frumos – părinții noștri – trebuie să îi fim etern recunoscători lui Dumnezeu.

„L-am întrebat într-o duminică pe tata: «Tată, de ce dumneata duminica dai la animale hrană mai bună?» Și el mi-a răspuns: «Ca și animalul să simtă că-i sărbătoare astăzi».”¹⁵ Tatăl său l-a învățat cât este de importantă ziua Domnului, arătându-i faptul că este o zi de sărbătoare pentru întreaga creație.

Pentru copii, prima icoană din viața lor este chipul părinților: *„Nu vreau să mă laud, nici nu vreau să îi laud, dar vă spun că așa a fost darul lui Dumnezeu: am avut doi părinți sfinți; tata și mama au fost ca sfinții.”¹⁶*

Justinian Chira - starețul providențial

Mănăstirea „Sfânta Ana” de la Rohia

În viziunea Înaltpreasfințitului Justinian, Biserica și în mod special mănăstirile au constituit pentru poporul român locul unde *„ni s-a cultivat limba, ni s-a scris istoria, ne-a odrăslit cultura, a învățat poporul carte, au plâns și s-au bucurat strămoșii noștri. Aici au găsit tărie și adăpost vitejii și eroii neamului, aici au fost îngrijiți neputincioșii și bătrânii. În aceste venerabile așezăminte s-au adunat, ca într-o vistierie, comorile de suferințe, de nădejde și de glorie ale*

¹⁵ Justinian Chira, *Dialoguri*, Editura Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmăruului, Baia Mare, 2013, p. 170-171.

¹⁶ Octavian Butuza, *Justinian – Patriarhul Maramureșului*, p. 211-212.

neamului nostru.”¹⁷ Biserica a fost și va rămâne pentru totdeauna leagănul poporului, indiferent de problemele sau nevoile cu care se va confrunta.

Datorită faptului că Înaltpreasfințitul Justinian a iubit foarte mult mănăstirea Rohia, este importantă cunoașterea istoricului acestui așezământ monahal. *„Mănăstirea Sfânta Ana este situată în nord-vestul României, în Transilvania, în hotarul comunei Rohia, regiunea Lăpuș, județul Maramureș, de partea dreaptă a șoselei ce trece dinspre Dej spre Târgu Lăpuș, peste Mogoaja. Distanța de 900 de metri de la șosea la mănăstire o străbați pe un drum prin pădure, săpat în deal, între 1945-1946. Depărtarea de la Dej la Rohia este de 30 km, iar de la Rohia la Târgu Lăpuș de 7 km. Mănăstirea este așezată în mijlocul unei păduri de fag și de stejar, pe un picior de deal ce se desprinde dintre dealurile înconjurătoare care, spre apus și miazănoapte, sunt mai înalte decât el. Altitudinea vetrei unde este așezată mănăstirea este de aproximativ 740 m. Locul este orientat spre sud și este foarte frumos, luminos și ferit de curenții reci dinspre apus și miazănoapte.”*¹⁸

În cursul unei vizite a preotului Nicolae Gherman la mănăstire, acesta i-a povestit starețului Justinian ce l-a făcut să construiască mănăstirea. Mănăstirea „Sfânta Ana” din Rohia a luat ființă din dorința lui Dumnezeu de a se construi un lăcaș de cult Maicii Domnului. Această dorință a fost vădită în repetatele vise ale lui Nicolae Gherman și prin arătările miraculoase ale fiicei sale Anuța, care a murit în copilărie, și care îi cerea *„să facă o Casă la Maica Domnului în Dealul Viei”*¹⁹, arătându-i exact și locul.

Neștiind cum să interpreteze acest vis, pentru o lungă perioadă, preotul l-a trecut cu vederea. Dar, într-o zi, a intrat în casa lui o vecină bătrână, care l-a deșteptat, spunându-i să-și asculte visul și să construiască mănăstirea despre care îi povestește, în fiecare noapte, copila sa. Din acel moment, Nicolae Gherman s-a decis să asculte îndemnul lui Dumnezeu.

¹⁷ Justinian Chira, *Mănăstirea „Sf. Ana” Rohia: monografie*, Editura Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmarului, Baia Mare, 2009, p. 17.

¹⁸ *Ibidem*, p. 42.

¹⁹ *Ibidem*.

În următoarele zile, când preotul Nicolae Gherman a mers să vadă locul indicat, s-a întristat, deoarece acesta nu era potrivit nici măcar pentru o odaie, darămite pentru o mănăstire. Locul fiind în pantă și acoperit de piatră, preotul a căutat altul, mai drept, în apropiere. Găsindu-l, l-a însemnat cu o cruce improvizată, urmând ca în zilele următoare să înceapă lucrările.

Mare i-a fost mirarea ca, în ziua în care a mers să cugete asupra construcției, să vadă că acea cruce improvizată a fost mutată din locul în care fusese pusă inițial, găsind-o înălțată în locul descoperit în vis. Acest lucru s-a întâmplat, în mod miraculos, mai multe zile de-a rândul, iar părintele Gherman și-a dat seama că nu era important doar faptul că trebuie să construiască o mănăstire; și locul era la fel de important. *„Aceasta este partea de vis și miracol ce pare aproape legendară, care stă la temelia acestei mănăstiri. Dar, ca viețuitor în acest loc, timp de un sfert de veac, am ajuns să-mi dau seama, în acest răstimp, că acest loc, într-adevăr, numai de Dumnezeu a putut fi ales, pentru că un om nu ar fi putut alege un astfel de loc, care era impropriu pentru un așezământ monahal.”*²⁰ Doar Dumnezeu ar fi putut alege un loc atât de frumos și plin de comori naturale, unde cerul se unește cu pământul, unde vântul adie încet prin mantia cea verde a mănăstirii, iar soarele încălzește fiecare suflet care ajunge în acest binecuvântat colț de țară.

Nicolae Gherman, parohul ortodox al comunei Rohia, a început construirea bisericii mănăstirii „Sfânta Ana” în anul 1923. În anul 1925 lucrările la construcția bisericii erau aproape terminate, așa că fondatorul a trimis Episcopiei Clujului actul fundațional, iar în 15 august 1926 Episcopul Nicolae Ivan a oficiat sfințirea mănăstirii, aceasta fiind prima mănăstire de acest fel din partea Ardealului. Precum *„dintr-o ghindă se ridică un arbore uriaș, dintr-o sămânță mică de mac răsar plante puternice, pline de viață, care dau roade bogate”*²¹, la fel a fost și în cazul acestei mănăstiri. S-a ridicat treptat, iar în timp a ajuns să fie unul dintre cele mai distinse locașuri de închinare.

²⁰ *Ibidem*, p. 44-45.

²¹ *Idem, Reflecții din caietele Arhiepiscopului Justinian*, Volumul IV, Ediție îngrijită de Mircea Crișan, Editura Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmăruului, Baia Mare, 2017, p. 115.

Până în prezent, la cârma mănăstirii Rohia au fost mai mulți stareți: Ieromonahul Chentirion Sava (1926-1927), Protosinghelul Gheronte Guțu (1931-1937), Ieromonahul Ivistion Sava (1939-1940), Ieromonahul Nifon Matei (1940-1944), Arhiepiscopul Justinian Chira (1944-1973), Arhimandritul Serafim Man (1974-1984), Episcopul Iustin Hodea (1988-2017), Arhimandritul Macarie Motogna (2017-azi).

Înrolarea în armată

În 15 august 1942, Înaltpreasfințitul Justinian a fost sfințit diacon de episcopul Nicolae Colan. În toamna aceluiași an a fost luat în armata ungurească, la Mișcolț.

Acolo erau mulți soldați români, iar la auzul că a fost adus și Justinian, toți au mers la el pentru a discuta. Acesta considera că „*primirea credincioșilor este cea mai sfântă datorie a lui.*”²² De Crăciun au petrecut cu toții în cazarmă; soldații de alte naționalități au primit concediu, dar românilor nu li s-a dat. La mijlocul nopții, colonelul, locotenentul și ofițerii le-au făcut o vizită în cazarmă pentru a petrece cu ei. Ofițerii au rămas surprinși să afle de la Justinian că, deși sunt ortodocși, românii sărbătoresc Crăciunul pe stil nou. În acel moment, comandantul și-a cerut scuze că nu a știut și le-a spus că de aceea nu le-a dat concediu de Crăciun, ca în cazul celorlalți soldați, și le-ar fi dat concediu după două săptămâni, după stilul vechi.

Astfel, după două săptămâni, comandantul s-a ținut de cuvânt și i-a lăsat și pe ei acasă. Justinian a mers cu trenul de la Mișcolț la Cluj și s-a gândit să rămână acolo peste noapte, la căminul episcopiei, pentru ca a doua zi să meargă cu autobuzul la Rohia. Ajuns în curtea episcopiei, s-a întâlnit cu episcopul Nicolae Colan. Acesta a crezut că Justinian a venit pentru a fugi de armată. Justinian i-a povestit, însă, motivul real pentru care a venit atât de târziu acasă. Episcopul i-a dat o veste bună: având în vedere că trebuia să îi facă o vizită unei persoane din aparatul administrativ al Ungariei, va discuta cu acesta

²² Idem, *Reflecții din caietele Arhiepiscopului Justinian*, Ediție îngrijită de Mircea Crișan, Editura Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmarului, Baia Mare, 2015, p. 35.

să îl elibereze din armată. În următoarea zi, Justinian a ajuns la mănăstire și a constatat că aceasta era aproape goală. A găsit doar starețul și un călugăr pe nume Vasile. A poposit acolo pentru două săptămâni, după care s-a întors în armată; în data de 14 martie, Înaltpreasfințitul a fost eliberat, primind așa-numitul livret de eliberare. La scurt timp după întoarcere, a fost sfințit preot, în data de 17 aprilie 1943.

Justinian Chira – stareț al Mănăstirii „Sfânta Ana” Rohia

Marele teolog român pr. prof. dr. Dumitru Stăniloae, în urma unor vizite la mănăstire, și după observarea activităților desfășurate acolo, a lăsat ca mărturie următoarele cuvinte, care au creat un portret întocmai al lui Justinian Chira ca stareț.

Astfel, scriind în „Cartea de Aur”, părintele Stăniloae declară despre mănăstire și stareț următoarele: *„Am fost și eu și soția mea o vreme oaspeții acestei sfinte mănăstiri. Am cunoscut bine duhul ei. Am fost învăluiți și pătrunși adânc de puterea cu adevărat dumnezeiască a acestui duh. Modul în care Părintele Protosinghel Justinian Chira conduce și formează sufletește pe Părinții și Frații acestei sfinte mănăstiri, spre tot o mai multă asemănare cu Hristos Domnul, e un model întru totul ortodox și românesc, ținând seamă de duhovnicia ortodoxă și de tradițiile străbune. Modul acesta înfrumusețează sufletul tinerilor adunați aici pe direcția posibilităților românești, asemenea smeritelor înflorituri de pe ușile sfintelor biserici, de pe ștergarele de la icoane, asemenea simțirilor exprimate curat și duios, contemplativ și îngeresc în troparele noastre. Nicăieri nu am văzut suflete de tineri feciori ai satelor noastre atât de curate, de delicate, de distinse, de smerite, de o noblețe duhovnicească ca aici. Sunt modele de ce poate face credința din sufletul omenesc și, în speță, de ce culmi de frumusețe poate crea sufletul românesc prin credință și prin ortodoxie. Prin această mănăstire pătrunde ca o pecete lumina ortodoxiei tot mai adânc în sufletul românesc și-l apără și-l scoate de sub influențele ce-l înstrăinează de el însuși.”*²³

Sunt importante de menționat câteva evenimente care au avut loc la scurt timp după moartea prematură a vrednicului stareț Nifon

²³ *Cartea de aur a Mănăstirii „Sfânta Ana”, Rohia, p. 73.*

Matei, pe data de 21 iunie 1944. În mănăstire au rămas Justinian, Valerian și un diacon. Cel dintâi eveniment important care a avut loc este acela că la conducerea Mănăstirii Rohia este lăsat Ieromonarhul Valerian Gurz, deoarece acesta avea cea mai mare experiență în mănăstire. Dar, la câteva zile după înmormântarea starețului Nifon, părintele Valerian părăsește Rohia mergând să conducă mănăstirea de maici „Cuvioasa Paraschiva” de la Leurda-Someș, a cărei păstorire îi fusese încredințată încă dinainte de văduvia mănăstirii Sfânta Ana. În acest fel, întreaga conducere și grijă au rămas pe umerii tânărului și curajosului Justinian Chira, care avea doar 23 de ani.

În acte nu s-a făcut nici o modificare în acest sens până în anul 1946. Atunci, preotul care se ocupa de întocmirea calendarului anual, cunoscând situația de la Mănăstirea Rohia, a făcut o sesizare către Episcopie. Arăta, pe larg, faptul că Valerian nu mai trecuse pe la Mănăstirea „Sfânta Ana” de la moartea lui Nifon, astfel neglijându-și rolul de stareț și că această atribuție o respectă cu sfințenie Justinian Chira. Dând răspuns, Episcopia a hotărât ca Justinian să fie trecut stareț al mănăstirii, însă Valerian avea dreptul să se întoarcă oricând dorește.

Un alt aspect nefericit pentru Rohia a fost vestea că episcopul Nicolae Colan *„nu poate veni la hram, la Rohia, pentru că este programat să plece în țară,”*²⁴ dar a delegat în locul său pe vicarul Eparhiei Oradea, Ioan Dinu. Această programare avea să fie schimbată, în cele din urmă, datorită curajului și ambiției de care a dat dovadă Justinian Chira. Acesta a realizat că lipsa episcopului de la hram ar putea fi un prejudiciu pentru mănăstire, dat fiind faptul că, nu în urmă cu mult timp, mănăstirea a suferit pierderea starețului. Justinian a decis să meargă personal la Episcopul Nicolae Colan pentru a-l convinge că prezența dânsului la hram este foarte importantă. În urma discuțiilor, acesta reușește să îl convingă pe Preasfințitul Nicolae Colan despre cât de însemnată ar fi venirea lui. Acesta a spus că va veni atât el cât și Înaltpreacuviosul Arhimandrit Ioan Dinu, pe care îl desemnase, inițial, să meargă în locul lui.

²⁴ Justinian Chira, *„Am ascultat de porunca Bisericii”*, Arhiepiscopul Justinian Chira în dialog cu Călin Emilian Cira, Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2012, p. 19.

Starețul Justinian primește gradul monahal-ecclesiastic de protosinghel în anul 1948. În perioada cât a fost stareț, timp de aproape 30 de ani, a format peste 20 de slujitori ai altarelor. A constituit un stil de viață monahală care avea la bază dezinteresul față de nevoile proprii, disprețul față de cele lumești, dăruirea față de mănăstire, pe toate acestea consolidându-le prin multă rugăciune și studiu.

Odată cu venirea la conducerea mănăstirii a lui Justinian Chira, în 1944, începe o filtrare în ceea ce privește primirea și formarea fraților în mănăstire, deoarece se căuta un personal statornic și devotat. În această privință s-au făcut următoarele modificări:

- nu se mai primeau frați din alte mănăstiri, deoarece starețul considera că aceia care nu s-au putut obișnui la prima mănăstire, nu o vor putea face nici la a doua;

- nu se mai primeau în mănăstire tineri care veneau doar pentru a-și crea un viitor sau pentru a scăpa de sărăcia pe care o aveau acasă;

- nu au fost primiți cei care veneau doar pentru a scăpa de anumite probleme personale.

Erau primiți în mănăstire doar oamenii cinstiți și din familii cumsecade, pentru a le oferi exemplul celor ce doreau să urmeze această cale. *„Așadar, numai suflete curate, inimi dezinteresate, pătrunși de o chemare mai înaltă, oameni întregi la trup și suflet și statornici, aceștia erau primiți în mănăstire, în rândul fraților, urmând să dovedească faptul că au într-adevăr chemare pentru viața monahală.”*²⁵

Rugăciunea, educația și munca – cei trei mari piloni ai stăreției

Cei trei mari piloni care au stat la temelia stăreției lui Justinian Chira și care au fost elementul ființial al înfloririi mănăstirii Rohia au fost rugăciunea, educația și munca: *„Arta și cultura, cartea și*

²⁵ Idem, *Mănăstirea „Sf. Ana” Rohia: monografie*, p. 144.

Scriptura, toate lucrează în Biserica lui Hristos pentru împodobirea și îmbogățirea sufletului nostru.”²⁶

Rugăciunea este darul profund care răsună din sufletul nostru, cel mai simplu și frumos dar pe care fiecare dintre noi suntem datori să-l aducem lui Dumnezeu.

Pentru Înaltpreasfințitul Justinian, „*rugăciunea este setea după Dumnezeu. Rugăciunea este o necesitate; dacă această necesitate nu o satisfaci, este ca și când nu satisfaci necesitatea de apă. Ce aduce setea? Moarte. Necesitatea de foame, ce aduce? Moarte. Și necesitatea de aer, ce aduce? Moartea. Necesitatea de rugăciune aduce moartea, nu o moarte reală, de data aceasta, o moarte mai înainte de moartea reală, moartea eternă.*”²⁷ Roadele tuturor muncilor și faptelor noastre sunt mult mai valoroase dacă punem început bun prin sfinte rugăciuni. Doar în acest fel, prin binecuvântarea lui Dumnezeu, munca va fi mai ușoară și roadele mai bogate. Noi suntem datori să ne rugăm lui Dumnezeu din toată inima și din toți rărunchii ființei noastre și să-I mulțumim pentru faptul că neîncetat ne veghează și ne ajută, oricând întâmpinăm greutăți care depășesc puterile noastre.

A doua treaptă pe care Înaltpreasfințitul Justinian a pus accentul ca stareț al mănăstirii Rohia, pentru o sporită viață duhovnicească și pentru o înțelegere mai exactă a Sfintei Scripturi, este educația. În această privință, începând cu anul 1946, Justinian a inițiat un plan de școlarizare a fraților din mănăstire, prin care, pe rând, câte un frate avea șansa să urmeze școli de cântăreți bisericești sau seminarii teologice. Sub conducerea lui Justinian Chira a existat, și în cadrul mănăstirii, o școală monahală pentru formarea și dezvoltarea călugărilor.

Încă un lucru foarte important, din care reiese interesul lui Justinian pentru studiu și educație, este faptul că în perioada stăreției, în cei aproape 30 de ani, a dat viață bibliotecii de la Rohia,

²⁶ Idem, *Reflecții din caietele Arhiepiscopului Justinian*, Volumul II, Ediție îngrijită de Mircea Crișan, Editura Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmăruului, Baia Mare, 2016, p. 87-88.

²⁷ Idem, *Colindul vieții mele*, Interviu realizat de Danion Vasile, Editura Areopag, București, 2016, p. 73.

îmbogățind-o cu un mare număr de cărți; astăzi biblioteca numără peste 40.000 de volume.

Pentru Justinian, pe lângă rugăciune și studiu, în viața monahală a fost foarte importantă și munca. Aceasta este darul minunat care înfrumusețează chipul monahilor, înnobilându-i și prefăcându-i în adevărați atleți pe calea mântuirii. Doar prin muncă cinstită, rugăciune și fapte bune, un călugăr ajunge să guste din viața veșnică, încă din această lume, îmbogățindu-se duhovnicește. *„Pentru un monah adevărat, munca și rugăciunea sunt nedespărțite, sunt una. A te ruga cu adevărat nu înseamnă a mormăi cuvinte multe în felul păgânilor, ci a-L adora pe Dumnezeu cu simplitate, atât în vorbe cât și în fapte. Rugăciunea adevărată e rază de lumină ce fecundează toate acțiunile omului, ceea ce dovedește că munca e de natură religioasă, precum spune un mare înțelept. Monahul nu e un muncitor numai cu brațele, ci și cu sufletul și cu mintea. Prin muncă și rugăciune el caută să împletească cerul cu pământul.”*²⁸

În urma unei inspecții făcute la mănăstire de către inspectorul eparhial al Clujului, acesta mărturisește: *„Aici domnește pacea. Aici lumea se roagă. Aici lumea muncește. Aici se împletește în mod fericit rugăciunea și munca, pentru preamărirea lui Dumnezeu și slava sfintelor lui Dumnezeu Biserici.”*²⁹

Realizări pe plan economic-gospodăresc

Stăreția Înaltpreasfințitului Justinian a avut un mare impact și asupra bunei dezvoltări a mănăstirii pe plan economic-gospodăresc. Dat fiind faptul că Mănăstirea „Sfânta Ana” este situată în vârful unui deal, iar în anul 1945 nu a avut o legătură cu strada principală și cu satul, starețul a săpat un drum pentru a uni cele două puncte. *„În vara anului 1951 a proiectat singur o însemnată lucrare gospodărească și, dimpreună cu Preasfinția Sa Episcopul Nicolae Colan și cu rectorul Institutului Teologic de grad universitar din Cluj, Pr. Dr. Liviu Munteanu, au săpat cu mâna lor, alături de frații din*

²⁸ Idem, *Mănăstirea „Sf. Ana” Rohia: monografie*, p. 163-164.

²⁹ *Proces verbal* (10 Decembrie 1957), Arhiva Mănăstirii Rohia, Registru de inspecție.

mănăstire, aleea în serpentină ce duce din mănăstire până la fântâna din vale, de unde se aduce apa necesară mănăstirii.”³⁰

În aceeași perioadă, cu acordul Sfintei Episcopii, s-au întreprins multe activități de reabilitare a bisericii mănăstirii, a clădirii stăreției și a caselor din deal. Aceste intervenții au fost foarte necesare datorită faptului că, din momentul construirii mănăstirii, nu se mai făcuse niciun fel de demers în acest sens.

Înaltpreasfințitul Justinian a avut grijă și de cei trecuți la Domnul, astfel că s-au tăiat mai mulți copaci pentru a crea un spațiu pentru un cimitir. La poalele drumului care duce spre mănăstire s-a ridicat o frumoasă poartă din lemn pentru a-i întâmpina pe vizitatori și a-i introduce în lumea monahală a Rohiei. A inițiat și proiecte noi, pe lângă cele de reabilitare. S-a construit un imobil potrivit pentru organizarea traiului monahal și, de asemenea, casa cu paraclis.

În perioada în care Ardealul de Nord a căzut sub dominație străină, pentru parohiile din această zonă a fost foarte dificil din punct de vedere economic. Starețul de la Rohia a luat inițiativă și din punctul acesta de vedere, sprijinind două parohii din vecinătate.

Acestea sunt doar câteva dintre cele mai importante realizări din domeniul gospodăresc și economic care s-au făcut între anii 1944 și 1966. *„Pentru cinul monahal, Justinian este o carte deschisă și model viu al statorniciei și fidelității față de Mănăstirea Rohia, în care a intrat cu peste șapte decenii în urmă și pe care n-a încetat să o iubească, să-i sporească zestrea materială și spirituală, să o promoveze și să o ocrotească întotdeauna. Pentru toate acestea îi mulțumim în genunchi, cu rugăciuni fierbinți, lui Dumnezeu, pentru darul pe care l-a făcut poporului drept-credincios din Maramureș și Sătmar, prin chemarea Părintelui nostru Arhiepiscop Justinian la demnitatea și slujirea de Arhipăstor al Bisericii Ortodoxe din aceste ținuturi.”³¹* Prin intermediul pronoiei divine, acest colț de țară a avut parte de un chip preasfânt al strămoșilor noștri, în persoana starețului Justinian Chira, acesta fiind omul potrivit la locul potrivit.

³⁰ Justinian Chira, *Mănăstirea „Sf. Ana” Rohia: monografie*, p. 169.

³¹ Octavian Butuza, *Justinian – Patriarhul Maramureșului*, p. 10-11.

Încercări în perioada comunistă

Înainte de a vorbi despre perioada zbuciumată prin care a trecut Biserica și totodată Mănăstirea „Sfânta Ana” în perioada comunismului, trebuie menționat că, odată cu venirea lui Justinian Chira la stăreție, obștea mănăstirii a crescut tot mai mult, încât în anul 1959 a ajuns la 25 de persoane. Însă această bucurie și prosperitate a mănăstirii nu aveau să țină mult, deoarece, în același an, dintr-un ordin dat de regimul comunist, viețuitorii mănăstirilor din întreaga țară erau obligați să renunțe la viața monahală. Din nemărginita lui grijă pentru frații din mănăstire, Justinian a apelat la episcop și s-a asigurat că fiecare membru al obștii este repartizat undeva, că nici unul nu va rămâne pe dinafară.

Golirea mănăstirilor de către regimul comunist a fost pusă la cale în trei faze. Pentru început, au fost nevoiți să părăsească mănăstirile cei mai tineri viețuitori, apoi cei care nu aveau studii, iar în final a ajuns să fie dată afară întreaga elită monahală – din care făcea parte și Înaltpreasfințitul Justinian Chira –, deși acesta nu avusese abateri de niciun fel. Regimul și-a atins scopul tocmai cu acest ultim grup, deoarece nu se dorea ca aceștia, fiind oameni cu influență, să întoarcă armele împotriva lui, prin puterea poporului.

Tot în acel an, pe când regimul abia începuse să își pună în aplicare planul de destrămare a mănăstirilor, Episcopia a trimis un preot la Rohia, preot care ajunsese dependent de alcool și niciun membru al familiei nu îl mai accepta. Această inițiativă a Episcopiei a avut ca scop îndreptarea părintelui pătimaș, Octavian Butur, prin tactul pastoral al stareșului Justinian, tact de care a dat dovadă de nenumărate ori. În această situație, Justinian a urmat învățătura „*Sfintei Cruci, care ne vorbește despre iertare, despre împăcare, despre iubire, despre mila lui Dumnezeu,*”³² și l-a întâmpinat cu căldură și prietenie, pentru ca Octavian să se simtă bine primit și pentru ca recuperarea lui să fie mult mai ușoară. Înaltpreasfințitul l-a pus la încercare pe părintele Butur pentru a se convinge dacă acesta mai are și alte vicii, dar s-a dovedit a fi un om cinstit. Pe toată perioada sederii, stareșul i-a creat un mediu în care să nu mai simtă nevoia de

³² Justinian Chira, *Lumină din Lumina Nașterii și Învierii Domnului*, Editura Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmăruului, Baia Mare, 2006, p. 17.

alcool, ținându-i companie în fiecare zi și discutând. La plecare, acesta a fost un om nou, renăscut, lipsit de patima beției care îl subjugase. De aceea, Justinian a considerat că părintele merita să fie reînstatat în parohie și, în acest sens, a mers cu el la Episcopie, unde i-a convins și pe consilieri de crezul lui.

La scurt timp, Justinian a fost înștiințat de consilierii eparhiali că trebuie să meargă la Episcopie, deoarece regimul a cerut să fie scos și el din mănăstire. Părintele Octavian a aflat primul de acest lucru și a mers, înaintea lui Justinian, la Arhiepiscop, pentru a-l determina să facă ceva în această privință. Arhiepiscopul i-a spus că nu poate să facă nimic. Dar părintele Octavian dă dovadă de mult curaj și spune: *„Ascultați-mă pe mine, sunt aici martor, nu se poate să-l dați afară, n-aveți dreptul! Și dacă îl dați afară, uitați-vă la mine, acolo în fața catedralei e un bidon de benzină și o torn pe mine și-mi dau foc și las în scris că mi-am dat foc pentru că a fost dat afară starețul de la Rohia. Vă fac de minune pe voi și toate autoritățile.”*³³

Aceștia s-au tulburat teribil auzind ce planuri are preotul, dacă nu se gândesc să intervină. Așa că au făcut o cerere la București, la regim, în care au cerut ca starețul să rămână, pentru a nu crea haos. Regimul nu a mai răspuns nimic la cererea Episcopiei, lăsându-i să acționeze după cum consideră, iar aceasta s-a bucurat să poată conta în continuare pe vrednicul stareț din inima Maramureșului.

Despre o vizită tulburătoare

După acea cruntă decizie a regimului, de a scoate toți viețuitorii din mănăstiri, starețul Justinian a rămas singur la Mănăstirea „Sfânta Ana,” decis să nu o părăsească. A doua zi, având niște muncitori chemați de dinainte la lucru, și fiind singur, Justinian a mers în bucătăria care se afla în subsolul stăreției, pentru a pregăti masa acestora.

În timp ce pregătea mâncarea, a fost distras de pașii pe care i-a auzit pe scările ce duceau la biroul său, dar mai ales de plânsul disperat al unei femei. Nu putea înțelege ce suferință, ce durere atât de apăsătoare putea avea, încât a străbătut drumul spre mănăstire atât de dimineață. Starețul a lăsat toate activitățile pe care le

³³ Idem, *Colindul vieții mele*, p. 33.

desfășura și și-a îndreptat pașii spre birou, dar nu a găsit pe nimeni. Îngrijorat pentru acea femeie și pentru problemele pe care le-ar putea avea, a insistat. A căutat-o în toate camerele și după aceea în biserică, în speranța că o va găsi în casa Tatălui Ceresc, rugându-se pentru ajutor. Neaflând-o nici acolo, a ieșit și a căutat-o pe lângă biserică. În cele din urmă, și-a îndreptat privirea spre drumul care ducea spre sat, dar era de negăsit.

În acel moment, starețul s-a luminat și a realizat că în vizită nu fusese o simplă femeie, ci chiar Maica Preacurată, îndurerată profund de faptul că mănăstirea a fost pustiită. A conștientizat că acel plâns și acele lacrimi preacurate au fost pentru el, pentru a-i întări sufletul oropsit și împovărat de toate grijile mănăstirii. „*Maica Domnului este turtureaua cea aurită, porumbița cea nevinovată, privighetoarea cea cu dulce glas, pasărea care-și ocrotește puii sub aripi, pentru ca păsările cele răpitoare, duhurile cele rele și întunecate să nu-i răpească.*”³⁴

În anul 1959, după ce Înaltpreasfințitul Justinian Chira a rămas singur în mănăstire, a primit o vizită de la prim-secretarul care era responsabil de zona Lăpuș. Acesta i-a cerut să declare în scris că, fără să fie constrâns de nimeni, dorește să renunțe la mănăstire. La acest îndemn, starețul i-a răspuns că atât el, cât și prim-secretarul sunt în aceeași situație, ascultă de ceea ce poruncesc mai-marii lor. În cazul lui Justinian, de Biserică, iar în cazul celui de-al doilea, de conducătorii partidului. „*E același lucru, nici eu nu fac ce vreau eu. Dacă mie îmi dă ordin Biserica să plec, plec. Și dacă îmi dă ordin Biserica să mă duc să fiu la voi la gospodăria de partid, la raion, să păzesc porcii, aia o fac, dar să am ordin de la Biserică. Așa cum dumneata nu faci ce vrei, decât ce îți poruncește partidul, nici eu nu fac ce vreau eu. Dacă Biserica îmi poruncește să mă duc de porcar, porcar mă duc.*”³⁵ Înaltpreasfințitul i-a răspuns mai dur deoarece a vrut să-i arate că fiecare trebuie să-și vadă de treaba lui și să nu încerce să controleze ceea ce tine de alții. La auzul acelor cuvinte, secretarul a plecat fără să se mai întoarcă.

³⁴ Idem, *Iată mama ta*, Editura Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmăruului, Baia Mare, 2011, p. 58-59.

³⁵ Idem, *Colindul vieții mele*, p. 34-35.

Chiar dacă această vizită a fost spre a-l descuraja pe starețul rămas singur, Dumnezeu a avut grijă să-l întărească prin faptul că în fiecare duminică sau zi de sărbătoare spațiul Rohiei se umplea de credincioși. *„Viața mănăstirii și-a continuat calea și după 1959, trecând ca o corabie peste valurile vieții ce a urmat. Verile și iernile, praznicele și zilele cu toate greutățile și bucuriile, așa cum sunt toate zilele vieții pe pământ, au continuat. Corabia nu a naufragiat, pentru că al ei corăbier nu a părăsit-o.”*³⁶

Ca o retrospectivă, în ceas de libertate deplină, pace și liniște sufletească, dacă medităm și ne gândim că Înaltpreasfințitul Justinian s-ar fi supus regimului și ar fi plecat, realizăm ce pierdere mare ar fi fost pentru Biserica Ortodoxă, pentru Episcopia Maramureșului și Sătmăruului și, în mod special, pentru Mănăstirea „Sfânta Ana” de la Rohia. Este aproape imposibil să ne gândim la suferința pe care ar fi produs-o Maicii Domnului prin plecarea și prin pustiirea casei Ei sfinte. Niciun alt om nu ar fi putut să umple golul din inimile atâtor mii și mii de credincioși, pe care i-a alinat din 1959 până la sfârșitul vieții. Pentru aceasta și pentru multe altele îi rămânem veșnic recunoscători.

Justinian Chira a fost un om foarte deschis, care îi iubea pe toți oamenii și îi accepta cu brațele deschise, fără a ține seama că erau securiști, oameni simpli sau de rang înalt; toți erau egali, toți erau frații lui pentru care oricând și-ar fi dat și viața pentru ai ajuta să găsească calea spre mântuire. *„Nu m-am putut uita la nici un securist cu spaimă sau cu ură, dar niciodată, niciodată. Eu m-am uitat cu drag, ca la un frate...”*³⁷

Înaltpreasfințitul Justinian Chira a avut neșansa de a discuta cu securiști obraznici, dar mereu a dat dovadă de suficientă înțelepciune, reușind să ofere răspunsuri care sunt vrednice de amintit. Spre exemplu, dorind să-l prindă cu idei în neconcordanță cu cele ale regimului și pentru că în discursuri și predici era fără de cusur, mergeau și îl pisălogeau cu întrebări care nu își aveau nici un rost pentru ei, cum ar fi aceea legată de motivul pentru care poartă barbă. Justinian, însă, era mult prea inteligent pentru a nu ști că în situații de acest fel, cel mai înțelept este să nu oferi răspunsul firesc

³⁶ Idem, *Mănăstirea „Sf. Ana” Rohia: monografie*, p. 201.

³⁷ Idem, *Colindul vieții mele*, p. 52.

pe care interlocutorul tău îl așteaptă; așa că aplica principiile filosofiei, care spun că la o întrebare poți răspunde cu o altă întrebare. Astfel, cu o subtilă ironie, l-a întrebat pe acel securist de ce – dacă el nu crede în cele spirituale, ci doar în legea naturii – nu are atunci și el barbă, care e o trăsătură naturală, specific masculină.

Cu alte ocazii, plini de răutate și dornici de a-l pune la încercare, îl iscodeau în legătură cu motivul pentru care s-a făcut călugăr. Însă el, fiind „*în stare cu mintea să se urce în zărilor albastre și să-L întâlnească pe Dumnezeu,*”³⁸ știa să răspundă în așa fel încât aceia să nu mai poată zice nimic. Le spunea că el nu a venit în mănăstire pentru a se izbăvi, deoarece acest lucru îl poți obține, cel mai ușor, în viața de familie. El a urmat această cale pentru că a avut o predispoziție care se găsea în natura sa, în stare pură, fără ca el să o fi provocat. Încetul cu încetul, după fiecare discuție pe care o purtau cu starețul, își dădeau seama că era de prisos să încerce să îl mai cerceteze, deoarece nu îi vor găsi nici o acuzație veridică.

Cu alte ocazii, securiștii veneau la părintele stareț arzând de dorința de a-i sfătui, de a-i ajuta și dornici să fie spovediți și împărtășiți. Pentru a dovedi în mod convingător că aceste afirmații sunt adevărate, este suficientă ilustrarea unei simple întâmplări din viața Înaltpreasfințitului. Într-o după-amiază au venit trei bărbați să-i ceară să se spovedească și să se împărtășească, deși slujba era terminată de ceva timp. Din cauza preocupărilor pe care le aveau, nu erau foarte bisericosi, așa că nu cunoșteau programul mănăstirii. Deși starețul le-a explicat și i-a invitat să revină într-o altă zi, înainte de ora zece, ei au rămas fermi până când, în cele din urmă, a acceptat. După câțiva ani, unul dintre aceștia i-a mărturisit părintelui Justinian că din acel moment viața lui s-a transformat, iar de fiecare dată când se afla alături de femei destrăbălate, i se înfățișa fața părintelui, și atunci toate gândurile și poftele trupești îi dispăreau.

Părintele Justinian și poporul dreptcredincios

Înaltpreasfințitul a fost atât de iubit și cinstit de popor tocmai pentru că a trecut împreună cu el prin multe situații și întâmplări aparte. Asemenea unui tată iubitor, Justinian se gândea în

³⁸ Andrei Andreicuț, *Chiriadromion contemporan*, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2016, p. 90.

permanență la fiii săi duhovnicești, la cum să îi întărească mai mult, moral și spiritual, prin vorbele sale, în așa fel încât fiecare să plece spre casa lui plin de fericire și împlinit pentru că a primit un cuvânt folositor pentru el și pentru familia lui. De aceea se ruga pentru fiecare om, indiferent de naționalitate sau de alte aspecte superficiale, luând în calcul faptul că suntem cu toții frați.

„*Cunună grea de spini a apăsât pe fruntea poporului nostru*”³⁹ în perioada comunistă, deoarece, neputând să-i condamne pe creștini pentru credință, se căutau diverse alte motive pentru a-i închide. Înaltpreasfințitul Justinian Chira a avut o atitudine foarte hotărâtă în această privință, fiind conștient că regimul nu îl poate învinui cu nimic, iar dacă o va face și îl vor condamna la închisoare, va muri ca un martir. Părintele Justinian a luat mereu atitudine și a vorbit chiar și împotriva regimului, când situațiile au impus acest lucru. Dar a și știut când era momentul să tacă, fiind conștient că Securitatea în permanență așteaptă să spună ceva, într-un moment nepotrivit, pentru a-l putea învinui.

Iubea pe fiecare om precum Îl iubea pe Dumnezeu. De aceea, vicar la Cluj fiind și văzând că muncitorii erau disperați să găsească mâncare, în timp ce nu se urmărea decât să se strângă și mai mult cureaua, a îndrăznit să acuze conducerea țării, într-o predică, spunând: „*Să dea Dumnezeu să ardă scaunul de sub acela care înfometează poporul și disprețuiește pe muncitori.*”⁴⁰ La acea slujbă au participat câteva mii de oameni, printre care și oameni din Securitate. Deși a întărit poporul cu această afirmație și ar fi putut fi acuzat imediat de nesupunere, și-au dat seama și ei că, deși gestul e amenințător, totuși are dreptate și nu au acționat în niciun fel.

Deși securiștii au avut patru tentative de a-l aresta pe Înaltpreasfințitul Justinian, nu au reușit niciodată să-și ducă procedura până la capăt deoarece, cu toate că acesta vorbea mereu liber atunci când poporul avea nevoie de sprijin, făcând parte din planul lui Dumnezeu, a fost mereu ocrotit, căci „*Dumnezeu n-a*

³⁹ Justinian Chira, *Pastorale*, Editura Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmărilor, Baia Mare, 2012, p. 29.

⁴⁰ Idem, *Colindul vieții mele*, p. 39.

rânduie milostenia numai pentru a fi hrăniți cei lipsiți; ci ca să li se facă bine celor ce dau milostenie.”⁴¹

Prima arestare a fost în anul 1944, când, împreună cu un diacon, a fost ținut ostatic timp de o zi în interiorul primăriei, după care a fost eliberat. Când a fost arestat a doua oară, a fost dus, împreună cu un călugăr, în orașul Lăpuș, dar și de această dată au fost lăsați liberi în următoarea zi. În cea de-a treia arestare din 1944, au fost ridicați toți preoții din Ardealul de Nord și au fost duși la Dej. Nimeni nu a cunoscut motivul pentru care au fost arestați, dar nici de cum se va termina pentru ei. La miezul nopții au fost anunțați că a doua zi vor fi eliberați. Motivul pentru care situația a luat o întorsătură favorabilă este acela că Mareșalul Antonescu amenințase că, pentru fiecare preot român ucis, el va împușca cinci unguri din Ardeal.

După 1947, când Regele Mihai a abdicat, s-a dat ordin să se facă percheziții la mănăstiri. Înaltpreasfințitului Justinian, nefiind la mănăstire, i s-a adus la cunoștință că și la Mănăstirea Rohia, făcându-se control, s-au găsit următoarele obiecte acuzatoare: un pistol în soba unui frate în etate, de a cărui existență nimeni din mănăstire nu știa, și câteva foi de cort pe care un alt frate le-a primit în urma unei lucrări pe care a săvârșit-o. Când au controlat camera stareșului, au luat drept obiecte incriminatorii o carte despre educația sexuală, care era în sertar, și un tablou cu Regele Mihai, dar au trecut cu vederea dovada care l-ar fi putut condamna definitiv, o carte naționalistă scrisă de Nichifor Crainic, care stătea chiar pe noptiera părintelui. Dat fiind faptul că acea carte a fost găsită în sertar și nu în bibliotecă, securiștii l-au acuzat pe stareș de fapte imorale, în fața întregii obști monahale. În acel moment, un frate mai tânăr le-a adus la cunoștință că este o carte științifică, despre care știau toți, dar care nu era pusă în bibliotecă pentru a nu fi obiect de sminteală pentru vizitatori. Toate obiectele incriminatorii au fost confiscate. La finalizarea percheziției, Justinian a fost anunțat că atunci când se va întoarce de la Cluj trebuie să meargă la postul de jandarmi. De la Cluj a mers la Rohia, iar a doua zi s-a prezentat la postul de jandarmi din Lăpuș. Însoțit de un jandarm, a fost transferat

⁴¹ Sfântul Ioan Gură de Aur, *Despre schimbarea numelor, Despre milostenie și alte omilii*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2006, p. 256.

de la Lăpuș la Dej, unde a fost preluat de Securitate. Securistul l-a dus la adjunctul comandantului Securității. Starețul s-a bucurat foarte mult când l-a întâlnit pe adjunct, deoarece aceștia se cunoșteau de dinainte, de la mănăstire. După ce au discutat o perioadă de timp, adjunctul l-a lăsat să plece.

Înaltpreasfințitul a avut o viață grea, plină de încercări care mai de care mai ieșite din comun, dar întodeauna Dumnezeu l-a ocrotit și l-a ajutat să treacă peste toate cu bine. „În momentele cruciale ale omenirii a intervenit Providența.”⁴² Dacă nu ar fi fost aceasta, Justinian și-ar fi petrecut întreaga viață în lagărele comuniste sau, și mai rău, ar fi murit. Dar Dumnezeu l-a protejat și l-a ferit de pușcărie pentru că a avut alte planuri cu el și pentru că a fost curat precum lacrima și nicio arestare nu a avut vreun temei veridic. Pentru toate acestea, Justinian a fost o „slugă bună și credincioasă,” care și-a împlinit pe deplin misiunea, ocrotind poporul și Biserica lui.

În data de 22 decembrie 1989 în toată țara era un freamăt și o neliniște generală, care prefigurau că trebuie să aibă loc un eveniment istoric. Acest glas a răsunat și în inima Transilvaniei, mai exact, la Cluj. Mii de oameni își exprimau într-un glas dorința ca regimul să abdice și spuneau că Dumnezeu este alături de ei în această cauză sfântă și că vor ieși biruitori. Poporul cerea să se deschidă catedrala și să se tragă clopotele, ca să se audă, peste tot, glasul libertății. Toți slujitorii catedralei erau înlemniți de frică și nu au avut curaj să asculte cererea mulțimilor, deoarece autoritățile erau pregătite să curme viața oricui ar fi încercat să înfăptuiască această dorință a poporului. Din cauză că Arhiepiscopul nu era de găsit, iar vicarul administrativ nu era de acord, mai rămânea speranță doar în ajutorul episcopului vicar, Justinian Chira. Acesta a trimis după preoți și le-a lăsat vorbă să intre pe ușa din dos, să deschidă catedrala și să tragă clopotele. Preoții au mers și au înfăptuit acest lucru, iar pretutindeni a răsunat glasul clopotelor, asemenea trâmbițelor după o victorie. La scurt timp, a venit și confirmarea de la București că România este o țară liberă și că a scăpat de regimul ceaușist.

⁴² Justinian Chira, *Reflecții din caietele Arhiepiscopului Justinian*, Volumul V, Ediție îngrijită de Mircea Crișan, Editura Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmăruului, Baia Mare, 2017, p. 158.

Toate greutățile prin care a trecut poporul român în perioada comunismului s-au întâmplat cu un scop. Doar trăind în acele vremuri de restriște am putut conștientiza cu adevărat cât de injuste sunt ideile pe care se fundamentează acest regim și am realizat că scopul lui este eliminarea religiei din viața omului. Cine nu se supunea era condamnat pentru cu totul alte motive, urmând ca în lagăre să fie torturat până se lepăda de credință sau până murea. Toate aceste acțiuni nu au făcut altceva decât să întărească și mai mult Biserica și poporul, prin crearea de martiri. Astfel s-a produs exact opusul celor urmărite: în loc ca poporul să renunțe la credință, chiar comuniștii s-au apropiat de Biserică și au început să se cunune, să se boteze și să își conducă membrii familiei pe ultimul drum după rânduiala creștină. *„Până și Ceaușescu, când și-a condus pe ultimul drum mama, a înmormântat-o cu sobor de preoți și cu episcop, iar ambasadorul Franței a exclamat: «Bine, tovarășe! Te știam materialist și ateu!» Și a răspuns: «M-a rugat mama și n-am putut să o jignesc pe mama mea!» Mamele aveau grijă de copii să crească, să îi învețe rugăciuni, să le cânte, să-i ducă de mână la Biserică.”*⁴³

Cu toate acestea, au existat și nenumărate piedici pe care regimul le punea creștinismului. Una dintre piedicile cele mai mari a fost faptul că au declarat ziua de duminică zi lucrătoare, iar joia zi liberă. Nemărginit a fost curajul episcopului vicar de la acea vreme, Justinian Chira, care, văzând agitația și vacarmul care s-a produs în Ziua Domnului prin această măsură, în timpul predicii de la catedrală, care era plină de credincioși și securiști, a spus: *„Nimeni nu are dreptul să se atingă de Ziua Domnului! Această zi a fost dată de Dumnezeu cu 5000 de ani în urmă. Și de 5000 de ani pe pământ s-a respectat aceasta, ziua a șaptea. Nimeni nu are dreptul, de ce? Pentru că era cea mai dreaptă zi.”*⁴⁴ Îndrăzneț a fost cuvântul rostit împotriva intențiilor regimului, dar mare a fost izbânda la care a contribuit, deoarece a fost singura dată când duminica nu a fost cinstită ca atare. După aceea, a reprimat cinstirea cuvenită.

Doar îndurând atâta durere și suferință, România a putut conștientiza, cu adevărat, cât de important este Dumnezeu, cât de importantă e credința. Doar așa a putut înțelege că toate cele

⁴³ Idem, *Dialoguri*, p. 76.

⁴⁴ *Ibidem*, p. 78.

materiale sunt trecătoare și că singurul scop care ne înnobilează veșnic este credința în Sfânta Treime. Prin credință ne ridicăm deasupra tuturor celor lumești și ne apropiem în asemănare Creatorului.

Bibliografie

Biblia sau Sfânta Scriptură, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 2008.

Sfântul Ioan Gură de Aur, *Despre schimbarea numelor, Despre milostenie și alte omilii*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2006.

Aceasta este viața mea – P.S. Iustinian Chira (2007), Sursă web: <https://www.youtube.com/watch?v=PFwEvLVcUkI>.

Andreicuț, Andrei, *Chiriadromion contemporan*, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2016.

Bogdan, Eduard, *Justinian*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2006.

Butuza, Octavian, *Justinian – Patriarhul Maramureșului*, Editura Eurotip, Baia Mare, 2012.

Cartea de aur a Mănăstirii „Sfânta Ana”, Rohia.

Chira, Justinian, *„Am ascultat de porunca Bisericii”*, Arhiepiscopul Justinian Chira în dialog cu Călin Emilian Cira, Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2012.

Idem, *Carte de rugăciuni și cântări religioase*, Editura Tipomar, Baia Mare, 1994.

Idem, *Colindul vieții mele*, Interviu realizat de Danion Vasile, Editura Areopag, București, 2016.

Idem, *Colo'n sus în vremea aceea*, Editura Mănăstirii Rohia, 2010, Baia Mare.

Idem, *Dialoguri*, Editura Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmăruului, Baia Mare, 2013.

Idem, *Drepturile copilului*, Editura Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmăruului, Baia Mare, 1994.

- Idem, *Iată mama ta*, Editura Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmărilor, Baia Mare, 2011.
- Idem, *Învățăături creștinești*, Editura Bunavestire, Bacău, 1998.
- Idem, *Lumină din Lumina Nașterii și Învierii Domnului*, Editura Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmărilor, Baia Mare, 2006.
- Idem, *Mănăstirea „Sf. Ana” Rohia: monografie*, Editura Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmărilor, Baia Mare, 2009.
- Idem, *Pastorale*, Editura Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmărilor, Baia Mare, 2012.
- Idem, *Reflecții din caietele Arhiepiscopului Justinian*, Ediție îngrijită de Mircea Crișan, Editura Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmărilor, Baia Mare, 2015.
- Idem, *Reflecții din caietele Arhiepiscopului Justinian*, Volumul II, Ediție îngrijită de Mircea Crișan, Editura Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmărilor, Baia Mare, 2016.
- Idem, *Reflecții din caietele Arhiepiscopului Justinian*, Volumul IV, Ediție îngrijită de Mircea Crișan, Editura Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmărilor, Baia Mare, 2017.
- Idem, *Reflecții din caietele Arhiepiscopului Justinian*, Volumul V, Ediție îngrijită de Mircea Crișan, Editura Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmărilor, Baia Mare, 2017.
- Idem, *Știință și credință*, Editura Episcopiei Ortodoxe a Maramureșului și Sătmărilor, Baia Mare, 2011.
- Gabrian, Vasile, *Dicționarul Noului Testament*, Editura Casa Cărții, Oradea, 2008.
- Marian, Valerian, *Numele în creștinism. Semnificații teologice ale numelui persoanei umane, de la naștere și până dincolo de moarte*, în „Numele și numirea. Actele conferinței internaționale de onomastică «Numele și numirea», Ediția a IV-a: Sacru și profan în onomastică”, Coord. O. Felecan, Editura Mega, Editura Argonaut, Cluj-Napoca, 2017.
- Pagini de pateric – Rohia*, Editura Mănăstirii Rohia, 2010.
- Proces verbal* (10 Decembrie 1957), Arhiva Mănăstirii Rohia, Registru de inspecție.

VIAȚA ȘI ACTIVITATEA ÎNALTPREASFINȚITULUI JUSTINIAN CHIRA PÂNĂ ÎN ANUL 1973

VASILE BÎRSAN

Viața Înaltpreasfințitului Justinian Chira până la intrarea în monahism

Nu mulți sunt oamenii care slujesc cu adevărat lui Dumnezeu și, prin aceasta, și nouă, semenilor lor. Ei sunt cei care au găsit cu adevărat calea ce duce spre mântuire. Ei sunt cei care slujesc sufletului într-un mod prioritar, lăsând trupurile lor acolo, în locul cuvenit și convenit cu Dumnezeu, tot un loc de cinste, dar nu de slujire prioritară. Ei sunt cei care cu adevărat au găsit unde este fericirea, dar și la ce folosește ea.¹ Ei sunt adevărații fericiți, iar printre cei cu adevărat fericiți cu siguranță îl putem regăsi și pe vrednicul de pomenire Înaltpresfințitul Arhiepiscop Justinian Chira.

Născut din părinții Ilie și Maria, țărani evlavioși, pe data de 28 mai 1921, în satul Plopiș, de Duminica Mare, pe când băteau clopotele de intrare în biserică la slujbă, pruncul familiei Chira avea să primească la botez numele de Ioan, prevestind de atunci prin gura moașei Veronica că „va ajunge om mare”.² Lucru care, de altfel, s-a și adeverit peste ani. A urmat școala gimnazială în satul natal, între anii 1928 - 1934. După ce a rămas acasă un an, ajutându-și părinții, s-a înscris la Liceul Ortodox de Băieți „Simion Ștefan” din Cluj Napoca, unde a urmat cursurile timp de doi ani. Tânjind și plângând de dor după o altă lume, care simțea că îl așteaptă, la 16 ani are prima

¹ Teodor Ardelean, *Printre cei cu adevărat fericiți*, în „Graiul Bisericii noastre”, nr. 1 (68), anul XXII, ianuarie - mai, 2011, p. 19.

² Bogdan Eduard, *Justinian*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2006, p. 24-25.

tentativă de a merge la mănăstire, dar fără succes.³ Peste trei ani, după moartea tatălui în anul 1941, depășind toate ispitele ieșite în cale, s-a hotărât să meargă la Rohia, intrând ca frate de mănăstire, în data de 12 martie 1941. În data de 2 martie 1942 a fost tuns în monahism sub numele de *Justinian*. La 15 august 1942, de praznicul Adormirii Maicii Domnului, a fost hirotonit diacon.

În acea perioadă, Ardealul fiind sub ocupație maghiară, nu s-a ținut cont de faptul că monahii nu aveau obligația să facă serviciul militar; tânărul ierodiacon este recrutat și încorporat ca soldat în armata maghiară. Așa se face că în perioada 22 noiembrie 1942 - 10 martie 1943 îl găsim la compania antiaeriană de la Miskolc, în Ungaria.

La puțin timp după lăsarea la vatră la 17 aprilie 1943, este hirotonit preot pe seama Mănăstirii Sfânta Ana din Rohia, de către episcopul Nicolae Colan al Vadului, Feleacului și Clujului.⁴

Pentru tânărul Ioan Chira, intrarea în monahism, la aproape 20 ani, a însemnat o răscruce în viața și devenirea celui dăruit totalmente slujirii lui Hristos. Râvna și dorința fierbinte spre avânt spiritual, spre desăvârșire, de acum înainte, va fi steaua călăuzitoare a vieții sale, apucând cu o hotărâre nezdruccinată drumul jertfei și al dăruirii totale lui Dumnezeu și Bisericii Sale.⁵

Viața și activitatea Înaltpreasfințitului Justinian Chira după intrarea în monahism până în anul 1973

În anul 1944, starețul Mănăstirii de la Rohia, Nifon Matei, moare, iar în locul său este instalat tânărul ieromonah Justinian, care, astfel, ajunge stareț având vârsta de doar 23 de ani. Va rămâne în acesta slujire timp de 30 de ani.⁶

³ Justinian Chira, Bogdan Eduard, *Convorbiri în amurg*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2006, p. 148.

⁴ Andrei Andreicuț, *Arhipăstorul Maramureșului și Sătmarului omagiat la Universitatea „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia*, în „Ortodoxia maramureșană”, nr. 14, 2009, p. 339.

⁵ Vasile Borca, *ÎPS Justinian Chira, Arhiepiscopul Maramureșului și Sătmarului, Doctor Honoris Causa al Universității de Nord din Baia Mare*, în „Ortodoxia maramureșană”, nr. 15, 2010, p. 407.

⁶ Andrei Andreicuț, *op. cit.*, p. 340.

Ca stareț, s-a preocupat de formarea unor viețuitori statornici și cu chemare pentru viața monahală, având grijă și de pregătirea lor intelectuală. A stabilit câteva reguli de viață monahicească, care aveau rolul de a face o selecție riguroasă a celor care doreau să ducă o astfel de viață. Nu erau primiți frați de la alte mănăstiri, nu erau primiți cei care doreau să fugă de responsabilitățile vieții sau de muncă. De asemenea, cei decepționați sau sentimentali nu erau acceptați, ci doar oameni pe deplin hotărâți și care aveau o reputație bună în rândul comunității de unde veneau.

Toate aceste rânduieli impuse de noul stareț au contribuit la creșterea prestigiului Mănăstirii Rohia, ceea ce i-a determinat pe mulți să-și îndrepte pașii spre acest colț de rai.⁷ Prestigiul acestei mănăstiri, în frunte cu starețul Justinian, s-a răspândit în tot Maramureșul, Sătmărul și în tot Ardealul de Nord; oamenii veneau aici din toate părțile să-și aline durerile sufletești și trupești, să-și împărtășească bucuriile și realizările ori să mulțumească lui Dumnezeu pentru ele. Și, în primul rând, să primească hrană sufletească, să se întărească prin darurile duhovnicești ce le simțeau izvorând de aici. Aici, la Rohia, era o veritabilă oază spirituală românească, la care poporul dreptcredincios și chiar și cei de alte confesiuni veneau să-și astâmpere setea duhovnicească și să-și revigoreze ființa sub toate aspectele.⁸

În 1947, prin anularea Dictatului de la Viena, în urma Tratatului de pace de la Paris, Ardealul de nord revine la România. Cu toate acestea, situația mănăstirilor nu se îmbunătățește, deoarece puterea este preluată de către comuniști.

În 1948, starețul Justinian primește rangul de protosinghel. Începând cu 1949, regimul comunist a luat măsuri severe împotriva bisericilor și a mănăstirilor, mergându-se până la interzicerea sărbătoririi hramurilor. În aceste vremuri de restriște impuse de regimul comunist, nu i-a fost ușor să cârmuiască obștea mănăstirii. Cu toate acestea nu s-a plâns niciodată, ci, cu răbdare, înțelepciune și

⁷ Cristian Ștefan, *Înaltpresfințitul Arhiepiscop Justinian la împlinirea celor 90 de ani de viață*, în „Graiul Bisericii noastre”, nr. 1 (68), anul XXII, ianuarie - mai, 2011, p. 8-9.

⁸ Mircea Păcurariu, *Îndrumătorul monahismului maramureșean*, în Volumul „Grai maramureșean și mărturie ortodoxă”, Baia Mare, 2001, p. 71-74.

tact, a trecut peste toate. Încercarea cea mare va veni în 1959, odată cu Decretul 410, prin care se urmărea alungarea călugărilor tineri din mănăstiri și desființarea unor mănăstiri.⁹ Presfințitul Justinian povestește într-un interviu, printre altele, două dintre episoadele în care a avut parte de șicanele reprezentanților regimului comunist, șicane prin care se încerca înlăturarea sa: „*Această alungare s-a făcut în trei etape. Mai întâi au fost cei mici. Apoi cei care nu aveau șapte clase. A treia serie erau călugării cei mai buni. La 1 iunie 1959 a venit dispoziție să fie dat afară și eu. S-a făcut memoriu la București în care s-a cerut să fie lăsat în continuare aici. Nu s-a primit niciodată un raspuns scris. Ultima serie de călugări a plecat pe 1 noiembrie 1959...*”¹⁰ În altă împrejurare, Preasfinția sa spunea; „*Când au fost dați afară călugării, am rămas singur în mănăstire. Și atunci a venit prim-secretarul raionului de la Lăpuș, cu colaboratorii, și mi-au spus în față să dau o declarație că plec din mănăstire, că părăsesc mănăstirea. Și atunci am spus: «Tovarășe prim-secretar, dumneata ești membru de partid?» Când a auzit vorba asta, a luat foc. «Cum îmi pui o așa întrebare? Da, sigur că sunt.» «Tovarășe, încă o dată îți pun întrebarea? Ești ori nu ești membru de partid?» «Păi, sunt, sigur, domnule stareț. Sigur că sunt.» «Ei, și faci ce vrei dumneata?» «Nu, fac ce-mi poruncește partidul.» «Ei, nici eu nu fac ce vreau eu. Dacă mie îmi dă ordine Biserica ca să plec, plec, dar să am ordin de la Biserică.» Când a auzit el acest lucru, a lăsat fruntea-n jos și a plecat și nu m-a mai necăjit niciodată.”¹¹*

A condus Mănăstirea cu vrednicie, cu înfăptuiri alese, atât pe plan spiritual, cât și gospodăresc. Iubitor de carte, mai mult autodidact, între timp și-a făcut pregătirea teologică la Seminarul Teologic din Cluj, pe care l-a absolvit în 1963 și la Institutul Teologic Universitar din Sibiu, obținând licența în 1968. Atât la Seminar, cât și la Institut a avut parte de profesori deosebiți, printre care îi pomenește pe: Pr. prof. Onisie Morar, pr. prof. dr. Isidor Todoran, pr. prof. dr. Ioan Zăgrean, pr. prof. dr. Milan Șesan și alții.

⁹ Andrei Andreicuț, *op. cit.*, p. 342.

¹⁰ Bogdan Eduard, *op. cit.*, p. 38.

¹¹ Justinian Chira, *Colindul vieții mele*, Interviu realizat de Danion Vasile, Editura Areopag, București, 2016, p. 34.

La Rohia s-a ostenit să facă dintr-un modest schit un bastion al Bisericii Ortodoxe din Transilvania și Maramureș. Astfel, acest sfânt și modest locaș duhovnicesc a devenit un „*cuib de vulturi*”, după expresia Părintelui Patriarh Teoctist, cu ocazia vizitării și binecuvântării acestui locaș.

S-a format acolo, la Rohia, un stil de viață duhovnicească care poate fi model pentru toți cei ce doresc să se stabilească în mănăstirile noastre; o viață potrivită și pentru mileniul al treilea creștin, în care am intrat. Rugăciunea, studiul și munca cinstită; acestea sunt mijloacele prin care un viețuitor de mănăstire se poate ridica la înălțimea Cuvioșilor și Sfinților Părinți ai Bisericii Ortodoxe.

Iubitor de cultură și având un adevărat cult pentru cartea de valoare, Justinian Chira a înființat, în timpul viețuirii sale la Rohia, o bibliotecă personală remarcabilă, însumând peste 40.000 de volume, bibliotecă pe care a donat-o mănăstirii, spre luminarea ucenicilor și următorilor săi, peste generații. La patru ani după ce a preluat stăreția Rohiei, în anul 1948, a publicat lucrarea „*Viața Prea Curatei Fecioare Maria*.”¹²

A colaborat de-a lungul vremii cu diferite publicații bisericești și laice, printre care amintim: *Renașterea*, *Tribuna Ardealului*, *Telegraful Român*, *Mitropolia Ardealului*, *Îndrumătorul bisericesc* (Sibiu), *Îndrumătorul pastoral* (Alba Iulia). De asemenea, a editat: *Îndrumătorul bisericesc* din Cluj-Napoca.¹³

Darurile, osârdia și vasta lucrare pastorală și misionară a starețului Justinian de la Rohia au fost sesizate, apreciate și fructificate de conducerea Bisericii noastre prin ridicarea sa la rangul de arhimandrit, în anul 1967. Nu-i de mirare că, încă la Rohia fiind, i-au simțit pulsul efervescent și au descins acolo atâția scriitori, elite ale culturii și științei românești, care au rămas pentru totdeauna marcați și fascinați de gândirea și larghețea spirituală a starețului Justinian. Dintre aceștia amintim pe: Stăniloae, Noica; pe

¹² Alexandru Moraru, *Scurt istoric al Eparhiei Ortodoxe Române a Vadului, Feleacului și Clujului 1921-2006*, Ediția a II-a, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2006, p. 179.

¹³ *Ibidem*, p. 181-182.

Ioan Alexandru și Nicolae Steinhardt al căror destin literar și cultural este radical marcat de amprenta starețului de la Rohia.¹⁴

A adunat câteva sute de scrisori din corespondența pe care a schimbat-o cu poetul Ioan Alexandru pe parcursul a peste un sfert de veac, începând cu anul 1966. În aceste scrisori PS Justinian îi vorbea lui Ioan Alexandru despre multe din problemele vremurilor de atunci. Acest lucru implica o mare îndrăzneală, cei doi fiind conștienți că scrisorile lor sunt urmărite și citite de autoritățile care conduceau atunci țara. *„Dar tocmai de aceea scriam aceste scrisori – spune episcopul Justinian Chira – și-mi exprimam părerea, ca să audă și să cunoască și organele de stat și prin ei conducerea țării lucruri pe care ei nu aveau de unde și de la cine să le audă sau nu voiau să știe de aceste probleme”*. Aceste lucruri erau spuse cinstit, curat, fără răutate sau fățărnicie. În aceste expuneri nu se afla nici o umbră de minciună sau exagerare, așa cum proceda PS Justinian Chira și în cuvântările sale publice, pe care ascultându-le și reprezentanții autorităților își ziceau, după spusele Preasfinției sale: *„Măi, acesta ne spune de ne ustură pielea, însă nu avem ce să-i facem, fiindcă are dreptate.”*¹⁵

Slujirea, în cea mai mare parte a ei, a fost în timpul perioadei comuniste, în vremuri tulburi și grele, când era nevoie de multă înțelepciune și măsură în toate pentru a sluji nevoilor duhovnicești ale credincioșilor și pentru a apăra unitatea și integritatea Bisericii.

În urma înălțării Eparhiei Vadului, Feleacului și Clujului la rang de Arhiepiscopie (în 1973), a fost ales episcop-vicar al acesteia (la 11 iunie 1973), cu titlul de Maramureșanul, fiind hirotonit și instalat la 9 septembrie 1973 în Catedrala arhiepiscopală din Cluj. Ca episcop-vicar la Cluj-Napoca, vreme de 17 ani (1973-1990) a desfășurat o însemnată activitate pastoral-misionară, administrativ-gospodărească, dar și culturală. A avut o însemnată contribuție la reînființarea Episcopiei Maramureșului și Sătmărilor.¹⁶

Într-un interviu referitor la activitatea sa, Înaltpreasfințitul Justinian a spus: *„Tot ce avem noi este prin Harul lui Dumnezeu. Frumusețea noastră, înțelepciunea noastră, darurile noastre. Așa că*

¹⁴ Vasile Borca, *op.cit.*, p. 408-411.

¹⁵ Alexandru Moraru, *op.cit.*, p. 182.

¹⁶ *Ibidem*, p. 179.

eu, acum, nu știu cum să mulțumesc... Sunt, în mod deosebit, cu totul satisfăcut că mi-am făcut datoria. Sunt liniștit că în urmă nu rămâne drumul gol. N-am trăit degeaba! Pentru aceasta mulțumesc lui Dumnezeu. Am o lege: când văd că m-ajută Dumnezeu să slujesc, mă simt dator să mă bucur și să mulțumesc lui Dumnezeu.”¹⁷

BIBLIOGRAFIE

Biblia sau Sfânta Scriptură, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 2008.

Andreicuț, Andrei, *Arhipăstorul Maramureșului și Sătmarului omagiat la Universitatea „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia*, în „Ortodoxia maramureșană”, nr. 14, 2009.

Ardelean, Teodor, *Printre cei cu adevărat fericiți*, în „Graiul Bisericii noastre”, nr. 1 (68), anul XXII, ianuarie - mai, 2011.

Borca, Vasile, *ÎPS Justinian Chira, Arhiepiscopul Maramureșului și Sătmarului, Doctor Honoris Causa al Universității de Nord din Baia Mare*, în „Ortodoxia maramureșană”, nr. 15, 2010.

Chira, Justinian / Eduard, Bogdan, *Convorbiri în amurg*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2006.

Chira, Justinian, *Colindul vieții mele*, Interviu realizat de Danion Vasile, Editura Areopag, București, 2016.

Idem, *Dialoguri la Rohia*, Ediție îngrijită de pr. Mihai Tira, Editura Episcopiei Ortodoxe a Maramureșului și Sătmarului, Baia Mare, 2020.

Eduard, Bogdan, *Justinian*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2006.

Moraru, Alexandru, *Scurt istoric al Eparhiei Ortodoxe Române a Vadului, Feleacului și Clujului 1921-2006*, Ediția a II-a, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2006.

Păcurariu, Mircea, *Îndrumătorul monahismului maramureșean*, în Volumul „Grai maramureșean și mărturie ortodoxă”, Baia Mare, 2001.

¹⁷ Justinian Chira, *Dialoguri la Rohia*, Ediție îngrijită de pr. Mihai Tira, Editura Episcopiei Ortodoxe a Maramureșului și Sătmarului, Baia Mare, 2020, p. 248.

Ștefan, Cristian, *Înaltpresfințitul Arhiepiscop Justinian la împlinirea celor 90 de ani de viață*, în „Graiul Bisericii noastre”, nr. 1 (68), anul XXII, ianuarie - mai, 2011.

VLĂDICA JUSTINIAN CHIRA – EPISCOP-VICAR AL ARHIEPISCOPIEI VADULUI, FELEACULUI ȘI CLUJULUI (1973-1990)

MARIUS AUGUSTIN BILȚ

*„Se cuvine, dar, ca episcopul să fie fără de
prihană, bărbat al unei singure femei, veghetor,
înțelept, cuviincios, iubitor de străini, destoinic să
învețe pe alții.” (I Timotei 3, 2)*

Introducere

Ar trebui să se scrie un număr considerabil de cărți pentru a cuprinde viața și activitatea celui pe care metaforic îl numim „Voievodul” sau „Patriarhul Maramureșului” și cred că totuși nu ar fi destul, pentru că este greu a-i cuprinde în paginile cărților trăirile, simțirile, zbuciumul sufletesc pentru mântuirea păstoriților și meritele de părinte sufletesc al nostru.

Cine poate să-i mulțumească îndeajuns mamei sau tatălui că ne-au adus pe lume?

Cu atât mai mult, cine poate să-i mulțumească îndeajuns, oricât ar încerca, Înaltpreasfințitului Justinian pentru că a avut grijă să ne naștem din nou în Hristos, să ne naștem ca fii ai lui Dumnezeu?

Putem totuși a face ceva. Domnul Iisus Hristos a spus: „*De Mă iubiți, păziți poruncile Mele*” (Ioan 14, 15). Deci, dacă vrem să arătăm că îl iubim pe Părintele nostru Justinian, să îi urmăm sfaturile și să trăim în acea bucurie pe care puteai mereu să o observi mai ales în ochii lui, cu care privea la orice om ca la un fiu al lui Dumnezeu. Pentru a-i urma cuvântul și a-i călca pe urme prin faptele credinței sale, mai întâi trebuie să cunoaștem, cât este cu putință, din viața, activitatea, trăirile și învățătura sa.

Înaltpreasfinția Sa este părintele nostru în Hristos, care acum, fiind în ceruri, ne așteaptă și pe noi toți la Domnul, în Biserica

Biruitoare; Iar noi, sub povăţuirea vrednicului său urmaş – Preasfinţitul Părinte Episcop Justin –, ne luptăm pentru a-l urma, a-i păşi pe urme.

În cele ce urmează vom încerca să expunem atât cât se poate cuprinde din activitatea duhovnicească, misionară şi administrativă pe care Înaltpreasfinţitul Justinian a desfăşurat-o ca episcop-vicar la Arhiepiscopia Vadului, Feleacului şi Clujului în perioada 1973-1990, de altfel o perioadă foarte dificilă din punct de vedere politic, din cauza regimului comunist, care era ostil Bisericii.

Şi totuşi a reuşit să mişte inimi, chiar şi în acele vremuri atât de grele.

Multe au fost evenimentele care l-au avut drept subiect pe vlădica Justinian. De aceea, este mult prea puţin să conturăm în câteva cuvinte personalitatea remarcantă a celui care a fost supranumit voievodul spiritual al Maramureşului, dar socotesc că vor fi şi cuvintele mele de folos alături de cele ale fraţilor care-i omagiază existenţa. Socot, deci, că aceia care vor asculta aceste cuvinte le vor pune la inimă şi vor înţelege ce a însemnat Justinian, mai întâi ca stareţ al Mănăstirii „Sfânta Ana” Rohia, apoi ca episcop-vicar la Cluj şi, din 1990, ca episcop al reînfiinţatei Episcopii a Maramureşului şi Sătmăruului. Înţelegând vremurile tulburi în care şi-a desfăşurat activitatea, vom preţui mai mult moştenirea spirituală a marelui ierarh maramureşean, de la naşterea căruia se împlineşte, acum, un secol.

Alegerea şi hirotonia

Episcopului Justinian Chira Maramureşeanul

La vârsta de numai 23 de ani, în 1944, Ieromonahul Justinian Chira preia stăreţia Mănăstirii „Sfânta Ana” Rohia. În această calitate, urmând tradiţia vrednicilor săi înaintaşi, Protosinghelul Gherontie Guţu şi Ieromonahul Nifon Matei, stareţul Justinian continuă dezvoltarea duhovnicească a sfintei mănăstiri, sporind obştea ei la peste douăzeci de vieţuitori, continuând cu şcoala monahală în cadrul mănăstirii, stabilind anumite reguli de vieţuire în această chinovie. În timpul stăreţiei, atât înainte cât şi după Decretul 410/1959, o preocupare importantă a Stareţului Justinian au constituit-o credincioşii pe care-i mângâia, îi încuraja şi îi trezea

spre o viață cu adevărat creștinească. Prin felul cum a slujit, a vorbit și a trăit, starețul Justinian a creat un duh specific Mănăstirii Rohia,¹ duh care a atras și oameni de cultură – precum poetul Ioan Alexandru – în acest loc sfânt. În perioada stăreției s-a remarcat și pe plan gospodăresc, îngrijindu-se totodată de ctitoria culturală, biblioteca mănăstirii, care astăzi îi poartă numele.

Darurile vrednicului stareț Justinian, osârdia și vasta sa lucrare pastorală și misionară au fost sesizate și fructificate de conducerea Bisericii noastre, astfel că, în 1948 a fost ridicat la rangul de protosinghel, iar în 1967 la cel de arhimandrit.²

Trebuie să mărturisim faptul că Biserica Ortodoxă Română, chiar dacă se găsea într-o perioadă foarte grea din cauza instaurării regimului comunist, avea nevoie de ierarhi tineri și vrednici pentru această înaltă și sfântă slujire. Râvna pentru casa lui Dumnezeu, slujirea impecabilă și vocația monahală l-au făcut vrednic pe starețul din Dealul Viei, din Țara Lăpușului, ca, la propunerea arhiepiscopului Teofil Herineanu, Sfântul Sinod al Bisericii noastre, în ședința sa din 9 și 11 iunie 1973, să-l aleagă ca episcop-vicar al nou-înființatei Arhiepiscopii a Vadului, Feleacului și Clujului.

Astfel, în ședința Sfântului Sinod din 9 iunie 1973, după hotărârea de ridicare a Episcopiei Vadului, Feleacului și Clujului la rangul de Arhiepiscopie și, în consecință, a Episcopului Teofil la rangul de Arhiepiscop, a fost ales, la propunerea acestuia, Preacuviosul Arhimandrit Justinian Chira, starețul Mănăstirii Rohia, ca episcop-vicar, cu titlul de „Maramureșeanul”, în unanimitate de voturi. Au urmat apoi formalitățile la Departamentul Cultelor pentru obținerea Decretului de recunoaștere în această funcție, pe care l-a primit în data de 8 august.³

Episcopul ales, Justinian Chira, se gândea încă de pe acum la modul în care își va organiza responsabilitățile în noua ascultare și

¹ Macarie Motogna, *Mănăstirea Sfânta Ana Rohia: monografie – album*, Editura Lumea credinței, București, 2016, p. 59.

² Vasile Borca, *Laudatio ad maximum et clarissimum virum ecclesiasticum: Justinian Chira, arhiepiscopus Terrae Maramorosiensis et Rurismagnis per occasionem decernationis tituli „Doctoris Honoris Causa”* în „Graiul Bisericii noastre”, nr. 1 (66), ianuarie-iunie, 2010, p. 23.

³ Redacția, *Lucrările Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române în sesiunea ordinară a anului 1973*, în „Biserica Ortodoxă Română”, nr. 7-8, 1973, p. 911-912.

slujire, rezumând frumos, în numai câteva cuvinte cuprinzătoare și mișcătoare: *„Să trăiesc cât mai mult în mijlocul credincioșilor. Să le ascult mereu inimile cum bat. Să le citesc gândurile și să mă lupt să le fiu de folos sufletelor. Să mă intereseze mai presus de orice mântuirea oamenilor, fericirea lor, apropierea lor de Hristos, întărirea încrederii lor în Dumnezeu. Dumnezeu cel bun și multîndurat, Tu îmi cunoști sufletul, ajută-mă să Te pot sluji cu vrednicie! Să pot fi de folos Evangheliei Tale în lume, să pot fi slugă bună tuturor!”*, mărturisea în caietele sale.⁴

Hirotonirea întru arhiereu și instalarea au avut loc în ziua de 9 septembrie 1973 în Catedrala din Cluj. La aceste solemnități au luat parte: ÎPS Teoctist (mitropolitul Olteniei și delegatul PF Patriarh Justinian), ÎPS Nicolae (mitropolitul Ardealului), ÎPS Nicolae (mitropolitul Banatului), ÎPS Teofil (arhiepiscopul Clujului), PS Vasile Coman (episcopul Oradiei), PS Visarion (episcopul Aradului), PS Emilian Rășinăreanu (episcop-vicar al Arhiepiscopiei de Alba Iulia și Sibiu). Au mai fost prezenți și reprezentanți ai altor culte, precum și reprezentanți ai autorităților. La vremea convenită din Sfânta Liturghie, ÎPS Nicolae al Ardealului dimpreună cu ÎPS Teofil și cu PS Vasile al Oradiei au săvârșit hirotonia întru arhiereu, iar ÎPS Nicolae l-a prezentat poporului pe noul ierarh și slujitor al Bisericii din Transilvania, așa cum se obișnuiește și în zilele noastre.⁵

Au urmat, la sfârșitul Sfintei Liturghii cuvântările îndătinate. Întâi, ÎPS Teofil a dat citire telegramei trimise de PF Patriarh Justinian cu prilejul acestei solemnități. Apoi, în cuvântarea ÎPS Nicolae al Ardealului, după ce a expus pe scurt activitatea tuturor ierarhilor de la Nicolae Ivan încoace, a spus despre noul arhiereu că are *„o experiență duhovnicească și gospodărească bogată... și va fi un colaborator devotat al Arhiepiscopului Teofil în sprijinirea a tot ce este bun și ziditor pentru Biserica noastră și pentru țara noastră.”*⁶

ÎPS Arhiepiscop Teofil al Clujului a vorbit apoi despre întreita slujire a Mântuitorului Hristos, insistând pe cea arhierească, așezând-o frumos în context, adresându-se și noului său ajutor,

⁴ Justinian Chira, *Caiete cu însemnări zilnice*, manuscris, vol. 32, p. 154.

⁵ Redacția, *Hirotonirea și instalarea ca episcop-vicar a Preacuviosului arhimandrit Justinian Chira*, în „Biserica Ortodoxă Română”, nr. 9-10, 1973, p. 948-949.

⁶ *Ibidem*, p. 953.

căruia i-a spus: „În alegerea și înaintarea Preasfinției Tale, ți-o mărturisesc cu toată sinceritatea, eu văd delegatul milostiv al lui Dumnezeu.”⁷

La final a vorbit și Preasfințitul Justinian, noul hirotonit, care a mărturisit cu lacrimi în ochi: „Am primit acest sfânt și dumnezeiesc dar, darul arhieriei, cu un singur gând: să fiu și mai de folos Bisericii slujitoare a lui Iisus Hristos, minunatului nostru popor, credincioșilor care așteaptă de la noi, slujitorii altarelor, împlinirea cu pildă sfântă a învățaturii de totdeauna a lui Hristos”⁸. Cuvântul inițial al episcopului-vicar Justinian a fost cenzurat înainte și nu a putut spune tot ce-a voit, dar inima dânsului a bătut la unison cu cea a poporului prezent din toate colțurile țării.⁹

La aceste solemnități, precum am spus, au fost prezenți numeroși ierarhi, preoți, reprezentanți ai altor culte și foarte mult popor. Credincioșii au venit într-un număr impresionant pentru că îl iubeau pe starețul și de acum Episcopul Justinian, pentru că și el îi iubea și nu se sfia să o spună în predicile sale. Numai din satul Rohia au venit credincioșii cu trei autobuze, ca să își vadă vlăstarul din deal cum primește coroană împărătească, iar el îi privea, meditănd la stările pe care le-a petrecut cu fiecare, căci, zicea, „aceasta este bucuria mea cea mai curată.”¹⁰

În zilele următoare, o parte din ierarhii prezenți la evenimentele de la Cluj au vizitat – conduși fiind de noul episcop Justinian-Mănăstirea Rohia, satul Plopiș, biserica monument istoric din Rogoz, Baia Mare, Sighet și alte sate de pe Valea Izei.

Duminica următoare, 16 septembrie 1973, a fost prima Sfântă Liturghie arhierască în eparhie a Preasfințitului Justinian ca arhieru, slujind împreună cu ÎPS Teofil în parohia Parva, jud. Bistrița, acolo unde au sfințit o biserică nouă. De atunci, vrednicul ierarh își propune o lucrare sfântă, de viitor: „Ușa nu-mi va fi închisă niciodată!” Și așa a fost! Mereu îl găseai pe vlădica Justinian, fie la Catedrală, slujind, fie pe teren, fie la reședința arhiepiscopală din

⁷ Ibidem, p. 956.

⁸ Justinian Chira, *Trei Ierarhi*, col. Harul și adevărul (6), Editura Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmăruului, Baia Mare, 2011, p. 95.

⁹ Vorbește despre aceasta în vol. 32 al caietelor cu însemnări zilnice, manuscris, p. 309.

¹⁰ Ibidem, p. 306.

Cluj. Iar când îi venea dor de Maica Domnului, venea acasă, la Rohia, pentru meditație și rugăciune fierbinte.¹¹

Un eveniment, din acele vremuri, care m-a impresionat foarte mult a avut loc în 23 octombrie 1973, când Preasfințitul Justinian a făcut o vizită la Institutul Teologic din Sibiu. Acolo, pe lângă întâlnirea cu mitropolitul Nicolae Mladin, s-a întâlnit cu cei mai iubiți de dânsul: toți studenții ce se aflau acolo din cuprinsul Arhiepiscopiei Clujului și nu numai; părintele profesor Vasile Borca și părintele Gheorghe Roman din Parohia Ortodoxă Ciocotiș, trecut la Domnul la finele anului trecut, mi-au relatat momentele respective cu o emoție nestăvilită. Dânsii, fiind studenți ai institutului la vremea respectivă, au mărturisit că preasfințitul, după ce le-a ascultat păsurile și greutățile vremii, le-a dat câteva sfaturi și cuvinte de încurajare, iar mai pe urmă a împărțit primul său salariu de episcop-vicar tuturor studenților, aceștia rămânând profund impresionați de acest gest pe care dânsul l-a descris în caietul cu însemnări foarte succint, zicând – cu o smerenie care îl caracteriza: *„Le-am dat ce am avut la mine...”*¹²

Slujitor al lui Dumnezeu și al poporului

Alegerea în noua slujire a Preasfințitului Justinian, nu l-a făcut să se lamenteze și să vadă în asta o cinstire pentru activitatea depusă până atunci ci, dimpotrivă, a adăugat de acum osteneală la osteneală, priveghere la priveghere, muncă la muncă și rugăciune la rugăciune, pentru propășirea Bisericii lui Hristos. Să nu uităm că acești 17 ani de episcopat la Cluj s-au desfășurat în perioada de dictatură comunistă, de prigoană a credinței, o perioadă în care erau acceptate doar cuvântările oficiale, strict teologice, nefiind permisă trăirea vie și lucrătoare a credinței străbune. Cuvântările din suflet, cu dragoste și pentru trezirea oamenilor spre viața cea în Hristos, adesea erau cenzurate, oprite, dar dârzul luptător al lui Hristos nu se descuraja și, știind că luptă pentru adevăr, spunea lucrurilor pe nume. Însuși mărturisește că Patriarhul Teoctist l-a iubit pentru că *„în tot cursul anilor, din 1973 și până acum, fără teamă, când s-au ivit probleme de*

¹¹ *Ibidem*, p. 285.

¹² *Ibidem*, p. 398.

*mare importanță și de mare pericol pentru Biserică, tunam iar alții tăceau. Tăceau, iar eu, în calitate de episcop-vicar doar, niciodată nu am putut tăcea...”*¹³

Era un om dârz și hotărât, foarte punctual și neobosit slujitor al poporului. Îi iubea pe toți oamenii și suferea pentru necazurile celor ce veneau la dânsul. Și pentru că-i iubea pe toți, se ferea a vorbi cu alții despre problemele pe care le asculta îndurerat. Spunea adesea: „*Tăcerea a fost pentru mine, toată viața o datorie, cunoscută de cei din jurul meu încă din copilărie... «Secretos» mă numea Arhiepiscopul Teofil, mai marele Episcopiei Vadului, Feleacului și Clujului, unde am slujit Biserica și pe Dumnezeu șaptesprezece ani. Secretos, adică tăcut, mă numea Arhiepiscopul Teofil, cu o umbră de nemulțumire. Eu nu vorbeam niciodată despre colaboratori, despre oamenii pe care-i cunoșteam și îi slujeam.*”¹⁴

Noul episcop și-a întocmit un program riguros pe zece puncte (actul nr. 2120/1975 din arhiva Arhiepiscopiei Clujului), organizat spre a-i cuprinde în activitatea Preasfinției sale pe credincioși, dar și pe preoții din parohii. Avea în vedere, în principal, ca preoții să fie bine pregătiți, atât pentru slujirea Sfintei Liturghii și a celorlalte slujbe – ceea ce implica aspectul duhovnicesc al vieții preotului, ținuta morală și intelectuală, dar și pentru predică și cuvântările ocazionale.

Nu erau omise nici responsabilitățile administrative precum: organizarea arhivei și a bibliotecii parohiale, buna păstrare a obiectelor de patrimoniu și acțiunile ce trebuiau făcute în scopuri filantropice, de către preoți, pentru ajutorarea celor în nevoi din parohiile lor. Practic toată slujirea și misiunea de la Mănăstirea Rohia a păstrat-o și a practicat-o și în noua demnitate.

Părintele vicar eparhial Iustin Tira, ucenic și colaborator al Înaltpreasfinției Sale la Cluj, mărturisește faptul că avea un program bine stabilit dinainte, slujea Sfânta Liturghie foarte degajat oriunde mergea, nu îi era frică de nimeni și de nimic; mai mult decât atât, era

¹³ Octavian Butuza, *Justinian – Patriarhul Maramureșului*, Editura Eurotip, Baia Mare, 2012, p. 98.

¹⁴ Justinian Chira, *Reflecții din caietele Arhiepiscopului Justinian*, Volumul III, Ediție îngrijită de Mircea Crișan, Editura Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmăruului, Baia Mare, 2016, p. 58.

iubit de popor pentru că spunea lucrurilor pe nume, ținând seama de vitregiile vremii.¹⁵

Neobositul misionar și bunul părinte

În treapta de Episcop, Preasfințitul Justinian a avut în primul rând un rol duhovnicesc de excepție în Eparhia Clujului și acest aspect poate fi mărturisit de mulți. Era așteptat cu atâta drag la sfintele slujbele, iar cuvintele de învățătură pe care le ținea, tunau și fulgerau împotriva a tot ce era rău și imoral în societate; aceasta mai ales în cuvântările cu ocazia sfințirilor de biserici. Era episcopul care simțea și se integra deplin în pulsul Bisericii și al Neamului românesc, mângâindu-l, încurajându-l și întărindu-l cu nădejde de mai bine.¹⁶

Pentru că iubea preoția și era conștient de ei imensa importanță, dar și de responsabilitatea preotului într-o parohie, s-a ocupat îndeaproape, timp de 17 ani, de activitatea Seminarului Teologic din Cluj-Napoca, fiindu-le elevilor nu doar Episcop, ci și Părinte. Calitatea de Părinte a dovedit-o prin calda purtare de grijă pe care a avut-o față de Seminarul Teologic, stând de vorbă mereu cu elevii, ascultându-le păsurile și dându-le sfaturi cum să devină buni slujitori ai Bisericii și ai Neamului. Vizitele săptămânale la Seminar, participarea la orele de curs, la rugăciunile de dimineață și seară, Sfintele Liturghii săvârșite în Paraclisul școlii, cuvântul de învățătură, rostit fie în cadrul slujbelor, fie în sălile de curs, și discuțiile din curtea școlii, s-au constituit în adevărate îndreptare duhovnicești de care s-au folosit seminariștii și se folosesc și azi preoții, care atunci se găseau în băncile școlii. Tot în această

¹⁵ Iustin Tira, *Episcopul Justinian în slujba Eparhiei Vadului, Feleacului și Clujului* în Volumul „Grai maramureșean și mărturie ortodoxă: Preasfințitului Episcop Justinian al Maramureșului și Sătmăruului la împlinirea vârstei de 80 de ani”, Ediție îngrijită de PS Justin Hodea Sigheteanul, Editura Episcopiei Ortodoxe, Baia Mare, 2001, p. 41.

¹⁶ Vasile Borca, *Înaltpreasfințitul Justinian Chira „Doctor Honoris Causa” al Universității de Nord din Baia Mare*, în „Ortodoxia maramureșeană”, nr. 15, 2010, p. 408.

perioadă s-a ocupat și de construcția unei părți noi a clădirii școlii și de cea a paraclisului, pe care l-a sfințit în 1978.¹⁷

Episcopul Justinian Chira a desfășurat multe activități și pe plan administrativ, însă, fiind preocupat îndeosebi de viața duhovnicească a preoților și a credincioșilor, alerga mereu prin cele trei județe (Cluj, Bistrița și Maramureș), ținând, pe oriunde poposea, cuvântări mișcătoare, vizitând bolnavi, ascultându-i pe toți, cu durerile și cu bucuriile lor.¹⁸

Totalizând datele pe o perioadă de doar șase ani – adică o treime din activitatea de episcop-vicar la Cluj – reiese că în intervalul 1 noiembrie 1975 - 1 noiembrie 1981, PS Justinian a vizitat 258 de parohii și filii, a săvârșit 423 de Sfinte Liturghii, a rostit 571 de predici și cuvântări ocazionale, a sfințit sau resfințit 19 biserici și a săvârșit 73 de hirotonii în treapta de diacon și preot.¹⁹

Propovăduirea prin cuvântul scris

Fiind un mare iubitor al activității predicatoriale, al catehizării și al îndrumării sufletelor pe calea trăirii credinței în Hristos Domnul, precum se vede și din cifrele de mai sus, Preasfinția Sa nu s-a limitat doar la cuvântul rostit, ci a scris și publicat nenumărate articole și predici, atât în reviste religioase, cât și laice.

Privind la activitatea publicistică din perioada de vicariat la Cluj, ne dăm seama ce tezaur ne-a rămas nouă, celor care trebuie să-l valorificăm azi, prin cunoașterea lui și mai ales prin trăirea lui. Între 1978 și 1989 s-a ocupat îndeaproape de redactarea celui „*Îndrumător bisericesc, misionar și patriotic*”, contribuind la îmbogățirea îndrumătorului cu diferite articole, pe diferite teme teologice sau de morală creștină, ori de atitudine civică.²⁰

Spunea atât de frumos și providențial despre libertate, în 1989: „*Libertatea este cel mai mare și mai sfânt dar ce i-a fost dat omului.*

¹⁷ Corneliu Oneț, *PS Justinian Chira. Fișă biobibliografică*, în Justinian Chira „*Harul și Adevărul*”, Editura Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmarului, Baia Mare, 1996, p. 10.

¹⁸ Iustin Tira, *op. cit.*, p. 41.

¹⁹ *Ibidem*, p. 41.

²⁰ Mircea Păcurariu, *Dicționarul Teologilor Români*, Editura Enciclopedică, București, 2002, p. 93.

Fără libertate nu ar avea calitatea de om. Libertatea cu care este înzestrat omul, voia liberă, îi dă omului dreptul să se considere suveran... Libertatea interioară, spirituală și morală, este sursa, temelul, scutul libertății exterioare, materiale și sociale.”²¹

Tot în perioada aceasta a scris și tipărit două cărți foarte importante: „Darurile Bisericii”, în Editura Arhiepiscopiei Ortodoxe Române, Cluj-Napoca, 1983, cuprinzând îndrumări duhovnicești pentru viața credincioșilor, și cartea „Viața Maicii Domnului”, tot în Editura Arhiepiscopiei Ortodoxe Române, Cluj-Napoca, 1986.

Rohia - a doua reședință

În tot acest timp nu a uitat de unde a plecat, Mănăstirea Rohia fiind „acasă” pentru dânsul. S-a îngrijit ca și aici lucrurile să meargă pe făgașul lor firesc din punct de vedere monahal și edilitar, vizitând foarte des locașul pe care îl iubea încă de când a intrat pentru prima dată pe poarta mănăstirii, în 12 martie 1941. A sprijinit activitatea vrednicului și harnicului stareț care i-a urmat, Arhimandritul Serafim Man. De altfel, Preasfinția Sa se purta, episcop fiind, ca un călugăr simplu, rugător și mereu avându-L pe dulcele Iisus în inima și sufletul său. Se vede aceasta și din fotografiile cu dânsul din acea perioadă, în care nu apare cu mâna pe baston, ci având în mână metaniile călugărești.

Iubea monahismul și ținea la regulile monahale; nu degeaba a fost stareț aproape treizeci de ani. Noptile și le petreca în rugăciune, citire și muncă, după cum mărturisește în unul din caietele cu însemnări: *„Noaptea am petrecut-o veghind. Am văzut orașul adormind și l-am văzut trezindu-se din nou.”*²²

Pentru că era un om al poporului, un om pe care multă lume îl aprecia pentru cuvintele pornite din suflet și din dragoste, îl vizitau foarte mulți credincioși. Se bucura de fiecare. Îl vizita destul de des bunul său prieten, poetul Ioan Alexandru. În 31 ianuarie 1974, primește la Mănăstirea Rohia vizita lui Ioan Alexandru, care vine împreună cu un om al partidului comunist, Eugen Jebeleanu. Mulți

²¹ Justinian Chira, *În prag de an nou*, în „Îndrumător bisericesc, misionar și patriotic”, nr. 12, 1989, p. 30.

²² Idem, *Caiete cu însemnări zilnice*, manuscris, Vol. 51, p. 210.

de felul acesta îi vor fi călcat pragul, dar au plecat rușinați de curajul și verticalitatea episcopului maramureșean, care dojenea atitudinea potrivnică a partidului față de Biserică.

Vizite importante primite. Vizita în India

Alți oameni de cultură care l-au vizitat în acea perioadă au fost Nicolae Steinhardt, devenit apoi monah la Rohia sub ocrotirea Preasfinției Sale, Geo Bogza, Constantin Noica, Iordan Chimet, Pavel Constantinescu, Atanasie Popa. Toți aceștia, dimpreună cu Patriarhul Teoctist și Părintele Profesor Dumitru Stăniloae, erau socotiți de Preasfinția Sa în grupul „Prietenii Rohiei”.²³ Tot în perioada vicariatului a primit vizita Patriarhului Teofilos al Etiopiei, a unui arhiepiscop budhist din Hiroshima (Japonia), a unui japonez, Rev. Nikkyo Niwano, care era liderul unei mișcări religioase procreștine din Japonia, pe care l-a dus și la Rohia, a Arhiepiscopului Damianos, întâistătător al Muntelui Sinai și al Mănăstirii Sfânta Ecaterina.²⁴

În 1976 a primit o delegație de la televiziunea BBC din Londra, care a făcut un documentar cutremurător. În plin regim comunist, un episcop ortodox să vorbească despre credința poporului român fără reticențe și rezerve. L-au însoțit pe Preasfințitul la Sfânta Liturghie săvârșită la catedrala din Cluj, apoi la Mănăstirea Rohia și la Ieud. Regizorul a rămas uimit de puterea credinței românilor și mai ales de personalitatea profund duhovnicească, dar și pur românească, a Episcopului Justinian, despre care spune: *„La Cluj l-am întâlnit pe clericul care avea să mă intrige mai mult decât oricare altul din România. Chiar am început să mă gândesc la el, într-un mod ciudat, ca la adversarul meu. Era episcop. Numit Justinian. E în regulă când icoanele rămân la locul lor în rame, dar când încep să vină înspre tine,*

²³ Despre *Prietenii Rohiei* a scris pe două foi prinse în caietul cu însemnări zilnice nr. 33.

²⁴ Justinian Chira, *Reflecții din caietele Arhiepiscopului Justinian*, Volumul II, Ediție îngrijită de Mircea Crișan, Editura Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmăruului, Baia Mare, 2016, p. 40-41.

*devine îngrijorător,”*²⁵ arătând, astfel, statura impunătoare și privirea pătrunzătoare a Episcopului Justinian.

Preasfințitul Justinian nu era omul care își lua concediu, nu știa ce înseamnă aceasta. Nici în pelerinaje în afara țării nu a prea fost; de altfel, regimul nu îngăduia acest lucru. Singura ieșire a sa în străinătate a avut loc în 4-18 ianuarie 1989, când, făcând parte dintr-o delegație în frunte cu PF Patriarh Teoctist, a vizitat Tirana, apoi Vaticanul. Au călătorit apoi în India, la Bombay, la Seminarul teologic din Kottayam, Kerala, Delhi, Quillon, New Delhi și, ulterior, Moscova. În toate aceste locuri au avut loc slujiri, vizite oficiale sau neoficiale la anumite monumente și puncte turistice, întâlniri cu oameni politici, fiind mereu însoțiți de reprezentanți ai Bisericii Siriene din India.²⁶

În loc de concluzii

Slujirea Preasfințitului Părinte Episcop Justinian Chira ca Episcop-vicar la Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului s-a desfășurat într-o perioadă în care poporul nostru a trecut printr-un regim totalitar ateu, într-o perioadă în care orice vorbă ce nu convenea putea fi pedepsită cu ani de închisoare. În această slujire, Preasfinția Sa era una cu sufletul poporului, purtându-l mereu în rugăciuni și suferind cu cei din închisori. De altfel și spunea: *„Vedeam, din biroul de la Cluj, bărbați în toată firea, muncitori umblând cu traista goală, că nu găseau o bucată de pâine. Ne era rușine de ei, mă durea sufletul când vedeam o țară întreagă înfometată.”*²⁷

Pentru că era un om care spunea lucrurilor pe nume, nu s-a putut răbda văzând chinul poporului prin raționalizarea hranei și, în vara anului 1989, la resfințirea bisericii din localitatea Prislop, ia atitudine chiar în predică, zicând: *„Să dea Dumnezeu să ardă scaunul*

²⁵ Valerian Marian, Gabriel Babiciu, *Mărturia de credință ortodoxă a episcopului Justinian în documentarul The Long Search: 6 Orthodox Christianity: The Romanian Solution*, BBC, 1977, în „Studia Universitatis Septentrionis - Theologia orthodoxa”, Serie nouă, Anul X, nr. 1 (17), 2018, p. 181-182.

²⁶ Remus Rus, Mihai Hau, *Vizita Preafericitului Părinte Patriarh Teoctist în India, 4-18 ianuarie 1989*, în „Biserica Ortodoxă Română”, nr. 1-2, 1989, p. 40-127.

²⁷ Octavian Butuza, *op. cit.*, p. 83.

de sub cel care flămânzește poporul și disprețuiește muncitorii.”²⁸ Din dragostea ce o purta credincioșilor nu s-a temut de posibilele urmări ale acestor cuvinte. Dar a avut grijă Domnul să nu pățească nimic: „Și eu mă mir cât am fost de ocrotit; poate că Dumnezeu m-a văzut mai neputincios, mai slab și m-a ocrotit... Așa a fost, poate, un plan de la Dumnezeu... Dumnezeu ne-a ocrotit pentru că a suferit atâta lume, în modul cel mai absurd”.²⁹

Prin fidelitatea sa față de credința ortodoxă, față de tradiția liturgică și canonică a Bisericii noastre, vlădica Justinian rămâne în memoria noastră, a tuturor, ca fiind un ierarh luptător, un păstor dinamic și un evlavios slujitor liturgic. Totodată, Voievodul Maramureșului a fost un mare patriot, iubind și apărând valorile spirituale și culturale ale poporului român.

În concluzie, Înaltpreasfințitul Părinte Justinian a propovăduit Evanghelia lui Hristos, cu cuvântul și mai ales cu fapta. În întreaga sa activitate, a fost cu adevărat un dascăl al adevărului, un model de evlavie și de rugăciune autentică, un exemplu pentru toți cei ce îl iubesc pe Dumnezeu.

Vrednicul de pomenire Înaltpreasfințitul Părinte Justinian a fost păstorul cel bun care și-a pus viața pentru oile sale, înfruntând – așa cum am putut observa – regimul comunist, ostil Bisericii. El a mărturisit în fața poporului, care îi asculta de fiecare dată, providențialele cuvinte, încă de la amvonul Mănăstirii Rohia: „Nu voi intra singur în Rai... Am să vă aștept la Poarta Raiului și o să mă cert pentru fiecare, cu Dumnezeu”. Această mărturisire îl evidențiază ca fiind păstorul cel bun, căruia îi pasă de oile sale. De aceea, cunoscând efemeritatea vieții și faptul că suntem trecători prin această lume, ne-a lăsat un urmaș vrednic, care să poarte toiagul Sfântului Ierarh Iosif Mărturisitorul din Maramureș, pe Preasfințitul nostru Iustin, ucenic și vrednic împreună-lucrător pentru binele și folosul Bisericii și Neamului.

Rugăm pe Bunul Dumnezeu să îl odihnească în Împărăția Lui, acolo unde se găsesc acum moșii și strămoșii dânsului, iar pe noi să ne învrednicească să păstrăm lumina credinței, a faptelor, a slujirii și a poveștelor Înaltpreasfinției Sale. Acum, la împlinirea a 100 de ani de

²⁸ Corneliu Oneț, *op. cit.*, p. 11.

²⁹ Octavian Butuza, *op. cit.*, p. 83.

la nașterea sa, se cuvine să-I mulțumim lui Dumnezeu pentru că ni l-a dăruit, că ne-a dăruit posibilitatea de a-l cunoaște și de a-i asculta poruncile și de a-i vedea trăirea. Astfel, putem împlini ceea ce ne îndeamnă Sfântul Apostol Pavel în Epistola către Evrei: *„Aduceți-vă aminte de mai-marii voștri, care v-au grăit vouă cuvântul lui Dumnezeu; priviți cu luare aminte cum și-au încheiat viața și urmașile credința”* (Evrei 13, 7).

Bibliografie

Biblia sau Sfânta Scriptură, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 2008.

Borca, Vasile, *Înaltpreasfințitul Justinian Chira „Doctor Honoris Causa” al Universității de Nord din Baia Mare*, în *„Ortodoxia maramureșeană”*, nr. 15, 2010.

Idem, *Laudatio ad maximum et clarissimum virum ecclesiasticum: Justinian Chira, arhiepiscopus Terrae Maramorosiensis et Rurismagnis per occasionem decernationis tituli „Doctoris Honoris Causa”* în *„Graiul Bisericii noastre”*, nr. 1 (66), ianuarie-iunie, 2010.

Butuza, Octavian, *Justinian – Patriarhul Maramureșului*, Editura Eurotip, Baia Mare, 2012.

Chira, Justinian, *Caiete cu însemnări zilnice*, manuscris, vol. 32, 33 și 51.

Idem, *În prag de an nou*, în *„Îndrumător bisericesc, misionar și patriotic”*, nr. 12, 1989.

Idem, *Reflecții din caietele Arhiepiscopului Justinian*, Volumul II, Ediție îngrijită de Mircea Crișan, Editura Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmăruului, Baia Mare, 2016.

Idem, *Reflecții din caietele Arhiepiscopului Justinian*, Volumul III, Ediție îngrijită de Mircea Crișan, Editura Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmăruului, Baia Mare, 2016.

Idem, *Trei Ierarhi*, col. Harul și adevărul (6), Editura Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmăruului, Baia Mare, 2011.

Marian, Valerian / Babiciu, Gabriel, *Mărturia de credință ortodoxă a episcopului Justinian în documentarul The Long Search: 6 Orthodox Christianity: The Romanian Solution*, BBC, 1977, în *„Studia*

- Universitatis Septentrionis - Theologia orthodoxa", Serie nouă, Anul X, nr. 1 (17), 2018.
- Motogna, Macarie, *Mănăstirea Sfânta Ana Rohia: monografie – album*, Editura Lumea credinței, București, 2016.
- Oneț, Corneliu, *PS Justinian Chira. Fișă biobibliografică*, în Justinian Chira „Harul și Adevărul”, Editura Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmăruului, Baia Mare, 1996, p. 10.
- Păcurariu, Mircea, *Dicționarul Teologilor Români*, Editura Enciclopedică, București, 2002.
- Redacția, *Hirotonirea și instalarea ca episcop-vicar a Preacuviosului arhimandrit Justinian Chira*, în „Biserica Ortodoxă Română”, nr. 9-10, 1973.
- Redacția, *Lucrările Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române în sesiunea ordinară a anului 1973*, în „Biserica Ortodoxă Română”, nr. 7-8, 1973.
- Rus, Remus / Hau, Mihai, *Vizita Preafericitului Părinte Patriarh Teoctist în India, 4-18 ianuarie 1989*, în „Biserica Ortodoxă Română”, nr. 1-2, 1989.
- Tira, Iustin, *Episcopul Justinian în slujba Eparhiei Vadului, Feleacului și Clujului* în volumul „Grai maramureșean și mărturie ortodoxă: Preasfințitului Episcop Justinian al Maramureșului și Sătmăruului la împlinirea vârstei de 80 de ani”, Ediție îngrijită de PS Justin Hodea Sigheteanul, Editura Episcopiei Ortodoxe, Baia Mare, 2001.

ÎNALTPREASFINȚITUL JUSTINIAN – APĂRĂTOR NEÎNFRICAT AL ORTODOXIEI ÎN TIMPUL PRIGOANEI COMUNISTE

FLORIN TOCACI

Mănăstirea Rohia, pe care a păstorit-o vrednicul de pomenire Justinian Arhiepiscopul în vremuri foarte tulburi atât pentru neamul nostru românesc, cât și pentru Biserica noastră Ortodoxă, este așezată pe vârful unei coline de munte, înconjurată de văi și de păduri. Urcușul este greu și în serpentină, dând celor cărora o vizitează sentimentul Golgotei și al Drumului Crucii, Mănăstirea Rohia fiind, simbolic, o mică Golgotă a Maramureșului. Însă aceasta nu doar prin aspectul drumului și al așezării, ci și pentru că a fost, în acei ani grei, o adevărată Golgotă pentru iubitul nostru părinte duhovnicesc Justinian. Aici, ierarhul nostru și-a asumat Crucea și jertfirea pe care o implică un astfel de drum, ocrotind acest colț de rai de pustiire și apărând, cu întreaga sa ființă, dreapta credință strămoșească.

În repetate rânduri le-a povestit credincioșilor – din amvonul bisericilor, din smerita sa chilie de la Mănăstirea „Sfânta Ana” Rohia sau din locuința sa de la Centrul Eparhial – despre vremurile grele prin care au trecut Biserica și Neamul românesc în timpul comunismului. Chiar de la instaurarea regimului comunist în țară a fost arestat, precum însuși povestea: *„După abdicarea regelui, am fost arestat împreună cu alții și am fost duși la Securitate în Dej, unde șef al Securității era unul pe care-l chema Briceag și care era un monstru... De la Dumnezeu a fost că, după ce am fost reținut într-o cameră din birourile Securității, a venit la mine o persoană pe care o cunoșteam. Era un evreu cu numele Iuliu. Era adjunctul Securității... Eu îl cunoșteam pentru că vizitase Mănăstirea Rohia. Și i-am zis: «Tovarășe Iuliu, mă bucur că te văd». Acesta a fost primul meu cuvânt. Iar el a venit spre mine și a răspuns: «Dar de ce?» «Pentru că ești jidan». Când i-am spus acest cuvânt, Iuliu a făcut niște ochi mari: «Și*

ce-i cu asta?!» «Păi voi ați suferit foarte mult în anii trecuți și de aceea eu, când te văd pe dumneata, evreu, care ai suferit deportările groaznice, am încredere că viața nu-mi este în pericol. Pentru că voi știți ce înseamnă să suferi și să fii ucis»... Am stat puțin de vorbă și mi-a spus: «Ieși în piață, acolo este o mașină și mașina te duce acasă». Asta a fost de la Dumnezeu, inspirație și lucrare.»¹

Pentru viața sa sfântă, încă din tinerețe Dumnezeu l-a ocrotit în permanență, iar Maica Domnului, ocrotitoarea Mănăstirii Rohia, l-a purtat mereu sub Cinstitul ei Acoperământ, scăpându-l de la moarte în repetate rânduri, după cum exemplifică: „Atunci, în acele vremuri, am avut un moment pe care merită să vi-l mărturisesc. În 1951, după ce terminasem slujba, am vorbit cu preotul Nifon, în altar. Părintele Nifon făcuse șapte ani de pușcărie pentru că i-a ajutat pe cei din păduri... I-am propus să ieșim pentru cinci minute până afară, urmând ca, la întoarcere, unul dintre noi să spovedească, iar celălalt să scrie slujbe. Oamenii ne-au făcut loc. Eu am intrat în stăreția de lângă biserică, în birou, iar Nifon a trecut mai departe, spre bucătărie. Era ora opt seara. În casă era beznă. Oamenii erau în biserică, se auzea murmurul poporului. Eu m-am așezat pe pat, în birou, lăsându-mă pe spate, până urma să revină Nifon. Deodată, m-am trezit. Îmi țineam ochii închiși, întrebându-mă de ce nu m-am culcat normal în pat. Mi-am răspuns tot eu și tot cu ochii închiși, că mă așezasem doar pentru cinci minute. Era ziua de hram. Am realizat, într-o secundă, cătă liniște s-a făcut dintr-o dată și am deschis ochii. Casa era luminată, plină de soare, deși cu cinci minute în urmă, atunci când m-am așezat, totul era cufundat în beznă. Pe geamul dinspre bucătărie îl văd pe Nifon afară, privind la soare, întinzându-se ca după un somn greu. A pornit către mine. «Părinte stareț, mă iertați, ce ați putut face toată noaptea? Eu m-am așezat pe o bancă și acum m-am trezit» - îmi spune. Același lucru mi s-a întâmplat și mie. Era de-acum opt dimineața. Douăsprezece ore dormisem. Pe când să mergem să începem slujba în curte, nu mai era nimeni. Pustiu. Ieșind din casă, însă, găsesc o femeie cu un copil mic în brațe. A început să plângă. Îmi spune, văitându-se, că imediat ce am ieșit eu cu părintele Nifon au dat buzna securitatea și armata, alungând toți oamenii... L-am trimis pe

¹ Justinian Chira, „Am ascultat de porunca Bisericii”, Arhiepiscopul Justinian Chira în dialog cu Călin Emilian Cira, Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2012, p. 31-32.

Nifon să bată toaca și să tragă clopotele. De data aceasta n-a mai apărut nici un soldat, nici un securist. În schimb curgeau de prin păduri oamenii, care de pe unde erau ascunși. La șase săptămâni după acest moment, mă aflu în Târgu Lăpuș, în drum spre Protopopiat. Piața era pustie. Un tânăr securist s-a apropiat de mine. «Vai, părinte stareț, cuminte sunteți!» - îmi spune el. Eu i-am răspuns aspru, așa vorbeam atunci cu ei. «De ce?» - l-am întrebat. «Pentru că nu ați ieșit afară în noaptea de Sfântă Mărie. Aveam dispoziție. Dacă ieșeați, nu știu dacă ați mai fi văzut vreodată soarele».”²

După această minunată întâmplare, securiștii căutau să-l aresteze pe starețul vetrei monahale maramureșene. Dar nici de această dată nu au reușit să facă nimic, pentru că părintele Justinian era ocrotit de Cel pe care a ales să-L slujească toată viața, cu toată ființa sa. Despre acest eveniment Înaltpreasfințitul Părinte amintea adesea: „Apoi s-a întâmplat un alt moment incredibil. S-a dat dispoziție ca eu să fiu arestat. Nu conveneam regimului, tocmai pentru că atrăgeam lumea la mănăstire. Alte păcate nu aveam. Numai că în sat era o casă. Acolo trăiau un om, Ion, cu femeia lui. Nu aveau copii. Erau oameni buni. În casa lor se întâlneau securiștii care veneau de la raion, de la regiune. Acolo discutau, pentru că aveau încredere în cei doi. Într-o seară, milițianul a primit ordin să vină la mănăstire să mă ridice. El cu ajutorul său. Ion cu femeia lui au început să se roage și să plângă. Mai târziu, șeful de miliție s-a întors și le-a spus că, venind să mă ridice, au ajuns aproape de mănăstire, dar mai departe de ultima bancă nu au putut trece. Au raportat la raion. De la raion au trimis securiștii. I-au certat securiștii și au venit iar, de data asta, împreună. Li s-a întâmplat același lucru: n-au putut trece de ultima bancă. S-au întors și ei și au raportat la regiune. «Ce, sunteți nebuni? Ați devenit și voi mistici, ce-i cu voi?» - li s-a spus. Au venit alți securiști. Au urcat toți spre mănăstire, în timp ce oamenii se rugau în casa lui Ion. Dar nici ei nu s-au putut apropia; nici ei n-au putut trece de ultima bancă. Și așa am rămas în continuare, fără să fiu arestat. Aceasta e lucrarea lui Dumnezeu, pentru că El a știut că are nevoie de un om aici, care să facă slujbe.”³

² Eduard Bogdan, *Justinian*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2006, p. 37-38.

³ *Ibidem*, p. 38-39.

O întâmplare cutremurătoare s-a petrecut în urma decretului 410 din 1959, când monahismul românesc a suferit o mare prigoană din partea autorităților comuniste. Monahii au fost dați afară în trei serii. Vrednicul de pomenire Justinian Arhiepiscopul povestea cum a scăpat, prin pronia lui Dumnezeu, de a fi dat afară din scumpa sa Mănăstire: *„La începutul lunii iulie vine și a treia serie, între care cădeam și eu... Am mers la Cluj și le-am zis: «Mi-ați trimis poruncă cum că trebuie să părăsesc mănăstirea!» Și ei au zis: «Da. Porunca e de la București» Și eu am zis: «Bine, dar nu se poate face ceva?». Atunci, episcopul Teofil Herineanu, cu consilierii și cu vicarul s-au pus toți la masă și au scris un memoriu la București, pentru mine. Aceasta a fost la începutul lunii Iulie.”* Prin voia lui Dumnezeu, în aceeași zi a sosit la Arhiepiscopia Ortodoxă din Cluj – Napoca un preot, pe nume Butur, care fusese trimis la Rohia sub canon, o lună de zile. Pe acesta starețul Justinian l-a primit ca pe un oaspete, cu mare blândețe, preotul fiind puternic mișcat de căldura părintelui, încât după o lună s-a schimbat total. *„Deci, părintele Butur, în momentul acesta în care erau în ședință arhiepiscopul, cu vicarul și consilierii și se discuta problema mea, s-a dus la consiliu și a zis: «Am venit de la Rohia, mi-am împlinit luna, canonul, sunt liber! Pot să mă întorc la parohie? Uite am aici hârtie de la stareț!» Consilierul a zis: «Poți, dar du-te la arhiepiscop!» A urcat sus la arhiepiscop și acolo era adunat tot consiliul și vicarul... «Avem un mare necaz!» «Ce necaz aveți?» «Am primit ordin de la București ca pe starețul Justinian să-l dăm afară de la Rohia!» «Nu mai spuneți!» «N-avem ce face, părinte!» «Nu se poate! Eu am stat o lună de zile cu acest om. Îl cunosc, așa cum nimeni nu l-a cunoscut. O lună de zile am stat cu el. Intervenți ca starețul de la Rohia să nu fie dat afară, că dacă nu, mă duc în fața Catedralei cu un bidon de benzină și-l torn pe mine și-mi dau foc și las în scris că mi-am dat foc pentru că a fost dat afară starețul de la Rohia!» S-au pus pe treabă și au făcut un memoriu foarte bine alcătuit, foarte categoric pentru București; de la București n-a venit răspuns nici până în ziua de azi, iar eu m-am făcut că plouă.”*⁴

Momentul dramatic al despărțirii obștii de la Mănăstirea Rohia s-a petrecut, după mărturia arhiepiscopului Justinian, în următorul

⁴ Justinian Chira, *Dialoguri la Rohia*, Ediție îngrijită de pr. Mihai Tira, Editura Episcopiei Ortodoxe a Maramureșului și Sătmărilor, Baia Mare, 2020, p. 223-225.

chip: „Ultima serie de călugări a plecat la 1 noiembrie 1959. Am făcut slujbă, am luat masa împreună, ne-am îmbrățișat și apoi ne-am despărțit. Noaptea târziu, am rămas singur, în fața bisericii. Unii au plecat spre Lăpuș, alții spre sat, alții spre Boiereni. Îi auzeam cum se îndepărtează, vorbind. Eu am rămas aici, singur, urlând prin aceste păduri, ducându-le dorul celor plecați. Mângâierea cea mare a fost însă că Dumnezeu nu m-a părăsit. Mi-a trimis poporul. Credincioșii, creștinii din Rohia, veneau și mai mulți la mănăstire. M-au ținut la pieptul lor toți creștinii din Lăpuș, iar acest lucru a fost o mare bucurie.” O mare binecuvântare pe care a simțit-o ierarhul nostru după plecarea monahilor a fost apariția Preasfintei Născătoare de Dumnezeu: „A doua zi după ce toți au plecat, am rămas singur. Luni curățam niște cartofi, când am auzit sus, pe târnaț, pași de om. Era cineva – o femeie – care plângea în hohote. A intrat pe târnaț și a mers către ușa biroului. Am lăsat lucrul jos și mă gândeam ce s-o fi întâmplat cu această femeie, ce mare necaz are de a venit atât de devreme la ușa mea. Am ieșit. În fața casei nu am văzut pe nimeni. Am intrat în birou. Nu era nimeni. Am trecut în camera alăturată, apoi în a doua cameră, în biserică, în altar, în jurul bisericii. Nimeni... Era a doua zi după plecarea tuturor călugărilor și fraților și am tras concluzia că femeia care venise atât de devreme, plângând, era stăpâna casei. Era Maica Domnului.”⁵

După alungarea călugărilor din mănăstiri în urma decretului 410, în Mănăstirea Rohia a rămas doar părintele stareț Justinian, care, prin curajul, său a cerut Arhiepiscopiei de la Cluj să-i aprobe primirea a doi părinți în mănăstire. Astfel, prin purtarea de grijă a lui Dumnezeu, a reușit ca, în plină perioadă comunistă, să readucă doi părinți în obște, scăpând de singurătate, precum însuși a declarat: „Am intervenit la Episcopie să-mi aprobe doi părinți. Unul era monah, cu seminarul, unul era bolnav de morbul lui Pott. Atunci când s-a dus la recrutare, l-a scos din diptice pentru totdeauna. Pe aceștia doi i-am cerut Episcopiei, pe Teodor diaconul, care era bolnav de morbul Pott, dar care n-avea nimic acum, și pe monahul Micle Valer. Înaltpreasfințitul Teofil mi-a aprobat reîntoarcerea lui Micle și a lui Teodor la mănăstire. I-am trimis cu propunerea să-i facă preoți. În decembrie i-am trimis la Cluj, cu propunere din partea mea, să-i facă

⁵ Eduard Bogdan, *op. cit.*, p. 42-43.

respectiv diacon și preot. După aceasta, în 22 decembrie, se întorc amândoi de la Cluj și, ca la ora 11.00, vin la mine în birou. «Ați venit?» «Am venit!» «Era acasă Preasfințitul?» «Acasă!»... «V-a hirotonit?» «Da, ne-au hirotonit» «Pe amândoi?» «Da, pe amândoi» «Preoți?» «Da, preoți!» «Și atunci de ce nu-mi spuneți?»... Așadar, m-am trezit dintr-o dată din singurătate, la Crăciun, cu doi preoți lângă mine.”⁶

Înaltpreasfinția Sa își aducea aminte adeseori de securiștii care doreau să-l constrângă să părăsească iubita sa chinovie, dar Pronia Dumnezeiască era asupra lui. A povestit încă o întâmplare cu un securist. „Acesta, când pleca de la primăria din Lăpuș, le spunea colaboratorilor: «Mă duc și-l împușc pe starețul de la Rohia!» Colaboratorii ziceau: «Uite, mă, și la nebunu ăsta» Dar, pe când venea aici, era ca un miel. Peste o săptămână, două, a rămas cu toți însoțitorii sus pe târnaț, pe verandă. Eu m-am dus să le aduc de jos de la bucătărie o cană cu apă. Când am ieșit, la colțul clădirii i-am auzit discutând, împreună cu prim-secretarul: «Știi, mă, ce se petrece aici? Ce s-o petrecut cu Mihai Viteazul! Pentru că și aici, vezi, tovarășe prim-secretar, vii cu securea scoasă ca să îi tai gâtul și, pe când ajungi, nu te mai recunoaștem! Ești ca un miel! Scapi securea din mână. Dar ce se întâmplă cu noi?» Asta era discuția dintre ei; eu eram la colțul casei și îi ascultam. Când am venit cu apa, au continuat cu povestea: «Păi, dacă nu ascuți...» Ei voiau o cerere din partea mea, o justificare, pentru că știau că urmează pustiirea mănăstirilor. Aceasta voiau ei, să aibă document în fața autorităților, în fața poporului, să poată zice: «Nu noi l-am alungat».”⁷

În momentele de cumpănă, harul dumnezeiesc l-a umbrat pe starețul Justinian de la Rohia, astfel încât, prin simplitate și prin purtarea de grijă a lui Dumnezeu, mereu ieșea biruitor din capcanele comuniștilor, care aveau ca scop pustiirea centrului spiritualității maramureșene – Mănăstirea Rohia. Înaltpreasfinția Sa povestea cum a venit prim-secretarul raionului de la Lăpuș, împreună cu colaboratorii, punându-l să dea o declarație ca să plece: „Și atunci am spus: «Tovarășe prim-secretar, dumneata ești membru de partid?» Or, el era un om fără pregătire; un simplu muncitor era secretar la raionul Lăpuș. Când a auzit vorba asta, a luat foc. «Cum îmi pui o așa

⁶ Justinian Chira, *Dialoguri la Rohia*, p. 231-232.

⁷ *Ibidem*, p. 229-230.

întrebare? Păi eu sunt secretarul raionului Lăpuș și mă întrebi dacă sunt membru de partid? Da, sigur că sunt». «Tovarășe, încă o dată îți pun întrebarea: «Ești ori nu ești membru de partid?» «Păi, sunt, sigur, domnule stareț. Sigur că sunt». «Și faci ce vrei dumneata?» «Nu, fac ce-mi poruncește partidul». «Ei, nici eu nu fac ce vreau eu. Dacă mie îmi dă ordin Biserica să plec, plec. Și dacă-mi dă ordin ca să mă duc să fiu la voi la gospodărie, la gospodăria de partid, la raion, ca să păzesc porcii, asta fac; dar să am ordin de la Biserică. Așa cum dumneata nu faci ce vrei, decât ce-ți poruncește partidul, nici eu nu fac ce vreau eu. Dacă Biserica îmi poruncește să mă duc de porcar, porcar mă duc». Când o auzit el acest lucru, a lăsat fruntea-n jos și a plecat. Și nu m-a mai necăjit niciodată.»⁸

Justinian Arhiepiscopul, părintele nostru, amintea cum veneau membri ai partidului cu fel și fel de întrebări. Unul a venit și l-a întrebat de ce poartă barbă: „Vine unul și-mi pune întrebarea: «De ce porți barbă?» Obraznic, desigur. «Nu te supăra – i-am spus – că vreau să-ți răspund cu o întrebare: «Dar tu de ce nu porți barbă? Tu nu ești bărbat? Ești femeie?» «A, nu, nu». «Atunci de ce nu porți barbă? Pentru că dumneata zici că nu crezi..., crezi numai în natură. Ei, natura te-a făcut cu barbă. Și dumneata calci legile naturii. Eu nu le calc. Eu ascult legea naturii. Așadar, eu sau tu respectăm legile naturii? Iacătă că tu ești împotriva legilor naturii!» Astfel de discuții aveam. Și ieșea omul...”⁹

Altădată a venit la Mănăstirea Rohia un securist care i-a adresat întrebarea: „Da’ de ce te-ai făcut călugăr?” Părintele stareț i-a răspuns prin metoda lui Socrate, cu o altă întrebare: „De ce te-ai făcut securist?” Și, în continuare, îi dă un răspuns de o mare adâncime și frumusețe: „A, știu, dumneata ai crezut că am să-ți răspund că eu m-am făcut călugăr ca să mă mântuiesc. Nu de aceea, m-am făcut călugăr. Mă puteam mântui și mai bine dacă eram în familie. Nu de-aia tovarășe. M-am făcut călugăr pentru că am simțit o profundă chemare. M-am simțit dator să ascult o chemare care venea dinafara mea. Nu m-am făcut călugăr pentru că am dorit să ajung cineva sau ceva.” În continuarea discuției demonstrează foarte

⁸ Idem, *Colindul vieții mele*, Interviu realizat de Danion Vasile, Editura Areopag, București, 2016, p. 34-35.

⁹ *Ibidem*, p. 49-50.

limpede că acel om s-a făcut securist pentru a câștiga o pâine mai ușoară, nicidecum pentru a-și sluji țara și partidul.¹⁰

Înaltpreasfințitul Justinian a fost, pentru o lungă perioadă, părinte duhovnicesc al mai multor părinți din Mănăstirea Putna, ridicată de Sfântul Voievod Ștefan cel Mare, cărora le-a relatat una din vizitele mai marilor securități: „A venit odată unul cu o funcție mare. Și acum îl țin minte, era ca un diavol. A venit la Episcopie la Cluj și le-a spus celor de acolo: «Sunt trimis de la București ca să merg să-l decapitez pe starețul de la Rohia»... A venit până aici omul; era după-amiază. Eu eram cu părintele Micle, care e acum la Bistrița – Vâlcea, și cu un consilier, părintele Coman Simion de la Cluj. Și vine individul ăsta și se răstește la mine: «Dumitale ești Starețul?» «Eu sunt». Cum știți că îl batjocorești pe ultimul borfaș, așa m-a ocărât el. Coman și cu Miclea rămăseseră înghețați. A urlat la mine și m-a batjocorit ca pe ultima cârpă. Eu l-am ascultat tot timpul, nu am răspuns nimic; zâmbeam, așa, cu un surâs de om tâmpit. După aceasta, am urcat împreună ca să-l duc la cameră, dar el a intrat în biroul meu. Și-n birou toți pereții erau căptușiți de cărți. El s-a uitat peste tot și m-a întrebat: «Dar astea ale cui sunt?» Eu, calm, i-am răspuns: «Ale mele». «Și le-ai citit?» «Eee, cum să le citesc? Îți trebuie vreo două vieți ca să le citești. Am mai frunzărit câte ceva». Atunci a pus mâna și a scos o carte Întunecare, de Cezar Petrescu – dar era o reeditare, prelucrată de regim. «Dar – mi-a zis – asta ai citit-o?» «Da, am citit-o». «Și ce părere ai?» «E prelucrată...» Atunci s-a schimbat la față, a devenit foarte liniștit și, în momentul acela, mi-am dat seama că făcea pe tiranul, dar, în realitate, nici el nu era de acord cu regimul...”¹¹

Arhiepiscopul Justinian a călăuzit mai mulți oameni, atât monahi cât și mireni, în vremurile grele ale prigoanei comuniste. Printre cei călăuziți de ierarh îi amintim pe Părintele Iachint, starețul Mănăstirii Putna și pe poetul Ioan Alexandru. Mereu i-a îmbărbătat și i-a povățuit pe toți care poposeau în Muntele cel Sfânt al Rohiei. Aceste întâmplări le-a mărturisit chiar părinților din mareața mănăstire mușatină: „Pe timpul comuniștilor, într-o bună zi, mă pomenesc cu părintele stareț Iachint de la Putna. Și ne plimbam, când îmi spune

¹⁰ Ibidem, p. 47-49.

¹¹ Idem, *Trăiți frumos și-n bucurie*, Colecția „Crinii țarinii”, Volumul II, Editura Nicodim Caligraful, Sfânta Mănăstire Putna, 2014, p. 77-79.

deodată: «Eu nu mai pot suporta să stau la Putna» – îl necăjeau mult securiștii, erau multe greutăți... «Nu mai pot să stau. Și am venit la dumneata, vreau să mă primești aici, la mănăstire, la Rohia». «Bine, părinte Iachint! Hai să mergem să ne ducem să cinăm, că ești obosit». Nu i-am dat un răspuns atunci. Ne-am plimbat, fără să-i dau niciun răspuns. Dar a insistat că nu mai poate la Putna, că vrea să vie la Rohia. Și înainte de a pleca – era pe drum, prin pădure – i-am zis: «Părinte Iachint, vreau să-ți spun o vorbă, de mă asculți». «Vă ascult, cum să nu?» «Ei, uite ce vorbă vreau să-ți spun, părinte Iachint: te duci la Putna și-ți duci mai departe ascultarea, ai grijă de stăreție. Ai auzit?» «Da, dar...» «Ai auzit? Să mori acolo, în pragul mănăstirii. Te întorci la mănăstire!» Omul a fost cam șocat, că l-am luat așa, aspru, și l-am respins. Gândiți-vă ce greșală aș fi făcut dacă l-aș fi acceptat. Vă dați seama? Omul s-a dus înapoi și a ieșit un Iachint, un sfânt.” „A venit odată la mine poetul Ioan Alexandru și mi-a spus că era și el urmărit. Atunci i-am zis: «Ioane, pe satana nu-l biruiești dintr-o dată, munții nu-i dărâmi dacă dai cu capul în ei. Nu. Trebuie răbdare. Muntele îl demolezi bucățică cu bucățică; noi treaba asta o facem. Demolăm regimul bucățică cu bucățică atunci când întărim credința în popor, când întărim dragostea de Biserică, când ne ostenim să fim modele de cinste și de cumințenie și altele».”¹²

Odată, în Postul Mare, pe vremea când era stareț la Rohia, a fost vizitat de patru bărbați, care păreau foarte puternici. Din prima clipă cum i-a văzut, i-a și citit, dându-și seama cine sunt și de unde vin (erau securiști). Aceștia i-au cerut să-i spovedească și să-i împărtășească. Însă prima dată i-a refuzat, pentru că terminase slujba. Au insistat, iar până la urmă părintele stareț a făcut ce i-au cerut cei patru oameni. I-a spovedit și i-a cuminecat, apoi a mai stat cu ei de vorbă, în birou. După patru ani unul dintre ei s-a întors, mărturisindu-i că după ce s-a spovedit viața i s-a schimbat total.¹³

Înaltpreasfinția Sa a mărturisit că odată, la o ședință a Sfântului Sinod, pe când era episcop-vicar la Cluj, a venit președintele Departamentului Cultelor și a început să îi învinuiască pe preoții ortodocși că exploatează poporul și își cumpără mașini. Atunci a luat atitudine: „Învinuiți preoții că exploatează poporul? Veniți și vedeți!

¹² Ibidem, p. 75-78.

¹³ Idem, Colindul vieții mele, p. 50-51.

Eu sunt acolo, între credincioși; preoții sunt foarte săraci, domnule președinte, foarte săraci. Dacă te duci în casa lui are un covor de iută și o mobilă de bucătărie; asta-i toată averea de popă ortodox – așa era atunci. Învinuiți lumea că trece la sectari pentru că preoții nu-și fac datoria! Nu, domnule! Vinovați sunteți voi, pentru că n-ați permis să se facă o catehizare în Biserică. Și atunci oamenii nu cunosc învățătura ortodoxă și iată că atâția trec la pocăiți. Dar vinovați voi sunteți, iar dacă un preot îndrăznește să facă puțină catehizare, îl băgați la pușcărie.”¹⁴

Curajul pe care l-a avut față de regimul comunist și față de autorități a fost unul ieșit din comun. Chiar dacă în țară erau multe opresiuni din partea sistemului și multă cenzură, în interiorul său a simțit că este liber, exprimându-și această libertate chiar în mijlocul mulțimii, pe când era episcop-vicar la Cluj. În vara anului 1989 se afla în Vălenii Lăpușului, la sfințirea bisericii. Înduioșat de poporul care trăia în sărăcie și nu avea ce să pună pe masă, a spus în predică: *„Să dea Dumnezeu să ardă scaunul de sub cel ce înfometează poporul și disprețuiește muncitorii”*. Știa că e plin de securiști, însă nu a mai putut vedea poporul care suferea și se chinuia din pricina sărăciei. Autoritățile comuniste de la raion nu au reacționat, însă între ei ziceau: *„Să-l bată Dumnezeu pe ereticul aista, că ne spune de ne ustură pielea, dar nu avem ce-i face, că are dreptate.”¹⁵*

În anii grei ai comunismului, vrednicul Justinian, atât în timpul stăreției la Mănăstirea Rohia, cât și în vremea când a fost episcop-vicar la Cluj, a apărut cu toată puterea sa dreapta noastră credință ortodoxă și întreg neamul nostru românesc. A fost un adevărat oștean al Bisericii de pe pământ, adică al celei luptătoare, iar acum, prin semnele biruinței, negreșit se bucură în Biserica cea din ceruri, în cea triumfătoare. Eliberarea de sub jugul comunist a văzut-o ca pe un mare dar al lui Dumnezeu, primindu-o cu mare bucurie. Știa că jertfa lui în perioada aceea de grele încercări nu a fost în zadar. Mai ales când a fost stareț al mării chinovii a Maramureșului a fost tot timpul ca un ocrotitor al acelui loc binecuvântat de Dumnezeu și de Preacurata Maică. Ca episcop, a vegheat nu doar asupra preoților – care erau tot timpul în primejdie –, ci și asupra credincioșilor. După

¹⁴ Idem, *Trăiți frumos și-n bucurie*, p. 19-20.

¹⁵ *Ibidem*, p. 38-40.

Revoluția din decembrie 1989, mai exact în seara de Crăciun, a primit un telefon de la poetul Geo Bogza. Acesta îl prețuia enorm pe vlădica, care l-a apropiat de Dumnezeu, l-a schimbat total, iar între cei doi s-a legat o prietenie frumoasă. Poetul i-a transmis: „Preasfințite, suntem în seara de Crăciun. Am ieșit dintr-o lume și intrăm în alta, în alt spațiu, în altă lume. Acum trebuie să fim demni și serioși!”¹⁶

Bibliografie

Biblia sau Sfânta Scriptură, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 2008.

Bogdan, Eduard, *Justinian*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2006.

Chira, Justinian, „Am ascultat de porunca Bisericii”, Arhiepiscopul Justinian Chira în dialog cu Călin Emilian Cira, Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2012.

Idem, *Colindul vieții mele*, Interviu realizat de Danion Vasile, Editura Areopag, București, 2016.

Idem, *Dialoguri la Rohia*, Ediție îngrijită de pr. Mihai Tira, Editura Episcopiei Ortodoxe a Maramureșului și Sătmărilor, Baia Mare, 2020.

Idem, *Trăiți frumos și-n bucurie*, Colecția „Crinii țarinii”, Volumul II, Editura Nicodim Caligraful, Sfânta Mănăstire Putna, 2014.

¹⁶ Idem, *Dialoguri la Rohia*, p. 196-197.

JUSTINIAN CHIRA. PROVOCĂRI ȘI REALIZĂRI ÎN PERIOADA REGIMULUI COMUNIST OPRESIV

SERGIU BUD

Preliminarii

La începuturile sale, comunismul se pretindea superior capitalismului, pe care nu numai că îl discredita, ci îl și nega, forțând oamenii să trăiască într-un univers închis, umilitor și represiv. Comunismul poate fi considerat absolutismul reinterpretat, într-o societate din care au dispărut nivelele de clasă, dreptatea individului, dar și libera manifestare a oamenilor.

Într-adevăr, noi, generația tânără, nu cunoaștem „*viața din timpurile când omul nu era om, când țara nu era țară, când cuvântul era interzis și foarte periculos. Se vorbea despre libertate numai în șoaptă, numai în taină.*”¹ Cu toate acestea, trebuie punctat faptul că, nici în această libertate pe care acum o trăim, nu putem spune că trăim cu adevărat. Forțele oculte încearcă, din nou, ca în școli nimeni să nu vorbească despre Dumnezeu, despre Biserică, despre religie.²

Obștea Mănăstirii Rohia și provocările regimului comunist

Regimul comunist a reprezentat o rană adâncă atât a societății românești, cât și a Bisericii Ortodoxe. A fost o perioadă de grea încercare. „*Am trăit ca în mormânt în zilele regimului comunist. Și*

¹ Justinian Chira, *Reflecții din caietele Arhiepiscopului Justinian*, Ediție îngrijită de Mircea Crișan, Editura Episcopiei Ortodoxe a Maramureșului și Sătmăruului, Baia Mare, 2015, p. 72.

² *Ibidem*, p. 73.

*alături de mine au trăit toți creștinii în această stare de închisoare, înconjurați de niște gratii invizibile..."*³

Se zvonea, încă de prin 1958, că monahii vor fi alungați din mănăstiri. Nu era o stare de frică, ci una de neliniște, deoarece vedeau la mănăstire tot felul de personalități din partidul comunist, născându-se astfel fel de fel de întrebări. Starețul dorea să nu-i mâhnească. În primăvara anului 1959, au venit, în serie, aceste alungări ale călugărilor din mănăstire. Prima „serie” îi privea pe cei de vârstă mică; Înaltpreasfințitul, în legătură cu aceasta, ne istorisește de un anumit Iacob, un copilaș de 6 sau 7 ani, care a avut de suferit în urma acestui ordin. A doua serie îi priveau pe cei ce nu aveau 7 clase; și din această categorie erau la mănăstire vreo 3 sau 4. Mai apoi, la începutul lui iulie, a venit a treia serie; criteriile îi privea pe cei mai buni din mănăstiri, inclusiv pe stareț. Văzându-se inclus în cea de-a treia serie, a mers la Cluj, întâlnindu-se cu episcopul Teofil Herineanu, consilierii și vicarul episcopiei. Cu ajutorul părintelui Butur, au alcătuit un memoriu pe care l-au trimis la București, memoriu prin care cereau ca starețul să nu fie dat afară din mănăstire. Nu s-a primit însă niciun răspuns. Cu toate acestea, Justinian, starețul de la Rohia, a rămas la mănăstire.⁴

Regimul comunist a fost unul crunt, atât din punct de vedere economic, cât și cultural. În cei 29 de ani, timp în care chiar ÎPS Justinian a fost starețul Mănăstirii Rohia, cu greu s-a putut întreține obștea. *„Mi-e rușine și acum când mă gândesc la frații și părinții din mănăstire, că nu aveam de unde să le dau bani pentru îmbrăcăminte și pentru haine de pat. Eu, stareț fiind, aveam numai o reverendă. Nu aveam camilafcă. Aveam un singur culion, o singură pereche de pantaloni și o singură pereche de bocanci. La nimeni nu am spus acest lucru, dar așa a fost începutul, când Ardealul de Nord era ocupat de unguri. Apoi a venit regimul comunist... Astfel de timpuri rele nu cred*

³ Dorin Radu Micu, *Cuvintele părintelui Justinian. Un ghid al frumuseții lăuntrice*, Ediția a III-a revizuită și completată, Editura Cromatica, Baia Mare, 2017, p. 21.

⁴ Justinian Chira, *Dialoguri la Rohia*, Ediție îngrijită de pr. Mihai Tira, Editura Episcopiei Ortodoxe a Maramureșului și Sătmăruului, Baia Mare, 2020, p. 224-225.

*că vor mai veni. Avem o țară, avem un popor, dar mai presus de toate, avem credință în Dumnezeu.”*⁵

Un puternic sentiment de tristețe l-a avut starețul Justinian în noaptea de 30 octombrie 1959. În urma decretului 410 din același an, părinții și frații au fost forțați de autorități să plece din mănăstire; starețul Justinian, ținând piept autorităților și nevoind să plece, a rămas singur. „*Căci, de plecam, mănăstirea era pustiită.*”⁶

După săvârșirea Vecerniei din ziua amintită, starețul a cuvântat: „*A sosit momentul să ne despărțim, să mă lăsați singur.*”⁷ Dar, în prealabil, a cerut Arhiepiscopiei ca bunurile mănăstirii să fie împărțite. „*Cereale, haine, animale, tot ce era, să-mi aprobe ca să le împart toate la personal.*”⁸ Cererea a fost acceptată, iar toate bunurile au fost împărțite frățeste, el rămânând cu o vițică.

La data de 1 noiembrie 1959, în mănăstire a rămas doar starețul și bătrâna Dochița, care era bucătăreasă. Dimineața devreme, aceasta a plecat în sat, întârziind să mai apară. În acea dimineață, starețul singuratic, punându-se să curețe niște cartofi, a auzit o voce de femeie plângând, pe holul de sus. După ce a cercetat toate încăperile, inclusiv pe cele din Biserică, a ajuns la concluzia că nu putea fi altcineva decât Maica Domnului.⁹

În felul acesta, din 1959 până în 1989, viața duhovnicească de la Rohia nu a încetat. Au fost grele ispitele și încercările. Monahismul și viața duhovnicească în această perioadă de 30 de ani, au fost decapitate, ciuntite.¹⁰

Credința era persecutată. Putem observa cum acești tirani ai regimului comunist nu-i lăsau pe credincioși să se roage în biserici, la mănăstiri. Credincioșii erau alungați din preajma lăcașurilor de cult, bisericile dărâmate, dar credința a învins. „*Între 1949 și 1955, la*

⁵ Idem, *Reflecții din caietele Arhiepiscopului Justinian*, Volumul II, Ediție îngrijită de Mircea Crișan, Editura Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmăruului, Baia Mare, 2016, p. 125-126.

⁶ Dorin Radu Micu, *op. cit.*, p. 36-37.

⁷ Justinian Chira, *Dialoguri la Rohia*, p. 226.

⁸ *Ibidem*, p. 227.

⁹ *Ibidem*, p. 228-229.

¹⁰ Idem, *Reflecții din caietele Arhiepiscopului Justinian*, Volumul V, Ediție îngrijită de Mircea Crișan, Editura Episcopiei Ortodoxe a Maramureșului și Sătmăruului, Baia Mare, 2017, p. 138.

fiecare hram, mănăstirea era înconjurată de armată și Securitate, care nu-i lăsa pe creștini să se apropie.” În această perioadă, starețul Justinian era în mare pericol de a fi arestat și făcut vinovat de tot ce se întâmpla la mănăstire.¹¹

În ciuda faptului că regimul a fost unul *ucigaș și sfărmător de credință*, că toată obștea mănăstirii a plecat în noaptea de 30 octombrie 1959 și mănăstirea a rămas „orfană”, viața duhovnicească la mănăstirea Rohia nu a încetat, deoarece *starețul nu a plecat, ci a răbdât*.¹²

Justinian Chira și activitatea sa în perioada regimului comunist

Pentru starețul Justinian era o durere cumplită. Umbla singur pe cărările și potecile pustii din jurul mănăstirii, iar acestea răsunau de glasul starețului rămas fără vechii preoți.¹³

Rămânând fără de obște, mănăstirea își regăsea mângâierea în vizitele credincioșilor. ÎPS Justinian ne amintește de anumite personalități care au călcat pragul mănăstirii în acele vremuri tulburi. De exemplu, Starețul Iachint de la Mănăstirea Putna, care, într-o oarecare măsură, se spovedea starețului de la Rohia, mărturisindu-i greutățile suportate în fața securiștilor, exprimându-și chiar dorința de a rămâne la Rohia. Răspunsul aspru și neașteptat venit din partea starețului de la Rohia a fost: *„Te duci la Putna și-ți duci mai departe așteptarea. Ai grijă de stăreție. Ai auzit? Să mori acolo, în pragul mănăstirii. Te întorci la mănăstire! Gândești-vă dacă nu-l trimiteam înapoi la Putna, ce greșeală făceam. S-a dus înapoi și a ieșit un sfânt.”*¹⁴

Încercările au fost nenumărate, regimul a fost crunt, dar trăirea a fost sfântă. Cu toate că primea promisiuni din partea mai marilor regimului că îi vor da tot ceea ce dorește, că îl ajută, numai să plece

¹¹ Idem, *Reflecții din caietele Arhiepiscopului Justinian*, Volumul II, p. 36.

¹² Idem, *Reflecții din caietele Arhiepiscopului Justinian*, Volumul III, Ediție îngrijită de Mircea Crișan, Editura Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmărilor, Baia Mare, 2016, p. 29.

¹³ *Ibidem*, p. 30.

¹⁴ Idem, *Trăiți frumos și-n bucurie*, Colecția „Crinii țarinii”, Volumul II, Editura Nicodim Caligraful, Sfânta Mănăstire Putna, 2014, p. 75-76.

de la mănăstire, să facă cerere de plecare, el rămânea drept și statornic: „Nu fac cerere. Eu nu plec.”¹⁵

La un moment dat, o persoană cu funcție mare în Partid s-a dus la Episcopie la Cluj și a spus că este trimis de la București, pentru a-l decapita pe starețul Mănăstirii Rohia. „Părintele Moraru, care era în relații cu partidul, a salvat situația. Uneori, unii din fruntea Bisericii cădeau prin lepădare, iar cei care nu se lepădau de credință erau omorâți. Noi, la nivel național, dacă nu aveam o statornicie în fața regimului comunist, pățeam la fel ca Albania, țară fără de nicio Biserică, sau ca în Rusia, națiune devenită victimă gratuită.”¹⁶

Tot în această perioadă crâncenă, la Mănăstirea Rohia îl întâlnim pe poetul Ioan Alexandru. Acestuia, care se plângea de iraționalismul regimului, starețul i-a spus: „Ioane, pe satana nu-l biruiești dintr-o dată. Munții nu-i dărâmi dacă dai cu capul în ei. Nu. Trebuie răbdare. Muntele îl demolezi bucățică cu bucățică; noi trebuie să o facem. Demolăm regimul bucățică cu bucățică, atunci când întărim credința în popor, când întărim dragostea de Biserică, când ne ostenim să fim modele de cinste și de cuminenie.”¹⁷

Politicile represive și antidemocratice ale regimului s-au putut observa în apariția mai multor conducători comuniști la mănăstire. ÎPS Justinian ne amintește de o după-amiază în care era cu părintele Micle, cu un consilier și cu părintele Coman Simion de la Cluj. Pe poarta mănăstirii a intrat un individ, care a urlat și l-a batjocorit pe stareț „ca pe ultimul borfaș.”¹⁸

O altă vizită făcută în noapte, venită din partea unui diacon, a subliniat râvna și statornicia cu care starețul Justinian își ducea crucea în acele vremuri crunte. Ieșind în curtea mănăstirii, urlau pădurile, era un vifor și un pustiu... Diaconul, mirat, l-a întrebat cum poate să stea singur, acolo, în acea pustietate. Răspunsul a fost unul neașteptat de diacon: „Eu nu mă simt singur, nu simt că-i pustiu. Uită-te, scările acestea sunt pline la hram, îs mii de oameni. Eu îi văd și acum cu ochii sufletului. Îi văd în jurul meu, nu simt deloc pustiul.”¹⁹

¹⁵ *Ibidem*, p. 76.

¹⁶ *Ibidem*, p. 77.

¹⁷ *Ibidem*, p. 78.

¹⁸ *Ibidem*, p. 78.

¹⁹ *Ibidem*, p. 112.

Toate aceste încercări năpustite asupra ÎPS Justinian s-au datorat dorinței comuniștilor de a elimina clasa intelectuală, pentru a rămâne doar oamenii simpli, de rând, ușor de manipulat. *„Să fiți înțeleși, au fost oameni care au trebuit să dispară. Așa era ordinul venit de sus: să dispară. Și a dispărut crema societății românești: întâi generalii, cei mai buni, cei mai educați. Tot ce a avut România mai bun a fost exterminat atunci. Te puteai purta ca un înger, dar ajungeai la același rezultat: dacă erai pe listă, erai prins...”*²⁰

Trebuie amintit faptul că starețul Justinian a scris Monografia Mănăstirii „Sf. Ana” Rohia ca lucrare de licență la absolvirea Institutului Teologic de la Sibiu. Această lucrare a scris-o între anii 1960-1963, în timpul regimului comunist, care avea o atitudine extrem de potrivnică religiei, credinței, creștinismului și monahismului. Însă, din paginile acestei monografii nimeni nu o să-și dea seama de faptul că a fost scrisă într-o perioadă când erau promovate necredința, ura și disprețul față de Dumnezeu.²¹

Cu toate că încercările au fost dificile și dese, neînfricarea l-a urmat mereu pe starețul Justinian, chiar și în fața Securității. În timpul stăreției, ca orice persoană care trăia în acea perioadă, când auzea de Securitate, avea o oarecare spaimă. Spuneai câteva cuvinte greșite, consecința era închisoarea. ÎPS Justinian mărturisește că închisoarea era groaznică, deoarece erau încercări cumplite. Astfel, ne amintește de faptul că Țurcanu de la Pitești, fost legionar, devenit torționar comunist, a primit, într-una din zile, o comisie din partea partidului comunist. Acesta i-a înștiințat pe cei din celule să se comporte într-un mod adecvat. Odată ajunsă comisia, un tânăr s-a răsculat și, la întrebarea lor *„Cum sunteți?”*, a răspuns *„Uitați-vă la fețele noastre!”*. După plecarea comisiei, Țurcanu, cu încă doi torționari, s-au dus la acel tânăr, l-au legat de mâini, au băgat ranga în spatele mâinilor legate, îl ridicau și aruncau; pe urmă, luând o bucată de lemn, l-au bătut peste cap, până ce i-au ieșit ochii afară. *„Acestea au fost vremurile...”*²²

²⁰ Idem, *Dialoguri la Rohia*, p. 240.

²¹ Idem, *Reflecții din caietele Arhiepiscopului Justinian*, Volumul V, p. 51-52.

²² Mircea Crișan, *Justinian: Arhiepiscopul care ne arată pasul lui Dumnezeu în Nordul României*, Editura Episcopiei Ortodoxe a Maramureșului și Sătmarului, Baia Mare, 2014, p. 79-80.

Cu toate acestea, starețul de la Rohia nu se temea. Mai mult, după ce, în anul 1973, a fost hirotonit episcop, neînfricarea a fost mult mai închegată. Odată, chiar la începuturile păstoriei ca episcop, venind la el un securist să-i ceară informații, acesta îi răspunde luminat: „*Ce ți se pare dumitale, că între mine și dumneata nu este oarecare distanță? Păi ascultă, boierule, tu ești un simplu căpitan care poate fi trecut în rezervă, iar eu sunt episcop-vicar al Clujului, ales de un for suprem al țării, ales pe viață, pe eternitate! Ai auzit? Cum îndrăznești să vii tu la mine să ceri informații?*”²³

La Sinod, în alte adunări, a vorbit, nu a tăcut. A vorbit și înainte de 1989. A vorbit fără frică și cu îndrăzneală sfântă, deoarece a știut cum să vorbească. Cuvântul pe care-l rostea sau îl scria era respectat, deoarece vorbea așa cum ne-a învățat Iisus Hristos, condamnând păcatul, nu pe păcătos.²⁴

Concluzii

Regimul comunist a fost unul înfiorător, luând mii de vieți, aruncând în temnițe copii, tineri și oameni de mare valoare, care au murit înfometați și înghețați. Un cuvânt bun era atunci o binecuvântare pentru toți cei tulburați.

ÎPS Justinian a reușit, pe parcursul a doisprezece ani, în plin regim comunist, să editeze 12 volume, cuprinse sub titlul „Îndrumătorul bisericesc”, volume care au avut o importanță extraordinară pentru el: „*Este cea mai iubită realizare culturală, morală și spirituală.*” Un articol scris în 1988 a fost un mare cuvânt profetic, fiindcă a prevestit oarecum cele întâmplate la sfârșitul anului 1989. Cu acest cuvânt s-au încheiat cele 12 volume publicate.²⁵

În acele zile grele, dar și bune, Mănăstirea Rohia a ținut candelile credinței aprinse; a avut un merit deosebit în apărarea credinței, dar și pentru mângâierea poporului, întrucât Dumnezeu a fost alături de slujitorii de la altarul mănăstirii.

²³ Justinian Chira, *Dialoguri la Rohia*, p. 243.

²⁴ Idem, *Reflecții din caietele Arhiepiscopului Justinian*, Volumul V, p. 71-72.

²⁵ *Ibidem*, p. 258-259.

Înaltpreasfințitul Justinian a înfruntat regimul, fără teamă de consecințe. În anul 1988, în timpul slujirii Sfintei Învieri, la Catedrala din Cluj-Napoca, a îndemnat poporul: „*Vreau ca din piepturile voastre să aud răspuns la «Hristos a înviat!»*”²⁶; și a răsunit tot Clujul: „*Adevărat a înviat!*”

În anul 1989, când, în sinea sa, ÎPS Justinian se gândea că țara nu se va elibera de regimul comunist, un glas din ceruri a strigat: „*N-ai încredere în noi?*” Justinian, speriat, a răspuns: „*Ba am, ba am!*” Apoi, în momentul când președintele Nicolae Ceaușescu a fugit din București, episcopul Justinian a poruncit să se tragă clopotele Catedralei din Cluj, cu toate că armata stătea în dreapta acoperișului cu armele îndreptate spre intrarea Catedralei. A făcut acest lucru chiar conștient fiind la ce se expunea dacă regimul ar fi continuat să rămână la putere; dar sunetul clopotelor a străbătut cerul și a făcut ca lumea să respire ușurată. Acestea au fost momentele în care libertatea și credința au început să bată pentru popor.²⁷

Bibliografie

Biblia sau Sfânta Scriptură, Tipărită sub îndrumarea și cu purtarea de grijă a Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, cu aprobarea Sfântului Sinod, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2013.

Chira, Justinian, *Dialoguri la Rohia*, Ediție îngrijită de pr. Mihai Tira, Editura Episcopiei Ortodoxe a Maramureșului și Sătmărlui, Baia Mare, 2020.

Idem, *Reflecții din caietele Arhiepiscopului Justinian*, Ediție îngrijită de Mircea Crișan, Editura Episcopiei Ortodoxe a Maramureșului și Sătmărlui, Baia Mare, 2015.

Idem, *Reflecții din caietele Arhiepiscopului Justinian*, Volumul II, Ediție îngrijită de Mircea Crișan, Editura Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmărlui, Baia Mare, 2016.

²⁶ Idem, *Dialoguri la Rohia*, p. 238-239.

²⁷ Idem, *Reflecții din caietele Arhiepiscopului Justinian*, p. 71-72.

- Idem, *Reflecții din caietele Arhiepiscopului Justinian*, Volumul III, Ediție îngrijită de Mircea Crișan, Editura Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmăruului, Baia Mare, 2016.
- Idem, *Reflecții din caietele Arhiepiscopului Justinian*, Volumul V, Ediție îngrijită de Mircea Crișan, Editura Episcopiei Ortodoxe a Maramureșului și Sătmăruului, Baia Mare, 2017.
- Idem, *Trăiți frumos și-n bucurie*, Colecția „Crinii țarinii”, Volumul II, Editura Nicodim Caligraful, Sfânta Mănăstire Putna, 2014.
- Crișan, Mircea, *Justinian: Arhiereul care ne arată pasul lui Dumnezeu în Nordul României*, Editura Episcopiei Ortodoxe a Maramureșului și Sătmăruului, Baia Mare, 2014.
- Micu, Dorin Radu, *Cuvintele părintelui Justinian. Un ghid al frumuseții lăuntrice*, Ediția a III-a revizuită și completată, Editura Cromatica, Baia Mare, 2017.

TEXTE INEDITE ÎN BIBLIOTECA DE LA ROHIA A ARHIEPISCOPULUI JUSTINIAN

EMANUEL ȘPAN

Preliminarii

Înaltpreasfințitul Arhiepiscop Justinian Chira, Arhiepiscopul Maramureșului și Sătmăruului, a văzut lumina lumii într-o zi frumoasă de primăvară, în data de 28 mai a anului 1921. S-a născut în satul Plopiș din județul Maramureș. Dumnezeu a vrut ca el să se nască într-o familie de țărani evlavioși, mult rugători și cu mare frică de Dumnezeu. La botez a primit numele de Ioan. În perioada 1928-1934 frecventează școala primară din satul natal, iar mai apoi, până în anul 1941 este reținut de către părinții săi pentru sprijin în gospodărie. Ulterior, frecventează cursurile Liceului Ortodox de băieți „Simion Ștefan” din Cluj Napoca. Fiind cuprins tot mai mult de dragostea față de Dumnezeu și având mare râvnă pentru viața monahală, în data de 12 martie 1941 a intrat, ca frate, în obștea Mănăstirii Rohia, iar în anul 1942 a fost tuns în monahism, primind numele de Justinian.¹

La 15 august 1942 a fost hirotonit ierodiacon, iar la 17 aprilie 1943 a fost hirotonit ieromonah de către episcopul Nicolae Colan. Din 21 iunie 1944, la doar 23 de ani, preia conducerea Mănăstirii Rohia. Va fi starețul acestei mănăstiri timp de aproape 30 de ani, până în 9 septembrie 1973, când este ales episcop-vicar la Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului.

Starețul Justinian Chira este ctitorul bibliotecii Mănăstirii Rohia; prin strădania lui, biblioteca mănăstirii are peste 100 de cărți de patrimoniu. Starețul Justinian a iubit enorm de mult cultura, de

¹ Octavian Butuza, *Justinian – Patriarhul Maramureșului*, Editura Eurotip, Baia Mare, 2012, p. 23-24.

aceea a fost în relații foarte apropiate cu mulți oameni de cultură și scriitori. Dintre aceștia îi amintim pe: Pr. prof. Dumitru Stăniloae, Pr. Ioanichie Bălan, poetul Ioan Alexandru, Geo Bogza, oameni pe care i-a apreciat, i-a iubit și cu care a corespondat și a dialogat.²

Biblioteca Mănăstirii Rohia numără aproximativ 40.000 de cărți și reviste teologice dar și din alte domenii, precum: istorie, arheologie, artă, poezie, muzică. De asemenea, cuprinde și un fond de carte în limbile germană, franceză, engleză și neogreacă.³

Toate aceste cărți, toate aceste „comori”, au fost adunate prin strădania Arhiepiscopului Justinian, încă de pe vremea când era frate la Mănăstirea Rohia. Încă de atunci, din banii pe care îi primea, își cumpăra cărți și, de atunci și până în ultima clipă, Arhiepiscopul Justinian a purtat de grijă ca „*rugul ce arde la Rohia să nu se stingă*.”⁴ Mai mult, a purtat de grijă ca și atunci când nu va mai fi, biblioteca Mănăstirii Rohia să sporească: „*Biblioteca, icoanele, veșmintele, manuscrisele și tot ce-mi aparține las pentru Biblioteca și Muzeul Mănăstirii Rohia*.”⁵ Astăzi acest „tezaur”, cum îi plăcea ÎPS Justinian să numească biblioteca mănăstirii, ține rugul aprins la Rohia și atrage aici o mulțime de oameni de cultură, studenți și teologi, pentru a se adăpa din acest izvor nesecat, care, astăzi, poartă numele întemeietorului său: Biblioteca „Justinian Arhiepiscopul”.

Pe lângă biblioteca mănăstirii, Arhiepiscopul Justinian a avut grijă și de biblioteca sa personală. Această bibliotecă numără aproximativ 7000 de cărți printre care și numeroase cărți vechi. „*În Biblioteca Episcopului Justinian, de la Rohia, se găsește foarte multă carte veche bisericească, pe care am adunat-o de-a lungul timpului*.”⁶ Acolo, în smerita chilie de la Rohia a Înaltpreasfințitului Justinian,

² Macarie Motogna, *Mănăstirea Sfânta Ana-Rohia*, Monografie album, Editura Lumea Credinței, București, 2016, p. 58.

³ *Ibidem*, p. 106.

⁴ Justinian Chira, *Reflecții din caietele Arhiepiscopului Justinian*, Volumul VI, Ediție îngrijită de Mircea Crișan, Editura Episcopiei Ortodoxe a Maramureșului și Sătmărilor, Baia Mare, 2018, p. 82.

⁵ Idem, *Reflecții din caietele Arhiepiscopului Justinian*, Volumul V, Ediție îngrijită de Mircea Crișan, Editura Episcopiei Ortodoxe a Maramureșului și Sătmărilor, Baia Mare, 2017, p. 281.

⁶ Idem, *Reflecții din caietele Arhiepiscopului Justinian*, Volumul III, Ediție îngrijită de Mircea Crișan, Editura Episcopiei Ortodoxe a Maramureșului și Sătmărilor, Baia Mare, 2016, p. 31.

oriunde te-ai uita, vezi doar cărți. Acolo se găsește o adevărată comoară, pe care a adunat-o o viață întreagă. Chiar dacă a fost chemat de către Dumnezeu la o slujire mai înaltă și a fost nevoit să plece de la Rohia, inima Înaltpreasfinției Sale a rămas acolo, pentru că acolo a fost întotdeauna „acasă”. Iar „duhul Rohiei” l-a chemat mereu acasă, unde s-a format și unde îl așteptau fiii săi duhovnicești. *„Bucuria mea este Rohia, mândria mea este Rohia, mângâierea mea este Rohia, grija și dragostea mea este Rohia, cinstea mea este Rohia... Bucuria mea sunt bunii și blânzii mei frați, pe care i-am crescut și au rămas aici.”*⁷

Cărți de mare valoare din biblioteca personală a Înaltpreasfințitului Justinian

Așa cum am spus, în chilia de la Rohia a Înaltpreasfințitului Justinian se găsesc numeroase cărți de valoare. Dintre acestea, una pusă la loc de cinste este „Noul Testament de la Bălgrad” (1648), în ediție critică. Această carte a fost primită în dar de către vlădica Justinian, în data de 08. 06. 1988, de la episcopul Emilian al Alba Iuliei. În acea perioadă, Preasfințitul Justinian era episcop-vicar la Cluj, însă, dorind foarte mult să înmulțească comoara ce se afla la Rohia, a adus această carte la Rohia, așezând-o la loc de cinste în chilia sa. Odată cu primirea acestei cărți, a primit și o scrisoare semnată de Preasfințitul Emilian, scrisoare pe care a păstrat-o cu sfințenie.

Tot în chilia Înaltpreasfințitului Justinian Chira se găsesc câteva cărți primite în dar de la Ieromonahul Nifon Matei, starețul de atunci al mănăstirii Rohia. Dovadă că ținea foarte mult la aceste cărți este faptul că le păstra așezate pe un scăunel, lângă patul dânsului. Dintre acestea amintim un *Acatistier* tipărit în anul 1941 (primit în 31 august 1941, pe vremea când era frate de mănăstire) și o carte cu titlul *Datoriile călugărilor*, tipărită în anul 1929.

Corespondența cu părintele Ioanichie Bălan

Înaltpreasfințitul Justinian a fost un om pătimaș pentru cultură, un intelectual prin excelență și a corespondat cu mulți oameni de

⁷ Macarie Motogna, *op. cit.*, p. 15.

cultură, cu intelectuali români. Dintre aceștia îl amintim aici pe pr. Ioanichie Bălan. În biblioteca Înaltpreasfinției Sale se găsesc numeroase cărți pe care le-a primit în dar de la acesta. Justinian l-a iubit mult pe pr. Ioanichie Bălan, de aceea l-a ajutat foarte mult financiar la apariția multor volume. Drept dovadă este volumul *Pateric românesc* pe care l-a primit în dar de la pr. Ioanichie și în care părintele îi mulțumește pentru ajutorul acordat la apariția acestuia.

P A T E R I C
R O M Â N E S C

20 ian. 1981

Prea Sfințitului Episcop Vicar
Justinian Maramureșeanul,
cu deosebită considerație și recu-
noscință pentru contribuția
adusă la apariția acestei
cărți.

Ieronim Ioanichie Bălan

De asemenea, există și o scrisoare pe care Preasfințitul Justinian o primește în 30 iulie 1985 și în care i se mulțumește pentru patronarea apariției unui volum al pr. Ioanichie Bălan.

„Cluj Napoca, 30 iulie 1985

Preasfinția Voastră, vă rog să primiți cele mai calde mulțumiri pentru cartea „Convorbiri Duhovnicești,” scrisă de Ieromonahul Ioanichie Bălan, pe care mi-ați trimis-o.

Vă felicit că ați patronat tipărirea acestei cărți, care va fi de mult folos credincioșilor noștri, care prin mijlocirea acestei cărți vor auzi glasul unor Sfinți Părinți din zilele noastre.

Avem nevoie, avem mare nevoie de autoritatea Sfinților Părinți, care, cu ajutorul Duhului, coboară mai adânc în tainele Sfintei Scripturi și scot de acolo înțelesurile cele adevărate ale lucrurilor lui Dumnezeu.

Precum acest act, al Preasfinției Voastre, este providențială și hotărârea Preafericitului nostru Părinte Patriarh de a tipări în limba română operele Sfinților Părinți, care au o importanță deosebită pentru viața poporului român dreptcredincios.

Vă mulțumesc, Preasfinția Voastră, și vă doresc cele mai mari bucurii în lucrarea binecuvântată de Dumnezeu pe care o faceți.”

Într-o carte din biblioteca Arhiepiscopului Justinian am găsit o scrisoare pe care a primit-o de la părintele Ioanichie Bălan odată cu primirea cărții „Convorbiri duhovnicești”. În această scrisoare părintele Ioanichie Bălan vorbește și despre dificultățile financiare legate de tipărirea cărții. După câteva zile, Preasfințitul Justinian îi trimite părintelui Ioanichie Bălan contravaloarea cărții.

Reflecții la cartea „Chipul nemuritor al lui Dumnezeu” a părintelui profesor Dumitru Stăniloae

În chilia Arhiepiscopului Justinian Chira de la Rohia, există o carte a părintelui profesor Dumitru Stăniloae – mare teolog și om de cultură – pe care Înaltpreasfințitul Justinian l-a apreciat și cu care a dialogat foarte mult. Această carte, pe care a primit-o de la Părintele Stăniloae, este intitulată: „Chipul nemuritor al lui Dumnezeu”. Înaltpreasfințitul Justinian a citit-o și, la urmă, a lăsat scrise câteva gânduri despre această carte, despre importanța ei și despre părintele Dumitru Stăniloae.

31 mai 1997

O carte inspirată este și această carte a preotului Dumitru Stăniloae, care trebuie citită cu deosebită atenție, pentru că în ea se află cuvinte ce lămuresc multe taine, nerostite până acum. Cu alte cuvinte, lărgesc, adâncesc învățătura dogmatică a Bisericii dreptmăritoare, fără să alunece nici în cea mai mică rătăcire de la învățătura Evangheliei lui Hristos.

Cuvintele Preotului Dumitru Stăniloae de aici mi se pare că întrec cuvintele așa de prețioase din cartea din trecut a părintelui... Aici cuvintele sunt mai vii, mai calde, mai împlinite decât în „Restaurarea omului.”

Publicarea tuturor scrierilor preotului Stăniloae ar fi deosebit de importantă pentru Biserica Ortodoxă Română. Prin aceasta, Biserica și Țara va ieși din anonimatul în care a fost și este ținută de creștinii din Răsărit și din Apus. Aceștia, când este vorba de Biserica Răsăriteană, de Biserica Ortodoxă, pomenesc numai de Biserica Grecească și Rusească, de creștinii elini și slavi; niciodată sau prea puțin pomenesc de Biserica Ortodoxă Română, deși aceasta poartă haina imperială a Bizanțului (...).

Cu ocazia împlinirii a șapte ani de la trecerea la Domnul a preotului Stăniloae, mă rog ca Sf. Sinod să ia hotărârea de a tipări scrierile preotului doctor Dumitru Stăniloae.

Prin tipărirea tuturor scrierilor preotului Dumitru Stăniloae s-ar aduce mult folos în primul rând Bisericii Ortodoxe din România și, în același timp, teologiei ortodoxe în general. Dar și gândirii creștine pe plan universal, gândire care are mare nevoie de ideile și cuvintele dogmatice aprofundate rostite de acest teolog din România.

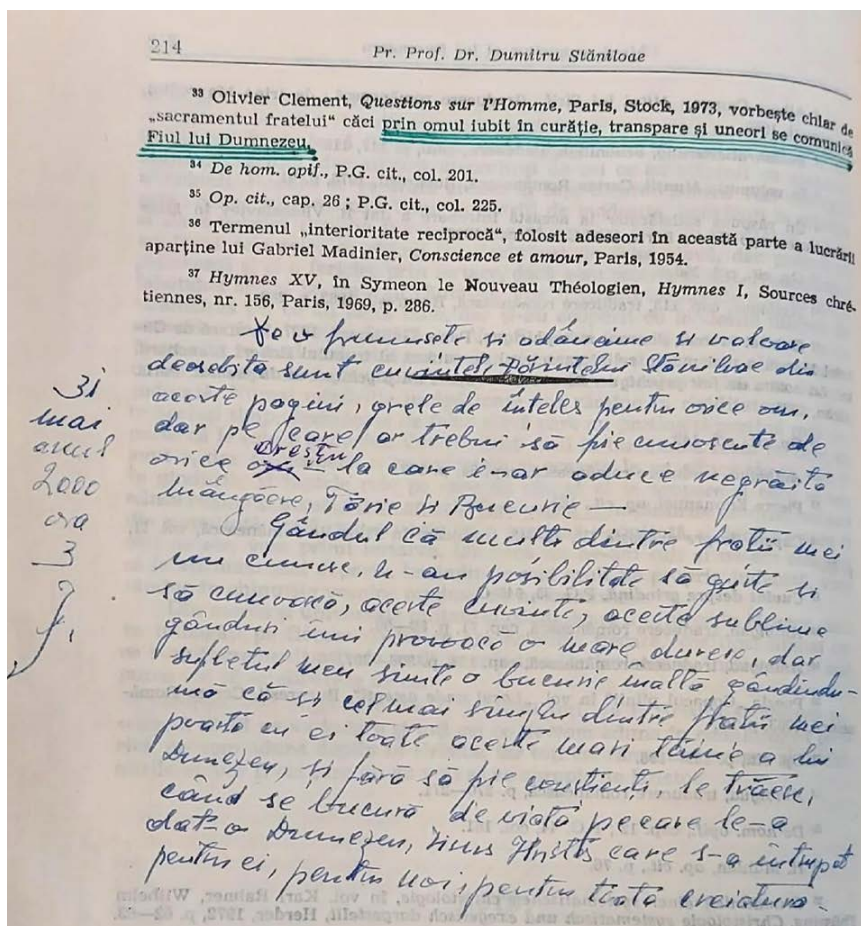
Aceste cuvinte să le adresez Sfântului Sinod, Patriarhului de azi din țara noastră. Cuvintele Preotului Profesor Dumitru Stăniloae sunt cu atât mai prețioase cu cât sunt scrise și publicate după ce Preotul Stăniloae a făcut mulți ani de temniță grea în timpul regimului (...) terorist, ateu și sub cenzura severă și necruțătoare a dictaturii comuniste. Cuvintele din această carte au trecut prin focul unui sistem absurd, antiteist, dublat de un orizont strâmt și foarte dușmănos față de religie (...). Modul în care profesorul Stăniloae pune problemele îi lasă pe cei străini de învățătura lui Iisus Hristos fără cuvânt (...).

(2) și aici eu se găsește, obuzind, manifestând
 o compoziție, înclinație? *Triunfelito, orgonice*
 Prin tipăritura tuturor scrierilor Preotului
 Dumitru Stănilor s-au adunat multe folios
 în primul rând, tipărituri: Cărtățele din Rădăuți,
 și în celelalte timp, tipărituri: Cărtățele în general
 dar și în gîndin crăciun și pînă unificarea
 care sînt mare ucoare de ideile și curiozitate,
 deosebite aprofundate, vîrșite de ocazii teolog
 și de Rădăuți - mîrșite date
 Aceste curiozități sînt în ~~ca~~ ~~în~~ ~~tabele~~ ~~so~~ ~~la~~
 adrese: G. Bănuț, Tătărușeni, de ap, a Bisericii
 din Rădăuți -
 Curiozitățile Preotului Dumitru Stănilor
 sînt cu totul mai pînă de cît sînt scrise și
 publicate, după ce Preotul Stănilor, a fost unificat
 cum de la unu gînd în timpul scrierii lui
 tipărit, tipărit, etc., și sub pseudonim sînt
 în acțiune a dictării curiozităților - Cu-
 rîntele din aceste carte a trecut prin foaie
 unui sistem obuzind autentic, dublet de din ori-
 zont strîmt și foarte dignă de foto de
 religie, foto de creștinism
 Modul în care sînt Stănilor, pînă pînă
 în lărg pe cei sînt de înclinație lui Bisericii
 sînt sînt curiozități. Pentru că pînă de a
 obuzind înclinație autentic, dădată înclinație obuzind
 a aceste înclinație pînă sînt, pînă ~~ca~~ pînă sînt
 autentic, pînă lărg. Mai mult, aici el face
 autentic, sînt pînă calea pe care sînt curiozități a sînt
 autentic de sînt, în unu extenu de rațional și
 lărg, de la unu sînt, din înclinație sînt lărg,
 de la sînt în care sînt, la sînt de sînt în
 care sînt se sînt sînt sînt, ~~ca~~ sînt sînt
 sînt sînt

31. 05. 2000, ora 03:00

De o frumusețe și adâncime și valoare deosebită sunt cuvintele Părintelui Stăniloae din aceste pagini, grele de înțeles pentru orice om, dar care ar trebui să fie cunoscute de orice creștin, căruia i-ar aduce negrăită mângâiere, tărie și bucurie.

Gândul că mulți dintre frații mei nu cunosc, n-au posibilitatea să guste și să cunoască aceste cuvinte, aceste sublime gânduri, îmi provoacă o mare durere. Dar sufletul meu simte o bucurie înaltă, gândindu-mă că și cei mai simpli dintre frații mei poartă cu ei toate aceste mari taine ale lui Dumnezeu și, fără să fie conștienți, le trăiesc, când se bucură de viața pe care le-a dat-o Domnul Iisus Hristos, Care S-a întrupat pentru ei, pentru noi...

Sfaturi pentru monahi

Într-una din cărțile din chilia de la Rohia a Înaltpreasfințitului Justinian Chira, am găsit o însemnare pe care o adresează tuturor viețuitorilor din mănăstiri. Această însemnare a fost făcută pe copertile cărții: „Spovedania unui pelerin rus către duhovnicul său” și este adresată, așa cum am spus, tuturor monahilor, monahiilor și fraților care se nevoiesc în mănăstiri.

28. 10. 1998

Părinții și frații mei din sfintele mănăstiri și schituri să se îndeletnicească tot timpul cu cercetarea Sfintelor Scripturi, după cum chiar Fiul lui Dumnezeu, Mântuitorul nostru Iisus Hristos, poruncește când zice: „Cercetați scripturile...!”

Ziua și noaptea, în fiecare clipă în care nu sunt ocupați cu sfintele ascultări pe care le au în mănăstire, să cerceteze mereu, cu deosebită râvnă, scrierile Sfinților Părinți, ale marilor ostenitori și nevoitori, pe care Duhul Sfânt i-a luminat, i-a inspirat, i-a îndrumat și ajutat să îmbogățească lumea cu scrieri fără de care pământul, viața creștină s-ar fi întunecat, s-ar fi uscat, ar fi fost ca smochinul cel neroditor pe care l-a blestemat Hristos.

Blestemată și întunecată este și viața celui ce nu se ostenește și nu citește, nu se îndulcește, nu se adapă din apa cea vie a Sfintelor noastre cărți duhovnicești.

Pentru un nevoitor, ostenitor și viețuitor din mănăstire, cărțile scrise de Sfinții Părinți sunt pâinea vieții, pe care trebuie să o guste în fiecare zi.

De asemenea, cu buzele și gura sa – dar mai ales în gândul său – să rostească mereu numele Domnului Dumnezeu Care S-a întrupat, a Domnului nostru Iisus Hristos, rostind preasfânta formulă care apără mintea de gândurile cele întunecate și ucigătoare, îndulcește buzele, alungă urâtul, pustiul și luminează viața. Tăcerea să o umpli cu harul lui Dumnezeu care vine peste cel ce rostește neîncetat: „Iisuse Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă” sau, cu formula întreagă, „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine păcătosul.”

Acum, în încheierea acestei lucrări, aş vrea să împărtăşesc câteva imagini cu o parte din lucrurile Înălpreasfinţitului Justinian Chira care se găsesc în chilia dânsului de la Mănăstirea „Sfânta Ana” Rohia.

Brâul de Protosinghel oferit de Episcopul Nicolae Colan al Clujului, Ieromonahului Justinian Chira, stareţul Mănăstirii „Sfânta Ana” Rohia, în ziua de 15 august 1948.

Cartea de vizită a stareţului Justinian Chira

Bibliografie

Biblia sau Sfânta Scriptură, Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti, 2013.

Butuza, Octavian, *Justinian – Patriarhul Maramureşului*, Editura Eurotip, Baia Mare, 2012.

Chira, Justinian, *Reflecții din caietele Arhiepiscopului Justinian*, Volumul III, Ediție îngrijită de Mircea Crișan, Editura Episcopiei Ortodoxe a Maramureșului și Sătmărilor, Baia Mare, 2016.

Idem, *Reflecții din caietele Arhiepiscopului Justinian*, Volumul V, Ediție îngrijită de Mircea Crișan, Editura Episcopiei Ortodoxe a Maramureșului și Sătmărilor, Baia Mare, 2017.

Idem, *Reflecții din caietele Arhiepiscopului Justinian*, Volumul VI, Ediție îngrijită de Mircea Crișan, Editura Episcopiei Ortodoxe a Maramureșului și Sătmărilor, Baia Mare, 2018.

Motogna, Macarie, *Mănăstirea Sfânta Ana-Rohia*, Monografie album, Editura Lumea Crediței, București, 2016.

EPISCOPUL JUSTINIAN CHIRA, CTITOR ȘI ÎNDRUMĂTOR AL ÎNVĂȚĂMÂNTULUI TEOLOGIC DIN EPARHIE

FLORIN NICOLAE ROȘEAN

Introducere

Educația unui neam, a unui popor – spunea Eminescu – se câștigă și se păstrează cu anevoie; omenirea nu are voie să fie nepăsătoare față de o astfel de moștenire prin nedreptate, nepăsare, incoerență. Fără școală omenirea se îndreaptă spre rău; viața fără cunoaștere este o viață pierdută. Școlile, de orice grad, sunt temple sacre ale omenirii, iar dascălii sunt slujitorii lor – zicea Dimitrie Bolintineanu.

Școala românească a apărut și s-a dezvoltat în tinda bisericilor. Preoții și călugării luminați au slujit ca dascăli pentru copiii românilor, iar cărțile de cult ca manuale de învățătură.

Biserica a rămas pe mai departe o școală, în care atât cei tineri, dar și cei vârstnici, au deprins, de la preoți și dascăli, cunoștințe despre Dumnezeu, despre suflet, despre viață; au învățat cum trebuie să își orânduiască relația cu Cel de Sus, dar și cu semenii.

Biserica este „*Maica Poporului Român*,” cum a definit-o „*Luceafărul poeziei românești*.” Biserica i-a adunat în jurul Său pe fiii ei, i-a ținut uniți chiar și în vremuri tulburi, așa că românii trebuie să-i rămână pe veci recunoscători.

Maramureșenii și sătmărenii sunt oameni gospodari, cinstitori, iubitori de Dumnezeu, crescuți la sânul Bisericii străbune. Din purtarea de grijă și cu binecuvântarea Sfântului Sinod, la cârma reînființatei episcopii a Maramureșului și Sătmăruului a fost instalat omul providențial, fiu al acestor plaiuri, episcopul Justinian Chira.

După înlăturarea regimului totalitar, ateu și comunist, și aceste ținuturi din nordul României și-au cerut dreptul firesc la viața și credința înaintașilor. În acest context, la solicitarea clerului și

credincioșilor, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a aprobat reînființarea Episcopiei Ortodoxe a Maramureșului și Sătmărilor.

Episcopul Justinian Chira, ctitor și îndrumător al învățământului teologic din eparhie

Poporul român s-a născut și s-a format creștin, la umbra Bisericii; a crescut și a înflorit prin purtarea de grijă a preoților, care au fost pentru români atât părinți spirituali cât și dascăli, care i-au îndrumat pe creștini spre urmarea lui Hristos. Preotul a fost pentru oameni „*învățător, îndrumător, mângâietor și părinte.*”¹

Vrednicul de pomenire Înaltpreasfințitul Justinian Chira, după instalarea ca episcop al maramureșenilor și sătmărenilor, și-a dorit, pentru acest nord de țară, laboratoare duhovnicești în care să învețe carte păstorii de suflete, urmașii Sfinților Apostoli: preoții.

În decursul pastorației sale, episcopul Justinian a depus mult efort pentru înființarea celor trei școli teologice: un Seminar și o Facultate de Teologie – care azi îi poartă numele, la Baia Mare, și un Liceu Teologic la Satu Mare.

Seminarul Teologic Ortodox „Sfântul Iosif Mărturisitorul” din Baia Mare

Revoluția din anul 1989 a fost pentru români o descătușare, o redare a drepturilor, o dezgrădire spirituală, culturală, dar mai ales religioasă, după ieșirea dintr-un regim ateu, care s-a opus cu totul lui Dumnezeu și Bisericii. Pentru românii din aceste locuri binecuvântate – Maramureș și Sătmăr –, Revoluția din Decembrie 1989 a adus cu sine multe realizări pe plan spiritual, odată cu reînființarea Episcopiei și instalarea Preasfințitului Justinian ca episcop al Maramureșului și Sătmărilor.

Ierarhul nostru a considerat că o episcopie nouînființată are nevoie de *laboratoare*, unde să se poată pregăti slujitorii lui Hristos, pentru a duce mai departe credința Ortodoxă, primită de la străbunii noștri. Maramureșul și Sătmărul aveau nevoie de preoți vrednici,

¹ Justinian Chira, *Harul și adevărul*, Episcopia Ortodoxă Română a Maramureșului și Sătmărilor, Baia Mare, 1996, p. 174.

care să stea de veghe la apărarea, păstrarea și promovarea neîngrădită a dreptei credințe. Desigur mișcat de aceste gânduri mărețe, adânc întipărite în minte și în suflet, a pornit episcopul nostru demersurile pentru înființarea unui seminar teologic la Baia Mare.

Existența și ființarea unui seminar teologic în capitala județului și în municipiul reședință eparhială avea ca țel revigorarea vieții spirituale și creștine, dând posibilitatea tinerilor noștri doritori de cunoașterea lui Dumnezeu și de trăirea misterului creștin, să urmeze o școală de profil, în domeniu, pregătindu-i ca mesageri ai dreptei credințe.

*„Intenția deschiderii unei școli teologice era mult prea frumoasă, dar greu realizabilă câtă vreme Centrul Eparhial nu avea un sediu, câtă vreme episcopul titular locuia într-o modestă cameră a unui distins preot din Baia Mare.”*² Cu ajutorul lui Dumnezeu și prin oameni și colaboratori competenți, episcopul Justinian, reușește în toamna anului 1991, să deschidă porțile noului Seminar, în Municipiul Baia Mare, unde să învețe și să deprindă tainele dumnezeiești slujitorii lui Hristos.

Episcopul Justinian s-a îngrijit îndeaproape de Seminarul teologic din Baia Mare. Astfel, cu ajutorul său, s-a constituit un corp profesoral cu pregătire de specialitate, *„unii profesori fiind doctori în teologie sau doctoranzi, cu toții asigurând o educație la nivelul competențelor și exigențelor cerute, făcând din Seminar o școală de prestigiu în învățământul liceal baimărean.”*³

„Seleționarea, numirea și îndrumarea cadrelor didactice pentru această școală teologică medie nu a fost o chestiune chiar simplă... Viața religios-morală a tinerilor seminariști, de asemenea, a fost mereu în atenția ierarhului iar prezența sa în mijlocul lor, la ore, la

² Vasile Borca, P.S. Justinian Chira – ctitor și îndrumător al învățământului teologic baimărean, în Volumul *Grai maramureșean și mărturie ortodoxă*, Editura Episcopiei Ortodoxe Baia Mare, 2001, p. 30.

³ Vasile Borca, Marius Nechita, *Seminarul Teologic Ortodox „Sfântul Iosif Mărturisitorul” din Baia Mare*, în vol. *Învățământul teologic ortodox universitar baimărean la ceas aniversar*, Editura Biblioteca Județeană „Petre Dulfu”, Baia Mare, 2015, p. 47.

meditații, la examene și mai cu seamă la programul spiritual, au fost deosebit de edificatoare pentru tinerele vârstare.”⁴

Seminarul își deschide porțile în toamna anul 1991, fiindu-i oferit ca spațiu de desfășurare a activității o parte a Liceului nr. 6 din Baia Mare, unde a funcționat timp de patru ani. Din anul 1995, Seminarul Teologic Ortodox își schimbă locația mutându-se în fostele clădiri ale Grupului Școlar Industrial de Construcții - Montaj (Liceul nr. 5), unde funcționează până astăzi.

Seminarul Teologic din Baia Mare primește ca dar din partea Episcopului Justinian dreptul de a-i purta numele, și de a-l avea ca ocrotitor pe Sfântul Ierarh Iosif Mărturisitorul, model de statornicie și vajnic apărător al dreptei credințe, în vremuri de restriște și dominație străină, în Nord-Vestul României.

Iubitor de cultură, mare bibliofil, profund trăitor al vieții și spiritualității ortodoxe, un suflet tânăr, preocupat de problemele tineretului, Înaltpreasfințitul Justinian vede în această școală de teologie din Baia Mare un puternic centru de echilibru confesional, o cetate a spiritualității noastre românești care stă de veghe întru apărarea credincioșilor și a credinței Ortodoxe din Maramureș și Sătmar.⁵

Învățământul teologic ortodox universitar din Baia Mare

Realizându-se primul pas prin înființarea unui seminar teologic ortodox în tânăra episcopie reînființată, se continuă demersurile pentru a doua prețioasă înfăptuire, și anume înființarea unei facultăți de teologie ortodoxă.

„Acest nord de țară, atât de vitregit de cataclismele istoriei, avea nevoie de o citadelă și mai puternică pentru credința și spiritualitatea românească; avea nevoie de o Facultate de teologie, cel puțin pentru a contracara și echilibra situația confesională pe plan local, întrucât

⁴ Vasile Borca, *P.S. Justinian Chira – ctitor și îndrumător...*, p. 83.

⁵ Idem, *Învățământul teologic universitar baimărean în preocuparea P.S. Justinian*, în „Ortodoxia Maramureșeană,” nr.1, 1996, p. 36.

încă din 1990 funcționa în Baia Mare Institutul Teologic Greco-Catolic «Episcop Dr. Alexandru Rusu».”⁶

Cu toate că Episcopia primise aprobare atât din partea Rectoratului Universității din Baia Mare, cât și din partea Cancelariei Sfântului Sinod, pentru înființarea unei Specializări de Teologie Ortodoxă începând cu toamna anului 1991, aceasta este amânată de Ministerul Învățământului până în anul 1992, motivându-se că este tardiv și că nu se poate organiza examenul de admitere.

Toate acțiunile întreprinse, atât pe plan local cât și central, în final se pun în aplicare, astfel că, în toamna anului 1992, după o lungă strădanie, Înaltpreasfințitul Justinian își vede și cel de-al doilea vis împlinit: pentru prima dată în Episcopia Maramureșului și Sătmăruului are loc examenul de admitere la Secția de Teologie Ortodoxă, cu cele două specializări: Teologie Litere - Limba Română și Teologie Asistență Socială.

„Încă de la început, studenții teologi, cât și cei de la celelalte specializări, au simțit atașamentul profund și dragostea pe care episcopul Justinian o avea față de ei. De acea, îl doreau, îl solicitau des, să se întâlnească, să le vorbească, să le țină meditații, să le împărtășească din alesele gânduri și din profunda experiență duhovnicească.”⁷

În anul 2000, Secția de Teologie Ortodoxă din Baia Mare se îmbogățește prin înființarea celei de-a treia specializări: Teologie Ortodoxă Pastorală.

„Mărinimia și dragostea pentru tineri a episcopului nostru s-a manifestat adesea prin ajutorarea unor studenți cu situații materiale mai modeste, prin oferirea unor premii în bani și cărți.”⁸ Este de remarcat faptul că episcopul Justinian a fost mereu aproape de studenți, le-a purtat de grijă, i-a purtat în rugăciuni, s-a îngrijit ca dascălii de teologie să fie bine pregătiți, să aibă o viață morală ireproșabilă, să fie modele demne de urmat pentru viitorii preoți. S-a

⁶ Vasile Borca, *Organizarea și ființarea învățământului teologic ortodox universitar băimărean*, în Volumul *Învățământul teologic ortodox universitar băimărean la ceas aniversar*, Editura Biblioteca Județeană „Petre Dulfu”, Baia Mare, 2015, p. 80.

⁷ Idem, *Învățământul teologic universitar băimărean în preocuparea...*, p. 35.

⁸ *Ibidem*, p. 36.

preocupat și de buna pregătire a teologilor, prin înființarea de biblioteci, atât pentru Seminar, cât și pentru Secția de Teologie.

În prezent, *Domeniul de Teologie Ortodoxă „Justinian Arhiepiscopul” din Baia Mare* funcționează cu o specializare la nivel de licență (*Teologie Ortodoxă Pastorală*) și cu o specializare la nivel de masterat (*Teologie creștină și spiritualitate europeană*). Domeniul de Teologie se află încadrat în Facultatea de Litere a Centrului Universitar Nord din Baia Mare, Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca, avându-l ca purtător de grijă spirituală pe cel care s-a luptat atât de mult pentru înființarea ei, pe vrednicul de pomenire Arhiepiscopul Justinian Chira, al cărui nume onorează, astfel, frontispiciul acestei instituții de învățământ superior.

Liceul Teologic Ortodox „Nicolae Steinhardt” din Satu Mare

Înființarea Liceului Teologic Ortodox din Satu Mare este un act de mare importanță pentru învățământul teologic din eparhie, fiind o școală cu specific aparte în contextul confesional local. *„Școala nu face diferențe între alte confesiuni, fiind o școală deschisă pentru toți copiii.”*⁹

Liceul teologic din Satu Mare își deschide porțile – pentru a forma tinerele vlăstare ale societății, pregătite să slujească pe Dumnezeu, dar și pe semenii – în anul Domnului 2006, fiind prima școală de acest gen din țară.

„Principiile fundamentale ale școlii se subscriu idealului de personalitate complexă, structurată pe o dimensiune practică și pe una culturală. Idealul nostru educațional presupune: încurajarea performanțelor; încrederea în posibilitățile proprii prin cunoașterea de sine și cultivarea respectului de sine; abilitatea de a folosi cunoștințele, deprinderile, atitudinile dobândite în școală pentru a se integra rapid în societatea complexă și dinamică actuală; promovarea

⁹ Gabriel Groza, *Liceul Teologic Ortodox „Nicolae Steinhardt” din Satu Mare, o școală reprezentativă a Episcopiei Maramureșului și Sătmărilor*, în Volumul *Învățământul teologic ortodox universitar baimărean la ceas aniversar*, Editura Biblioteca Județeană „Petre Dulfu”, Baia Mare, 2015, p. 53.

responsabilității față de un stil propriu de viață armonioasă și față de ceilalți.”¹⁰

Liceul Teologic din Satu Mare are pe lângă sălile de curs și un laborator pentru suflet, o frumoasă biserică construită în stil maramureșean, cu hramul Sfântul Nicolae. Județul avea nevoie de o asemenea școală, pentru pregătirea celor ce doresc să-l cunoască pe Dumnezeu și mai ales să descopere o cale ce duce spre El. Tocmai de aceea a luat ființă Școala Teologică din Satu Mare, care și-a propus să se îngrijească și de partea spirituală a omului.

Numele liceului, al monahului Nicolae Steinhardt (1912-1989) de la Mănăstirea Sfânta Ana Rohia, personalitate de o mare importanță pentru cultura română, confirmă prestigiul școlii și al Episcopiei Ortodoxe a Maramureșului și Sătmăruului. Prin aceasta, eseistul, literatul și mărturisitorul de credință, Nicolae Steinhardt, înnobilează acest spațiu educativ, prin dragostea pentru dreapta credință și neamul românesc, pe care a dovedit-o cu prisosință în timpul vieții sale.¹¹

La un an de la înființarea școlii teologice, Înaltpreasfințitul Justinian a apreciat eforturile care s-au depus pentru înființarea liceului, exclamând: *„După binecuvântarea pe care v-am dat-o, mă bucur să constat că primii pași s-au concretizat pe plan material, la vedere, prin ceea ce reprezintă acest așezământ. Urmează ca în cadrul lui să formați elemente sănătoase care aparțin Bisericii noastre strămoșești, pentru a fi de folos societății, care a fost atât de grav afectată de sindromul ateismului, prin politica care, timp de cincizeci de ani, comunismul a căutat să o implementeze. La un an de la înființare, consider această școală realizată, deosebit de benefică pentru Episcopia noastră, și mă bucur de ea.”¹²*

Într-un interviu acordat revistei școlii, domnul ministru secretar de stat, prof. univ. dr. Vasile Timiș, afirmă despre Liceul „Nicolae Steinhardt”: *„Este un liceu care a crescut din iarbă verde, care a crescut într-un timp record și pe care, dacă este să facem o analiză a activității intelectuale, a activității educaționale, a activității morale, a activităților care sunt de ordin instructiv – educațional și*

¹⁰ *Ibidem.*

¹¹ *Ibidem.*

¹² *Ibidem.*

*duhovnicesc în această școală, o consider o școală model pentru învățământul teologic românesc.”*¹³

Înaltpreasfințitul Justinian a iubit mult tineretul, i-a purtat de grijă, l-a pomenit în rugăciune și credem că acestea au fost motivele principale pentru care episcopul nostru și-a dat consimțământul pentru înființarea celor trei Școli Teologice din Eparhie, în care să fie pregătiți oameni dedicați lui Dumnezeu, care, la rândul lor, să creeze o societate sănătoasă.

Concluzii

Episcopul Justinian s-a străduit și a acționat pe toate direcțiile, ca Episcopia Maramureșului și Sătmărulei să ajungă o episcopie vrednică, înfloritoare, demnă, așa cum a fost și sub păstoria Sfântului Iosif Mărturisitorul.

Preasfințitul Iustin, atunci când vorbește despre personalitatea blândului păstor, precizează faptul că, în mâna Episcopului Justinian, toiagul Sfântului Iosif a odrăslit și a înflorit, iar Episcopia Maramureșului și Sătmărulei nu este cu nimic mai prejos decât celelalte episcopii din cuprinsul Patriarhiei Române.

Școlile teologice din eparhie au fost mereu în atenția ierarhului nostru, care s-a îngrijit ca Sfintele Altare să fie slujite de preoți vrednici, adevărați patrioți, iubitori de Dumnezeu și norod.

Suntem încrezători în puterea nemărginită a lui Dumnezeu – „*căci fără El nu putem face nimic*” (Ioan 15, 5) – că episcopul Justinian va trăi veșnic printre maramureșeni și sătmăreni pe care i-a iubit și ajutat atât de mult.

Bibliografie

Biblia sau Sfânta Scriptură, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 2008.

Borca, Vasile / Nechita, Marius, *Seminarul Teologic Ortodox „Sfântul Iosif Mărturisitorul” din Baia Mare*, în Volumul *Învățământul teologic ortodox universitar băimărean la ceas aniversar*, Editura Biblioteca Județeană „Petre Dulfu”, Baia Mare, 2015.

¹³ *Ibidem*.

Borca, Vasile, *Învățămintul teologic universitar băimărean în preocuparea P.S. Justinian*, în „Ortodoxia Maramureșeană,” nr.1, 1996.

Idem, *Organizarea și ființarea învățămîntului teologic ortodox universitar băimărean*, în Volumul *Învățămintul teologic ortodox universitar băimărean la ceas aniversar*, Editura Biblioteca Județeană „Petre Dulfu”, Baia Mare, 2015.

Idem, *P.S. Justinian Chira – ctitor și îndrumător al învățămîntului teologic băimărean*, în Volumul *Grai maramureșean și mărturie ortodoxă*, Editura Episcopiei Ortodoxe Baia Mare, 2001.

Chira, Justinian, *Harul și adevărul*, Episcopia Ortodoxă Română a Maramureșului și Sătmăruului, Baia Mare, 1996.

Gabriel Groza, *Liceul Teologic Ortodox „Nicolae Steinhardt” din Satu Mare, o școală reprezentativă a Episcopiei Maramureșului și Sătmăruului*, în Volumul *Învățămintul teologic ortodox universitar băimărean la ceas aniversar*, Editura Biblioteca Județeană „Petre Dulfu”, Baia Mare, 2015.

LEGĂTURILE ÎNALTPREASFINȚITULUI JUSTINIAN CHIRA CU SATUL NATAL

IOAN GABRIEL PUȚ

Multă lume spune că există sfinți chiar și în zilele noastre, sfinți contemporani. Există! Și, într-adevăr, sunt numiți astfel pentru viața și activitatea lor. Din această categorie a făcut parte și ÎPS Justinian Chira al Maramureșului și Sătmărilor.

Înaltpreasfințitul Justinian s-a născut în satul Plopiș, comuna Sișești, județul Maramureș, un sat apropiat zonei montane. Despre satul natal, vlădica Justinian mărturisește următoarele: *„Satul meu, satul Plopiș din Maramureș, era un sat înapoiat, sub poalele pădurilor. În sat nu exista preot și nici nu se făceau slujbe, acatiste sau paraclise. Preotul venea rar, la trei săptămâni și făcea Sfânta Liturghie.”*¹

Satul Plopiș este situat pe valea râului Cavnic, la altitudinea de 520 de metri. Pe plan administrativ, satul este aparținător comunei Sișești, centru care are în componență șase sate. Plopișul se mărginește în partea de Nord cu localitatea Șurdești, în partea de Sud cu localitatea Făurești, iar în partea de vest cu localitatea Trestia.² Comunitatea satului Plopiș își are istoria în strânsă legătură cu Țara Chioarului, dar și cu exploatările miniere din Cavnic și Baia Sprie.³ Astfel, prima atestare documentară a localității Plopiș este din 1583, numele provenind de la arborele din categoria foioaselor, plopul. Istoricii menționează faptul că localitatea Plopiș a fost întemeiată, între anii 1566-1583, de către familia Rus, nume ce

¹ Angela Monica Jucan, *Înaltpreasfințitul Justinian Chira, Arhiepiscopul Maramureșului și Sătmărilor*, Documentar biobibliografic, Biblioteca Județeană „Petre Dulfu”, Editura Eurotip, Baia Mare, 2011, p. 38.

² Ioan Puț, Zelica Puț, *Plopiș (Maramureș), un sat cu oameni credincioși și harnici - monografie*, Editura Kumar Print, Baia Mare, 2014, p. 13.

³ *Ibidem*, p. 19.

apare și în analele cetății Chioarului. Conform unor tradiții, primele familii care s-au așezat în noua localitate au fost familiile Rus și Puț.⁴

Localitatea Plopiș a devenit cunoscută pentru Biserica cu hramul „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavril”, o biserică de lemn, care este azi inclusă în patrimoniul UNESCO. În anul 1760, datorită înmulțirii populației, localnicii au căutat să construiască o nouă biserică, mai mare, dar din cauza autorităților habsburgice aceasta nu s-a putut realiza. Lemnul a rămas vreme de 30 de ani în zona „pe Dâmburi”, unde, din materialul brut al stejarului, a rămas doar inima. Lemnele au provenit din zona limitrofă a localității Cetățele, mai exact din locul numit „Igalău”, de unde au fost transportate cu șase perechi de boi. Lucrările au început în 1798 și au durat 13 ani, fiind finalizate în 1811, pe vremea preotului Ioan Danciu, originar din localitatea vecină, Trestia. Sfințirea bisericii a avut loc la 12 noiembrie 1811. Odată cu acest eveniment, în piciorul Sfintei Mese au fost puse 49 de monede care reprezentau fiecare familie ce a participat la ctitoria acestei mărețe opere. Pe lângă monede, s-a mai pus și un hrisov în care se menționează: *„Anul 1811 farcazuită în noiembrie 12. Această biserică s-a făcut nouă de popa Damian.”*⁵

Satul Plopiș mai este cunoscut și pentru numărul mare de oameni ai Bisericii – slujitori ai lui Hristos – care s-au născut aici: ÎPS Justinian Chira, arhiepiscop al Maramureșului și Sătmăruului; Pr. Iustin Tira, vicar administrativ al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului; Arhim. Veniamin Micle, duhovnicul Mănăstirii Bistrița-Oltenei; Arhim. dr. Emanuel Rus, starețul Mănăstirii Bixad; Ierom. Filaret Puț, viețuitor al Mănăstirii Toplița; Teodorit Puț, egumen al Schitului „Sfântul Mina” din Târgu Neamț; Pr. Mihai Tira, preot la Biserica „Sfântul Ierarh Nicolae” din Baia Mare; Pr. Cornel Pop, paroh în Parohia Soconzel, protopopiatul Carei; Pr. Ioan Sălnicean, paroh în Parohia Brebeni, protopopiatul Lăpuș; Pr. Mădălin Bontoș, paroh în Parohia Sighet-Câmpul Negru.

Începând cu a doua jumătate a anului 2000, păstor al comunității plopișene, este părintele Daniel-Vasile Pop. Astăzi, comunitatea din Plopiș, avându-l în frunte pe părintele Daniel, cu binecuvântarea vrednicului de pomenire Arhiepiscop Justinian și a Preasfințitului

⁴ *Ibidem*, p. 33.

⁵ *Ibidem*, p. 53-54.

Iustin al Maramureșului și Sătmarului, se îngrijește de construcția noii biserici cu hramul „Duminica tuturor Sfinților”, efectuându-se lucrările de pregătire pentru pictură. Piatra de temelie a fost pusă în 18 septembrie 2011 (foto) de către Preasfințitul Iustin Sigheteanul, arhiepiscop-vicar al Episcopiei Maramureșului și Sătmarului, în prezența Înaltului Justinian și a unui sobor de preoți, dintre care amintim pe: pr. Daniel Pop, parohul din Plopiș; pr. Ioan Ciceu, protopop al Lăpușului; pr. Alexandru Câmpeanu, paroh în Făurești și preot al filiei Plopiș între 1975-2000. Alături de aceștia au participat și alți slujitori ai altarelor, fii ai satului sau din parohiile învecinate.

Admirând frumusețea locului și a oamenilor, am expus cele de mai sus cu gândul de a evoca viața și activitatea comunității în care s-a născut Înaltpreasfințitul Justinian.

Vrednicul de pomenire Arhiepiscop Justinian s-a născut în localitatea Plopiș, din părinți gospodari și credincioși, Ilie Chira (1871-1937) și Maria Chira, născută Puț (1884-1949), primind la botez numele Ioan.⁶ Precum mărturisește Arhiepiscopul, s-a născut din voia lui Dumnezeu pentru a-I sluji Lui. S-a născut în ziua de

⁶ *Ibidem*, p. 73.

Duminica Mare, numită în popor Duminica Tuturor Sfinților, prima Duminică după Rusalii. Având la bază relatările mamei sale, Înaltul Justinian mărturisește cu multă bucurie cele petrecute la nașterea sa. Astfel, amintește de „moașa” Veronica, care l-a luat pe tânărul Ioan de picioruș și l-a arătat mamei, zicându-i: „*Nepoată, ai născut un fecior. Acesta va ajunge om mare*”. De asemenea, cu bucurie îi povestea mama tânărului Ioan, spunând: „*Te-ai născut în ziua de Duminica Mare când intrau preoții în slujbă... Și se auzea în tot văzduhul răsunetul clopotelor... Atunci te-am născut pe tine*”. Râzând, îi spunea și la vârsta de 20 de ani că „*ce om mare îi ajunge tu. Ești un copil de țăran?!⁷*” Dar, iată că din acest simplu copil de țăran a ajuns un sfânt al zilelor noastre, un om iubit de toată lumea și binecuvântat de Dumnezeu.

Vlădica Justinian ne spune că mama sa a reținut ziua în care l-a născut, dar nu și data calendaristică. Conform documentelor oficiale, ziua de naștere este 28 mai, dar Arhiepiscopul spune că ar fi fost posibil ca tatăl său să fi mers să declare nașterea abia la câteva zile; astfel, data nașterii ar fi ziua de 22 mai 1921. Legat de ziua de 28 mai, ca dată, Înaltpreasfințitul Justinian spune: „*Pentru mine, ziua de 28 mai 1921, ziua în care m-am născut, nu este cea mai importantă.*”⁸

Copilăria o petrece în satul natal, alături de părinți, unde va urma școala primară, iar mai apoi cea gimnazială. Cartea i-a plăcut de mic și, astfel, în clasa I obține premiul I, urmând cu acest rezultat și în clasa a II-a și a III-a. A dovedit că este bun la carte și cu ocazia examenului de absolvire, examen ce s-a dat în centrul zonal de la Copalnic-Mănăstur. A impresionat Comisia de examinare, mai ales prin îndemnul pe care îl transmitea autorităților statului de a se preocupa mai mult de soarta țăranilor. Tânărul Ioan, căzut în „patima” cititului, se delecta zi și noapte cu „Almanahul Universul” sau „Albina”, piesele lui Shakespeare, poezie, sau cu alte cărți pe care le găsea la biblioteca școlii din sat.⁹

Înclinația spre slujirea lui Dumnezeu a putut fi observată la Înaltpreasfințitul Justinian încă de mic copil. Astfel, ne mărturisește

⁷ Justinian Chira, „*Am ascultat de porunca Bisericii*”, Arhiepiscopul Justinian Chira în dialog cu Călin Emilian Cira, Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2012, p. 13-14.

⁸ Angela Monica Jucan, *op. cit.*, p. 39.

⁹ Ioan Puț, Zelica Puț, *op. cit.*, p. 73-74.

cum se izola de ceilalți copii din sat, atunci când, pe timpul verii, îngrijea de vitele familiei în locul numit „Groapa Popii” – zonă care până azi și-a păstrat această denumire. Aici, pe lângă timpul pe care-l dedica pentru citit, aduna pietre pe care le zidea sub forma unei camere mici pe care o considera o „mănăstire.” Astfel, pentru tânărul Ioan fiecare buturugă sau bucată de lemn semnifica Sfântul Altar. În acest mod, tânărul nostru se „deconectează” de toate cele lumești, având o mare grijă față de rugăciune, de carte și de chemarea sa dumnezeiască.¹⁰

Adolescentul Ioan Chira, la numai 16 ani, în anul 1937, își pierde tatăl. Acest moment a fost unul dureros pentru familia Chira din Plopiș. Pregătindu-se să plece spre *tărâmul veșniciei*, tatăl îl cheamă pe Ioan, cerându-i să-l scoată pe „fața casei” – sau, cum se mai spune la țară, „pe târnaț” –, unde îi va da ultima binecuvântare părintească. Astfel, tatăl, pe un ton sever, îi spuse tânărului: „*Ai grijă de măta!*” După această poruncă îl binecuvintează cu ambele mâini pe creștet, așa cum binecuvintează și episcopii, patriarhii, și, mai ales, cum l-a binecuvântat Avraam pe fiul său.¹¹ Ultima dorință a tatălui a fost aceea de a i se citi Paraclisul Maicii Domnului. În timp ce tânărul citea, tatăl își dă suflarea. Din acel moment, feciorul casei rămâne omul de bază în familie.

După trei ani, chemarea spre slujirea lui Dumnezeu l-a atras și mai intens, asemenea unui magnet: „*Pentru mine drumul pe care am mers, calea pe care am luat-o, a fost exact drumul pentru care îi mulțumesc lui Dumnezeu că mi l-a rânduit. De copil simțeam că mă așteaptă o altă lume. În sat, înainte de 1940, duceam o viață liniștită și modestă. Arhaică. Lumea n-avea bani, n-avea condiții. Dar era o viață așezată, frumoasă și liniștită. Eram în familie. Aveam tot ceea ce avea nevoie un tânăr într-un sat, la țară. Și totuși, simțeam că nu e locul meu acolo.*”¹²

La vârsta de 20 de ani, în sufletul tânărului Ioan Chira se naște dorința de a pleca la mănăstire. Astfel, vlădicul mărturisește că, în dimineața zilei de 12 martie 1941, „*spre dimineață, m-am sculat și m-*

¹⁰ Bogdan Eduard, *Justinian*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2006, p. 30.

¹¹ Justinian Chira, *op. cit.*, p. 15.

¹² Ioan Puț, Zelica Puț, *op. cit.*, p. 74-75.

am îndreptat spre ușă să plec”. Acum urmează un dialog pe cât de emoționant, pe atât de dureros, dintre mamă și copilul ei:

„-«Unde mergi, dragul mamei?» – m-a întrebat mama.

-«Numai până afară» – i-am răspuns. Și am plecat fără să mă mai întorc. Când am ieșit din sat, începea să se facă ziuă. M-am întors cu fața spre răsărit, spre sat, m-am închinat și am zis: Niciodată înapoi nu mă-ntorc.”¹³

Din acel moment, viața tânărului Ioan se va schimba, împlinindu-se cuvintele moașei Veronica, care spusese că *„va ajunge om mare”*. Coboară pe Valea Cavnicului până în Copalnic Mănăstur, un mare centru regional la aceea vreme. Data de 12 martie căzuse într-o miercuri, zi în care atunci – ca și astăzi – în localitate se ținea târg. De aici, tânărul trece podul, păstrând în continuare drumul ce duce la Lăpuș, mergând prin zăpada care se topea. Ajungând în localitate, tânărul, precum îi spusese părintele din sat, îl caută pe protopop și îi dă o scrisoare de la părintele; protopopul îi dă altă scrisoare, spre a o duce starețului de la Rohia. Ajungând la mănăstire, în liniștea serii, tânărul Ioan va reuși să-l întâlnească pe starețul de atunci, Nifon Matei, cel care-l va primi cu multă bucurie în Casa lui Dumnezeu.¹⁴ În următorul an, pe 2 martie 1942, tânărul Ioan este tuns în monahism, iar la 15 august, același an, este hirotonit diacon de către episcopul Nicolae Colan al Vadului, Feleacului și Clujului. Tot Preasfințitul Nicolae îi va dăruia și preoția, în următorul an, pe 17 aprilie.

Din pricina celui de-al Doilea Război Mondial, între 22 noiembrie 1942 și 10 martie 1943, tânărul diacon Justinian este încorporat la Miscoț, fără a se ține cont de haina clericală.

După ce a revenit la mănăstire, în 1944, tânărul stareț Nifon moare, la doar 32 de ani. La vârsta de 23 de ani, tânărul ieromonah Justinian va fi numit la conducerea mănăstirii, păstorindu-o până în 1973, când a fost ales arhiereu-vicar al Episcopiei Vadului, Feleacului și Clujului.¹⁵

În anul 1966 starețul Justinian devine absolvent al Institutului Teologic Ortodox de grad universitar din Sibiu. Lucrarea de licență a susținut-o în cadrul disciplinelor istorice, cu titlul „Mănăstirea

¹³ *Ibidem*, p. 75.

¹⁴ Bogdan Eduard, *op. cit.*, p. 32-35.

¹⁵ Angela Monica Jucan, *op. cit.*, p. 42-44.

«Sfânta Ana» Rohia.” La propunerea episcopului Teofil Herineanu, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române îl va ridica la rangul de arhimandrit.

Tot episcopul Teofil Herineanu, în anul 1973, îl va propune spre ridicarea la treapta de arhiereu, urmând a fi hirotonit episcop-vicar al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului, primind supranumele de „Maramureșeanul.”

După Revoluția din 1989, a căutat să reînființeze Episcopia Maramureșului, fiind numit ca Episcop titular la 22 septembrie 1990, urmând ca instalarea să aibă loc în 11 noiembrie.

Pentru marile sale merite în apărarea și promovarea ortodoxiei românești, în data de 13 decembrie 2009, Patriarhul Daniel i-a dăruit titlul de Arhiepiscop onorific al Episcopiei Maramureșului și Sătmăruului.¹⁶

În continuare, vom evoca o serie de legături pe care vlădica Justinian le-a avut cu satul său natal, atât ca stareț, cât și în calitate de episcop. În acest context, pentru sprijinul și imaginile pe care mi le-au pus la dispoziție, doresc să aduc mulțumiri părintelui paroh al comunității plopișene, Daniel-Vasile Pop și unor rudenii ale Înaltpreasfințitului Justinian: moașa Măria (Puț) a lu' Antonie (nepoată din partea surorii Ioana) și Mihai (Danciu) din Vârfu' Coastii (nepot din partea surorii Parasca).

Deși Înaltpreasfințitul Justinian însuși mărturisește că, după intrarea în cinul monahal, la diverse ocazii, a străbătut satul natal doar ca un simplu vizitator, au fost unele evenimente marcante din viața satului, la care a fost prezent cu multă bucurie, amintindu-și de localnicii satului și de frumoasa sa copilărie petrecută aici.

Înaltpreasfințitul Justinian și-a prețuit familia de mic copil; bunătatea și iubirea de frați i-au fost răsplătite cu fiecare ocazie în care surorile Ioana, Anisia și Parasca l-au putut vizita. În imaginea următoare putem vedea chipul blândului stareț Justinian Chira, în curtea Sfintei Mănăstiri de la Rohia, alături de surorile sale, în stânga fiind Parasca și Ioana, iar în dreapta, Anisia; pe verso, fotografia este datată 19 iunie 1973.

¹⁶ *Ibidem*, p. 45-46.

Tot atunci îl vedem pe vlădica Justinian cu o parte a obștii monahale, surorile și probabil niște vizitatori sau demnitari din acea perioadă. Probabil această vizită a fost făcută pentru a-i aduce

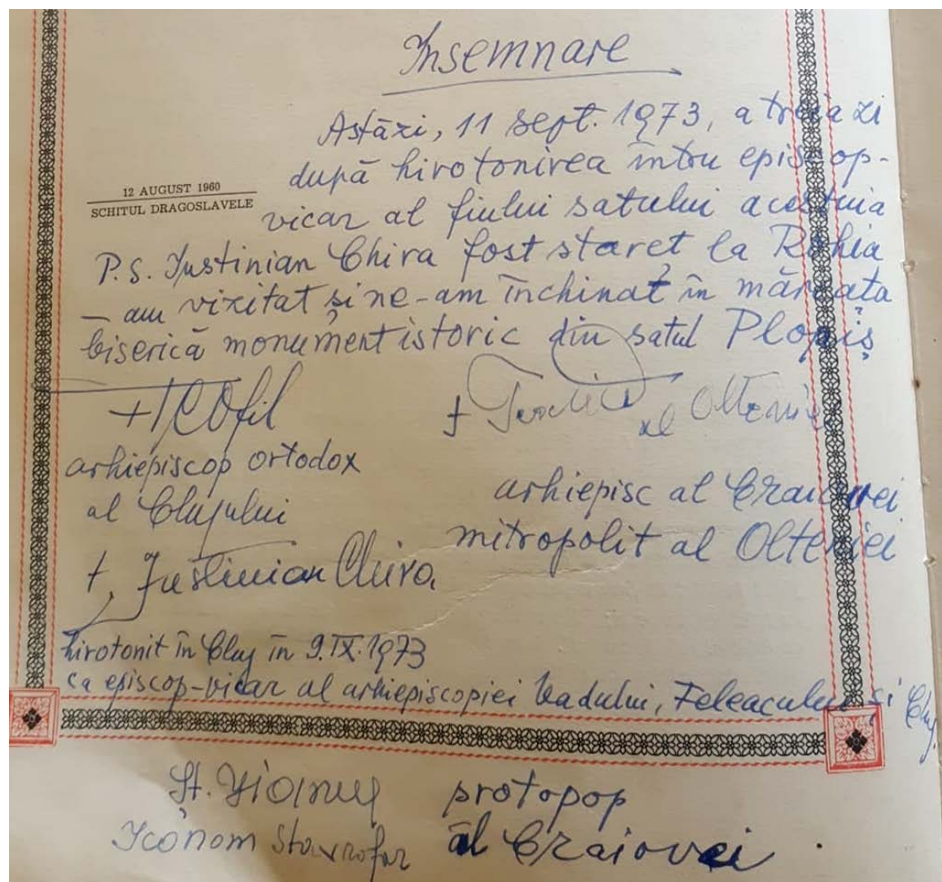
felicitări noului episcop-vicar al Episcopiei Vadului, Feleacului și Clujului, deoarece alegerea avusese loc în 11 iunie 1973.

Plopișul a avut marea bucurie de a fi vizitat de viitorul Patriarh Teoctist, pe atunci mitropolit al Olteniei și delegat al Patriarhului Iustin Moisescu. După alegerea starețului Justinian ca episcop-vicar la Cluj, în următoarea zi după ceremonie, delegația s-a îndreptat spre Mănăstirea Rohia, urmând ca apoi, din dorința delegatului patriarhal, să viziteze și satul natal al noului ierarh. Înaltpreasfințitul Justinian mărturisește că era foarte multă lume adunată în sat, fiind surprins de faptul că, odată cu plecarea de la Cluj, a ajuns vestea până în Plopiș. Aici au vizitat prima dată Sfânta Biserică, după care, la ieșire, potrivit mărturiei Înaltpreasfințitului Justinian, a avut loc o mică conversație între Preasfințitul Teoctist și săteni: *„E, ați văzut! Din satul vostru s-a născut fecior care, uite, a ajuns vlădic.”* Iar oamenii au zis: *„Domnule preot, noi am știut că așa va ajunge. Când s-a născut, moașa i-a spus mamei lui că a născut un fecior care va ajunge un om mare. La miezul nopții, când erau stinse toate luminile din sat, numai la Maria lui Ilie (mama mea) era lumină. Atunci știam că pruncu' citește.”*¹⁷

¹⁷ Bogdan Eduard, *op. cit.*, p. 54-55.

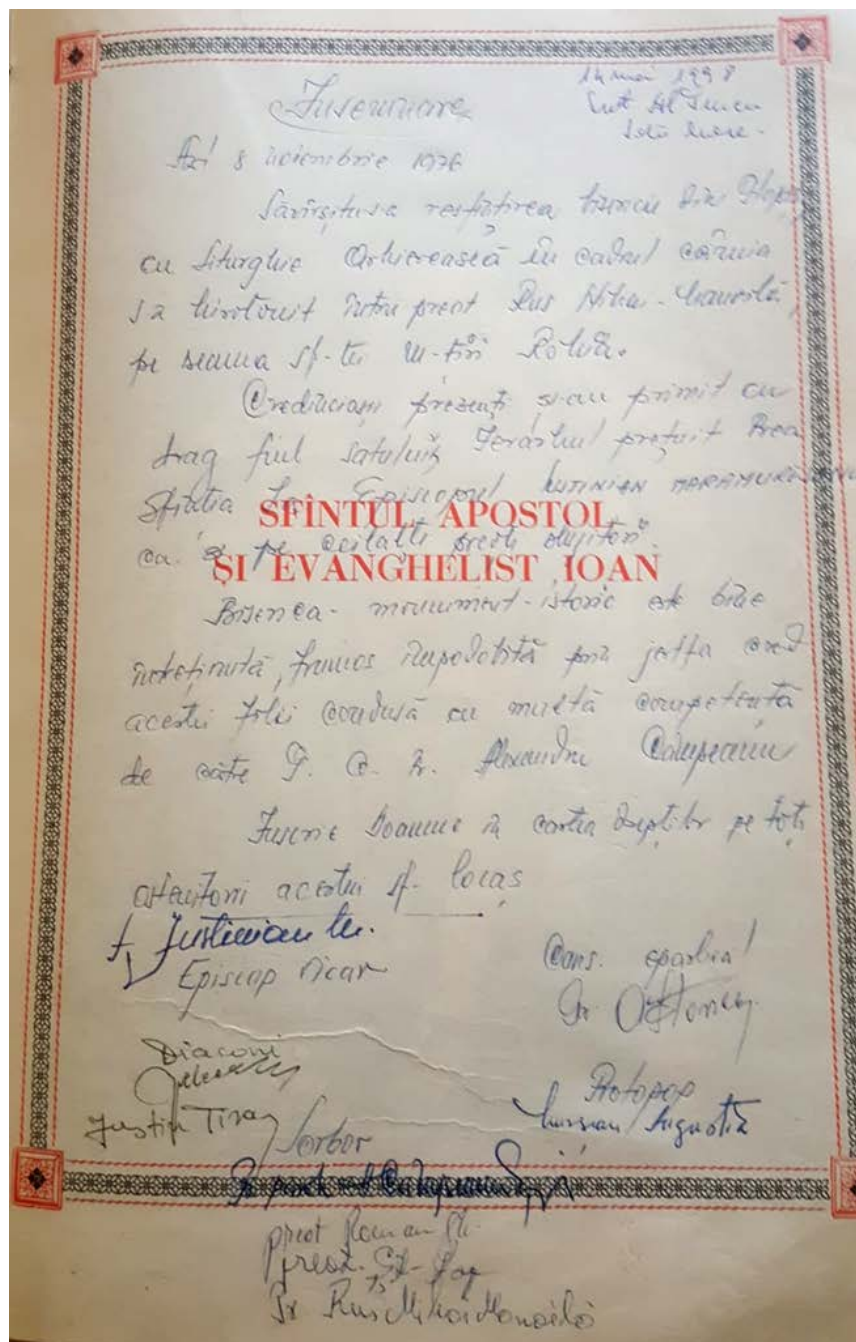
Fotografia de mai sus marchează momentul acelei vizite, fiind datată, pe verso, 11 septembrie 1973. De asemenea, imaginea de mai jos reproduce însemnarea făcută pe Sfânta Evanghelie la data vizitei amintite.

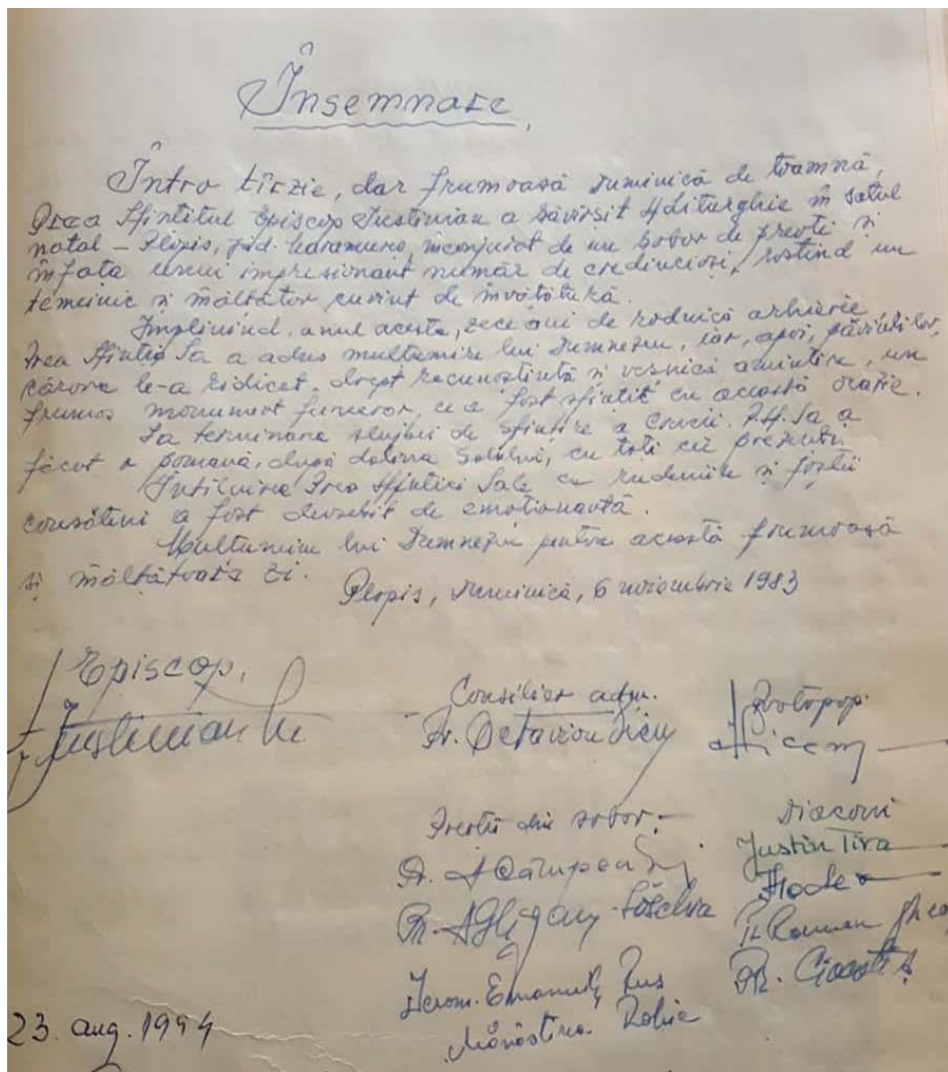
În alte câteva însemnări, îl vom regăsi pe Arhiepiscopul Justinian la Plopiș, cu diferite ocazii. Astfel, în 1976, de sărbătoarea Sfinților Arhangheli Mihail și Gavril, patronii Bisericii din Plopiș, vlădica Justinian va săvârși slujba de resfințire a Bisericii.¹⁸ Alături a avut un sobor format din preoții parohiilor învecinate și din doi fii ai satului: Pr. Iustin Tira, pe atunci diacon la Cluj și Arhim. Emanuel Rus, nou

¹⁸ Ioan Puț, Zelica Puț, *op. cit.*, p. 54.

slujitor pe seama Mănăstirii Rohia. Cel din urmă va fi hirotonit întru preot, cu această ocazie.

Peste 7 ani, în noiembrie 1983, tot în calitatea de episcop-vicar, vlădica Justinian a săvârșit Sfânta Liturghie în satul natal, moment în care va mulțumi lui Dumnezeu pentru cei zece ani de arhierie. De asemenea, le-a mulțumit și părinților săi după trup, Ilie și Maria, cărora le-a ridicat un monument funerar, pe care l-a sfințit la finalul Sfintei Liturghii. Cele două fotografii de mai jos reproduc însemnarea de atunci, precum și momentul sfințirii monumentului funerar.

Începând cu anul 1990, în calitate de Episcop Ortodox al Maramureșului și Sătmărilor, la diferite ocazii, îl vom întâlni, din nou, la Plopiș.

Astfel, prima Sfântă Liturghie săvârșită la Plopiș ca episcop al Maramureșului și Sătmărilor a avut loc la data de 13 ianuarie 1991. La 30 iunie, același an, va resfinți Biserica din Plopiș, în urma unor lucrări de restaurare.

În 28 martie 1993, se va săvârși din nou Sfânta Liturghie, la care va face parte din sobor și PS Iustin al Maramureșului și Sătmărilor, pe atunci Protosinghel pe seama Mănăstirii Rohia.

Pe 12 martie 2000, ÎPS Justinian a slujit Sfânta și Dumnezeiasca Liturghie la Plopiș cu prilejul împlinirii a 59 de ani de când bunul Dumnezeu l-a binecuvântat a se îndrepta spre această mare chemare.

Vizetele prezentate succint în aceste pagini le găsim în consemnări. Dar amintirea și dorul de părinți, precum și tradiția locului, îl vor aduce veșnic pe Arhiepiscopul Justinian în satul său natal.

Insemnare

Antăzi, Duminică 13 ianuarie 1991 în frumoasa și maretoasă biserică din Plopiș, Județul Maramureș, s-a săvârșit Sfânta Liturghie arhierică de către Prea Sfântul JUSTINIUS CHIRĂ, episcopul Maramureșului și Sătmăreului, fr. al satului Plopiș. Este prima sfântă ilybi săvârșită de Prea Sfântul Justinian după alegerea și instalarea ca episcop al Maramureșului. Prea Sfânta Sa în 12 Noapte 1991, împlinește 50 de ani de când Dumnezeu l-a înmănușat călătoriei spre creștinul monahal de la obștea Sfânta Ana Rășia.

Prea Sfânta Sa a fost susținut de P. C. La Plopiș. Gheorghe Rădan - consilier economic și P. C. La Plopiș. Leon Pop - meșter școlăral iar la Sfânta Liturghie s-au adăugat și doi slujbiți fr. satului: protosinaxalul Emanuel Rus - starețul Obșteții Bixad și Prot. Gălin Tihă slujitorul Catedralei Ortodoxe din Cluj, paroh al bisericii fiind P. C. La Plopiș. Alexandru Cimpoeșu.

După Sfânta Liturghie s-a săvârșit Parastas după părinți P. I. Justinian.

La propunerea Prea Sfântei Sale ne-am plecat cu toți genunchii înălțând rugămini pentru pace.

Dumnezeu să înmănușeze pe slujitori, stăruitori și liniștitori acestui Sfânt Creștin.

Episcop
Justinian
Episcopul Ortodox al Maramureșului
și Sătmăreului

Consilier
Gr. Măleșcu
Secretar școlăral
P. C. Leon Pop

Diam
Scriu Tăvovă

Fi ai satului
Prot. Justinian
Plopiș. Emanuel

Dan
Gr. Carupaș

Însemnare,

Ca via lui Dumnezeu cel în Treime slăvit
 și lăudat, Săvîrșita sa de către P.S. Justinian episcopul
 Moramareșului și Sotmarului și Litorgiilor ortodoxească
 aici în satul natal al P.S. Sale în ziua de Duminică, 28. 11. 1993
 și de începutul secolului, înconjurat de un număr de pîrîti
 din care au făcut parte P.C. Prot. Ioan Cîrcă, P.Cuv.
 Prot. Emanuel Rus, starețul Bisericii, P.Cuv. Justin Hodea
 Starețul Rădies, P.C. Părinte secretar episcopal Ioan Pop
 în parohia Plopișului P.C. Părinte Alexandra Cîmporeanu și
 diaconul Șeriu Tomoiaga.

Și încheierea de Dumnezeu în care P.S. Justinian
 în marea dragoste ce a avut față de toți oamenii și deși a fost
 de pîrîti, P.S. Sale a săvîrșit omenească pîrîtilor după timp
 Jele în lăcașul închinării cu tot neamul și toți cei adunați
 din acest de Dumnezeu păzît Sat.

Încheierea Doamnei zile de pace și liniște ca ea de un
 cu sănătate, Pea spirituală noastră Justinian să se roage în liniște
 alor pentru norii noștri și pentru viii noștri.

Episcop:
 Justinian

Sotmarul:

Protos. Justin Hodea
 P.C. Ioan Pop
 P.Cuv. Emanuel
 Prot. Șeriu

Paroh
 Șeriu Cîmporeanu

Diacon
 Șeriu Tomoiaga
 Bănuț-Man

Insemnare

Astăzi 12 Noapte Leco Pea Sfinta Sa
 Iustin Clina, Episcopul Mucurului si Satharului a
 venit Sfinta Liturghie Aliverma in biserica natala Plopi
 cu ocazia implinirii astazi a 59 de ani de viet bunul
 Dumnezeu sa daruit Circumtarea de a se redopta
 spre asezamintul Anakal al Domnului si Ana Raha.

Durinea de astazi impiedicatul de
 Circumtarea bunului Dumnezeu, doboradu-se o fumosara
 si de iarnoi, iar Pea Sfinta Sa a donat spre
 furcusa pomenirea poverilor Ilie si Maria cu ocazia
 parostanului un bucat de vinete diserviti si o
 perche de prapoi iar mactenilor impatarnichele darari.

Impocavitaz Dozaro truda in jertfelnicia
 bunilor vesnicii in oia parolia Plopi, precum si dargosia
 mactenului Lujite al doctui sput Laidas, Met. Alexandu
 Cingosom de la Fawest.

Multamim bunului si mactenului Dumnezeu
 pentru acuto fumeosom si mactenului si de prapoi

Iustin Clina
 Episcopul Mucurului si Satharului

Laurin Parh
 de Mactenura si Carposom

Soborul pastre
 G. Mihail - Emblea curar
 D. Fara Dy - Seacta poverile
 L. T. Clina - Seacta poverile
 Mihail Emanuel Alina si Lujite al
 Domnului Raha
 Dy - Seacta de Lujite
 Iocan Potehna Ilie? Domnului Raha

Bibliografie

Biblia sau Sfânta Scriptură, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 2008.

Chira, Justinian, „*Am ascultat de porunca Bisericii*”, Arhiepiscopul Justinian Chira în dialog cu Călin Emilian Cira, Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2012.

Eduard, Bogdan, *Justinian*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2006.

Jucan, Angela Monica, *Înaltpreasfințitul Justinian Chira, Arhiepiscopul Maramureșului și Sătmăruului*, Documentar biobibliografic, Biblioteca Județeană „Petre Dulfu”, Editura Eurotip, Baia Mare, 2011.

Puț, Ioan / Puț, Zelica, *Plopiș (Maramureș), un sat cu oameni credincioși și harnici - monografie*, Editura Kumar Print, Baia Mare, 2014.

PARTEA A II-A

PROVIDENȚIAL, PRINTRE OAMENI ȘI IDEI

JUSTINIAN CHIRA SAU GÂNDIREA CARE PĂTRUNDE ÎN TAINELE VIEȚII ȘI ALE CREDINȚEI

BOGDAN CLAUDIU MOISUC

Introducere

Credința ortodoxă și viața bisericească se găsesc într-o unitate indisolubilă. Credința ortodoxă, înțeleasă ca adevăr dogmatic, delimitează conținutul vieții Bisericii și garantează autenticitatea vieții Ei; în același timp, viața Bisericii este oglinda vie a conținutului credinței ortodoxe. Duhul Sfânt, ca Duh al Adevărului Ipostatic, cu prezența Lui harismatică în Biserică, asigură viața Bisericii în esența ei și îi dă un sens autentic.

Credința ortodoxă și viața bisericească se exprimă la nivel existențial și de către fiecare membru al Bisericii. În mod special, viața bisericească, exprimată ca un fel nou de a fi al credinciosului, nu poate avea ca rezultat un mod de manifestare individualist și autonom. Când credința ortodoxă se desparte și devine autonomă față de comunitatea credincioșilor, ea nu mai are caracter mântuitor. Aceasta înseamnă că o astfel de credință solitară nu îl poate mântui pe om. Credința ortodoxă capătă caracter mântuitor numai atunci când se leagă indisolubil și funcțional cu viața de fiecare zi a credinciosului și interacționează cu cea a comunității eclesiale. Atunci ea este și se numește viață bisericească autentică.

Desigur că, nici viața bisericească, nici participarea la Sfintele Taine, fără credința ortodoxă, nu pot duce la mântuire. Aceasta înseamnă că nici o Taină a Bisericii, în această situație, nu ne poate mântui de la sine (adică fără ca noi să credem ortodox).

Ortodoxia deține și trăiește plinătatea adevărului. Viața și adevărul se înțeleg în primul rând la nivel existențial. Adevărul nu poate fi separat de viață în integralitatea și în autenticitatea lui.

O personalitate marcantă în viața Bisericii acestui ținut atât de fermecător, care a știut cum să înțeleagă și să pătrundă în tainele

vieții omului din această parte de nord a Țării noastre, chiar într-o vreme de mari încercări, a fost vrednicul și inegalabilul ierarh, Arhiepiscopul Justinian Chira.

Cei nouăzeci și cinci de ani de viață ai Înaltpreasfințitului Justinian Chira sunt, fără îndoială, un dar de la Dumnezeu pentru noi, cei care trăim pe aceste plaiuri binecuvântate. Înțelepciunea filocalică, vorba bună și blândă, firea răbdătoare și jertfelnică, pilda unei vieți trăite cu demnitate – chiar dacă a fost presărată cu multe încercări și nu puține umilințe – au făcut din Înaltpreasfinția Sa, ierarhul mărturisitor, ferm și neînduplecat în apărarea ortodoxiei românești și a valorilor noastre străbune și sfinte.

Viața omului și tainele ei

Omul, prin viața care i-a fost dăruită, nu trăiește doar aici și acum, traversând doar succesiunea de momente trecătoare, ci, dimpotrivă, viețuind în Creația lui Dumnezeu, rânduită de El pentru creșterea lui spirituală, trăiește într-un timp care se deschide dincolo de marginile acestei temporalități și primește o dimensiune veșnică.

Omul, prin creație, are un loc și un rol special în lume, deoarece sufletul omului poartă în el chipul splendorii divine. Toate darurile date omului de către Creatorul său au fost rânduite pentru a-i aminti că în trupul său frumos și miraculos există un suflet și mai frumos și mai prețios decât trupul.

Prin rațiunea cu care a fost înzestrat, omul gândește și lucrează mereu, adică face lucruri de mare preț, de mare valoare materială și culturală. Pe lângă rațiune, Dumnezeu l-a înzestrat pe om și cu un simțământ aparte: sensibilitatea sufletească. Astfel, datorită acestei facultăți, sufletul omului este mereu îmbibat de doruri și de trăiri; acest element spiritual este sentimentul sau darul iubirii, care înnobilează cel mai mult viața și existența umană.

Arhiepiscopul Justinian Chira spunea: *„Iubirea este darul pe care ființa omenească l-a primit de la Dumnezeu – Care este în totalitate un infinit ocean de iubire, din care au izvorât toate. Creația și viața și toate esențele cunoscute și necunoscute care există în Dumnezeu,*

lucrează la infinit în Dumnezeiasca Treime, dar iubirea face ca Cei Trei să fie un Dumnezeu în trei fețe, de o ființă și nedespărțită.”¹

Sensibil, profund, rugător și neliniștit din cauza problemelor oamenilor, curios, înțelept, statornic dar și surprinzător sunt doar câteva dintre calitățile ierarhului Justinian. El a știut cum nu se putea mai bine să se aplece asupra problemelor de viață ale oamenilor, care nu au încetat să-l caute, iar el nu a încetat niciodată să pătrundă și să descopere tainele adevăratei vieți creștine, care nu pentru puțini au fost neștiute.

În momentele de liniște și retragere, ÎPS Justinian nu a trecut cu vederea să își aștearnă și în scris toate gândurile și grijile sale despre viața omului, despre problemele cu care se confrunta eparhia. Astfel, în unul din caietele sale de memorii, consemna: *„Viața omului este prea scurtă pentru a putea cuprinde tot ce se întâmplă în lume în timpul de care dispunem, de câțiva zeci de ani. Dar omul trebuie să înțeleagă fenomenele din jur și să le folosească cu înțelepciune. Omul trebuie să se folosească cu înțelepciune de timpul de care dispune în această viață limitată și să-și câștige mântuirea, fericirea și timpul nelimitat care urmează după această viață. Să-și câștige viața veșnică, eternitatea fericită, adică să-și câștige raiul.”²*

Dincolo de gândurile profunde și înțelepte, pe care întotdeauna le împărțea cu generozitate, o altă calitate a Arhiepiscopului Justinian era grija pentru oameni. Rar întâlnești oameni pentru care grija față de ceilalți să fie mai puternică decât grija pentru sine însuși. Însă Înaltpreasfințitul Justinian a făcut asta în modul cel mai firesc, arătându-i fiecăruia cât este de important omul pentru planul lui Dumnezeu; iar asta o făcea fără să se plângă vreodată, fără să dea vreun semn că este obosit sau că nu are dispoziția necesară pentru a se întâlni cu cineva. Mai mult, el întotdeauna găsea, pentru fiecare om care venea la dânsul, cuvinte de întărire și mângâiere, cât se poate de ancorate în realitate.

Vasta creație a Arhiepiscopului Justinian are la bază o pregătire temeinică. Cărțile, articolele, monografiile, reflexiile, studiile și

¹ Justinian Chira, *Reflecții din caietele Arhiepiscopului Justinian*, Volumul II, Editura Episcopiei Ortodoxe a Maramureșului și Sătmărilor, Baia Mare, 2016, p. 89.

² Idem, *Reflecții din caietele Arhiepiscopului Justinian*, Volumul IV, Editura Episcopiei Ortodoxe a Maramureșului și Sătmărilor, Baia Mare, 2017, p. 60.

cuvintele sale de învățătură constituie lucrări de referință pentru specialiști și s-au dovedit a fi instrumente utile în activitatea practică a diferitelor structuri bisericești și laice. Cu toate acestea, înțelegând cum nu se poate mai bine că lauda se cuvine a fi a lui Dumnezeu, Cel care lucrează toate în toți, a mărturisit: „*Tot ce am realizat aparține lui Dumnezeu, toate nerealizările sunt ale mele; ceea ce am făcut și nădăjduiam că vom mai face a fost și este pentru propășirea Bisericii lui Hristos.*”³

Arhiepiscopul Justinian Chira – Apărător și promotor al dreptei credințe

„*Dreapta credință, numită și Credința ortodoxă, ne învață în primul rând cum să trăim ca fii ai luminii, cum să credem, cum să umblăm ca să ne mântuim.*”⁴ Cu aceste cuvinte, adeseori, Justinian Chira începea o discuție cu cei care neconținut îl căutau pentru un sfat de întărire în credință.

Credința ortodoxă nu pornește de la speculațiile religioase ale omului, nici de la așa-numitele *dovezi* ale existenței lui Dumnezeu și nici de la o căutare umană a divinității. Izvorul credinței creștine ortodoxe este descoperirea lui Dumnezeu, iar credința devine lucrătoare „*când se face după legea lui Dumnezeu.*”⁵ Dumnezeu este izvorul credinței în Biserica Ortodoxă, de aceea, credința creștină și Biserica sunt inseparabile. Este imposibil să spunem că Îl cunoaștem pe Hristos, dar, în același timp, să trăim ca niște creștini în afara Bisericii.

În acest sens, având o credință de neclintit, Înaltpreasfințitul Justinian Chira mărturisea: „*În numele credinței, omul a creat și a realizat tot ceea ce este mai bun și mai mareș. Templele și altarele sunt opere ale credinței omului. Dintotdeauna omul s-a considerat nemuritor, întrucât în el a fost înăscut sau imprimat sentimentul religios. Omul este gânditor, visător, creator de lucruri mari, frumoase*

³ Octavian Butuza, *Justinian - Patriarhul Maramureșului*, Editura Eurotip, Baia Mare, 2012, p. 21.

⁴ Justinian Chira, *Darurile Bisericii*, Editura Arhiepiscopiei Ortodoxe Române Cluj-Napoca, Cluj-Napoca, 1983, p. 12.

⁵ Ilie Cleopa, *Mărturii ortodoxe*, Complexul de edituri al Bisericii Ortodoxe din Moldova, Chișinău, 2005, p. 11.

și luminoase, pentru că are în el o scânteie divină, are în el un suflet în care se reflectă chipul lui Dumnezeu. De aceea el este gânditor, creator, căutător și mereu nemulțumit sau neliniștit, pentru că este chinuit de dorul cunoașterii, al progresului și înălțării spre Cel prin Care s-au adus toate din neființă la ființă.”⁶

Acest dar al cunoașterii, cu care l-a înzestrat Dumnezeu pe om, este și cea dintâi dorință a omului. Omul vrea să cunoască adevărul ca să nu greșească, să nu rătăcească, să nu meargă pe o cale greșită. Din ignoranță, omul poate face mari greșeli, care să-i aducă grave suferințe lui și semenilor lui, dar în special Bisericii și Țării. Potrivit acestei cunoașteri, omul are datoria să înțeleagă că singura credință mântuitoare este numai credința cea dreaptă, pe care ne-a dat-o Hristos, au propovăduit-o Sfinții Apostoli și Sfinții Părinți, pe care Biserica Răsăriteană a păstrat-o cu sfințenie, fără să adauge ori să elimine ceva.

Potrivit acestei cunoașteri, starețul și mai apoi episcopul Justinian, în vreme de restriște și grea încercare, pe timpul dominației comuniste, a rămas statornic în credință. Iar, după căderea regimului totalitar, el mărturisea: *„Am biruit, și Hristos a biruit și până la sfârșitul veacurilor Hristos va birui, nu cu armele și cu munițiile și cu bombele atomice, ci prin Cuvântul adevărului, pe care El, Fiul lui Dumnezeu, l-a adus pe pământ; deoarece cu stăpânirea satanei nu trebuie să te iei la bătălie, ci s-o învingi prin bunătatea și dreptatea ta.”⁷*

Credința neclintită și viața trăită cu sfințenie a ierarhului Justinian Chira au menirea de a-l face pe fiecare om la fel de statornic în credința cea adevărată căci, după cum mărturisea Vlădica, adeseori, cu mare dârzenie, *„ca să nu ne pierdem autenticitatea, integritatea noastră morală și spirituală, avem datoria să ne păstrăm și să ne apărăm aceste două comori, aceste două calități, pe care numai noi românii le avem: Credința ortodoxă și latinitatea.”⁸*

⁶ Justinian Chira, *Știință și credință*, Editura Episcopiei Ortodoxe a Maramureșului și Sătmăruului, Baia Mare, 2011, p. 5-6.

⁷ Idem, *„Am ascultat de porunca Bisericii”*, Arhiepiscopul Justinian Chira în dialog cu Călin Emilian Cira, Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2012, p. 64-65.

⁸ Idem, *Apel la conștiință și rațiune*, Editura Arhiepiscopiei Ortodoxe Române Cluj-Napoca, Cluj-Napoca, 1990, p. 12.

Concluzii

Cei nouăzeci și cinci de ani de viață dăruți de Dumnezeu, Arhiepiscopul Justinian i-a trăit cu multă bucurie, cu mare iubire față de Dumnezeu și neamul său; a știut cum nu se poate mai bine să se lupte pentru adevăr. Aceste nouă decenii și jumătate de viață, omul lui Dumnezeu, Justinian Chira, i-a trăit cu multă credință în biruința adevărului asupra minciunii, a luminii asupra întunericului, a lui Hristos și a Bisericii Sale asupra porților iadului și stăpânirii întunericului.

Din cei nouăzeci și cinci de ani de viață, mai mult de jumătate i-a slujit ca arhiereu. Demnitatea de stareț al Mănăstirii „Sfânta Ana” de la Rohia și apoi cea de episcop-vicar la Cluj, le-a purtat în vremuri grele, în timpul regimului comunist, când era nevoie de multă înțelepciune și măsură în toate spre a putea sluji nevoile duhovnicești ale fiilor și fiicelor Bisericii și Neamului românesc.

Înțelepciunea inspirată de Duhul Sfânt și promovată cu mult tact și dibăcie ne-a lăsat-o moștenire în cuvintele și predicile rostite, majoritatea din ele fiind publicate în numeroase cărți.

Așadar, viața și activitatea starețului și episcopului Justinian Chira ne rămân ca o moștenire sacră, ca un exemplu de urmat, îndeosebi pentru noi, viitorii slujitori ai Sfințelor Altare, precum și pentru toți credincioșii Bisericii noastre dreptmăritoare.

Fie-i memoria veșnic vie și neuitată!

Bibliografie

Biblia sau Sfânta Scriptură, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 2008.

Butuza, Octavian, *Justinian - Patriarhul Maramureșului*, Editura Eurotip, Baia Mare, 2012.

Chira, Justinian, *Darurile Bisericii*, Editura Arhiepiscopiei Ortodoxe Române Cluj-Napoca, Cluj-Napoca, 1983.

Idem, *Apel la conștiință și rațiune*, Editura Arhiepiscopiei Ortodoxe Române Cluj-Napoca, Cluj-Napoca, 1990.

Idem, *Știință și credință*, Editura Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmărilor, Baia Mare, 2011.

Idem, *Reflecții din caietele Arhiepiscopului Justinian*, Volumul II, Editura Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmărilor, Baia Mare, 2016.

Idem, *Reflecții din caietele Arhiepiscopului Justinian*, Volumul IV, Editura Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmărilor, Baia Mare, 2017.

Idem, „*Am ascultat de porunca Bisericii*”, Arhiepiscopul Justinian Chira în dialog cu Călin Emilian Cira, Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2012.

Cleopa, Ilie, *Mărturii ortodoxe*, Complexul de edituri al Bisericii Ortodoxe din Moldova, Chișinău, 2005.

ROHIA – LOC DE ÎNVEȘNICIRE A LEGĂTURII SPIRITUALE DINTRE ARHIEPISCOPUL JUSTINIAN ȘI MONAHUL SRIITOR NICOLAE STEINHART

COSMIN BILȚ

Introducere

Atât Arhiepiscopul Justinian Chira cât și Nicolae Steinhardt sunt două personalități spirituale și culturale cunoscute; din acest motiv, nu o să recurg la o prezentare a vieții celor doi. Lucrarea de față își propune să scoată în evidență legătura sau raportul dintre cele două personalități, pe de-o parte Arhiepiscopul Justinian Chira, iar pe de cealaltă parte monahul Nicolae Steinhardt.

Născut în 1912, la marginea Bucureștiului, în cadrul unei familii de evrei, Nicu Steinhardt a fost arestat în 1958 și condamnat la 13 ani de muncă silnică, împreună cu lotul de intelectuali mistico-legionari, refuzând să depună mărturie împotriva prietenului său Constantin Noica.

Rohia, punctul comun al Arhiepiscopului Justinian și al lui Nicolae Steinhardt

Încreștinat în închisoare, Nicolae Steinhardt este eliberat în august 1964, în urma decretului general de eliberare a deținuților politici. După moartea tatălui său, petrecută în 1967, Nicolae Steinhardt începe să-și caute o mănăstire unde să se călugărească. Căutând la numeroase mănăstiri, simțea că nu își găsește locul.

Abia în 1973, Constantin Noica îl înștiințează pe Nicolae Steinhardt că a fost la Cluj și acolo l-a cunoscut pe noul episcop- vicar, Justinian Chira. Constantin Noica îi mai spune lui Nicolae Steinhardt că a vizitat Mănăstirea Rohia, acolo unde episcopul

Justinian fusese streț timp de treizeci de ani. Prin urmare, Noica îi zice lui Steinhardt: „*Ți-am găsit locul potrivit.*”¹

Conform mărturiei episcopului Justinian Chira, Constantin Noica i-a vorbit pentru prima dată de Steinhardt la o serbare organizată de mitropolitul Nicolae Mladin la Păltiniș. La această sărbătoare, organizată în plină iarnă la un schit din Păltiniș, au participat foarte multe personalități, printre care și Noica. Acesta se apropie de episcopul Justinian Chira și îi zice la ureche: „*Mi-e foarte dor de Rohia.*” Atunci când Constantin Noica se întâlnește cu Nicolae Steinhardt și acesta îi spune că nu găsește o mănăstire de care să se atașeze, Noica îl întreabă: „*Dar la Rohia ai fost?*”. „*Nu am fost*” zice Steinhardt. Atunci Noica îi spune: „*Ei, du-te și vezi și Rohia.*”²

La recomandarea lui Constantin Noica, Nicolae Steinhardt merge la Rohia. Însă, înainte de aceasta, Noica îl trimite pe Steinhardt la Cluj: „*Du-te la episcopul Justinian și spune-i că eu te-am trimis.*” Ajuns, la Justinian, la Cluj, Nicolae Steinhardt i-a spus episcopului ce dorește să facă. Asemenea lui Noica, episcopul Justinian îl întreabă: „*Ai fost la Rohia?*” „*Nu am fost*” îi răspunde Steinhardt. „*Du-te și vezi și apoi vino și-mi spune.*” Vreme de trei ani n-a rămas la Rohia, ci venea de la București, stătea și iar pleca; însă, până la urmă, s-a atașat de Rohia și a devenit foarte fidel.³

După ce Nicolae Steinhardt vizitează Rohia timp de trei ani, se întoarce la Cluj, la episcopul Justinian, și-i zice: „*Rohia își are farmecul și frumusețea ei. Prin fiecare anotimp își arată farmecul său. De aceea m-am hotărât să intru în această mănăstire, dacă îmi dați binecuvântare și aprobare să mă primească acolo.*”⁴ Bineînțeles că episcopul Justinian a fost de acord, cunoscând, însă, foarte bine, riscurile la care se expune.

Arhiepiscopul Justinian însuși mărturisește că era conștient la ce riscuri se expunea prin acceptul dat lui Nicolae Steinhardt de a intra în obștea Mănăstirii Rohia; pe lângă faptul că, prin această decizie, se

¹ Nicolae Steinhardt, *Autobiografie*, sursă web: <https://www.fericiticeiprigoniti.net/nicolae-steinhardt/2380-autobiografie>, accesată la data de 10. 03. 2021.

² Justinian Chira, „*Am ascultat de porunca Bisericii,*” Arhiepiscopul Justinian Chira în dialog cu Călin Emilian Cira, Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2012, p. 80.

³ *Ibidem*, p. 81.

⁴ Nicolae Steinhardt în *evocări*, Ediție îngrijită de Florian Roatiș, Editura Polirom, Iași, 2012, p. 72.

expunea pe sine unor pericole, expunea pericolului comunist întreaga obște a Mănăstirii Rohia. Cu toate acestea, episcopul Justinian nu a stat pe gânduri, răspunzând fără ezitare cererii lui Nicolae Steinhardt de a fi primit la Rohia.

În următoarea perioadă, episcopul Justinian a avut numeroase probleme cu organele de ordine de la Cluj-Napoca și Baia Mare din cauza deciziei amintite. Însă le-a răspuns autorităților să nu se îngrijoreze, pentru că la Mănăstirea Rohia toți bolnavii se fac sănătoși, toți oamenii bolnavi se liniștesc și prețuiesc libertatea pe care le-a dat-o Dumnezeu. Așa că nu este cazul să se îngrijoreze nimeni pentru acest om, pe care, după cum se știe, îl prețuiesc mulți oameni din țară, dar mai ales din străinătate, și care ar fi foarte bucuroși să-l aibă în mijlocul lor. De exemplu, când Nicolae Steinhardt a făcut o vizită în Apus i s-a propus să rămână într-o mănăstire de acolo, dar acesta a refuzat categoric: *„Eu mă reîntorc în țara mea, la mănăstirea mea săracă de la Rohia.”* Episcopul Justinian știa toate aceste lucruri de la Nicolae Steinhardt, și, astfel, a spus autorităților: *„În timp ce alții îl curtează, noi să-l alungăm? Acest lucru nu este îngăduit, pentru că îl facem spre paguba țării noastre și a poporului român, care este cel mai ospitalier și tolerant popor din lume.”*⁵

În timpul care a urmat, Nicolae Steinhardt a vizitat regulat Rohia, poposind câteva zile, apoi câteva săptămâni. În 1979, părintele Serafim, starețul Mănăstirii Rohia, îi făgăduiește lui Nicolae Steinhardt că îl va călugări. Însă starețul se îmbolnăvește, fiind internat în spital. Cu toate acestea, pe 16 august 1980, Părintele Serafim se reîntoarce la Rohia și îl călugărește pe Nicolae Steinhardt. De asemenea, starețul Serafim a mijlocit la episcopii de la Cluj (arhiepiscopul Teofil Herineanu și episcopul-vicar Justinian Chira), ca Steinhardt să păstreze la București o cameră unde să se poată duce din când în când pentru a-și continua activitatea literară, considerată a fi, în mod indirect, în folosul Bisericii.⁶

Un alt moment important al legăturii episcopului Justinian cu Nicolae Steinhardt a fost după ce acesta din urmă a îmbrăcat haina călugăriei. El cunoștea foarte bine regulile atât din mănăstirile

⁵ *Ibidem*, p. 72-73.

⁶ Nicolae Steinhardt, *Autobiografie*.

răsăritene cât și din cele apusene; știa că, după depunerea voturilor monahale, călugării nu mai au dreptul să facă orice doresc. Steinhardt, care era foarte riguros când era vorba de ordine și disciplină, se duce la episcopul Justinian Chira și-l întreabă: „Acum, după ce am îmbrăcat haina călugărească, mai am dreptul să scriu ca și până acum?”. La această întrebare episcopul Justinian îi răspunde: „Nu!” După ce îl lasă câteva clipe pe Nicolae Steinhardt să mediteze la acest cuvânt greu și neașteptat, episcopul Justinian îi zice: „Nu, părinte, nu ai voie să scrii, cum zici, ca și până acum.” Și, ridicându-și glasul, episcopul Justinian zise: „Nu ai voie să scrii ca și până acum, ci să scrii mult mai mult. Să scrii mereu, aceasta este ascultarea pe care ți-o dau eu.” Steinhardt, uluit și în același timp încântat, mulțumește și întreabă: „Dar ca monah ce am voie să scriu?” Episcopul îi răspunde: „Ce dorești, ce te va îndemna cugetul tău, cu ce te va lumina Dumnezeu. De aceea, frate Nicolae, scrie nu ca și până acum, ci mult mai mult. Ce? Nu mă întreba pe mine. Scrie tot ceea ce te va inspira harul pe care-l ai.”⁷

Arhiepiscopul Justinian, prin cele două decizii pe care le-a luat cu privire la Nicolae Steinhardt – decizia de a-l primi la mănăstire și de a-i încuraja activitatea culturală –, a dat dovadă de mult curaj și de înțelepciune. În perioada respectivă, un deținut politic, așa cum a fost Nicolae Steinhardt, era urmărit aproape tot timpul de Securitate, cu atât mai mult cu cât acesta fusese învinuit ca fiind susținător al legionarilor. Episcopul Justinian cunoștea toate aceste lucruri, însă și-a asumat riscul. De asemenea, dacă episcopul Justinian nu accepta ca Steinhardt să scrie și după ce a fost călugărit, n-am fi avut azi multe dintre valoroasele sale lucrări.

Participarea episcopului Justinian la înmormântarea lui Nicolae Steinhardt

Înainte de înmormântarea lui Nicolae Steinhardt, care a avut loc pe 1 aprilie 1989, episcopul Justinian a fost contactat telefonic de către directorul Departamentului Cultelor; a fost sunat de trei ori la rând pentru a i se cere să nu meargă la înmormântarea lui

⁷ Nicolae Steinhardt în *evocări*, p. 73-74.

Steinhardt. Cu toate acestea, episcopul Justinian îl anunță pe arhiepiscopul Teofil că pleacă la înmormântare.

Autoritățile de la Baia Mare și de la Lăpuș, la rândul lor, au încercat să-l oprească să vină la înmormântare. Starețul Iustin și protopopul Ciceu le-au spus acestora că ei nu îndrăznesc să-i sugereze episcopului să nu vină la înmormântare; să-i spună ei asta episcopului.

Înmormântarea a avut loc pe 1 Aprilie, în duminica a treia a Postului Mare, episcopului Justinian fiindu-i interzis de către Securitate să vorbească despre Steinhardt. Cu toate acestea, și conștient fiind că întreaga zonă este împânzită de Securitate, a rostit un cuvânt de învățătură pornind de la versetul: „*lată evreu fără vicleșug.*” Episcopul Justinian dă dovadă de înțelepciune și se întreabă: „*Dacă l-aș fi întrebat pe Nicolae Steinhardt despre ce să vorbesc la înmormântarea lui, ce mi-ar spune? Steinhardt mi-ar spune să nu vorbesc nimic despre el, să nu-l laud. Să vorbesc despre Hristos și pe Hristos să-L laud.*”⁸

În cuvântul său de învățătură, episcopul Justinian răspunde și întrebării: de ce l-a primit pe acest evreu în mănăstire. Astfel explică faptul că atunci când cineva vine la mănăstire și cere să fie primit, nu este întrebat cine este, de unde vine, ce trecut are. Nu trebuie să ne intereseze trecutul omului, ci viitorul; de când intră pe poarta mănăstirii acel om trebuie să fie omul lui Dumnezeu. De aceea, episcopul Justinian îl compară pe Nicolae Steinhardt cu Apostolul Pavel.

Mai mult, episcopul Justinian, prevăzător, nu le-a permis oaspeților să vorbească la înmormântare, întrucât că era conștient că securității asta așteaptă, ca pe urmă să-i aresteze.⁹

Faptul că episcopul Justinian nu a ținut cont de interdicția impusă de autorități dovedește din partea acestuia fermitate și mult curaj. Participarea lui la înmormântarea lui Nicolae Steinhardt ne arată prețuirea pe care cei doi o aveau unul față de altul.

⁸ Justinian Chira, *op. cit.*, p. 82-83.

⁹ *Ibidem*, p. 83-85.

Concluzii

Arhiepiscopul Justinian mărturisește cât de mult s-a bucurat când l-a cunoscut pe Steinhardt și că i-a ascultat acestuia tăcerile. Pentru că întotdeauna când se întâlneau, spre nemulțumirea episcopului, Steinhardt mai mult îl asculta decât vorbea; mai mult tăcea, trăgând parcă cu urechea la cuvintele episcopului.¹⁰ După moartea lui, Steinhardt, prin cărțile sale, ne vorbește tuturor, iar noi ascultăm. La fel, după moartea Arhiepiscopului Justinian, acesta, deși tace, ne vorbește despre Dumnezeu și despre frumos.

În concluzie, putem spune că legătura dintre Arhiepiscopul Justinian și Nicolae Steinhardt a fost o legătură a credinței și a mărturisirii. Această legătură sfântă, cu siguranță că dănuiește și în veșnicie, acolo unde cei doi s-au reîntâlnit.

BIBLIOGRAFIE

Biblia sau Sfânta Scriptură, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 2008.

Steinhardt, Nicolae, *Autobiografie*, sursă web: <https://www.fericiticeiprigoniti.net/nicolae-steinhardt/2380-autobiografie>, accesată la data de 10. 03. 2021.

Chira, Justinian, „*Am ascultat de porunca Bisericii*,” Arhiepiscopul Justinian Chira în dialog cu Călin Emilian Cira, Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2012.

Nicolae Steinhardt în evocări, Ediție îngrijită de Florian Roatiș, Editura Polirom, Iași, 2012.

¹⁰ Nicolae Steinhardt în *evocări*, p. 77-78.

ÎNFRĂȚIȚI PRIN CREDINȚĂ ȘI CULTURĂ: JUSTINIAN ARHIEPISCOPUL ȘI IOAN ALEXANDRU

ANDREI FLORIN BÎLE

Introducere

În acest an, 2021, sărbătorim o sută de ani de la nașterea Înaltpreasfinției Sale Justinian, Arhiepiscopul Maramureșului și Sătmărulei, sub a cărui cârjă arhierească s-a plasat episcopia noastră de la reînființare; acesta este motivul pentru care Înaltpreasfinția Sa rămâne în inima tuturor maramureșenilor și sătmărenilor ca: „părintele nostru”.

A fost conducător spiritual și blând părinte al păstoriților săi, dar și o piatră de temelie a culturii românești, piatră destul de mult nevăgată în seamă de *lucrătorii acestui veac* în cele ale culturii; poate din simplul fapt că Sfinția Sa nu s-a expus, nu s-a arătat și nu a publicat în acest sens, din smerenie, poate, sau din prea multă trudă pe tărâm duhovnicesc. Cert este, însă, că a fost un om de o înaltă cultură, în toate domeniile. Drept dovadă stau nenumăratele legături pe care le-a avut cu diferiți intelectuali ai vremii, dintre care noi ne vom opri la poetul, eseistul, politicianul dar și *omul* Ioan Alexandru.

Lucrarea de față nu-și propune o tratare exhaustivă a temei, nu încearcă o incursiune până în străfundurile acestei legături, ci își propune să traseze, în linii mari, convorbirile, întâlnirile și scrisorile dintre cei doi mari intelectuali, scoțând la iveală unele puncte comune care i-au unit pe cei doi: ÎPS Justinian Chira și poetul Ioan Alexandru.

Justinian (Ioan) Chira

S-a născut la sfârșitul primăverii anului 1921, în ziua de 28 mai, zi de Duminică și de mare praznic, când clopotele tuturor bisericilor

băteau, chemând poporul, după cum singur mărturisea, ori de câte ori avea ocazia.

Urmează școala primară în satul Plopiș, între anii 1928-1934, iar până în 1941, când va lua calea monahismului, va rămâne „sub ascultare” acasă, prefigurând oarecum sau pregătindu-se pentru viața duhovnicească din mănăstire. În 1942 este tuns ca monah, primind numele Justinian, urmând ca, în același an, de hramul mănăstirii, să fie hirotonit diacon. La nici un an distanță, în 17 aprilie 1943, a fost hirotonit ieromonah de către vrednicul de pomenire Nicolae Colan, episcopul Vadului, Feleacului și Clujului. Un an mai târziu, tânărul Justinian, la numai 23 de ani, a preluat frâiele mănăstirii, până în anul 1973, când, la propunerea vrednicului de pomenire Teofil Herineanu – după ce, în prealabil, tot la propunerea acestuia, fusese ridicat la rangul de arhimandrit –, conducerea Bisericii Ortodoxe Române îl va alege ca episcop-vicar la Cluj.

În 1990, când s-a aprobat reînființarea Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmărilor, va fi ales ca episcop aici. Ostenindu-se în fel și chip, muncind neîntrerupt ca un harnic gospodar, va pune pe roate această episcopie, pe care a ridicat-o de la zero, aducând-o în rând cu celelalte episcopii. După multe sacrificii și nezăbavnică trudă, munca sa a fost răsplătită, pe lângă iubire nedisimulată din partea poporului, primind, în anul 2009, rangul de arhiepiscop onorific, din partea Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române.¹

A trecut la veșnicele lăcașuri în anul 2016, tot într-o Duminică, 30 octombrie, învrednicindu-se, după cum spune Preasfințitul Justin, Episcopul Maramureșului și Sătmărilor, să fie pomenit, în acea zi, la aceeași Liturghie și la vii și la adormiți, având câte o miridă pe ambele părți ale Sfântului Disc.

Cu o operă de peste 20 de titluri publicate, cu diverse colaborări la numeroase reviste și cărți, cu volumele de *Reflecții*, publicate post-mortem, dar și cu multe altele, își ocupă locul binemeritat în pantheonul culturii române, rămânând veșnic în inimile noastre, ale tuturor, ca *Părintele nostru*.

¹ Justinian Chira, „Am ascultat de porunca Bisericii”, Arhiepiscopul Justinian Chira în dialog cu Călin Emilian Cira, Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2012, p. 5-6.

Ioan (Șandor) Alexandru

S-a născut în noaptea de Crăciun a anului 1941, în Transilvania, mai exact în județul Cluj, în localitatea Topa Mică, cu numele de Ion Șandor Janos; își amintea mereu cu drag de satul natal și era mereu mândru că este ardelean veritabil. A absolvit, în anul 1962, la Cluj, Liceul „George Barițiu”, urmând ca, mai apoi, să-și înceapă studiile universitare la Facultatea de Filosofie din același oraș. S-a transferat la București, la facultatea cu aceeași specializare, iar după obținerea licenței, în 1968, a primit o bursă recomandată de filosoful Heidegger. Și-a continuat studiile în Germania, la Heidelberg, aprofundându-și cercetările și în orașe precum Freiburg, Basel (Elveția), Aachen și Munchen, în domenii precum filosofia, teologia și limbile clasice (ebraică și greacă).

Obține titlul de doctor, în anul 1973, cu teza *Patria la Pindar și Eminescu*. Ajunge, în timp, om politic, fiind membru fondator și vice-președinte PNȚCD-ului postdecembrist. Moare în Germania, la Bonn, pe data de 16 septembrie 2000.

Din opera sa amintim câteva titluri reprezentative: *Infernul discutabil*, *Vămile pustiei*, *Imnele Bucuriei*, *Imnele Transilvaniei*, *Imnele Moldovei*, *Imnele Țării Românești*, *Imnele Iubirii*, *Imnele Putnei*, *Imnele Maramureșului*.

Legătura dintre cei doi mari corifei ai culturii transilvane

Ținem să menționăm faptul că acest capitol nu urmărește nicidecum o recenzie a *Scrisorilor* dintre Ioan Alexandru și ÎPS Justinian Chira, ci scoaterea în evidență a legăturii profunde, existențiale, înfiripate între acești doi mari oameni de cultură. Este vorba de o legătură trainică, puternică, bazată pe respect reciproc și iubire, legătură care depășește stadiul „*avvă-ucenic și ucenic-avvă*”, – cum o numește Ioan Pinte² –, ajungând la stadiul de relație fraternă, iubitoare, sudată atât cultural, cât și spiritual.

² Ioan Pinte, „*Scrisorile*” de la Rohia, în „Mișcarea literară”, anul X, nr. 3 (39), 2011, p. 16.

În introducere am amintit despre legătura dintre vrednicul de pomenire Justinian, Arhiepiscopul Maramureșului și Sătmăruului, și poetul, eseistul, politicianul dar și *omul* Ioan Alexandru. Am ținut să menționăm acest lucru pentru a evidenția faptul că între cei doi nu a existat doar o convorbire pur culturală, axată numai pe probleme de natură intelectuală, ci și o prietenie a *oamenilor*, dusă până la fraternitate. Arhiepiscopul vorbește despre faptul că Ioan Alexandru

avea „două nume. Unul cunoscut și unul necunoscut. Două fețe.” Apoi, făcând un paralelism între Ioan Alexandru și Geo Bozga, continuă: „Erau priviți ca mari poeți sau scriitori sau gânditori. Aceasta este o față. Cealaltă față era cea a zilelor în care trăiau... Ioan Alexandru familistul, un bun familist, iubitor de copii, credincios, evlavios. Și altceva era profesorul. Și altceva era scriitorul. Poetul nu mai seamănă cu omul. Poetul este un om cu totul ieșit din comun.”³ De asemenea, într-o scrisoare, fratele din Ardeal arată lămurit că se adresează omului Ioan Alexandru, pe care-l cunoaște, și nu poetului, pe care i se pare imposibil să-l cunoască în adevăratul sens al cuvântului.

Întâlnirea dintre Justinian Chira și Ioan Alexandru

Ca orice tânăr intelectual, frământat de găsirea răspunsurilor la problemele existențiale ale vieții, tânărul Ioan Alexandru, auzind de starețul Justinian și chemat, poate, de „*Duhul Rohiei*” – după cum îi place Preasfințitului Justin să spună, a dorit să-l cunoască. Întâlnirea cu starețul va determina formarea spirituală a tânărului și „*tumultosului poet, traducător, eseist și om politic, ale cărui căutări și-au găsit limpeziri profunde în cunoașterea și convorbirile epistolare cu Înaltpreasfințitul Părinte Justinian, care i le-a formulat cu o devoțiune antologică și motivată de un altruism creștin ardent,*” după cum se exprimă Ioan Petraș.⁴

De asemenea, Înaltpreasfinția Sa mărturisește că, după ce poetul l-a cunoscut, „*a devenit unul dintre cei mai credincioși scriitori,*”⁵ iar, în alt loc, arată că, după ce l-a cunoscut pe Hristos (prin intermediul său – n.n.), asemeni lui Saul din Tars, „*Ion Alexandru a devenit Ioan Alexandru, încreștinându-și numele din Ion în Ioan.*”⁶ Acest lucru se vede în modul în care semnează pe scrisori: până în 1969 a semnat cu *Ion Alexandru* sau *Ion*; din acel an folosește doar numele *Ioan*.

Vorbind despre această întâlnire, Vlădica Justinian scoate în evidență faptul că un preot moldovean, actualmente episcop (se

³ Justinian Chira, „*Am ascultat de porunca Bisericii*”, p. 72, 77.

⁴ Ioan Petraș, *Elemente filocalice în corespondența lui Ioan Alexandru cu Justinian Chira*, în „*Mișcarea literară*”, anul X, nr. 3 (39), 2011, p. 10.

⁵ Justinian Chira, „*Am ascultat de porunca Bisericii*”, p. 72.

⁶ Ioan Alexandru, Justinian Chira, *Scrisori*, Editura Gedo, Baia Mare, 2001, p. 318.

întâmpla în 2010), prieten fiind cu Ion Alexandru și cu alții din anturajul lui, după ce le răspunsese la mai multe întrebări, cu timpul s-a aflat în incapacitatea de a le mai oferi lămuriri, motiv pentru care l-a călăuzit pe tânărul răzvrătit împotriva sistemului la starețul de la Rohia. Deși n-a venit la recomandarea acelui preot,⁷ ne este greu să credem că acest îndemn nu a stârnit în tânărul Ion dorința de a-l cunoaște pe înduhovnicitul monah.

În anul 1966, Ion Alexandru însoțit de un prieten, în drumul lor spre mănăstirile Moldovei, au trecut pragul mănăstirii Rohia. Au stat de vorbă în chilia călugărului, iar, la despărțire, îmbunătățitul monah i-a spus un singur cuvânt, cuvânt ce l-a făcut să tresară și să se facă alb la față. Astfel, după ce prietenul lui Ioan a plecat să se culce (prieten care se pare că era cam „*compromis moral*”), rămânând doar monahul și tânărul Ioan, Justinian i-a spus: „*Păstrează-ți trupul curat!*”. A știut de ce rostește aceste cuvinte, dar și Ion Alexandru, uitându-se în ochii lui, a zis: „*Te-am înțeles.*”⁸

Acest îndemn a schimbat ceva în firea tânărului și i-a stârnit dragostea către călugăr și către Dumnezeu (cea pentru oameni o avea). De aici, ca o cotitură în viață, ca o *metanoia*, înțeleasă în sensul ei de *metamorfosis* a firii, va începe dialogul epistolar și nu numai, între cei doi. Iată prima scrisoare plină de sentiment, de regăsire, de uimire și de mulțumire a tânărului Ion: „*Iubitului părinte stareț Justinian Chira, cu care am avut o întâlnire sufletească și spirituală unică. Sunt prea extaziat de ochii și mâinile dumitale pentru a mă dezmetici curând. O, Dumnezeu din ceruri, câți pământeni ai asemenea. Eu sunt un om bolnav spiritual, însă această mănăstire se pare că-mi mijeste zorii unui leac. Vă sărut barba pentru puternicele sentimente trezite în sufletul meu!*”⁹

Nu știm dacă sau de ce nu i-au fost adresate astfel de cuvinte (ca „*Păstrează-ți trupul curat*”) și celuilalt tânăr. Poate nu aveau ecou în sufletul lui, nu-i trezeau nici o stare lăuntrică, cum s-a întâmplat în cazul lui Ioan Alexandru. În tânărul Ioan, Justinian a văzut încă de la

⁷ Vasile Tomoiagă, Justinian Chira, *Păstrează-ți trupul curat*, sursă web: <https://ioanalexandru.wordpress.com/ips-iustinian-chira/>, accesată la data de 31. 03. 2021.

⁸ Ioan Alexandru, Justinian Chira, *op. cit.*, p. 5; Justinian Chira, „*Am ascultat de porunca Bisericii*”, p. 72; Vasile Tomoiagă, Justinian Chira, *op. cit.*

⁹ Ioan Alexandru, Justinian Chira, *op. cit.*, p. 11.

început „un om deosebit, un fiu al Transilvaniei, un copil al satului ardelean, dar marcat de o lume ce se iveau la orizont, ostil spiritului sacru al satului românesc din Ardeal și de pretutindeni din Țara Românească.”¹⁰

Relația de fraternitate oglindită în *Scrisori*

„După data de iulie 1966, când ne-am întâlnit, legătura între noi a fost neîntreruptă până în '80. Oriunde mergea, îmi trimitea scrisori din toată lumea. Iar când venea în Maramureș, nu mergea în altă parte decât la mine, la Rohia; pe el îl interesa doar întâlnirea noastră, eram ca doi frați.”¹¹

Ioan Petraș, pe baza *Scrisorilor*, vorbește despre „elemente filocalice în corespondența lui Ioan Alexandru cu Justinian Chira” și o face din punct de vedere literar, bazându-se pe unele scrisori și pe felul cum acestea duc spre dezvoltarea lui Ioan Alexandru, ca poet, cu ajutorul și cu sfaturile monahului. Vorbește despre *Vămile pustiei*, *Infernul discutabil*, despre *Imne* și despre modul în care a evoluat lirica poetului sub adumbrirea sfaturilor lui Justinian.¹²

Cu toate acestea, se poate vorbi despre elemente de natură filocalică în legătura dintre cei doi nu doar din punct de vedere literar. Dacă folosim cuvântul în sensul său etimologic – cu înțeles de iubitor de frumos, atunci ne putem da seama că nu doar la literatură se oprește cuvântul, ci și la ceea ce i-a unit pe Ioan Alexandru și Justinian Chira: dragostea de neam, dragostea de patrie, dragostea de carte, dragostea de Dumnezeu, dragostea de Rohia, toate acestea fiind lucruri frumoase, vrednice de iubit.

Despre dragostea de neam și patrie vorbesc, cu mult patos, ambii frați, concluzionând că este datoria celor înzestrați cu har să facă acest lucru, să ducă această sfântă povară ca, din darul pe care l-au primit, să ofere tot ce e mai bun tuturor, nu pentru ei, ci pentru neam. „Acestor oameni pe care îi privesc cu cel mai adânc respect și dragoste, cu sfințenie și venerație, merită să li se aducă cele mai înalte

¹⁰ *Ibidem*, p. 5.

¹¹ Vasile Tomoiagă, Justinian Chira, *op. cit.*

¹² Vezi Ioan Petraș, *Elemente filocalice în corespondența lui Ioan Alexandru cu Justinian Chira*, în „Mișcarea literară”, anul X, nr. 3 (39), 2011, p. 10-15.

*cuvinte de laudă și să li se închine cele mai alese strofe de poezie, să li se dăruiască cele mai curate gânduri, munca noastră a tuturor celor ce suntem pedepsiți să stăm pe scaunele din față.”*¹³ De asemenea, prin jertfă și muncă constantă, trebuie îmbogățit patrimoniul cultural al țării, pentru că „*nouă, celor de azi, ne revin niște îndatoriri foarte mari, pentru că suntem datori față de moșii și strămoșii noștri, dar mai ales față de generațiile viitoare. În toate domeniile, noi trebuie să punem temelii serioase, ca aceia ce vin după noi să binecuvinteze vremea noastră.*”¹⁴

Un alt aspect pe care trebuie să-l menționăm aici este poezia. Ambii aveau un respect extraordinar față de poezie și conștientizau cât de greu este să compui, cât de dificil îi este poetului să-și aștearnă sufletul pe hârtie, oferindu-l cititorilor, pentru a trezi în ei simțăminte din cele mai sfinte. De asemenea, există aici un raport cauză-efect pe care-l observă foarte bine Înaltpreasfinția Sa și cu care poetul e întru totul de acord, ba chiar îl amplifică. Vorbim despre suferința poetului. Fără ea nu poate exista poezie. Vedem, în corespondența dintre cei doi, că poezia și suferința pentru compus e ca un *leitmotiv* ce străbate aproape fiecare scrisoare. Justinian folosește expresia *Via Dolorosa*, pe care poetul trebuie să meargă, ducându-și crucea talentului, și să pătimească în durere spre a putea oferi, prin poezia sa, o deșteptare. Adesea face paralelă între sacerdot și poet. Astfel, la fel cum preotul aduce jertfă pentru popor la Altar, tot așa și poetul aduce jertfa inimii sale la altarul poeziei; poporul stă și așteaptă să se bucure de beneficiile liturgice ale operei lirice, care înalță și este purtătoare de „*mesaj spiritual*”, pe când prozaicul este mort, este nimic.¹⁵

Intellectualilor, conștienți de misiunea lor, le este mult mai greu să-și practice munca; de exemplu, un plugar are de tras o brazdă – lucru fizic greu, dar simplu, pe când intelectualul are de dus o luptă interioară, are de cuprins o lume întreagă în el, ca, mai apoi, prin opera sa, să o aducă iarăși în fața lumii. De aceea, Ioan Alexandru exclamă: „*Noi ne plătim pâinea pentru care asudă alții numai atunci*

¹³ Ioan Alexandru, Justinian Chira, *op. cit.*, p. 171.

¹⁴ *Ibidem*, p. 150.

¹⁵ *Ibidem*, p. 50.

*când asudăm de două ori mai mult decât ei, și asta nu teoretic, ci practic.”*¹⁶

Pe de altă parte, aflându-se într-o reală relație de fraternitate, amândoi și-au dorit cele bune unul altuia și, când unuia dintre ei i se părea că celălalt greșește, nu se sfiau să spună limpede ce păreri au, pentru că știau că interlocutorul nu se va supăra; își făceau muștrările spre zidire. Trebuie evidențiată aici o excepție: monahul Justinian îi dorește cele bune omului, dar poetului pe cele rele, pentru că numai suferind și sângerând poate zămisli adevărate opere. Mereu l-a susținut pe Ioan Alexandru în poezie. *„Divorțul dintre Ioan Alexandru și poezie nu-l admit!”*, exclama starețul. Ori de câte ori avea ezitări într-ale poeziei, Justinian era acolo pentru a-l îmbărbăta și pentru a-i da imboldul necesar continuării, iar când poetului îi revenea inspirația, se bucura nespus de mult. *„Aprinde-ți toate luminile inimii, deschide ochii și privește în jur cum urlă prozaicul stând gata să înăbușe poezia vieții. Din focul nevăzut al zilelor noastre ia foc. Toarnă-l în vers și în poezie și aprinde cu el lumea. Luminează, încălzește, înflăcărează, zguduiește.”*¹⁷ Când Ioan a rămas fără inspirație și era disperat, crezând că și-a pierdut darul, întrucât nu mai scrisese o poezie de trei luni, Justinian i-a zis: *„Frate Ioane, darul nu l-ai pierdut. S-a retras pentru moment harul. Dar acesta revine și vei scrie cele mai frumoase poezii de acum înainte.”* Și așa a fost.¹⁸

O altă punte de legătură între cei doi mari oameni de cultură a fost Mănăstirea Rohia. Aceasta era mereu prezentă în scrisori, atât Ioan cât și Justinian pomenind-o. O oază de liniște și duhovnicie, a cărui duh i-a pătruns profund pe amândoi și de care au devenit lipiți pe veci. Nu trecea scrisoare în care Ioan Alexandru să nu întrebe cum este pe la Rohia sau să salute viețuitorii, iar, pe de altă parte, monahul Justinian să nu facă referiri la sfârșitul fiecărei scrisori despre ce se întâmplă la mănăstire. Atât de dragă i-a fost Rohia poetului, încât, mult timp, l-a rugat pe stareț să-i facă o chilie, doar a lui, la mănăstire, unde să vină și să creeze; ba chiar vorbea și de Rohia ca mormânt. Mai mult, i-a închinat și un imn, *Imnul Rohiei*:

¹⁶ *Ibidem*, p. 68.

¹⁷ *Ibidem*, p. 212.

¹⁸ Justinian Chira, *„Am ascultat de porunca Bisericii”*, p. 77.

ROHIA

Lui Ioan Chira

*„Între păduri de fag și de stejar,
În Maramureșul de sărbătoare,
Cu fața-ntoarsă către răsărit,
Rohia este maică născătoare.*

*Din sate, toate drumurile ies;
O iau ușor pe dealuri către seară.
Cărări subțiri se spânzură de munți,
Unele urcă, altele coboară.*

*Dar toate-ajung în luminișul sfânt,
Când peste zări luceafărul străluce
Și frate-al meu în turn, cu Dumnezeu
Limbile-n clopot sângere pe cruce.*

*Când pe izvorul sacru de sub deal
Se torc fuioarele de dimineață
Și cu ștergarul soarelui se șterg
Gorunii verzi de roua de pe față.*

*Atunci aș vrea și eu să poposesc
În cuibul tău de flacăra rohie,
Să ard cu toate păsările la un loc
Și din cenuși să smulgem o făclie.*

*S-o ridicăm în slăvi peste păduri
Și vulturul să o îmbrace-n în ghiară
Și s-o răstoarne trăsnet din înalt
În toate cimitirele din țară.”¹⁹*

De asemenea, în *Scrisori*, Ioan Alexandru mai adresează câteva versuri Rohiei, ca una care i-a marcat profund viața și activitatea:

*„Acolo veacul nu-și arată pasul și veșnicia și-a zidit sălaș
Iubita mea Rohia este sfântă și cine-o poate oare preaiubi
Decât iubitul mire iubitorul ce în iubire mă învrednici*

¹⁹ Ioan Alexandru, *Rohia*, în „Graiul Bisericii noastre”, nr. 2, 1996, p. 15.

*Răsare noapte și răsare cerul
Și dincolo de cerul răsărit
Răsare mirele luminii
Cu trupul pe lumină răstignit.
Și bate vânt din ceasul fără nume
Și suntem grei de necuprins
Rohia nu-i pe cerul pururi
O nouă candelă s-a-ntins.”²⁰*

*„Pentru Maica noastră
Rohia
Această colindă blândă în culori
De noaptea Crăciunului
Toți pruncii harnici care vin
Cu străicuțele să se bucure de ea.”²¹*

Pe Ioan Alexandru și Justinian Chira i-a leagat o prietenie strânsă; ei nu au conversat doar pe baza legăturii culturale și intelectuale, ci și pe postamentul unei afecțiuni fraterne bine definite. Deseori se întreabă ce fac, cum sunt, și asta nu numai din politețe, ci pentru simplul fapt că îi ardea interesul pentru fratele lor. De multe ori Înaltpreasfinția Sa întreabă de Ulvina, soția poetului, dar și de copii.

În orice moment în care Ioan Alexandru avea nevoie de un sfat, apela la Justinian ca la un frate mai mare în care avea încredere că îl va îndruma numai înspre bine. La un moment dat, poetul a dorit să urmeze și cursurile Facultății de Teologie, dar arhiepiscopul l-a oprit, pentru că Ioan nu dorea să se facă preot; iar referitor la studiul teologiei, Justinian i-a spus că deja știe teologie cât un profesor. Altădată, dorind să se înscrie în partid (PCR), l-a întrebat pe fratele mai mare din Ardeal ce părere are despre asta, iar el i-a răspuns să se înscrie.²² Referitor la înscrierea în Partidul Național Țărănesc, Ioan Alexandru nu l-a mai întrebat pe arhiepiscop, ba, mai mult, l-a înscris și pe Justinian în listele partidului, dorind să-l facă senator.

²⁰ Ioan Alexandru, Justinian Chira, *op. cit.*, p. 60.

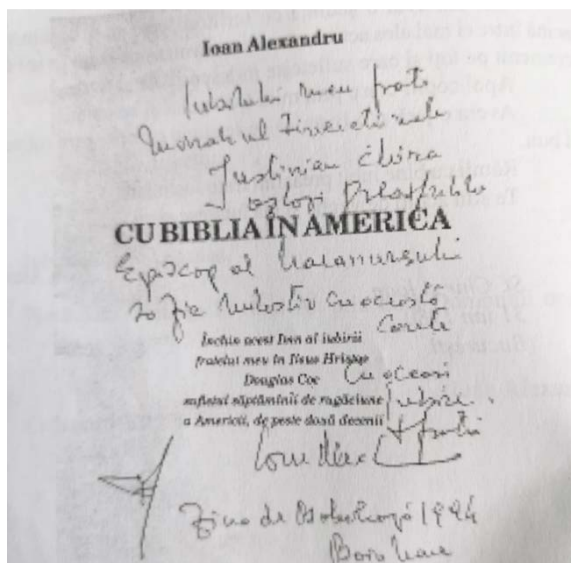
²¹ *Ibidem*, p. 66.

²² Justinian Chira, „Am ascultat de porunca Bisericii”, p. 78-79.

Acesta din urmă i-a răspuns că nu este de acord, că nu poate fi înscris într-un partid, atâta vreme cât el face politica poporului.²³

Legătura după 1980 și sfârșitul vieții poetului

Cu toate că șirul corespondenței se oprește în anul 1980, legătura fraternă dintre Arhiepiscopul Justinian și poetul Ioan Alexandru nu se oprește. Înaltpreasfinția Sa vorbește de o ultimă întâlnire între ei, în ziua de Bobotează din anul 1994²⁴ sau 1996.²⁵ Ioan Alexandru, la reîntoarcerea din America, fiind invitat la un congres în Baia Mare, după ședință, s-a scuzat și a venit la sediul episcopiei, la Justinian, unde au stat de vorbă trei ore, poetul spunând: „Preasfințite, eu, deși nu ne-am întâlnit de câțiva ani, am rămas fratele dumitale. Eu nu m-am schimbat. Eu sunt Ioan Alexandru așa cum mă cunoști. Eu sunt Ioan Alexandru, fratele lui Justinian Chira, să știi.”²⁶ Această afirmație este întărită și de dedicația dată pe pagina de titlu a broșurii *Cu Biblia în America*, dăruită de poet arhiepiscopului și pe care noi o reproducem în fotografia de mai jos.

²³ Vasile Tomoiagă, Justinian Chira, *op. cit.*

²⁴ *Ibidem*; vezi și pagina de titlu a broșurii *Cu Biblia în America*, în *Scrisori*, p. 134.

²⁵ Justinian Chira, „Am ascultat de porunca Bisericii”, p. 75.

²⁶ *Ibidem*, p. 75-76.

După câțiva ani, când Ioan Alexandru era grav bolnav, fratele din Ardeal nu l-a uitat, ci, ca o mângâiere, aduce laolaltă corespondența dintre ei, publicând-o, într-adevăr, post mortem. Însă, în cuvântul înainte, scris când poetul era încă în viață, îi cheamă pe toți prietenii lui Ioan Alexandru, care sunt și prietenii lui Justinian Chira, la un „praznic”: *„Acum, când fratele Ioan Alexandru are puterile slăbite și zace departe de țară (...) m-am hotărât să chem pe toți admiratorii lui la un praznic. Oferindu-le gândurile pe care, în timpuri grele, le-am oferit poetului Ioan Alexandru (...). În prima duminică de la începutul mileniului trei, vom face o rugăciune, acolo, în munte, la Rohia, la streșina Casei Poetului.”*²⁷

Nici la moartea poetului, la Bonn, în Germania, fratele Justinian nu l-a lăsat; a propus doamnei Ulvina, soția poetului, ca Mănăstirea Rohia și Episcopia Maramureșului să se ocupe de înmormântare, iar înhumarea să aibă loc la Rohia, pe care atât de mult a iubit-o, și pe care a numit-o, de câteva ori în scrisori, *mormântul meu*. Doamna Ulvina a refuzat, motivând că va fi înmormântat cu onoruri, la București. Numai că, atât Parlamentul, cât și Patriarhia au refuzat să-l catafalcheze, motiv pentru care, prin Înaltpreasfințitul Bartolomeu Anania, a ajuns să fie îngropat la Nicula, în pământ și loc străin.²⁸

Concluzii

Doi oameni de o înaltă cultură, din arii de activitate diferite și din colțuri ale țării diametral opuse ajung să se întâlnească și să formeze o legătură fraternă trainică și bine sudată, legătură ce schimbă vieți, transcende, dăinuiește și rodește mereu.

După întâlnirea cu îmbunătățitul stareț de la Rohia, Ioan Alexandru devine un cu totul alt om, atât din punct de vedere duhovnicesc, cât și în ceea ce privește activitatea profesională sau, mai bine zis, direcția de creație lirică.

I-au unit cultura, poezia, liniștea, duhul Rohiei, dragostea arzătoare față de popor și patrie, teme pe care ambii le aprofundează în decursul a sute de pagini de scrisori, între anii 1966-1980. După cum am arătat, această legătură nu a fost strict

²⁷ Ioan Alexandru, Justinian Chira, *op. cit.*, p. 6-7.

²⁸ Justinian Chira, *„Am ascultat de porunca Bisericii”*, p. 73.

profesională, ci, dimpotrivă, una de prietenie, bazată pe sinceritate, respect și iubire, ajunsă la gradul de fraternitate între *omul* Ioan Alexandru și *omul* Justinian Chira.

Deși nu au mai conversat foarte mult după anul 1980, legătura nu s-a rupt, drept dovadă stând întâlnirea din 1994, volumul de *Scrisori* publicate de Înaltpreasfințitul Justinian în momentele de slăbiciune fizică și durere ale fratelui său, dar și dorința de a purta de grija funerariilor.

Frumoasa legătură dintre ei rămâne un exemplu pentru posteritate, evidențiind dragostea frățească și duhovnicească, capabilă să transeandă timpul și spațiul, unind, pe același altar de jertfă, sacrul cu profanul, spre binele și folosul poporului.

Bibliografie

Biblia sau Sfânta Scriptură, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 2008.

Alexandru, Ioan, *Rohia*, în „Graiul Bisericii noastre”, nr. 2, 1996.

Alexandru, Ioan / Chira, Justinian, *Scrisori*, Editura Gedo, Baia Mare, 2001.

Chira, Justinian, „*Am ascultat de porunca Bisericii*”, Arhiepiscopul Justinian Chira în dialog cu Călin Emilian Cira, Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2012.

Petraș, Ioan, *Elemente filocalice în corespondența lui Ioan Alexandru cu Justinian Chira*, în „Mișcarea literară”, anul X, nr. 3 (39), 2011.

Pintea, Ioan, „*Scrisorile*” de la *Rohia*, în „Mișcarea literară”, anul X, nr. 3 (39), 2011.

Tomoiață, Vasile / Chira, Justinian, *Păstrează-ți trupul curat*, sursă web: <https://ioansalexandru.wordpress.com/ips-iustinian-chira/>, accesată la data de 31. 03. 2021.

**PATERNITATEA DUHOVNICEASCĂ
A ARHIEPISCOPULUI JUSTINIAN,
ÎN CORESPONDENȚA CU POETUL IOAN ALEXANDRU**

MARCEL SERGIU DONCA

Cu cât se apropie de Domnul, cu atât mai puțin Ava se distinge pe sine. Se apropie, din iubire, fără vreo socoteală în ce-l privește, având doar dorul inimii de a i-L aduce ucenicului pe Hristos cât mai aproape.

ÎPS Justinian nu-i scrie poetului de la înălțimea unuia cocoțat pe un tron lumesc, dar, de bună seamă, în firescul și omenitatea frazării sale se întrevede ceva din înălțimea Cerului. Paternitatea bătrânului – Ava aici – nu se desfășoară nicidecum cu rigiditate. E mai degrabă tainică, ascunsă în prietenie.

Părintele se face părtaș trăirilor și căutărilor poetului; îi vorbește despre Rohia, despre păduri și flori, aproape în termenii lui; ai impresia că privește lumea prin ochii poetului iar nu prin ai săi... Oare nu găsim aici tocmai iubire? Atenția este mereu fixată pe inima fratelui, pe dorul lui, pe nevoia lui.

Din scrierile poetului se întrevede, curând, o fire delicată, care, pe cât de frumos poate purta bucuria harului, pe atât de ușor s-ar putea strivi sub presiunea unor directive coercitive. Astfel, suspectez că Înaltpreasfințitul i-a citit îndată poetului inima și, mai mult, a văzut pecetea Mântuitorului înscrisă în firea lui candidă, dispusă să iubească, să lucreze binele, să distingă Adevărul, să-L știe ca pe un cunoscut al său. De asta l-a putut cuceri cu un singur cuvânt, pentru că l-a zărit! L-a văzut dincolo de lut, așa cum Hristos Și-a văzut Apostolii, chemându-i cu un singur cuvânt: „*Urmați-mi!*”

Când te cheamă Domnul cu o astfel de chemare netrupească, nu ai cum să te opui! Asemănătorul recunoaște Asemănătorul, adică adâncul ființei omului se stârnește numaidecât la picioarele Ziditorului său! E ca o reacție reflex, rudimentar vorbind. E ca un

instinct de supraviețuire al sufletului care, oricât ar fi de înnegrit într-o atare dimineață, se va întoarce spre răsărit și se va umple de lumină îndată ce o va fi zărit.

Vedem, așadar, și în această frumoasă aventură epistolară, că omul lui Dumnezeu nu este prozelit. Scrisorile acestea sunt compuse într-o vreme când părea că „cel rău” a pus stăpânire pe toate ținuturile trupești și sufletești, că are „cincinal” și pe ogoarele duhului, că semnează, cu degetu-i plin de mângă, și pe scrierile poeților, și pe partiturile orchestrelor, și pe cuvântul dascălilor, și pe ușile bisericilor. Vrutu-s-a băga peste tot și părea de neoprit.

Ne puteam aștepta, astfel, să fi găsit la cei doi „cantautori” de „lieduri duhovnicești”, o teamă, o revoltă omenească față de cele din jur! Dar ce găsim? Niște cuvinte pline de Cer. Adresări sfioase și încărcate de trăiri curate. Florile sunt flori; primăvara, primăvară, ca și cum nimic grav nu s-ar fi așezat peste lume. Și nu găsim aici o fugă naivă de realitate. Dimpotrivă, avem de a face cu o transcendere vindecătoare a vanității în care niște omenire se încăpățânase să trăiască fără de Dumnezeu.

Autorii noștri sunt plini de sensibilitate, dar nu sunt striviți de emoție, ci ai senzația unei clarificări a simțirii. Cele delicate devin puteri, din slăbiciune se vedește puterea. Astfel că versul suav se face armă tare și scut împotriva uneltirilor „răutăciosului” acestei lumi.

Dragostea „fără de apărare” a părintelui duhovnicesc se face ca o cetate cu ziduri înalte și de nedoborât.

Ai cu adevărat presimțirea că ești martor unei alte lumi. Oare, cei doi, chiar își scriau din lumea aceasta? - Iată ce îi scria Părintele episcop, poetului, în 27 noiembrie 1968: *„Acum sunt ajuns acasă de mai multe zile și am găsit aici liniștea parcă și mai adâncă și curată. Singur în căsuța ce mi se pare un castel, ascult tăcerile și suspinurile din lume.”*¹

Scrisorile sunt pline de lumină duhovnicească; nu vom găsi în ele vreun misticism forțat, nimic ostentativ, doar naturalețe, trăire și gânduri limpezi. *„Să pășim prin viață cu fruntea mereu ridicată în sus, înveșmântați în seninătate clară.”*²

¹ Justinian Chira, Ioan Alexandru, *Scrisori*, Editura Gedo, Baia Mare, 2001, p. 149.

² *Ibidem*, p. 151.

Relația cu Domnul se vădește neconținut în vorbele celor doi, însă nu apare afișată ca o chestiune de epatare, de persuasiune în vreun fel. Pur și simplu, spunându-i celuilalt un gând, pur omenesc, un plan, amintindu-i de casă, de țară, de vremi, în toate se face simțită prezența duhului.

„Înțeleg sclipirea stelelor și vâjâitul straniu din nopțile profunde. Deși fizic mă aflu aici, cu inima sunt pretutindeni, alături de frații mei buni, oamenii. Nu-ți poți închipui cu ce intensitate le simt toate încordările, toate speranțele și toate bucuriile.”³

Părintele duhovnicesc i-L descoperă pe Hristos fiecărui ucenic în parte; este același Hristos, același de când lumea și încă de mai dinainte de lume.

În Taina Spovedaniei sau a „cuvântului de taină” cerut unui „bătrân”, ucenicul primește cuvânt pentru sine, dar acel cuvânt este ziditor și luminător și lumii, prin lucrarea sa în inima ucenicului. La fel cum cuvântul unei predici inspirate de Duhul Sfânt și bine pregătite, ferită de înșiruirea mecanică a unor „așa da” versus „așa nu”, luminează nu doar celor din biserică, prezenți la slujbă, ci și celor de acasă și chiar societății în ansamblul ei, căci creștinul bine hrănit duhovnicește devine „sare pământului” și „lumină lumii”.

Creștinul primește har de la izvor, de la Biserică, prin părinte, iar, mai apoi, duce merindea lui în lume și transfigurează vremurile în care trăiește. El nu are nevoie de o răzvrătire imediată, la îndemână, aceea de a striga în târg despre toate cele ce nu sunt bune, ci-și poate interioriza nemulțumirea, făcându-i-se aceasta milă și rugăciune! Prin el, Domnul mai poate ține lumea în barca vieții, fie și plutind aceasta în derivă, pe marea involburată a lumii păcatului.

Paternitatea părintelui duhovnicesc se răsfrânge asupra întregii lumi, prin chiar fiul, prin cel întâi chemat la vindecare. Iar aceasta este cu mult mai mult decât o relație psihologică sau de simplă sfătuire; pentru că dincolo de firescul discuțiilor, adesea despre întâmplări cotidiene, stă întocmai paternitatea cea mare, a lui Hristos.

Adierea Duhului deseori lucrează taina paternității duhovnicești ascunsă într-o prietenie sau într-o împreună-sfătuire frățească. Cine-i cel mare, cine-i cel mic? Oare nu toți învățăm de la Domnul? Însă

³ *Ibidem*, p. 149.

această posibilitate este deja un har în sine, așa cum s-a întâmplat ca Sfântul Siluan să-l păstorească pe Sfântul Părinte Sofronie de la Essex sau cum Sfântul mirean Gheorghe Pelerinul avea ucenici duhovnici, stareți, monahi...

În cadru epistolar avem exemple nenumărate în istoria Bisericii, precum cele ale epistolelor dintre Sfinții Varsanufie și Ioan, dar și mult mai recente scrisori ale Sfântului Iosif Isihastul.

Cineva ar putea întreba ce legătură au aceste scrisori, la care ne referim astăzi, cu paternitatea duhovnicească și, mai ales, cu epistolele unor pustnici pentru alți pustnici.

Am putea dovedi că sunt câteva aspecte comune: în primul rând și părinții monahi adesea corespundau cu oameni din lume (vezi cuviosul Iosif, Sfântul Porfirie și mulți, mulți alții); apoi, este de remarcat faptul că aceștia, atunci când se adresau ucenicilor lor, o făceau cu multă lepădare de sine, fiind profund ancorați pe nevoia ucenicului; nu în ultimul rând, părinții monahi mărturiseau Evanghelia lui Hristos scriind cuvânt pentru ucenic, cuvânt adresat, se pare, întregii lumi. Astfel, iată cum, după veacuri, noi, cei de azi, ne folosim de cuvintele diverselor epistole scrise de părinți cu viață sfântă.

Fără teama de a exagera, regăsim în epistolele dintre Înalțul Justinian și poetul Ioan Alexandru ceva din duhul Sfinților Părinți. Evanghelia nu stă ascunsă în exprimări sofisticate. Ea se relevă în duhul acestor epistole, în vremea în care mintea omului era întunecată de ideologiile materialismului dialectic, în care omul se făcuse atât de suficient sieși încât declara nonșalant și fără vreun cutremur că Biserica spune doar basme; în vremea în care pentru cuvânt puteai fi găsit mai vinovat decât tâlharul, mai primejdios decât ucigașul; în vremea ce a frânt atâtea porniri artistice și atâtea versuri, a schimonosit atâtea picturi și a legat muzică, artă, suflet în disperatele lanțuri ale gândirii fără de Dumnezeu. Atunci cuvintele trebuiau a fi măsurate toate și înșirate egal și programat, precum niște scânduri de lemn tăiate și șlefuite doar pe o parte, puse la metru cub și uitate în ploaie.

O lume ce era plină de cuvinte și părăsită de înțelesuri!

De bună seamă că, în acea vreme, cel mai periculos era cuvântul. De bună seamă că, atunci, a scrie luminos, delicat, liber, creștin era o adevărată îndrăzneală!

Iată ce scrie părintele nostru, Justinian Arhiepiscopul: „*Prin aceste scrisori am dus o luptă împotriva atmosferei de atunci, ce părea că nu are nici o ieșire, din care indicam o ieșire prin scrisorile mele trimise lui Ioan Alexandru.*”⁴

Și iată, din nou, cum părintele, deși aparent vorbește doar ucenicului, sădește ogor pentru tot poporul, caută, din lumina lui Hristos, tuturor toate să se facă: „*Prin scrisorile pe care eu le trimiteam lui Ioan Alexandru, nu mă adresam lui, aceluia care aveau ochii închiși și trăiau cu obloanele trase pe ferești de sistemul în care trăiau și care îi forța și pe alții să trăiască astfel. Prin cuvintele acestor scrisori încercam să deschid o mică crăpătură prin care să pătrundă o scânteie de lumină, care să atragă și privirea celor robiți și a celor ce-i robeau pe oameni.*”⁵

Nu putem să nu remarcăm în acest fragment un aspect cutremurător și unic al Bisericii lui Hristos: lumina era atât pentru cei asupriți, cât și pentru asupritori. Iată ierarhul care, după cuvântul Domnului, nu are pe nimeni de pierdut. Iată-l pe „nebunul” de om credincios, care încalcă regulile instinctului trupesc de supraviețuire și care nu dorește moartea călăului său, ci să trăiască și să fie viu, adică să fie și el clarificat în apa Botezului, cea gătită fiilor învierii.

„*Frate, doresc ca toți oamenii, care unde se află, să nu doarmă, să fie treji ca santinelele la postul lor. Ca toți oamenii să înflorească într-un climat potrivit.*”⁶ Aceasta scrie ierarhul și apoi mai pomenește ceva de Sfânta Biserică; lansează un dor și apoi stabilește întâlnirea, potolirea dorului. Adesea vorbește de o durere a omului și, apoi, deloc în chip forțat, aduce aminte de rădăcinile acestui popor, de mama lui spirituală, de prisma bisericii.

Dialogul celor doi este mereu însoțit de bună-cuviință, de un profund respect, dar și de o apropiere familială, numindu-se reciproc când frate, când prieten, când părinte.

Și mai minunat este faptul că ierarhul trăiește profund și smerit dragostea față de ucenicul său și adesea primește chiar cuvânt de la acesta.

⁴ *Pagini de Pateric – Rohia*, Editura Mănăstirii Rohia, 2010, p. 249.

⁵ *Ibidem*, p. 249.

⁶ Justinian Chira, Ioan Alexandru, *op. cit.*, p. 206.

Iată un astfel de exemplu, despre care Înaltul Justinian amintește într-un dialog purtat la Rohia, eveniment pe care-l regăsim și în volumul publicat al scrisorilor:

„Pr. Claudiu: În educația copiilor este corect dacă folosim și nuiaua?”

ÎPS: Nu! Nu e corect.

Pr. Claudiu: Care e metoda cea mai potrivită pentru educație?

ÎPS: Da, ți-oi spune din viața lui Ioan Alexandru, de la care am citit broșurica și am ceva de spus, foarte, foarte important, da nu o spun. Așa. Mi-a povestit Ioan Alexandru. El a avut cinci copii. El zicea: «Eu, când copiii mei erau neascultători, când făceau greșeli, când făceau așa..., mă pedepseam pe mine. Mă pedepseam pe mine și spuneam: dragul tatei, eu astăzi nu iau masa, că n-ați fost buni. Ați fost răi. Dacă ați fost răi, eu nu iau masa astăzi. Mă pedepseam pe mine. Se corectau, erau ca mieii, le era rușine, îi dureau sufletul că tata nu mănâncă, nu ia masa pentru că-i supărat.»⁷

Acest cuvânt al poetului vorbește atât de adânc despre inima acestuia, iar raportarea părintelui duhovnicesc ne descoperă tot atâtea înțelegeri despre duhul paternității pe care acesta îl avea. Aici nu e vorba de chestiuni strict morale sau despre oarecare deprinderi didactice, ci de „inimă” în sensul cel mai duhovnicesc al cuvântului. Apoi, cine știe, poate că putem și noi, cei din lume, a întrezări aici și „un adânc de smerenie,” despre care tot mai citim prin unele cărți.

Aceste scrisori reciproce sunt precum două inimi care se suie spre Hristos, în același timp coborându-se, lăsând din sine fiecare și stând înaintea celeilalte inimi numai cu dragoste, cu delicatețe, cu deplină încredere. Cine-i poetul, care-i părintele? Uneori părintele descrie precum un poet, alteori poetul povestește cu o râvnă duhovnicească demnă de un părinte. Învață unul de la altul, merg împreună prin tranșeele câmpului de luptă deșertat înaintea lor.

Iar când poetul pare a se frânge sub vremi, părintele vine delicat și-l ridică, amintindu-i miza, metoda și rostul lucrurilor. Lupta unor spirite înalte nu va fi niciodată scandalul de impresie, revolta de dragul de a fi văzut. Printr-o singură propoziție, din aceste epistole, ar fi putut dăruia toată munca lor de până atunci, dar alegerea este

⁷ Justinian Chira, *Dialoguri la Rohia*, Ediție îngrijită de pr. Mihai Tira, Editura Episcopiei Ortodoxe a Maramureșului și Sătmărilor, Baia Mare, 2020, p. 174.

din nou după cuvântul Domnului: „*fiți dar înțelepți ca șerpii și nevinovați ca porumbeii*” (Matei 10, 16).

Iată ce-i spune, în acest sens, părintele ucenicului:

„A venit odată la mine poetul Ioan Alexandru și mi-a spus că era și el urmărit. Atunci i-am zis: «Ioane, pe satana nu-l biruiești dintr-o dată, munții nu-i dărâmi dacă dai cu capul în ei. Nu. Trebuie răbdare. Muntele îl demolezi bucățică cu bucățică; noi treaba asta o facem. Demolăm regimul bucățică cu bucățică atunci când întărim credința în popor, când întărim dragostea de Biserică, când ne ostenim să fim modele de cinste și de cuminenie și altele».”⁸

Paternitatea duhovnicească în aceste epistole poate rămâne neobservată pentru cineva care ar căuta simple sfaturi către un ucenic prea puțin prezent, care ar primi orice i s-ar întinde înainte. dar aici, nu avem nici un părinte pasiv, nici un ucenic ușurel. Părintele ocrotește, iar atunci când cineva pomenește de Biserică, el adaugă numaidecât ceva și despre patrie, despre binele și progresul spiritual și cultural al țării. Apoi scrie, uneori, despre importanța muncii, a pasiunii, a făcutului *pe bune* a lucrurilor pe care suntem chemați să le împlinim.

Pentru un cititor grăbit, unele fragmente ar putea fi simple gestionări ale relației cu regimul strâmb din fruntea țării. Dar aceste momente sunt, de fapt, mult mai mult; îndrăznim să considerăm că primim cu toții o lecție de împăcare cu sine, nu cu sistemul, un exemplu de sfințire a vremurilor capricioase, un mod de a-L aduce pe Domnul în casă, la lucru, în cele ce-s de făcut.

De altfel, nebunie ar fi să considerăm că înainte de comunism munca ar fi fost dezaprobată. Dimpotrivă.

Apoi, legat de tema patriotismului, părintele, din nou, ne încredințează spre cele de folos, atât pentru persoană, cât și pentru obște. Sigur că Evanghelia Mântuitorului este deasupra națiunilor, dar discursul patriotic – și atunci ca și astăzi – adesea putea reprezenta o modalitate de chemare a omului către Biserică și o revigorare a încrederii în ei înșiși a oamenilor și așa lipsiți de prea multe trăiri sufletești.

⁸ Justinian Chira, *Trăiți frumos și-n bucurie*, Colecția „Crinii țarinii”, Volumul II, Editura Nicodim Caligraful, Sfânta Mănăstire Putna, 2014, p. 78.

Părintele privește spre lume așa cum este aceasta; nu-i pune un verdict catastrofal, nu renunță la nădejde, ci, dimpotrivă, se străduiește să insuflă speranță și motivație pentru a crede, pentru a merge înainte.

Exemplele și aprofundarea temei paternității duhovnicești din aceste epistole ar putea continua până la osteneala cititorului, care va fi precum osteneala cea bună și dulce din zori, după o priveghere mănăstirească. De asta nimeni să nu se îndoiască; ci, mai mult, să ne bucurăm că avem atât de aproape de noi un așa tezaur duhovnicesc, așa părinți precum cei de la Rohia.

Care ar putea fi, oare, tema recurentă a acestui dialog pastoral? Ar putea fi smerenia? Ar putea fi, când părintele se numește frate, când atât ucenicul cât și părintele se adresează unul altuia cu reverență.

Să spunem că lupta, lupta împotriva umbrelor veacului aceleuia necredincios? Am putea spune că, de bună seamă, scrisorile ne scot din înrâncenarea lumii și, adesea, ne poartă prin seri de Crăciun, prin pridvoare bisericești, prin brațele Maicii Preacurate.

Dar cum am putea să nu spunem că ethos-ul central al acestui parcurs duhovnicesc, exprimat prin cuvânt scris, este Dragostea?!

„«Ce-mi puteți face dacă vă iubesc!?» – sunt cuvinte pe care de multe ori Ioan Alexandru le rostea în fața mea. De câte ori le auzeam mă sfiam, cum mă sfiam întotdeauna când auzeam că-mi zicea aceste cuvinte cineva, între care era și fratele Ioan. La rândul meu, și mie îmi vine să strig tuturor oamenilor de pe pământ, fiecăruia în parte: «Ce-mi puteți face dacă vă iubesc!?»”⁹

Bibliografie

Biblia sau Sfânta Scriptură, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 2008.

Chira, Justinian / Alexandru, Ioan, *Scrisori*, Editura Gedo, Baia Mare, 2001.

⁹ Justinian Chira, *Reflecții din caietele Arhiepiscopului Justinian*, Volumul III, Ediție îngrijită de Mircea Crișan, Editura Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmăruului, Baia Mare, 2016, p. 43-44.

Chira, Justinian, *Dialoguri la Rohia*, Ediție îngrijită de pr. Mihai Tira, Editura Episcopiei Ortodoxe a Maramureșului și Sătmăruului, Baia Mare, 2020.

Idem, *Reflecții din caietele Arhiepiscopului Justinian*, Volumul III, Ediție îngrijită de Mircea Crișan, Editura Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmăruului, Baia Mare, 2016.

Idem, *Trăiți frumos și-n bucurie*, Colecția „Crinii țarinii”, Volumul II, Editura Nicodim Caligraful, Sfânta Mănăstire Putna, 2014.

Pagini de Pateric – Rohia, Editura Mănăstirii Rohia, 2010.

ÎNALTPREASFINȚITUL JUSTINIAN – DUHOVNICUL, ÎN PERCEPȚIA LUI MIRCEA CRIȘAN

ȘTEFAN MARIUS GHERGHEL

Având la bază capitolul *ÎPS Justinian, duhovnicul*, din volumul *Justinian: Arhiereul care ne arată pasul lui Dumnezeu în Nordul României* (Editura Episcopiei Ortodoxe a Maramureșului și Sătmăruului, Baia Mare, 2014), vom încerca să-l prezentăm pe Înaltpreasfințitul Justinian Chira, ca duhovnic, din perspectiva gândirii lui Mircea Crișan, autorul volumului.

Acesta afirmă următoarele: *„E greu să scrii despre un om care are smerenia sfinților, iubirea mucenicilor și râvna primilor creștini. Un om care trăiește în fiecare moment cu un singur gând și cu o singură frică: aceea de a nu-l supăra pe Dumnezeu și pe oameni”*. Îl aseamănă pe ÎPS Justinian cu un înger, cu trup de bunic, care se roagă neîncetat pentru toți oamenii, numindu-i martiri, indiferent de profesia pe care o posedă. Oamenii, de asemenea, își manifestă dragostea față de rugătorul lor prin rugăciuni, prin manifestarea unui fior și prin lacrimi care cad din senin în prezența lui.

În prima parte a lucrării se vorbește despre intrarea în mănăstire a Înaltpreasfințitului. De atunci, întâi ca monah, și, ulterior, ca ierarh, a dat dovadă de un deosebit curaj în apărarea credinței ortodoxe în fața regimului comunist, știind să mențină aprinsă flacăra credinței; a zidit biserici, mănăstiri și, mai ales, suflete. Oamenii, după părerea Înaltpreasfinției Sale nu sunt răi sau buni, ci sunt așa cum i-a lăsat Dumnezeu, pe unii sfinți, iar pe alții neputincioși.

Mai departe, lucrarea prezintă existența Binelui și a răului în lume. Înaltpreasfinția Sa afirmă următoarele: *„Nu poate nimeni nega aceste două puteri. Dar acestea au o cauză. Cauza Binelui este Dumnezeu, iar cauza răului este satana.”* Înaltpreasfinția Sa afirmă că Binele și răul au atât asemănări, cât și deosebiri. În primă instanță

ne apare în gând întrebarea: cum de aceste forțe atât de diferite pot avea ceva în comun? Răspunsul este oferit tocmai de către sfinția sa. În ceea ce privește asemănarea, ne spune că atât Binele cât și Răul au o origine. Însă deosebiriile dintre cele două forțe sunt destul de evidente, Binele avându-L la bază pe Dumnezeu, iar răul pe Satana. Este lesne de știut că răul și-l face omul prin plecarea urechii la stăpânul răului. Dumnezeu permite lupta dintre bine și rău în lume, cu toate că Dumnezeu, fiind atotputernic, putea să elimine răul. Dar a lăsat răul și pe Satana să se lupte împotriva lumii, ca lumea să își dea seama cât de prețioasă este lumina, în comparație cu întunericul.

În continuare autorul îi adresează Înaltpreasfinției Sale următoarea întrebare: „*La ce trebuie să fie atent un creștin?*” Acesta răspunde într-o manieră la care nu ne-am aștepta: „*Omul are rațiune, sentiment și voință.*” Prin urmare, ne oferă unul dintre cele mai prețioase sfaturi pe care le-ar putea oferi un duhovnic credincioșilor săi, și anume: „*Trebuie să fim fericiți toți pentru că această calitate o are numai omul. Din tot spațiul infinit, numai omul are calități divine.*”

Omul se diferențiază de lumea animală și de cea vegetală prin faptul că acestea au fost create doar din pământ și viață, pe când omul are în plus o a treia componentă, și anume: *sufletul nemuritor, de proveniență divină*. De aceea, după moartea lumii animale și a lumii vegetale, nu rămâne nimic, dar după moartea omului rămâne sufletul, care se întoarce la Ziditor. Tot aici se vorbește despre știința care încearcă să creeze viață în mod artificial, însă s-a constatat că acest lucru nu este cu putință, deoarece viața este un dar de la Dumnezeu. Multă lume confundă viața cu sufletul, însă acest lucru nu este corect. Ceea ce noi trebuie să știm este că viața aparține atât lumii vegetale, cât și celei animale, dar sufletul este acel element cu care doar omul a fost înzestrat. Nu de puține ori ne punem întrebarea: „*Unde observăm sufletul?*” Sufletul, fiind de natură divină are trei elemente: *rațiune, sentiment și voință*; acestea sunt manifestări ale sufletului nemuritor. Dumnezeu ne-a creat cu un suflet curat, însă noi l-am pervertit neascultându-L. Astfel, sufletul nemuritor, cu care a fost înzestrat omul, *a devenit pedepsit cu moartea*.

„*Îndoiala este fructul păcatelor*”, este definiția pe care o propune Înaltpreasfințitul pentru *îndoială*. Cum putem noi analiza acest

lucru? Îndoiala este tipică oamenilor păcătoși, însă Dumnezeu ne-a creat în așa fel încât să fim capabili să ne perfecționăm și să dorim să ajungem la asemănarea cu El. Pornind de la aceste idei, putem merge mai departe și putem spune că păcatul aduce cu sine suferință, care nu a fost creată de Dumnezeu. Suferința, care, în limbaj popular, este definită ca *greutate, încercare, necaz*, în religie este, în fapt, un element din starea de decădere. Aici creștinul adevărat trebuie să fie atent la un lucru: suferința nu este o pedeapsă. Și nimeni nu are voie să deznădăjduiască, întrucât trebuie să ne punem încrederea absolută în Dumnezeu. Dacă disperăm nu facem altceva decât să dovedim că nu avem credință, de aceea trebuie să urmăm bărbatului care vine la Mântuitorul și Îi spune: „*Cred, Doamne! Ajută necredinței mele!*” Îndoiala există în fiecare om, dar aceea pe care a arătat-o bărbatul din Evanghelie și, mai ales, Toma, nu strică, pentru că acea îndoială îl pune pe om să verifice, să pipăie, să vadă, să încerce, să facă deosebirea dintre bine și rău și să se întărească în credință.

În cele ce urmează vom încerca o analiză a următoarelor cuvinte „*Soția este sora ta, soția ta e tot ce poate fi mai frumos.*” Vom începe prin a face referire la protopărinții noștri Adam și Eva. Când Dumnezeu a văzut tristețea de pe chipul lui Adam, a luat o bucățică din coasta lui și în acest fel a luat naștere Eva. Este momentul în care Dumnezeu a eliminat singurătatea și a adus comuniunea. Soția trebuie privită în primul rând ca o prietenă, ca o confidentă; ea trebuie să fie prima persoană căreia bărbatul i se destăinuie atunci când are apăsări sufletești. În vremurile vechi, soții foloseau între ei apelativele „*Domnul meu, soțul meu*” și „*Doamna mea, soția mea,*” dând astfel dovadă de un respect deosebit, iar părinții nu se tutuiau. Legăturile dintre soți sunt în afara păcatului, pentru că soții, prin Taina Căsătoriei, se împărtășesc de „*fructul iubirii,*” despre care Iisus Hristos a vorbit, și din acest „*fruct*” trebuie să se nască copiii; să nu găsim scuze și tot felul de motive, precum serviciul sau lipsa timpului, și să ne ferim de venirea copiilor. Înaltpreasfințitul a dat și un sfat foarte frumos: „*Trebuie să rămână în urma voastră un înger.*”

În cea de-a două parte materialului supus analizei noastre se vorbește despre rugăciune, și, mai ales, despre rugăciunile începătoare: „*Împărate Ceresc,*” „*Preasfântă Treime*” și „*Tatăl Nostru.*” Rugăciunea „*Împărate Ceresc*” se adresează Sfântului Duh, rugăciunea „*Preasfântă Treime*” se adresează Sfintei Treimi, fiind

cea mai minunată, iar rugăciunea „Tatăl Nostru” este rugăciunea alcătuită de Iisus Hristos, Cel care ne arată că neamul omenesc are un Tată, în ceruri. Adevărata rugăciune este cea spusă din inimă, nu cea făcută într-un mod formal. Rugăciunea trebuie făcută ca și cum ai vorbi cu Iisus Hristos, cu Sfânta Treime, cu Maica Domnului și cu sfinții, față către față. Este Taina fiecăruia cum se adresează în rugăciune, însă rugăciunea trebuie să fie o convorbire dulce, aceasta fiind legătura normală cu Dumnezeu.

În final se vorbește despre sfârșitul lumii, Înaltpreasfințitul Justinian afirmând „*că suntem la începutul sfârșitului.*” El definește această realitate ca „*o fază care iese din normalitate*”, noi aflându-ne în această fază. De asemenea, face o asemănare foarte importantă între *sfârșitul lumii* și *amurg*. Acest *amurg* poate dura „*un secol, un an sau 1000 de ani*”, deoarece predicțiile oferite sunt false; aceasta înseamnă că nu ne putem ghida după ele, deoarece numai o treime din suflarea pământească îl cunoaște pe Hristos.

Înaltpreasfințitul Justinian a fost un duhovnic voievodal pentru toți maramureșenii, sătmărenii și pentru toți cei care l-au cunoscut, prin felul său de a fi, prin vorbele dulci, pline de sfaturi, și, mai ales, prin dragostea sa față de Dumnezeu și oameni.

Bibliografie

Crișan, Mircea, *Justinian: Arhiereul care ne arată pasul lui Dumnezeu în Nordul României*, Capitolul ÎPS Justinian, duhovnicul, Editura Episcopiei Ortodoxe a Maramureșului și Sătmăruului, Baia Mare, 2014, p. 34-52

JUSTINIAN CHIRA, UN SUFLET TÂNĂR ȘI ATAȘAT TINERETULUI

ANDA DANCIU

Arhiepiscopul Justinian Chira s-a născut, după propria lui mărturie, în „Duminica Mare”, când clopotele sunau de intrare în slujbă, pe data de 28 mai 1921, în satul Plopiș, din părinții Ilie și Maria. A primit la botez numele de Ioan, care se tâlcuiește „Dumnezeu a arătat mila” sau „Doamne miluiește”, prevestindu-i-se, încă de atunci, prin gura moașei Veronica, că „va ajunge un om mare.”¹

A intrat în monahism la vârsta de 20 de ani, asumându-și cele trei voturi monahale și primind numele de Justinian. La doar 23 de ani primește ascultarea de stareț, ascultare care i-a marcat toată viața, iar renumele și prestigiul Mănăstirii „Sfânta Ana” de la Rohia, prin personalitatea duhovnicească a Sfinției Sale, a depășit cu mult hotarele Lăpușului și Maramureșului.² Mulțime de oameni îl căuta pentru povețe duhovnicești și pentru a-și alina durerile sufletești și trupești, căci darurile dumnezeiești lucrau mai vădit prin părintele Justinian.³

Pentru meritele sale, prin realizări duhovnicești și administrative, starețul Justinian a fost ridicat la rangul de arhimandrit în anul 1967. Promovarea cea mai îndreptățită, pentru Justinian Chira de la Rohia, a avut loc în anul 1973, când arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului l-a chemat la treapta de episcop-vicar al acestei eparhii, fiind confirmat de membrii Sfântului Sinod.⁴

¹ Redacția, *40 de ani de arhierie ai Înaltpreasfințitului Arhiepiscop Justinian*, în „Ortodoxia maramureșeană”, nr. 18, 2013, p. 303.

² *Ibidem*.

³ *Ibidem*, p. 304.

⁴ *Ibidem*.

Contactul permanent cu cartea, lectura de profunzime și calitate, încă de pe vremea stăreției de la Rohia, unde a pus bazele unei vaste biblioteci, venirea apoi la Cluj-Napoca în marele centru universitar, unde a avut contact și a legat prietenie cu mari personalități ale culturii românești, au făcut din Justinian Chira un adânc gânditor și pătrunzător în tainele vieții și ale credinței. Mărturisirea, plin de admirație și emoție, că viața, întreaga existență, este „*o mare taină și un dar de la Dumnezeu*”. Referitor la Taina Preoției, pe care o slujea cu profundă venerație, spunea că, dacă ar trebui să o ia de la început, dacă ar mai fi încă o dată de 18-20 ani, ar urma același îndemn primit de la Dumnezeu, ar porni pe aceleași cale pe care a apucat-o din copilărie, cu toată dăruirea, simțind această chemare sfântă ca dorul unui om pentru patria natală.⁵

Monahul și episcopul Justinian avea o verticalitate neclintită în credință; era puternic ancorat în ocrotirea Mântuitorului, spunând adesea că nu-i este frică de moarte, întrucât Hristos a biruit moartea. Pentru el moartea nu era înfricoșătoare; nu și-o dorește, cu toate că s-ar bucura de ea, dar o lasă în voia lui Dumnezeu. E de dorit ca fiecare să nu îmbătrânească, să rămână copil, tânăr, dar asta nu se poate, întrucât tot ceea ce se naște trebuie să treacă prin creștere, maturizare, împlinindu-se spre apus; dar omul, purtător al chipului lui Dumnezeu, intră prin moarte într-o altă etapă a existenței.⁶

Cei ce l-au cunoscut și au avut satisfacția de a dialoga cu Înaltpreasfinția Sa au rămas impresionați de iubirea lui Dumnezeu și a semenilor ce izvoră din structura lui sufletească, fiind dăruit de Dumnezeu cu alese calități; de aceea a fost descris, pe bună dreptate, ca „*un slujitor înăscut al lui Dumnezeu*.” Chipul lui Justinian iradia mereu dragoste, bunătate, prietenie și iubire părintească pentru oricine venea la el, dar mai ales pentru tineri. În calitate de episcop-vicar la Centrul Eparhial din Cluj-Napoca avea în vecinătate Seminarul Teologic, iar Preasfințitul Justinian a avut posibilitatea să-și manifeste profunda preocupare atât față de viața duhovnicească și culturală, dar și față de starea materială a tinerilor elevi seminariști. În acest context este de reamărcat un gest inegalabil, filantropic și

⁵ Eduard Bogdan, *Justinian*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2006, p. 54-77.

⁶ *Ibidem*.

părintesc, gest care reliefează, în același timp, noblețea sa sufletească. Este vorba despre faptul că primul salariu de episcop-vicar l-a împărțit elevilor seminariști din Eparhia Clujului.⁷

Preocuparea față de pregătirea educativă, culturală și îndeosebi pastorală, precum și față de problemele de natură materială și disciplinară era o constantă a episcopului Justinian. În acest sens, Preasfințitul, adesea, mergea printre elevii seminariști la meditații duhovnicești, la cursuri și examene, dar mai ales în timpul liber și în pauze discuta cu ei în curtea Seminarului. Li se adresa cu multă căldură și prietenie, folosind expresia „frățioare” sau „iubiți frățiori”, ceea ce-i făcea pe elevi să-l simtă aproape, atașat de ei, de problemele lor, să câștige o mare încredere și sprijin în persoana dumnealui. La plecarea în vacanțe, părintele Justinian le mărturisea că „un ochi îi plânge și altul îi râde”; plânge pentru că școala rămânea pustie și curtea goală, în absența lor, dar se bucura că se întorc la casele lor, în familiile lor.⁸

Locuința episcopului vicar, de la Centrul eparhial din Cluj-Napoca, parcă era un spațiu public; îi putea trece pragul oricine, cu diferite probleme. *„Episcopul Justinian nu refuza pe nimeni care-i bătea la ușă, indiferent de oră.”* Ospitalitatea sa a rămas proverbială. Nimeni nu ieșea de la Preasfințitul cu mâna goală, ci primea fie o iconiță, fie o cruciuliță, o carte sau, cât de cât, un mic dar.⁹

O apreciere și considerație aparte avea arhiereul Justinian față de preoții din subordine. Vedea în fiecare preot un erou și un slujitor al lui Dumnezeu. Afirma, pe bună dreptate, că Biserica lui Hristos stă pe umerii preoților. Astfel, pe cei sânguincioși îi felicita, pe cei fricoși îi încuraja, iar pe cei care aveau probleme îi sfătuia părintește. Prin astfel de atitudini, binevoitoare și încurajatoare, a reușit să intre în sufletul preoților și credincioșilor și să-și câștige prestigiul de adevărat ierarh și „om a lui Dumnezeu”.¹⁰

⁷ Informație primită de la pr. Vasile Borca, care atunci era în anul V la Seminar.

⁸ Ioan Gh. Retegan, *Episcopul cu suflet de părinte*, în Volumul „Grai maramureșean și mărturie ortodoxă”, Editura Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmărlui, Baia Mare, 2001, p. 110.

⁹ *Ibidem*, p. 109.

¹⁰ *Ibidem*, p. 111-112.

Oricine a avut ocazia să-l întâlnească pe părintele Justinian, să-l asculte, să dialogheze cu el, să se afle pentru un timp în compania lui, a „*rămas marcat de personalitatea Preasfinției sale: fizionomia ascetică, blândețea, profunzimea privirii, optimismul*” și puterea de a-i încuraja pe oameni. A fost „*un mare prieten*”, făcându-se „*tuturor toate*” pentru a imprima în sufletele oamenilor credința în Dumnezeu și respectul pentru semenii. A fost „*omul împăcării și al înțelegerii*.”¹¹

Pe parcursul întregii sale activități de îndrumare spirituală erau nelipsite sfaturile duhovnicești ca, din timpul tinereții și până la bătrânețe, să avem înțelepciunea să ne pregătim și pentru cealaltă lume, „*să ne rugăm mai mult, să postim, să fim cumpătați în toate, milostivi, să fim împăcați cu noi înșine, cu viața, cu toată lumea, dar mai ales cu Dumnezeu*.” În meditațiile sale, adesea compara trecerea vieții cu trecerea unei zile. „*Așa cum dimineața am văzut răsăritul*”, așa cum la maturitate suntem în jurul amiezii și apoi urmează apusul, adică amurgul vieții, la fel este și cu vârsta a treia; de aceea fiecare etapă trebuie trăită cu frumusețe și responsabilitate.¹²

În anumite situații, în convorbirile sale cu tinerii, starețul și episcopul Justinian taxa subtil unele apucături de îngâmfare sau aroganță ale acestora, făcând remarci de genul: „*cei mari trebuie să asculte de cei mici și cei bătrâni de cei tineri*” sau „*vai de părinții care nu ascultă de copii*”, reliefând astfel istețimea unora, dar și înțelepciunea, răbdarea și blândețea celorlalți.¹³

Ajuns la cârma reînființatei Episcopii a Maramureșului și Sătmarului, după Revoluția din 1989, printre preocupările strategice ale acestei eparhii a fost, la început, deschiderea unui Seminar Teologic, fapt ce s-a realizat în anul 1991. În anul următor s-a

¹¹ Vasile Timiș, *Preasfințitul Justinian Chira - prietenul teologilor*, în Volumul „Grai maramureșean și mărturie ortodoxă”, Editura Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmarului, Baia Mare, 2001, p. 120-121.

¹² Eduard Bogdan, *op. cit.*, p. 141.

¹³ Justinian Chira, *Reflecții din caietele Arhiepiscopului Justinian*, Ediție îngrijită de Mircea Crișan, Editura Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmarului, Baia Mare, 2015, p. 103.

înființat și o Secție de Teologie în cadrul Universității din Baia Mare.¹⁴

Prezența celor două școli teologice, una de nivel liceal și cealaltă de nivel universitar, cu elevii seminariști și studenții teologi, a fost o mare bucurie pentru ierarhul Justinian și, în același timp, un prestigiu pentru întreaga eparhie.

Mărinimia, dragostea și prețuirea deosebită pentru elevii și studenții teologi s-a manifestat în mai multe feluri: meditații duhovnicești, prezențe la manifestări didactice și culturale, sesiuni științifice, oferirea unor premii în bani, cărți, gratuități pentru spectacole, excursii, donații de cărți pentru bibliotecile celor două instituții. O preocupare aparte și un atașament deosebit l-a manifestat episcopul Justinian pentru membrii Asociației Studenților Creștini Ortodocși Români (ASCOR), filiala Baia Mare, pe care-i primea periodic la reședința eparhială pentru discuții, consultări și meditații. Tinerii ascoriști îi ascultau cu mult interes povețele, deschizându-și sufletele, punând diverse întrebări, dând glas anumitor frământări, pentru a primi lămuriri, lumină, speranță și tărie. Entuziasmul și elanul tineresc atingeau deseori cote înalte în sufletele tinerilor, dar și în sufletul Înaltpreasfințitului Justinian. Aceștia simțeau vioiciunea, vibrația și tinerețea sufletească a episcopului Justinian, atunci când le vorbea, când se afla în mijlocul lor; dar mai ales prin faptul că îi purta în gândul și rugăciunile sale. Convingerea ierarhului nostru era că „*tineretul este speranța Bisericii și societății de mâine*”, că generația tânără, preluând și promovând valorile creștine autentice va fi capabilă să schimbe fața lumii, să salveze omenirea de marasmul spre care se îndreaptă.¹⁵

Iată, așadar, doar câteva secvențe din viața starețului și episcopului Justinian, secvențe care reliefează, în chip plenar, un suflet nobil, în permanență tânăr – până la venerabila vârstă de 95 de ani († 30 octombrie 2016) –, mereu activ pe baricadele vieții și

¹⁴ Vasile Borca, *Justinian Chira – ctitor și îndrumător al învățământului teologic băimărean*, în Volumul „Grai maramureșean și mărturie ortodoxă”, Editura Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmărlui, Baia Mare, 2001, p. 84-85.

¹⁵ Idem, *Învățământul teologic universitar băimărean în preocuparea PS Justinian*, în „Ortodoxia maramureșeană”, nr. 1, 1996, p. 35-36.

ale credinței străbune, „*făcându-și datoria cu vârf și îndesat*”, fiind un „*om harismatic*.” De aceea, amintirea lui va rămâne mereu vie și pilduitoare pentru toți cei ce l-au cunoscut, dar și pentru urmași.¹⁶

BIBLIOGRAFIE

Biblia sau Sfânta Scriptură, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 2008.

Andreicuț, Andrei, *Vlădicul prunciei și tinerețelor mele*, în Volumul „Grai maramureșean și mărturie ortodoxă”, Editura Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmăruului, Baia Mare, 2001.

Bogdan, Eduard, *Justinian*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2006.

Borca, Vasile, *Învățămintul teologic universitar băimărean în preocuparea PS Justinian*, în „Ortodoxia maramureșeană”, nr. 1, 1996.

Idem, *Justinian Chira – ctitor și îndrumător al învățămintului teologic băimărean*, în Volumul „Grai maramureșean și mărturie ortodoxă”, Editura Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmăruului, Baia Mare, 2001.

Chira, Justinian, *Reflecții din caietele Arhiepiscopului Justinian*, Ediție îngrijită de Mircea Crișan, Editura Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmăruului, Baia Mare, 2015.

Redacția, *40 de ani de arhierie ai Înaltpreasfințitului Arhiepiscop Justinian*, în „Ortodoxia maramureșeană”, nr. 18, 2013.

Retegan, Ioan Gh., *Episcopul cu suflet de părinte*, în Volumul „Grai maramureșean și mărturie ortodoxă”, Editura Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmăruului, Baia Mare, 2001.

Timiș, Vasile, *Preasfințitul Justinian Chira – prietenul teologilor*, în Volumul „Grai maramureșean și mărturie ortodoxă”, Editura Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmăruului, Baia Mare, 2001.

¹⁶ Andrei Andreicuț, *Vlădicul prunciei și tinerețelor mele*, în Volumul „Grai maramureșean și mărturie ortodoxă”, Editura Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmăruului, Baia Mare, 2001, p. 14-15.

FILE DE POEZIE ÎN PAGINI DE JURNAL. EXTRASE LIRICE DIN CAIETELE ÎNALTPREASFINȚITULUI JUSTINIAN

FLORIN EVI

În anul 1990 Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a hotărât reînființarea Episcopiei Maramureșului și Sătmăruului.

În același an, în data de 27 septembrie, Episcopia Maramureșului și Sătmăruului își primea din mâinile lui Dumnezeu, ca episcop eparhiot, pe vrednicul Justinian, ales fiind de Sfântul Sinod. Numirea a fost oficializată prin decretul nr. 53, semnat de președintele Ion Iliescu în 7 noiembrie și publicat în Monitorul Oficial al Romaniei din 9 noiembrie 1990.¹

Tânărul Ioan a fost atras, încă din copilărie, de tainele nevăzute ale lui Hristos și de iubirea Lui. Astfel, în anul 1942 este tuns în monahism la Mănăstirea „Sfânta Ana” Rohia sub numele de Justinian, în prezența Preacuviosului stareț Nifon Matei – om cu o viață sfântă și binecuvântată.² Intrarea în monahism a fost pentru tânărul Justinian o împlire sufletească, o regăsire a iubirii lui Hristos în propria sa ființă, lăsându-L pe Hristos să-Și facă preasfânt lăcaș în sufletul său. Aceasta avea să arate, în timp, că acceptarea unirii cu Iisus Hristos este, într-adevăr, desăvârșire sufletească.

Prin intrarea în monahism, tânărul Justinian și-a pus sufletul și credința ortodoxă la picioarele Domnului nostru Iisus Hristos, precum tânărul ucenic Ioan și-a rezemat capul pe pietul Slăvitului Mântuitor (Ioan 13, 23). A lăsat în urmă toate ale lui, tot ce-i

¹ *Iustinian Chira*, sursă web: https://ro.wikipedia.org/wiki/Iustinian_Chira, accesată la data de 14. 05. 2021.

² Justinian Chira, *Reflecții din caietele Arhiepiscopului Justinian*, Volumul III, Ediție îngrijită de Mircea Crișan, Editura Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmăruului, Baia Mare, 2016, p. 3.

aparținea, copilăria, casa părintească, și a luat asupra sufletului său jugul lui Hristos. S-a făcut slugă a lui Hristos și a semenilor, adică ascultător în toate, dar mai cu seamă fraților călugări și duhovnicului său Nifon, pe care-l iubea nespus de mult.

Credința dobândită în inima familiei sale îi va fi stâlp de lumină sufletească, el însuși fiind „*stâlp de lumină*,”³ atât pentru membrii comunității din satul natal, Plopiș, cât și pentru întreaga Biserică Ortodoxă Română, așa cum îl prezintă Preasfințitul Justin, episcopul Maramureșului și Sătmăruului, cu ocazia târnosirii bisericii din Plopiș, în anul 2019.

Înaltpreasfințitul Justinian a fost nu numai lumină pentru suflete, ci și așezător de temelii al multor sfinte biserici, atât pe meleagurile maramureșene, cât și pe cele sătmărene. De pildă, sub ocrotirea Înaltpreasfinției Sale se naște Catedrala Episcopală „Sfânta Treime” din Baia Mare. De asemenea, „*punând începuturile unei Mănăstiri de maici*,”⁴ a renăscut viața monahală la Mănăstirea Bârsana. Și multe altele.

Cu toate că Înaltpreasfințitul Justinian Chira avea reședința la Baia Mare, el a iubit nespus Mănăstirea Rohia, aceasta fiindu-i casă părintească, odihnă sufletească, zid de apărare împotriva unui regim ateu și „*un colț de paradis material și spiritual, îngrijit de oamenii lui Dumnezeu, de sihaștri*.”⁵

Din scrierile Înaltpreasfinției Sale aflăm tipologia așezării frumoasei mănăstiri. Aceasta se află „*pe dealul care este întors cu fața către soare, către răsărit, pe Dealul Viei. Pârâul care curge pe la poala Dealului Viei este numit de săteni «Valea lui Bal», adică Valea lui Bela, Bela fiind fiul grofului Acaș, care a stăpânit satul Rohia și care avea un castel pe care l-au cumpărat locuitorii români din Rohia, pentru a face școală, după 1912. În Valea lui Bal se varsă câteva pârâie mici: Pârâul cu obdele, Fundul lui Gavrițaș, Poiana lungă și Pârâul cimitirului. Toate aceste pârâie curg în Valea lui Bal, formând un teritoriu al mănăstirii. Spațiul pe care satul Rohia se află are și el*

³ Zestrea Maramureșului - Târnosirea bisericii din Plopiș, Partea a III-a, sursa web: https://www.youtube.com/watch?v=_UaTa0vcVXE, accesată la 14. 05. 2021.

⁴ Justinian Chira, *Reflecții din caietele Arhiepiscopului Justinian*, Volumul III, p. 102-103.

⁵ *Ibidem*, p. 113.

*mai multe denumiri: Valea Ursului, Valea Părintelui, Valea Mare, Poderei, Valea Bisericii sau Satul Bătrân, Pe Luncă - nume pe care îl poartă din veac în veac, din neam în neam.”*⁶

Din descrierea de mai sus, putem observa că spațiul în care se află așezată mănăstirea este de o frumusețe dumnezeiască; un loc în care Dumnezeu a îngăduit ca Raiul să locuiască pe Pământ, rupând din Împărăția Lui, spre îmbucurarea poporului român și, îndeosebi, a maramureșenilor. Frumosul colțișor de Rai, ridicat de mâini măiestre, nu a putut fi doborât nici de vânt, nici de ploi și nici chiar de vrăjmașii credinței.

În timpul regimului comunist, care urmărea desființarea sfintelor locașuri de cult și alungarea cuvioșilor din mănăstiri, tânărul monah Justinian, acum stareț, „în 30 octombrie 1959 rămâne singur în fața Sfintei Biserici de la Mănăstirea Rohia, fără de obște frumoasă,”⁷ fără de cei ce l-au slujit neîncetat lui Dumnezeu.

Cuprins de durere, dar și de tărie sufletească, tânărul nu s-a plecat în fața batjocurii comuniste, ci a rămas neclintit ocrotitor al sfântului locaș. În aceste condiții, comuniștii, mânați de ateism și nemiloși față de propriul popor, nu vor reuși să închidă porțile sfintei mănăstiri nici măcar pentru o zi, o oră sau un minut, deoarece ocrotitoarea sfântului locaș era însăși Maica Domnului nostru Iisus Hristos.

Iubitor de carte, Înaltpreasfințitul Justinian pune bazele unei frumoase biblioteci la Mănăstirea Rohia, bibliotecă în care adună mărturii istorice despre poporul român, scrieri ale renumitului monah Nicolae Steinhardt, precum și multe alte volume de valoare.

Pe lângă preocuparea de a citi, Înaltpreasfințitul Justinian iubea scrierea, scrierea gândurilor, bucuriilor, trăirilor din viața de zi cu zi, lăsându-ne nenumărate pagini în ale căror rânduri se oglindesc atât durerea cât și iubirea. Adesea, Înaltpreasfințitul, pe nenumăratele file de jurnal, așternea adevărați psalmi, fără ca el, neapărat, să conștientizeze faptul că rândurile sale sunt precum cele ale Regelui David, întemeietorul Psaltirii.

⁶ *Ibidem*, p. 49-50.

⁷ *Ibidem*, p. 29.

Astfel de psalmi se regăsesc pretutindeni în scrierile sale; nu le-a dat un titlu, ci a lăsat la latitudinea cititorului a le oferi un titlu din inima sa. A lăsat ca fiecare să-și înalțe gândul către un titlu care țâșnește din adâncul unei inimi iubitoare de Hristos.

Ca exemplificare a frumuseții scrierii Înaltpreasfințitului Justinian, redau mai jos câțiva frumoși Psalmi pe care i-am identificat și cărora eu, ca cititor, le-am atribuit câte un nume, după cum bucuria citirii lor mi-a deschis inima.

Psalmul Miluirii

*„Doamne și Stăpânul vieții mele,
Binecuvântează-mă și întărește-mă!
Clipele acestea să nu se șteargă niciodată din sufletul meu,
Din inima mea, din viața mea.
Acum am înțeles că cea din dintâi chemare a noastră
Este să-L auzim pe Iisus Hristos vorbind din Evanghelie
Cu ochii să citim, iar cu gândul să-L auzim
Și să înțelegem graiul Sfintelor Evanghelii;
Să citim cu mintea și să-L auzim pe Hristos vorbindu-ne!
Așa cum azi L-am auzit și am înțeles limba în care ne-a vorbit când a strigat:
«Eli, Eli, lama sabactani?» (Matei 27, 46).”⁸*

Psalmul Amurgul inimii

*„Amurgul se coboară domol peste lume;
În sufletul meu se aprinde o lumină necreată,
De la Cel Milostiv și Bun,
Care Se apleacă peste noi, nevrednicii.”⁹*

Psalmul Taina Clopotelor

*„Deodată, văzduhul se oprește, se lasă cucerit
De glasul clopotelor care vestesc că încep liturghiile.
Se deschid altarele, atât de sus, cât și cele de pe pământ.
Se înnobilează și se spiritualizează toate pentru cei credincioși
Și parcă totul se îmbracă într-o haină nouă,
Pentru că și în cer și pe pământ toate încep să cânte: Aleluia!*

⁸ Ibidem, p. 147.

⁹ Ibidem, p. 81.

*Din chilia mea a dispărut pustiul,
De când se aude cântecul clopotelor vestind că se apropie marea taină,
Vestind lumii că pe pământ pâinea se preface în Trup și vinul în Sânge,
Minunata-I transfigurare.
Mai importantă decât faptul că din pământ se ridică spice de grâu,
Care se prefac în hrana binecuvântată ce intră în madularele noastre,
Minunata transfigurare ne oferă hrana sfântă,
Cu puterea tainică a lui Dumnezeu, Cel în Treime adorat.
Este Harul lui Dumnezeu pentru toate făpturile omenesti
Că pe altare se petrece, în taină, acest miracol.
Aleluia! Aleluia! Aleluia!”¹⁰*

Înaltpreasfințitul Justinian nu a uitat nici o clipă de faptul că orice om este creat după chipul lui Dumnezeu.¹¹ Adesea își exprima dorința ca toți să-L regăsească pe Dumnezeu, zicând: „*Doamne, ajută-ne să-L vedem pe Tatăl!*”¹² De asemenea, arată că prezența lui Dumnezeu prin Iisus Hristos se poate regăsi, prin iubire, și în cel mai păcătos om: „*Chiar și în omul rău, Dumnezeu este prezent prin toate darurile pe care fiecare om le-a primit; și chiar și omul rău se bucură de darurile pe care le-a primit de la Dumnezeu.*”¹³

Atât ca părinte duhovnicesc, cât și ca arhiereu, era mereu îndreptat spre zidirea sufletească a tuturor oamenilor care căutau ascultarea și încredințarea prin cuvinte povățuitoare, înțelepte. Astfel de cuvinte le regăsim mereu, atât în cuvântările sale, cât și pe filele caietelor, notate în amurgul serii, în bătaia clopotelor: „*Frumoasă este viața rânduită de Dumnezeu! Mereu se înprospătează, mereu se întărește și mereu și pe neobservate înflorește!*”¹⁴ „*Să păstrăm armonia în viața noastră, ascultându-L pe Iisus Hristos și pe slujitorii lui Dumnezeu cel adevărat. Avem nevoie de ascultare, smerenie, răbdare și să ducem o viață binecuvântată, după*

¹⁰ *Ibidem*, p. 94-95.

¹¹ Valerian Marian, *The Lord's Resurrection Reflected in the Pastorals of Archbishop Justinian Chira of Maramureș and Sătmar*, în „*Studia Universitatis Septentrionis - Theologia orthodoxa*”, Serie nouă, Anul XIII, nr. 1 (20), 2021, p. 264.

¹² Justinian Chira, *Reflecții din caietele Arhiepiscopului Justinian*, Volumul III, p. 23.

¹³ *Ibidem*, p. 26.

¹⁴ *Ibidem*, p. 31.

rânduiala moștenită de la Sfinții Părinți, de la Sfinții Apostoli și, prin ei, de la Domnul și Dumnezeu nostru Iisus Hristos.”¹⁵

În acest an, la centenarul nașterii Înaltpreasfințitului Justinian Chira, se celebrează nu numai faptul că Dumnezeu a rânduit nașterea Înaltpreasfinției Sale pe data 28 mai 1921, ci și frumusețea cuvintelor, a sfaturilor sale, pe care le-a transmis tuturor, fie bătrân, copil, țăran sau intelectual.

Arhiepiscopul Justinian Chira avea mereu cuvinte și îndemnuri pentru fiecare în parte, primind adesea vizitele tinerilor ortodocși doritori de învățătură și de cuvinte înțelepte.

Înaltpreasfințitul a fost și va rămâne în inimile maramureșenilor, dar nu numai, un model de statornicie în credința ortodoxă, un model de tărie în fața încercărilor lumești, dar și un model viu de iubire a lui Dumnezeu. Între filele caietelor sale se întrezăresc adevărați psalmi de iubire, de slavă a lui Dumnezeu, cu deschidere către inimile cititorilor.

Întotdeauna căuta să transmită tuturor îndemnuri spre zidire sufletească, îndemnuri spre rugăciune, așa cu găsim în cuvintele Psalmului următor:

Psalmul Ofranda dimineții

„Sculându-ne din somn...

Să umplem golul pe care ni l-a lăsat în suflet somnul,

Să dispară ispitele ce năvălesc asupra noastră mai mult decât oricând,

Să ne rugăm: Vino Doamne! Vino Duhule bun! Vino gândule bun

Și alungă ce-i rău din sufletul și mintea mea

Și izbăvește-mă de cel viclean!

Aceasta să fie ofranda noastră, a fiecărei dimineți,

Pentru a primi harul, bucuria și liniștea cea dumnezeiască.”¹⁶

Astăzi, în poarta sacră a Mănăstirii „Sfânta Ana” de la Rohia, ca un falnic stejar se odihnește Înaltpreasfințitul Justinian, care, încă din vremea viețuirii sale, a fost ales de Dumnezeu să fie zid de necurmat celor ce încercau să zădărnicească credința ortodoxă. Chiar și acum, mormântul său este primitiv de rugăciuni, de lacrimi,

¹⁵ *Ibidem*, p. 141.

¹⁶ *Ibidem*, p. 82.

de căințe sufletești, pentru toți cei ce îndrăznesc să pășească pe cărâmul Mănăstirii „Sfânta Ana” de la Rohia. Frumusețea locului se dezvăluie pelerinului și prin lumina candelor ce ard neîncetat, atât la mormântul Înaltpreasfințitului, cât și la icoana Maicii Domnului, icoană care veghează asupra locului binecuvântat, îndemnându-i pe toți la smerenie, iubire și fapte bune, spre mântuirea sufletului.

Iubirea Înaltpreasfințitului Justinian nu este altceva decât o chemare a tuturor sufletelor spre iubire, spre deschiderea ochilor sufletești, spre smerirea inimii.

În lucrarea de față, am încercat să ilustrez frumusețea nevăzută a liricii Înaltpreasfințitului Justinian Chira. De aceea, în încheiere, dedic *Psalmul Inimă isihastră* inimii poetice a Înaltpreasfințitului Justinian, acest psalm fiind o expresie a iubirii lăuntrice, prin smerenie.

Psalmul Inimă isihastră

*O ...dorință,
ce schimbi vechiul cu noul,
ce zidești începutul în nesfârșit,
ce cauți pe Dumnezeu în zorii zilei
și nu te stingi nici în așternutul de paie,
nici la umbra falnicului stejar
Ești dorință sufletească,
ce cauți taine Împărătești să împlinești,
Ești de Domnul lăsată de a iubi în veșnicie pe Dumnezeu cel Preasfânt
cu o inimă isihastră având ca zestre iubirea cea Dumnezeiască
și Biserica cea strămoșească.*

Bibliografie:

Biblia sau Sfânta Scriptură, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 2008.

Bogdan, Eduard, *Justinian*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2006.

Chira, Justinian, *Colindul vieții mele*, Interviu realizat de Danion Vasile, Editura Areopag, București, 2016.

Idem, *Reflecții din caietele Arhiepiscopului Justinian*, Volumul III, Ediție îngrijită de Mircea Crișan, Editura Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmăruului, Baia Mare, 2016.

Iustinian Chira, sursă web: https://ro.wikipedia.org/wiki/Iustinian_Chira.

Marian, Valerian, *The Lord's Resurrection Reflected in the Pastorals of Archbishop Justinian Chira of Maramureș and Sătmăreș*, în „*Studia Universitatis Septentrionis - Theologia orthodoxa*”, Serie nouă, Anul XIII, nr. 1 (20), 2021.

Zestrea Maramureșului - Târnosirea bisericii din Plopiș, Partea a III-a, sursa web: https://www.youtube.com/watch?v=_UaTa0vcVXE.

IUBIREA DE DUMNEZEU ȘI DE OAMENI. ASPECTE RELEVANTE ÎN TEXTE JUSTINIENE

CIPRIAN MIHAI RUS

Introducere

Din cele mai vechi timpuri și până în prezent, omenirea și-a pus nenumărate întrebări la care nimeni nu a reușit să dea vreun răspuns, iar cei care au născocit vreun răspuns, de cele mai multe ori erau foarte departe de cel corect.

Întrebările acestea, în mare parte, se raportează la sensul vieții, și la însemnătatea anumitor trăiri sau caracteristici, întâlnite la fiecare om în parte, într-o măsură mai mare sau mai mică. Dintre toate acestea, doresc să mă axez pe însemnătatea Iubirii.

De ce omenirea nu a putut conceptualiza acest sentiment? De ce nu poate fi cercetat cu de-amănuntul, de ce nu poate fi „disecat” pentru a afla ce este cu adevărat? Pentru că Iubirea e ceva dumnezeiesc, e izvorâtă din Dumnezeu. Astfel trebuie să ne apropiem de acel izvor, pentru a înțelege cu adevărat ce este Iubirea. Apropiindu-ne de Dumnezeu, începem a-L cunoaște mai bine; de fapt, El ni se descoperă, totodată descoperindu-ne și cele dimprejurul Său. Vorbim aici despre o cunoaștere apofatică, o cunoaștere care nu poate fi dobândită de oricine, doar de cei mai înalți trăitori ai Evangheliei, doar de cei care trăiesc „frumos și-n bucurie.”

Apostolul iubirii, Ioan Evanghelistul, ne spune: *„Cel ce nu iubește n-a cunoscut pe Dumnezeu, pentru că Dumnezeu este iubire”* (I Ioan 4, 8). Astfel, înțelegem de ce unele răspunsuri sunt imposibil de dat.

Noi, oamenii, în general, „ne jucăm de-a iubirea”; uneori credem că știm cu adevărat ce este iubirea, dar de cele mai multe ori ne

înșelăm. Eroarea aceasta e inevitabilă dacă noi căutăm răspunsuri în afara lui Dumnezeu.

Dacă aş perinda printr-un deşert, iar soarele mi-ar stoarce toată forţa, prin puternicele sale raze, nu aş putea nicicum să mă răcoresc, decât sub umbra vreunui nor şi prin adierea unui vânt duios. La fel e şi cu iubirea: nu o putem atinge decât sub umbrirea şi adierea Duhului Sfânt.

Cu toate acestea, îndrăznesc ca în lucrarea de faţă să vorbesc despre Iubire. Dar voi face acest lucru prin perspectiva unui om cu viaţă sfântă, a unui om care şi-a ghidat fiecare pas după Sfintele Evanghelii: Arhiepiscopul Justinian Chira.

Dragostea lui Dumnezeu, în concepția Înaltpreasfințitului Justinian

Atunci când Înaltpreasfinția Sa era întrebat „ce este iubirea”, alegea să răspundă conform Evanghelistului Ioan, care spune că „Dumnezeu este iubire” (I Ioan 4, 8). Altfel spus, iubirea este esența existenței, o esență care îți dă putere să trăiești.¹

Prin faptul că Dumnezeu este iubire, Înaltul Justinian explică și cum este posibil ca Dumnezeu să fie Treime, unită și nedespărțită: „Dumnezeu – Care este în totalitate un infinit ocean de iubire, din care au izvorât toate... lucrează la infinit în Dumnezeiasca Treime, iar iubirea face ca Cei Trei să fie una, să fie un Dumnezeu în Trei Fețe, de o ființă și nedespărțită. De aici, din inima și din iubirea care domnește și a domnit din veci în sânul Sfintei Treimi, izvorăsc toate planurile care conduc Universul.”²

Din scrierile sale, deducem că opera creatoare a lui Dumnezeu se datorează iubirii Sale infinite: „Iubirea a dat viață Universului.”³ Din Dragostea Sa a făcut Cerul și Pământul, ca spațiu de desfășurare a ceea ce urma să fie creat, din tot o așa mare Dragoste: omul. „O, adâncul bunătății și al milei lui Dumnezeu. Dumnezeu, Căruia nu-I lipsea nimic, căci El dispunea de tot ceea ce în mod absolut Îl făcea să fie desăvârșit, S-a lăsat cuprins de infinita bunătate și iubire și l-a creat pe om din dorința de a împărtăși și pe altul de slava, desăvârșirea și iubirea Sa, pregătind mai întâi cadrul în care să viețuiască omul. Cosmosul a fost deci creat ca un cadru în care să fie așezat omul, iar aceasta din iubirea și bunătatea infinită a lui Dumnezeu, care, într-un mod interesant și justificat, a fost numită «iubirea nebună a lui Dumnezeu».”⁴

Dumnezeu este Iubire și totul a luat naștere din Iubire. Astfel, Înaltpreasfințitul Justinian spune că atât dragostea, cât și sufletul,

¹ Justinian Chira, *Trăiți frumos și-n bucurie*, Colecția „Crinii țarinii”, Volumul II, Editura Nicodim Caligraful, Sfânta Mănăstire Putna, 2014, p. 42.

² Idem, *Reflecții din caietele Arhiepiscopului Justinian*, Volumul II, Ediție îngrijită de Mircea Crișan, Editura Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmărlui, Baia Mare, 2016, p. 89.

³ *Ibidem*, p. 59.

⁴ *Pagini de Pateric – Rohia*, Editura Mănăstirii Rohia, 2010, p. 209.

sunt mai puternice decât moartea, fiind nemuritoare, întrucât Dumnezeu este iubire: „Dumnezeu este iubirea absolută, este veșnic. Veșnică este și iubirea care a fost semănată de Dumnezeu pe pământ prin înfrățirea celor două iubiri: iubirea bărbătească și iubirea femeiască.”⁵

Părintele nostru Justinian, în scrierile sale, ne face să înțelegem care este motivul Întrupării Fiului lui Dumnezeu, care este motivul smereniei celei mai înalte și de ce S-a deșertat Dumnezeu. „Cu ochii sufletului nostru încă odată vedem cât de mult a iubit Dumnezeu lumea, încât pe Unul Născut Fiul Său L-a dat pentru mântuirea lumii, Vedem cât bine ne-a făcut nouă Dumnezeu, Care din iubire a făcut Cerul și Pământul, din iubire l-a creat pe om. Iar după ce omul a rătăcit, Dumnezeu nu l-a părăsit, ci l-a căutat și l-a strigat «Adame, unde ești?» (Facere 3, 9), apoi a trimis pe Fiul Său, ca pe un păstor, să caute oaia cea pierdută. Acesta din iubire S-a zămislit din Fecioara Maria. El n-a venit ca un înger și nici înconjurat de cete cerești, ci ca un prunc S-a născut ca om într-o peșteră săracă, supunându-Se la toate greutățile pe care le-a îndurat omul după ce a căzut din slavă și a rătăcit într-o lume străină de lumina lui Dumnezeu. Dumnezeu S-a dezbrăcat de slava Sa (Filipeni 2, 5-9), S-a umilit, S-a dăruit, pentru a ne îmbrăca pe noi toți în haina de fii ai lui Dumnezeu și moștenitori ai împărăției Sale. Iar aceasta a făcut-o din iubire.”⁶

Sfântul Ioan Evanghelistul ne spune: „Căci Dumnezeu așa a iubit lumea, încât pe Fiul Său Cel Unul-Născut L-a dat ca oricine crede în El să nu piară, ci să aibă viață veșnică” (Ioan 3, 16); de asemenea, Înaltpreasfințitul Justinian, arată că: „De iubirea omului Îi este dor lui Dumnezeu.”⁷ Astfel, înțelegem faptul că dorul l-a mânat pe Dumnezeu să coboare până la făptura ce s-a depărtat de El prin păcat și, prin patima Sa, să o ridice la comuniunea cu Dumnezeu – Treimea.

Mântuitorul Iisus Hristos vădește într-un chip foarte lămurit iubirea lui Dumnezeu față de noi, fiii Săi, prin pilda Fiului Risipitor

⁵ Justinian Chira, *Reflecții din caietele Arhiepiscopului Justinian*, Volumul II, p. 58-59, 90.

⁶ Idem, *Pastorale*, Editura Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmărlui, Baia Mare, 2012, p. 151-152.

⁷ Idem, *Reflecții din caietele Arhiepiscopului Justinian*, Volumul II, p. 59.

(Luca 15, 11-32), în care tatăl, văzându-l de departe pe fiu venind spre casă, iese în întâmpinarea lui. Înaltul Justinian explică această pildă amintind de un tablou care înfățișa o casă în mijlocul câmpiei și un drum care trecea prin fața ei pierzându-se la orizont; pe prisma casei, sprijinit în toiag, se apleca înainte, cu mâna streășină la ochi, un bătrân cu barbă albă, uitându-se în zare. Înaltpreasfințitul spune că tatăl *„așa de mult își iubea fiul, că nu-și putea închipui să-l piardă pentru totdeauna. De aceea mereu îl aștepta, mereu se uita în zare, mereu cu mâna streășină la ochi. De aceea l-a văzut și de departe. Așa-i mila cea nesfârșită a lui Dumnezeu: nu obosește, mereu se uită după fiecare dintre noi păcătoșii.”*⁸

Am înțeles, deci, că Dumnezeu este iubirea cea adevărată, iubire din care, prin înțelepciunea lui Dumnezeu, a luat ființă totul. Din iubire, Dumnezeu a adus la viață lumea aceasta – ca să fie dăruită omului; din aceeași iubire a fost creat omul și, tot din aceeași iubire, omul a primit daruri de negrăit.⁹ De aceea, și omul este dator să iubească. *„Iubirea dă sens vieții și nemurire. Iar nemurirea este scopul vieții.”*¹⁰

Părintele nostru Justinian mărturisește că sufletul îl îndeamnă la o neconținută mărturisire a marii iubirii pe care ne-o poartă Dumnezeu.¹¹ Prin această iubire, spune Înaltpreasfințitul, Dumnezeu a dat lumii dumnezeire din Dumnezeirea Sa, dăruindu-ne astfel supremul dar: pe Iisus Hristos. Fiul S-a întrupat pentru a-l ajuta pe om să-L cunoască pe Tatăl, dar, totodată, și pentru a-l face pe om să prețuiască existența.¹²

Pentru Înaltpreasfințitul Justinian, dacă Dumnezeu are vreo slăbiciune, aceasta este: *„slăbiciunea iubitorului. Slăbiciunea celui bun, care din iubire, din bunătate, se face tuturor de toate. Se sacrifică*

⁸ Idem, *Pastorale*, p. 152-153.

⁹ Idem, *Reflecții din caietele Arhiepiscopului Justinian*, Volumul IV, Ediție îngrijită de Mircea Crișan, Editura Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmăruului, Baia Mare, 2017, p. 95.

¹⁰ *Ibidem*, Volumul II, p. 111.

¹¹ *Ibidem*, Volumul IV, p. 199.

¹² *Ibidem*, Volumul II, p. 127.

*pe sine, își sacrifică puterea sa, toate ale sale, pentru sau din iubire, din bunătate.”*¹³

Porunca iubirii

*„Iubirea, iubirea, iubirea este untdelemnul de care trebuie să avem grijă să nu lipsească din candelile noastre!”*¹⁴

Înaltpreasfințitul Justinian îndeamnă adesea la a păstra nestins focul dragostei de Dumnezeu, în sufletele noastre, afirmând că aceia care mențin această flacără nu lasă loc în sufletul lor pentru nefericire sau temeri. Însă această dragoste din interiorul nostru trebuie să tindă înspre afară, spre aproapele, indiferent de nația sau credință acestuia.¹⁵ Numai prin Dragoste, Credință și Speranță se vor putea instaura în lume armonia, echilibrul și pacea.¹⁶

De ce trebuie să purtăm atâta grijă față de dragoste? Pentru că, după spusele părintelui nostru, *„dragostea este cea mai sfântă zestre pe care am moștenit-o de la Iisus Hristos;”*¹⁷ aceasta va pricinui salvarea lumii din neantul relelor.¹⁸

Dragostea se naște datorită sentimentului religios ascuns în om; dacă acest sentiment dispare, omul nu-și pierde doar dragostea și credința, ci își pierde și viața, ajungând să fie un trup cu suflet mort.¹⁹ Lipsa credinței și a dragostei îl transformă pe om într-o fantomă, golindu-l de toată puterea, sănătatea și fericirea, lăsând în urmă boală, nemulțumire și neliniște.²⁰

¹³ *Pagini de Pateric – Rohia*, p. 206-207.

¹⁴ Justinian Chira, *Reflecții din caietele Arhiepiscopului Justinian*, Volumul II, p. 120.

¹⁵ Idem, *Pastorale*, p. 151-152.

¹⁶ Idem, *Reflecții din caietele Arhiepiscopului Justinian*, Volumul II, p. 54; vezi și *Reflecții din caietele Arhiepiscopului Justinian*, Volumul IV, p. 49.

¹⁷ Idem, *Reflecții din caietele Arhiepiscopului Justinian*, Volumul III, Ediție îngrijită de Mircea Crișan, Editura Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmăruului, Baia Mare, 2016, p. 98.

¹⁸ *Ibidem*, Volumul IV, p. 52.

¹⁹ *Ibidem*, Volumul II, p. 157, 167.

²⁰ Idem, *Reflecții din caietele Arhiepiscopului Justinian*, Volumul VI, Ediție îngrijită de Mircea Crișan, Editura Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmăruului, Baia Mare, 2018, p. 95, 107.

După părerea Înaltpreasfințitului Justinian, iubirea covârșește toate limitele. El spune că distanța dintre oameni este foarte mare, însă prin dragoste reușim să anulăm acea distanță, putând astfel să fim aproape de fiecare în parte.²¹

Dragostea de Dumnezeu este una dintre cele mai înalte virtuți, atât de înaltă încât nici măcar îngerii nu s-au învrednicit, cu toții, de aceasta.²² Prin această dragoste „oamenii au cucerit cerul, iar credința lor a devenit asemenea cu neclintita credință a îngerilor față de Dumnezeu, Tatăl și Stăpânul tuturor celor văzute și nevăzute.”²³

Iubirea rămâne cea mai mare poruncă dată de Hristos și întărită de Sfinții Apostoli:²⁴ „Poruncă nouă dau vouă: Să vă iubiți unul pe altul. Precum Eu v-am iubit pe voi, așa și voi să vă iubiți unul pe altul. Întru aceasta vor cunoaște toți că sunteți ucenicii Mei, dacă veți avea dragoste unii față de alții” (Ioan 13, 34-35).

Dragostea Înaltpreasfințitului Justinian

Dragostea pe care Înaltpreasfințitul Justinian ne-a purtat-o – și încă ne-o poartă – este una care covârșește orice limite. Este o dragoste izvorâtă din Dumnezeu și din cunoașterea Lui; această cunoaștere l-a conștientizat că orice om este icoană (gr. κατ' εἰκόνα) al lui Dumnezeu, creat după chipul și asemănarea Sa. De aceea, întreaga sa viață a jertfit-o poporului român, dar mai ales celui maramureșean și sătmărean, spre slava Preabunului Dumnezeu.²⁵ „Oamenii! Așa de mult îi prețuiesc și îi iubesc! Le trăiesc bucuriile, durerile, tristețile și toată viața lor!”²⁶

Compasiunea izvorâtă din dragoste îl îndemna pe părintele nostru să petreacă nopți întregi în rugăciune, pentru călători, pentru muncitorii care lucrează pentru familiile lor, pentru profesorii care

²¹ *Ibidem*, Volumul II, p. 58.

²² *Ibidem*, p. 62.

²³ *Ibidem*, p. 63.

²⁴ *Ibidem*, Volumul IV, p. 107.

²⁵ *Ibidem*, Volumul II, p. 3, 5.

²⁶ Idem, *Reflecții din caietele Arhiepiscopului Justinian*, Ediție îngrijită de Mircea Crișan, Editura Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmarului, Baia Mare, 2015, p. 130;

se pun pe ei trepte spre înălțarea tinerilor țării.²⁷ Dar, nu în ultimul rând, și pentru slujitorii Sfințelor Altare și pentru întreg neamul omenesc.²⁸

„Îi privesc pe oameni ca și pe copiii proprii.”²⁹ Această dragoste l-a făcut pe „Părintele nostru”, Justinian, să se bucure cu cei bucuroși, să sufere cu cei suferinzi, dar și să le ofere putere din puterea sa, ca un adevărat părinte.³⁰ Atât de mare drag avea pentru făptura omenească, încât dialogurile pe care le purta cu diverse persoane dorea să le prelungească cât de mult posibil.³¹

Însă dragostea lui nu se răspândea doar asupra celor care îl iubeau pe el și pe Dumnezeu, ci își punea sufletul și în fața celor care se considerau dușmani ai lui Dumnezeu, primindu-i cu aceeași bucurie, cu aceeași dragoste, care-l caracterizau.³²

Marea tristețe pe care o avea Înaltpreasfințitul era aceea că nu le poate spune tuturor cât de mult îi iubește.³³ Însă, în smerenia sa, nu știe că a reușit să facă acest lucru, prin acea declarație de dragoste, rostită în ultimii ani ai vieții sale, atât la Catedrala Episcopală, cât și în locul cel mai drag sufletului său, Muntele Rohiei. Nu vom reda declarația, ci gândurile Înaltului despre ea: „*Am îndrăznit să le spun credincioșilor, public, faptul că doresc să-i aștept pe toți la Poarta Raiului. Am îndrăznit să le promit asta având încredere în mila lui Dumnezeu. Am îndrăznit să le spun credincioșilor că îi voi aștepta pe toți la Poarta Raiului, în fața Tatălui și la picioarele Fiului și sub adumbrirea Duhului Sfânt. Deși nu sunt vrednic și mă simt foarte păcătos.*”³⁴

O coincidență – sau poate nu – este faptul că, în 30 octombrie 1959, părintele stareț Justinian Chira stătea la poarta Mănăstirii Rohia, așteptând întoarcerea fraților exilați, iar Dumnezeu a rânduit ca, în 30 octombrie 2016, Arhiepiscopul Justinian să se așeze la

²⁷ *Ibidem*, Volumul II, p. 30.

²⁸ *Idem*, *Reflecții din caietele Arhiepiscopului Justinian*, p. 55.

²⁹ *Ibidem*, Volumul IV, p. 97.

³⁰ *Idem*, *Reflecții din caietele Arhiepiscopului Justinian*, p. 53.

³¹ *Ibidem*, p. 50.

³² *Ibidem*, Volumul IV, p. 51-52.

³³ *Ibidem*, Volumul VI, p. 29.

³⁴ *Idem*, *Reflecții din caietele Arhiepiscopului Justinian*, p. 15-16.

Poarta Raiului, așteptându-ne pe fiecare, înflăcărat fiind de dragostea față de noi.³⁵

În loc de concluzii

Totul își are obârșia în dragostea lui Dumnezeu, începând cu imensitatea cosmosului și finalizând cu microcosmosul sau coroana creației: omul.

Omul tinde spre Iubire, pentru că tinde spre Dumnezeu; are sădită în el o sete continuă de Dumnezeu, sete care, inevitabil, îl îndeamnă și spre Iubire, Pace și Adevăr.

Înaltpreasfințitul Justinian a trăit o viață sfântă, iar însemnările sale ne arată aceasta. Ușurința și patosul cu care vorbea despre Dumnezeu și despre Iubire ne demonstrează că el nu mai vorbea din cărți, ci din propriile trăiri; nu se mai inspira din scrierile cuiva care s-a învrednicit să bea din Izvorul dător de viață, căci el însuși se împărtășise de acea dulceață.

Acum, la centenarul nașterii Înaltpreasfinției Sale Justinian Chira, îi mulțumim pentru toate sacrificiile pe care le-a făcut, pentru toate nedreptățile pe care le-a răbdut, pentru grija pe care ne-a purtat-o, pentru nopțile de priveghere în care, din chilia sa, se înălțau rugăciuni fierbinți pentru noi, poporul său.

Dar, mai ales, îi mulțumim pentru focul dragostei care-l inunda, și pe care, în toată viața sa, s-a luptat să ni-l dăruiască.

Bibliografie

Biblia sau Sfânta Scriptură, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 2013.

Chira, Justinian, *Pastorale*, Editura Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmăruului, Baia Mare, 2012.

Idem, *Reflecții din caietele Arhiepiscopului Justinian*, Ediție îngrijită de Mircea Crișan, Editura Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmăruului, Baia Mare, 2015.

³⁵ *Ibidem*, Volumul VI, p. 166.

- Idem, *Reflecții din caietele Arhiepiscopului Justinian*, Volumul II, Ediție îngrijită de Mircea Crișan, Editura Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmăruului, Baia Mare, 2016.
- Idem, *Reflecții din caietele Arhiepiscopului Justinian*, Volumul III, Ediție îngrijită de Mircea Crișan, Editura Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmăruului, Baia Mare, 2016.
- Idem, *Reflecții din caietele Arhiepiscopului Justinian*, Volumul IV, Ediție îngrijită de Mircea Crișan, Editura Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmăruului, Baia Mare, 2017.
- Idem, *Reflecții din caietele Arhiepiscopului Justinian*, Volumul VI, Ediție îngrijită de Mircea Crișan, Editura Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmăruului, Baia Mare, 2018.
- Idem, *Trăiți frumos și-n bucurie*, Colecția „Crinii țarinii”, Volumul II, Editura Nicodim Caligraful, Sfânta Mănăstire Putna, 2014.
- Pagini de Pateric – Rohia*, Editura Mănăstirii Rohia, 2010.

NAȘTEREA DOMNULUI REFLECTATĂ ÎN OPERA ÎNALTPREASFINȚITULUI JUSTINIAN CHIRA

Pr. PAUL GRAȚIAN DRĂGAN

Preliminarii

Înaltpreasfințitul Justinian Chira, arhiepiscopul smerit, blând și iubitor al Maramureșului și Sătmarului, a fost numit: „*Îngerul în trup de bunic al Maramureșului*.” Lumina o vedeai din ochi, iar înțelepciunea din cuvânt; un cuvânt blând, dar hotărât, în care aveai certitudinea că nu-ți vorbește un om, fie el și sfânt, ci Dumnezeu.

Dragostea, cea mai mare dintre virtuți, așa cum spune Sfântul Apostol Pavel în I Corinteni 13, 13, i se citea în toate. Prin felul în care te privea, îți dădea încrederea că, dacă la Dumnezeu toate sunt cu putință, și pentru tine, un biet păcătos, minunile sunt posibile.

Oameni ca Înaltpreasfințitul Justinian au fost extrem de puțini. De aceea este greu să-l cuprinzi în cuvinte. Putem să vorbim despre el ca maramureșean, ca fiu smerit de țăran, ca monah, duhovnic, ierarh, cărturar, ctitor, scriitor, învățător. Dar, pentru noi, înainte de toate, a fost un părinte, un bunic bun, care își privea cu drag „nepoții”, fiii Maramureșului, și îi petrecea cu gândul și cu rugăciunile peste tot în lume.¹

Cu siguranță, Maramureșul este un pământ binecuvântat și datorită rugăciunilor sale și, iarăși cu siguranță, prin el, Dumnezeu iubește Maramureșul și maramureșenii într-un mod special.²

¹ Ioana Lucăcel, Mircea Crișan, *Justinian – Îngerul Maramureșului*, în „Ortodoxia maramureșeană”, Nr. 18, 2013, p. 300.

² *Ibidem*, p. 301.

Postul Crăciunului, drumul nostru spre Betleem

Înaltpreasfințitul Justinian ne spune că începutul fiecărui post pare un început de primăvară spirituală, mai frumoasă, mai plină de slavă, mai senină decât primăvara din natură.³ Postul este o rânduială așezată de Dumnezeu, rânduială care a fost respectată, cinstită și împlinită chiar de Însuși Iisus Hristos, Mântuitorul nostru (Matei 4, 2).⁴

Dacă viața noastră ar fi trăită după rânduiala și învățătura Bisericii, bucuria Nașterii Domnului ar lumina zărilor, ar mângâia și ar chema inimile și sufletele tuturor oamenilor la viață, la lumină, la armonie și pace. Duhul Sfânt a rânduit, pentru cei care facem parte din Biserica lui Hristos, ca în cumpătare și sfințenie, cu post și cu rugăciune, să ne pregătim pentru Nașterea Domnului – cel mai mare dar pe care Dumnezeu l-a făcut făpturii Sale.⁵

„Cum Îl vom putea întâmpina pe Hristos, noi, umile făpturi de lut, dacă nu ne vom purifica și înnobila făptura, trecând-o, ca printr-un foc, prin post, cumpătare, înfrânare, rugăciune? (...) Sfântul și dumnezeiescul post, ne poate acorda din nou calitatea de vultur, pe care am avut-o înainte de a desconsidera și călca legea cumpătărilor, legea înfrânării, legea postului, legea pe care i-a dat-o Dumnezeu lui Adam în rai.”⁶

În timpuri de grea cumpănă, după cum ne spune Părintele nostru Justinian, cei credincioși întotdeauna își însoțeau rugăciunea cu post (Luca 5, 35). Toate acestea sunt pentru noi un îndemn mai sfânt decât o poruncă: când ne aflăm pe cale spre Betleem, unde vrem să-L vedem pe Cel ce a dat Legea în Muntele Sinai, pe Cel ce i-a luminat pe profeți, pe sfinți și pe drepti, să ne curățim privirile, să ne pregătim sufletele, să ne ușurăm și să ne luminăm inimile și trupurile, cu post și rugăciune.⁷

³ Justinian Chira, *Harul și adevărul*, Episcopia Ortodoxă Română a Maramureșului și Sătmăruului, Baia Mare, 1996, p. 205.

⁴ Idem, *Pastorale*, Editura Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmăruului, Baia Mare, 2016, p. 67.

⁵ Idem, *Harul și adevărul*, p. 205.

⁶ *Ibidem*, p. 206.

⁷ *Ibidem*, p. 207.

Nașterea Domnului – Praznicul bucuriei

Atunci când Cel fără de început S-a născut în Betleem, cerul și pământul, îngerii și păstori, craii și dobitoacele, toată creatura a rămas uimită văzând mila, frumusețea și bunătatea Tatălui, a Fiului și a Sfântului Duh față de ființa omenească. De aceea, când S-a născut Hristos, toate au început să înalțe cântece de preamărire și de bucurie (Luca 2, 14).⁸

Dumnezeu Și-a manifestat iubirea față de oameni în diferite chipuri și cu diferite ocazii. Însă cea mai înaltă manifestare a iubirii Tatălui față de omul căzut a fost trimiterea în lume a Fiului Său, Care „a venit pentru noi oamenii și pentru a noastră mântuire.”⁹

Pentru praznicul bucuriei – Nașterea Domnului –, pe care-l așteptăm în fiecare an cu mare emoție, s-a rânduit de către Biserică să ne pregătim cu post și rugăciune. Pentru ca atunci când vom vedea cerurile deschizându-se și îngerii din ceruri coborând și cântând „*Mărire întru cei de sus lui Dumnezeu și pe pământ pace, între oameni bună voire!*” (Luca 2, 14) și când glasul Bisericii lui Dumnezeu, din stranele ei, va vesti: „*Hristos Se naște, măriți-L; Hristos din ceruri, întâmpinați-L; Hristos pe pământ, înălțați-vă; cântați Domnului tot pământul, căci cu slavă S-a preamărit*”, să fim pregătiți sufletește și pe Cel ce Se naște în peștera săracă să-L preamărim ca pe un Stăpân al cerului și al pământului; să-L întâmpinăm cu cinstea ce se cuvine, eliberați de răutate, de fărădelegi și de păcate.¹⁰

Arhiepiscopul Justinian ne arată faptul că omul nu ar avea nici o frumusețe, nici un rost și nici o valoare, dacă Iisus Hristos, Care este Domn și Dumnezeu, nu S-ar fi îndurat să coboare în sânul creației, dând acestei lumi o strălucire nouă, o strălucire spirituală, o strălucire dumnezeiască, plină de o nouă viață, întemeind o nouă Împărăție, care nu va avea sfârșit.¹¹

⁸ Idem, *Pastorale*, p. 69.

⁹ Nicodim Belea, *Teologia iubirii*, în „Ortodoxia” nr. 1, 1985, p. 202.

¹⁰ Justinian Chira, *Harul și adevărul*, p. 213.

¹¹ Idem, *Pastorală la Nașterea Domnului - 1994*, în Justinian Chira, „Harul și adevărul”, Episcopia Ortodoxă Română a Maramureșului și Sătmarului, Baia Mare, 1996, p. 67.

Înaltpreasfințitul ne încredințează că pentru fiecare om s-a aprins o stea: steaua speranței, steaua bucuriei, steaua credinței, steaua datoriei de a lupta pentru dreptatea lui Dumnezeu. Iar a lupta pentru dreptatea lui Dumnezeu înseamnă a lupta pentru drepturile cele mai sfinte ale omului. Apoi, ne avertizează că oricine calcă poruncile lui Dumnezeu calcă drepturile omului. Orice dușman al lui Dumnezeu este un dușman de moarte al omului.¹²

De la Nașterea lui Iisus până la Învierea Sa, puterile iadului au fost în nedumerire față de El, neînțelegând că este Mântuitorul lumii. Așa a fost rânduiala lui Dumnezeu. Nici oamenii care erau slugile satanei n-au înțeles minunea Nașterii Domnului, nici puterea cuvântului Său, nici prezența dumnezeirii Lui. Irod, Pilat, Anna, Caiafa și Iuda – și de atunci și până astăzi cei ce sunt slugi ai diavolului – nu au înțeles că Fiul Omului, Care S-a născut în ieslea dobitoacelor, la Betleem, este Fiul lui Dumnezeu. „*Mii, zeci de mii, sute de mii, milioane de martiri și sfinți creștini și-au dăruit viața pentru Cel ce S-a născut la Betleem, dar slugile satanei n-au înțeles nimic din măreția Nașterii Domnului.*”¹³

Pentru Înaltul Justinian Chira, înnoirea noastră, pe care suntem datori să o facem la Crăciun, înseamnă o neîncetată renaștere, așa după cum și Iisus Hristos, de două mii de ani, repetă Nașterea și Învierea Sa la fiecare Sfântă Liturghie. Astfel, trăim în acele zile bucuria împlinirii făgăduinței lui Dumnezeu făcută lui Adam în Rai; trăim împlinirea tuturor proorociilor pe care Dumnezeu le-a făcut neamului omenesc, prin toți dreptii și proorocii – că le va trimite un Mântuitor; trăim bucuria izbăvirii din robia și tirania întunericului. Bucuria Nașterii Domnului o trăiesc îngerii și oamenii, o trăiește întreaga creație a lui Dumnezeu.¹⁴

Pentru Justinian Arhiepiscopul, poporul român este un popor iubit și binecuvântat de Dumnezeu, asemenea crailor care au venit

¹² Idem, *Pastorală la Nașterea Domnului - 1993*, în Justinian Chira, „Harul și adevărul”, Episcopia Ortodoxă Română a Maramureșului și Sătmarului, Baia Mare, 1996, p. 61.

¹³ *Ibidem*, p. 66.

¹⁴ Idem, *Nașterea Domnului - bucuria făgăduinței împlinite*, în Justinian Chira, „Pastorale”, Editura Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmarului, Baia Mare, 2016, p. 235.

să se închine Pruncului Sfânt; românii au inima deschisă pentru toți străinii, căci n-au asuprit niciodată pe nimeni. Toate virtuțile și calitățile noastre s-au dezvoltat și s-au conturat prin credința și dragostea față de Dumnezeu, prin legea creștinească și românească contopite în viața de zi cu zi a poporului nostru, căci ne-am născut popor creștin.¹⁵

Colindele, cântecele noastre de leagăn

Nașterea Domnului este vestită de către creștinii ortodocși, în fiecare an, prin colinde. Acestea sunt creații populare și „*cuprind pe larg învățătura de credință referitoare la Întruparea Fiului lui Dumnezeu în Persoana istorică a Mântuitorului Iisus Hristos.*”¹⁶

Unii – spune Înaltpreasfințitul Justinian – își închipuie că aceste minunate datini de sărbătoare, între care sunt și colindele, sunt pentru copii. Dar, deși într-o vreme din viață, fiecare dorim să fim mai mari, după ce trece timpul copilăriei, tuturor ne pare rău după acei ani. Omul nu vrea să știe că a îmbătrânit, nu vrea să creadă și nici să i se spună că este bătrân. Toți trăim în suflet cu dorul anilor frumoși și curați ai nevinovatei copilării.¹⁷

Vestea cea mare a Nașterii Domnului a alungat pustiul din lume și întunericul de pe pământ; au început să răsunе cântece îngerești amestecate cu cântece omenești. Păstorii s-au întors la turmele lor, săltând de bucurie, preamărind și lăudând pe Dumnezeu. Deci cântând, așa cum cântă orice om când are o bucurie mare. Și, odată cu păstorii, a început să cânte toată suflarea, tot neamul lui Adam; pentru că îngerul, când le-a spus păstorilor: „*Iată vă binevestesc o bucurie mare*”, a zis: „*Care va fi pentru tot poporul*”, deci pentru toată

¹⁵ Idem, *Pastorală la Nașterea Domnului - 1991*, în Justinian Chira, „Harul și adevărul”, Episcopia Ortodoxă Română a Maramureșului și Sătmarului, Baia Mare, 1996, p. 51.

¹⁶ Valerian Marian, *Nașterea Domnului oglindită în colindele tradiționale maramureșene. Aspecte catehetice și omiletice*, în Volumul *Tradiții, identitate națională, dialog intercultural, diversitate*, Editor Delia Anamaria Răchișan, Editura Mega, Editura Argonaut, 2017, p. 285.

¹⁷ Justinian Chira, *Harul și adevărul*, p. 215.

sufierea omenească. La Nașterea Domnului cerul și pământul cântă; melodii nemaiauzite se aud în tot universul.¹⁸

Ascultând colindele, ne aducem aminte de cântecele pe care ni le cânta mama când eram mici și ne adormea în cântece de leagăn. Copilul care adoarme în cântecul duios al mamei crește mai sănătos, mai deștept și mai frumos. Sufletul acelui copil este mai bun, mai luminos. Viața lui este mai dreaptă, mai nobilă, mai umană; gândurile lui nu vor fi niciodată sălbătice. Din aceste cântece de leagăn fac parte și colindele, mai ales frumoasele noastre colinde românești. Colindele ne mai amintesc și de clipele duioase în care Maica Domnului, după ce L-a născut pe Iisus Hristos, în peștera rece din Betleem, L-a mângâiat. Crâmpeie din bucuria pe care Iisus a simțit-o în cuvântul de mângâiere al Maicii Sale simțim și noi, an de an, în dulcele cântec al colindelor, care ne fac mai buni, mai drepti, mai înțelegători, mai curați, mai fericiți.¹⁹

Înaltpreasfințitul Justinian ne sfătuiește: *„Când ascultați la fereastră glasul colindătorilor, când priviți în ochii copiilor voștri, când cu bucurie îi îmbrățișați, gândiți-vă la cei ce nu au mamă și tată, gândiți-vă la orfani, la copiii părăsiți de părinții lor; gândiți-vă acum, când vă bucurați, când vă vedeți înconjurați de familie, și la cei fără familie, gândiți-vă la văduve și la bătrânii care nu au foc în vatră și nici o bucată de pâine pe masă, și din darurile pe care vi le-a dat Dumnezeu mângâiați-i pe toți.”*²⁰

De asemenea, Înaltpreasfințitul ne îndeamnă ca, la Sărbătoarea Nașterii Domnului, să răsune din gura tuturor cântări și cuvinte de laudă și de mulțumire în fața Celui Care S-a pogorât din ceruri și a luminat întreg pământul.

Concluzii

Toți cei care au colindat odată la porțile cerului, în copilărie, au rămas cu amintirea nopții de Crăciun. Această amintire le rămâne

¹⁸ Idem, *Pastorală la Nașterea Domnului - 1990*, în Justinian Chira, „Harul și adevărul”, Episcopia Ortodoxă Română a Maramureșului și Sătmarului, Baia Mare, 1996, p. 47.

¹⁹ Idem, *Harul și adevărul*, p. 215.

²⁰ Idem, *Pastorală la Nașterea Domnului - 1993*, p. 62.

întipărită în minte chiar și atunci când, din neputință, se prăbușesc, alunecă și cad, pentru o clipă, în prăpastia necredinței, „în care nimeni nu mai cântă.”²¹

Bucuria care a început pe pământ în ziua Nașterii Domnului trebuie să o prefacem într-o bucurie permanentă, având încredere în Maica Domnului, care se roagă mereu pentru familia noastră, pentru casa noastră și pentru viața noastră.²²

Înaltpreasfințitul Justinian, o viață întreagă, cu toiagul în mână, a trecut pe la porțile noastre, pe la biserici și pe la mănăstiri, și în fiecare loc a aprins o lumânare în sufletul nostru. Ne vede, ne aude, privește și acum fața noastră. Împreună cu el să ne rugăm lui Dumnezeu și Maicii Domnului să ne apere și să ne ajute pururea.²³

Bibliografie

- Biblia sau Sfânta Scriptură*, Tipărită cu binecuvântarea Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, cu aprobarea Sfântului Sinod, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 2015.
- Belea, Nicodim, *Teologia iubirii*, în „Ortodoxia” nr. 1, 1985.
- Chira, Justinian, *Harul și adevărul*, Episcopia Ortodoxă Română a Maramureșului și Sătmăruului, Baia Mare, 1996.
- Idem, *Nașterea Domnului - bucuria făgăduinței împlinite*, în Justinian Chira, „Pastorale”, Editura Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmăruului, Baia Mare, 2016.
- Idem, *Pastorală la Nașterea Domnului - 1990*, în Justinian Chira, „Harul și adevărul”, Episcopia Ortodoxă Română a Maramureșului și Sătmăruului, Baia Mare, 1996.
- Idem, *Pastorală la Nașterea Domnului - 1991*, în Justinian Chira, „Harul și adevărul”, Episcopia Ortodoxă Română a Maramureșului și Sătmăruului, Baia Mare, 1996.

²¹ Idem, *Pastorală la Nașterea Domnului - 1994*, p. 68.

²² Idem, *Pastorală la Nașterea Domnului - 1995*, p. 75.

²³ Idem, *Pastorală la Nașterea Domnului - 1994*, p. 68.

Idem, *Pastorală la Nașterea Domnului - 1993*, în Justinian Chira, „Harul și adevărul”, Episcopia Ortodoxă Română a Maramureșului și Sătmărilor, Baia Mare, 1996.

Idem, *Pastorală la Nașterea Domnului - 1994*, în Justinian Chira, „Harul și adevărul”, Episcopia Ortodoxă Română a Maramureșului și Sătmărilor, Baia Mare, 1996.

Idem, *Pastorale*, Editura Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmărilor, Baia Mare, 2016.

Lucăcel, Ioana / Crișan, Mircea, *Justinian – Îngerul Maramureșului*, în „Ortodoxia maramureșeană”, Nr. 18, 2013.

Marian, Valerian, *Nașterea Domnului oglindită în colindele tradiționale maramureșene. Aspecte catehetice și omiletice*, în Volumul *Tradiții, identitate națională, dialog intercultural, diversitate*, Editor Delia Anamaria Răchișan, Editura Mega, Editura Argonaut, 2017.

DINCOLO DE CITIRE ȘI CITARE.
CUVINTE MEMORABILE ALE ARHIEPISCOPULUI JUSTINIAN
PREZENTE ÎN MEDIILE DE COMUNICARE MODERNE

Diac. VLAD NECHITA

„Bucurați-vă pururea. Rugați-vă neîncetat. Dați mulțumire pentru toate, căci aceasta este voia lui Dumnezeu, întru Hristos Iisus, pentru voi” (I Tesaloniceni 5, 16-18). Aceste cuvinte, ale Sfântului Apostol Pavel, îl caracterizează cel mai bine pe Voievodul spiritual al Maramureșului, vrednicul de pomenire, Înaltpreasfințitul Justinian, Părintele nostru.

Ajuns la vârsta Patriarhilor Vechiului Testament – de altfel, unii oameni i se și adresau cu această titulatură, de *„Patriarh al Maramureșului”* –, Părintele nostru Justinian, împlinea pururea cuvintele Apostolului: se bucura pentru fiecare zi în care Dumnezeu îl învrednicea să îi slăvească numele; pentru fiecare moment în care putea să aducă strop de înțelepciune în cugetele celor care îi căutau sfatul; pentru fiecare Sfântă Liturghie în care putea să se împărtășească cu Trupul și Sângele Mântuitorului; dar și pentru fiecare vizită pe care o făcea la mănăstirea sa de metanie, în Muntele cel Sfânt al Rohiei, la icoana Maicii Domnului, care i-a fost alături toată viața și pe care el a iubit-o foarte mult. Din dragoste pentru lume și pentru Maica Domnului, a ales să-și doarmă somnul de veci, până la A Doua Venire a Mântuitorului, la poarta mănăstirii, pentru ca, și după trecerea sa la Domnul, să aducă multă bucurie și pace în inimile celor ce încă îl „caută” să îi spună necazul și suferința.

Atunci când se ruga, aplica cu sfințenie cuvintele din Cântarea Îngerilor sau Imnul Heruvic – *„Toată grija cea lumească să o lepădăm”* –, mintea și inima fiindu-i îndreptate doar spre rugăciune. Acest lucru încerca să ni-l împărtășească și nouă, elevilor

seminariști, studenților, ori întregului popor, la fiecare întâlnire cu Înaltpreasfinția Sa. Fie că eram prezenți la Catedrala Episcopală cu ocazia hramului școlilor teologice, sau la o sărbătoare anume, ori la începutul Postului Mare, ori la o întâlnire a tinerilor din ASCOR, de la amvonul oricărei biserici, Preasfinția Sa avea mereu un îndemn pentru noi: „*Capul pe pernă și gândul la Dumnezeu!*”

Lucrarea de față își propune a evoca personalitatea marcantă a Înaltpreasfințitului Justinian printr-o serie de cuvinte memorabile rostite de Înaltpreasfinția Sa și care, mai ales după trecerea Sa la Domnul, sunt prezente în mediile de comunicare moderne ale spațiului virtual.

Despre Sfânta Scriptură

„Prietenul cel mai bun al meu, mi-a fost, din copilărie până astăzi, Sfânta Biblie. Sfânta Scriptură mi-a fost prietenul cel mai bun. Aceasta m-a ajutat să acumulez cunoștințe, ca să-mi pot face slujba de slujitor al lui Dumnezeu. Nu m-au interesat numai problemele teologice, ci, din copilărie, cum am spus, toate problemele esențiale m-au interesat, și mă interesează și acum. Am trăit și trăiesc viața cu cea mai mare cutremurare, știind că ne înconjoară, nesfârșit, infinitul; că ne stă în față eternitatea; veșnicia o avem în față. Aceasta întotdeauna m-a preocupat și m-a cutremurat și am căutat, pe toate căile, să nu mă pierd în acest infinit, necunoscut, cutremurător, și să nu pierd din față veșnicia.”¹

Despre Maica Domnului

„Evlavia față de Maica Domnului este cea mai sfântă datorie a noastră, a tuturor, pe care o aducem Fiului lui Dumnezeu, Mântuitorul lumii. Prin dragostea, evlavia și cinstea pe care o aduc Maicii Domnului, creștinii împlinesc una dintre cele mai mari dorințe ale lui Iisus Hristos: să o cinstim, să o iubim și să o preamărim pe Maica Sa.”²

¹ Sursă web: <https://www.facebook.com/watch/?ref=saved&v=1498275243706613>, accesată la 24. 03. 2021.

² Sursă web: <https://www.facebook.com/109609870833706/photos/a.110885974039429/253275449800480/>, accesată la 16. 04. 2021.

Despre Mănăstirea Rohia

„Bucuria mea este Rohia, mândria mea este Rohia, mângâierea mea este Rohia, grija mea este Rohia, dragostea mea este Rohia, cinstea mea este Rohia. Pentru tot ce are ea luminos și frumos, pentru tot ce face ea pentru poporul nostru, pentru oameni în general, pentru fericirea și mântuirea lor, pentru lumea zbuciumată, chinuită și neliniștită.”³

Despre om

„Unii te laudă că ești foarte bun, alții spun că ești foarte rău. Care au dreptate? Nici unii, nici alții. Că nu ești nici foarte bun, dar nici foarte rău. Omul, fiecare, e așa cum l-a lăsat Dumnezeu. Deci fiecare dintre noi avem cele două categorii, suntem și sfinți, și oameni în neputință.”⁴

Despre preoție

„Prima și cea mai importantă sarcină a preotului: să vestească cuvântul lui Dumnezeu cu timp și fără timp. Lumea te privește întotdeauna ca pe un om cu harul lui Dumnezeu; și în altar când te îmbraci să fii conștient că Îl reprezinți pe Hristos.”⁵

„Duhovnicul trebuie să fie ca un judecător, ca un medic, ca un profesor; așa să cântărească lucrurile. Aveți o uriașă responsabilitate. Deosebit de importantă răspundere are un tânăr care optează să slujească lui Dumnezeu celui Viu. Și atunci vă sfătuiesc, că prea puțin pot eu să vă vorbesc despre preoție, pentru că avem, din mila lui Dumnezeu, mulți și buni profesori, numai că mulți dintre profesori vorbesc despre Dumnezeu în afara lui Dumnezeu. Vorbesc despre Dumnezeu ca de un obiect. Și când aud și la radio, de multe ori și în alte împrejurări, pe unii dintre profesori, pe unii dintre preoți, vorbind despre Dumnezeu, în afara lui Dumnezeu, simt că Îl pălmuiesc pe Dumnezeu; Îl scuipă pe Dumnezeu în față cei ce vorbesc despre Dumnezeu în afara lui Dumnezeu. Rece! Ca de un obiect, nu din inimă.

³ Sursă web: <https://www.facebook.com/109609870833706/photos/a.110885974039429/247595247035167/>, accesată la 12. 05.2021.

⁴ Sursă web: <https://www.facebook.com/DanielaMarianaAcsinte/videos/2571069589655508>, minutul 2:04, accesată la 16. 03. 2021.

⁵ Sursă web: <https://www.facebook.com/109609870833706/videos/1498275243706613>, minutul 4:43, accesată la 12. 03. 2021.

Eu, când aud rostindu-se cuvântul Dumnezeu... Parcă nu suntem vrednici să rostim acest cuvânt, cuvântul «Dumnezeu». Și cu atâta ușurință îl repetăm cu toții acest cuvânt. Eu mă înspăimântez când văd oamenii, și credincioși și necredincioși, rostind cu atâta ușurință numele lui Dumnezeu. Este înspăimântător! Sau când văd pe foarte mulți vorbind despre Hristos ca de un om oarecare. Unul dintre profesorii de teologie L-a pus pe Hristos alături de Budha, de Mahomed și de Moise. Înțelegeți? Ori aceasta este o crimă extraordinară: să vorbim de Hristos ca de un obiect. Este teribil de dur și un mare păcat a vorbi cu atâta ușurință și cu atâta răceală despre Iisus Hristos. Ori, dumneavoastră, în primul rând, cei care doriți să ajungeți preoți, să căutați pe toate căile să-L aveți în sân, să-L aveți în inimă, în minte, în crez, pe Iisus Hristos. Să nu fie noapte în care vă culcați și zi în care vă treziți, fără de Hristos în minte!”⁶

Despre smerenie

„Smerenia ne ajută să ne eliberăm de dispreț și de toate închipuirile: că suntem mai grozavi, mai teribili decât alții... Mândria aduce disprețul față de alții, așa cum citim în pilda cu vameșul și fariseul. Fariseul avea toate calitățile, nu era minciună ce spunea! Postea, era un mare învățat, un iubitor de lege, un iubitor de neam, dar pe toate le anula prin mândria care îl împingea la dispreț: «Nu sunt ca ceilalți oameni!» (Luca 18, 11). Auzi, ce cuvânt îndrăzneț și ce cuvânt dureros; nu dur, ci dureros! Un om smerit privește totdeauna cu respect la toată lumea, vede calitățile tuturor oamenilor, vede darurile pe care le-a primit fiecare de la Dumnezeu. Un om smerit este un om lucid, un om realist.”⁷

Despre mândrie

„Când cunoști cât de micuț ești tu în fața lui Dumnezeu, când te vezi pe tine în fața Universului, că nu ești nici cât o găză, când gândești și aprofundezi toate acestea, te mai poți mândri? Poți să fii demn; există și, hai să zicem, o mândrie curată. Adică ai o ambiție față

⁶ Ibidem.

⁷ Sursă web: <https://www.facebook.com/1258471900886324/photos/a.1446000198800159/1446000168800162/>, accesată la 17. 05. 2021.

de satana: «Nu mă las eu călcat în picioare de tine, satană!» Nu este rău să ai această mândrie și maiestate. Asta nu mai e păcătoasă.»⁸

Despre lectură și scris

„Citind îți îmbogățești sufletul și îți verifici propria gândire, căutând unde ești tu în comparație cu ceilalți oameni care călătoresc, la fel ca și tine, pe calea cea tainică a vieții, spre eternitate și spre Dumnezeu. Călătoria este obositoare și grea, dar dragostea biruiește toate greutățile timpului și spațiului.”⁹

„Orice carte merită să o citești, în afară de cele care sunt mincinoase, în afară de cărțile care sunt dubioase, în afară de cărțile care sunt scrise cu pix diabolic, împotriva Adevărului, împotriva mântuirii, împotriva lui Dumnezeu; pe acelea nu ai voie să le citești. Dacă le citești faci o crimă. În poruncile bisericesti ce zice? Să nu citești cărți eretice! Îl vedeam pe un seminarist că citea pe timpul comuniștilor o carte de aceasta – niște broșuri împotriva religiei – și l-am întrebat ce face. Mi-a răspuns că se documentează. L-am certat atunci și i-am spus: «Guști din otrava care doar îți va otrăvi sufletul și nu vei putea scăpa de ideile pe care le vei citi. Va trebui mult și bine să te lupți, că mereu îți vor veni în căpățâna ta».”¹⁰

„Să dați mare importanță cititului! Și scrisului! Ce zice Eliade Rădulescu? «Scrieți, scrieți fraților, scrieți, numai scrieți». Nu poți concepe ca un intelectual să nu aibă un caiet unde să noteze și el câteva idei. A citit o carte, are niște impresii; s-a întâlnit cu cineva, scrie acolo... Așa îți dezvoltă gândirea și îți dezvoltă scrisul tău. Iar la citit nu trebuie renunțat, oricât de puțin timp am avea.”¹¹

Despre post

„Începem șapte săptămâni foarte sfinte, foarte importante. În timpul celor șapte săptămâni care încep acum nu e suficient să ne schimbăm mâncărurile, nu e destul să ne schimbăm alimentele sau regimul. Să ne dezbrăcăm de gândurile cele rele, să ne dezbrăcăm de

⁸ Sursă web: <https://www.facebook.com/1258471900886324/photos/a.1259286717471509/1442775875789258/>, accesată la 18. 04. 2021.

⁹ Sursă web: <https://www.facebook.com/109609870833706/videos/1498275243706613>, minutul 9:10, accesată la 12. 04. 2021.

¹⁰ *Ibidem.*

¹¹ *Ibidem.*

fapte, să ne schimbăm faptele. Așa cum zice: «Pocăiți-vă!» Cuvântul înseamnă schimbă-ți firea, schimbă-ți purtarea, schimbă-ți gândirea, schimbă-ți viața. Asta așteaptă, asta cere de la noi Dumnezeu în cele șapte sfinte săptămâni ale Postului Mare.»¹²

„Postul este de Dumnezeu rânduit și dat pentru mântuirea omului, și mântuirea sufletului, și mântuirea trupului. Și postul, mai ales, a fost rânduit de Sfânta Biserică a lui Hristos, ca prin post și rugăciune să ne pregătim pentru Marele Praznic: Dumnezeiasca sărbătoare a Învierii Domnului.»¹³

„Gândul la Dumnezeu, fraților! Inima la Dumnezeu, sufletul la Dumnezeu! Așa să petrecem acest frumos timp de primăvară, în care ne pregătim să sărbătorim, cu bucurie, Învierea lui Hristos. Eu mă rog lui Dumnezeu să petreceți cele șapte săptămâni în fapte bune, în rugăciune și în credință față de Dumnezeu.»¹⁴

Despre rugăciune

„Rugăciunea are darul de a face să picure în suflet neîncetatul izvor al bucuriei. Sufletul din care nu se înalță spre Cer glas de rugăciune este asemenea unei case pustii, plină de păienjeniș, locuită numai de păsările întunericului. Un suflet care nu se știe ruga nu va ști ce-i fericirea, chiar de ar avea toate bogățiile pământului. Rugăciunile și postul îi pot salva pe oameni de patimi, de vicii și de păcat. Dacă oamenii ar avea atâta încredere în Dumnezeu câtă încredere au în medici, s-ar vindeca de toate bolile. Rugăciunea adevărată este trudă sfântă.»¹⁵

Despre păcat

„După ce omul a căzut în păcat, cea mai mare pedeapsă ar fi fost viața eternă pe pământ, în stare de păcat. Să ne gândim: în starea de păcat, viața este total dezechilibrată, și atunci moartea a fost soluția prin care Dumnezeu a rânduit ca omul să fie eliberat, pentru un timp, de cătușele acestea fizice. Dacă noi, cu toții, am fi rămas nemuritori, în

¹² Sursă web: <https://www.facebook.com/watch/?ref=saved&v=814070965444235>, accesată la 02. 04. 2021.

¹³ *Ibidem.*

¹⁴ *Ibidem.*

¹⁵ Sursă web: <https://www.facebook.com/109609870833706/photos/a.110885974039429/255758392885519/>, accesată la 19. 04. 2021.

starea de păcat, să ne închipuim ce infern ar fi fost în viața omenească. Pentru Dumnezeu! E clar? E o binefacere, atunci, sfârșitul vieții? E! Nu vezi, atâția bătrâni care-și doresc moartea, este? Și omul când e bolnav sau omul când are o greutate, un tânăr când are o greutate, și el își dorește sfârșitul, fără să-și dea seama că moartea poate aduce o stare definitivă: ori fericire eternă, ori osândă eternă! Nu este altă cale. Moartea pune capăt acestor schimbări periodice.”¹⁶

Despre legătura cu părintele Iachint, starețul Mănăstirii Putna

„Am o veche legătură cu Putna, o importantă legătură. Da, când erau cele mai grele vremuri, a venit părintele Iachint la mine. Eu, pe vremea aceea, eram foarte tânăr și fără experiențe duhovnicești, dar cu trăire călugărească. A venit la mine foarte amărât, foarte trist, foarte speriat, părintele Iachint, și zice: «Mă strâmtorează din toate părțile autoritățile, mi-e în pericol libertatea, și am venit să mă retrag de acolo, să ies din gura puștii, și m-am gândit să vin la dumneata, la Rohia». Eu l-am ascultat, i-am zis: «Părinte Iachint, bine ai venit! Mă bucur din toată inima». Am luat masa și am plecat la plimbare în pădure. «Părinte Iachint, acum vreau să îți dau răspuns. Mi-ai spus greutățile pe care le ai, le cunosc și eu; și eu, când mă culc seara, nu știu dacă mă scol dimineața în același pat, dar asta e situația, în țara întreagă. Ți-am zis, uite, sfatul meu și rugămintea mea și poruncă, dacă vrei, duhovnicească, să te întorci înapoi de unde ai plecat, la Putna. Dacă trebuie, să mori la Putna; nu pleca de acolo, întoarce-te la Putna și rabdă și taci, și rabdă și nu vorbi nimic. Am învățat această taină și această virtute a tăcerii și a ascultării; tăceam și ascultam. Nu plec de aici! Împușcați-mă în fața mănăstirii, dar eu de aici nu plec viu, să fie clar! N-am nimic la mănăstire, n-am lăsat mama mea în vâlvă, plângând și strigându-mă prin tot satul, ca să fug.... Nu mi-i frică nici de arma voastră, nu mi-i frică de nimic; numai un singur dușman am, de care mi-i foarte frică, și dușmanul pe care-l am sunt eu: mi-i frică de mine, să nu calc legea lui Dumnezeu, și mi-i frică de Dumnezeu, să nu-L supăr pe Bunul Dumnezeu: De aceste două ființe mi-i frică. Așa, asta ți-i și răspunsul dumitale, părinte Iachint. Du-te liniștit! Nici o grijă! Dumnezeu veghează, nu ne-a părăsit Dumnezeu; vom scăpa și

¹⁶ Sursă web: <https://www.facebook.com/watch/?ref=saved&v=2677507865830867>, accesată la 04. 05. 2021.

de acestea...» Dați-vă seama, dacă eu eram de acord cu el, ce mare greșeală aș fi săvârșit.”¹⁷

Despre datoria femeii

„Primul lucru pe care este datorare femeia din timpurile noastre să-l împlinească este de a-și păstra cu grijă toate calitățile cu care a înzestrat-o Dumnezeu. Să își păstreze feminitatea cu farmecul ei luminat și curat, prin care femeia înseninează viața; să-și păzească integritatea morală, prin care (...) se poate impune și se poate face ascultată ca o regină. Să se îmbrace cu cel mai frumos veșmânt, cu haina imperială ce se numește demnitate.”¹⁸

Despre a nu fi nemulțumit

„Toate lucrurile sunt așa cum le privești. Dacă ești mereu nemulțumit, ești mereu nefericit. Cu nemulțumirea pe care o manifesti, tu ești cel care suferă; te otrăvești pe tine, personal, nu pe cei pe care îi judeci.”¹⁹

Despre răbdare

„Prin răbdare ajungi să-l iubești pe fratele tău, să-l ierți pe fratele tău, să-l respecti pe fratele tău, să vezi că-i mai bun decât tine, să vezi că-i mai frumos decât tine, să vezi că-i mai harnic decât tine. Prin răbdare le vezi pe toate acestea. Abia atunci te ridici.”²⁰

Despre dor

„Trebuie să ne păstrăm și să ne cultivăm dorul de Dumnezeu, dorul de Maica Domnului, dorul de sfinți. Să căutăm să anulăm

¹⁷ Sursă web: <https://www.facebook.com/watch/?ref=saved&v=347356413104567>, accesată la 12. 04. 2021.

¹⁸ Sursă web: <https://www.facebook.com/1258471900886324/photos/a.1259286717471509/1454845694582276/>, accesată la 18. 05. 2021.

¹⁹ Sursă web: <https://www.facebook.com/1258471900886324/photos/a.1259286717471509/1444756908924488/>, accesată la 16. 05. 2021.

²⁰ Sursă web: <https://www.facebook.com/109609870833706/photos/a.110885974039429/254393976355294/>, accesat la 21. 04. 2021.

barierele care ne răcesc sufletește, care ne împietresc, prin care uităm de Dumnezeu și de semenii."²¹

Aceste cuvinte reprezintă doar o mică parte din înțelepciunea Înaltpreasfinției Sale. Ele vor dăinui peste veacuri și vor mărturisi despre Voievodul spiritual al Maramureșului.

Nu rămâne decât să nădăjduim că ne vom întâlni cu Înaltpreasfinția Sa, la Poarta Raiului, așa cum ne-a făgăduit. Până atunci, să încercăm să împlinim cuvintele lui: „*Nu lăsați candelile să se stingă, nu lăsați clopotele să tacă, nu lăsați bisericile să se pustiască, nu lăsați viața sufletelor voastre să îmbătrânească.*”²²

Bibliografie

Biblia sau Sfânta Scriptură, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 2008.

www.facebook.com

www.youtube.com

²¹ Sursă web: <https://www.facebook.com/ManastireaNiculaOficial/photos/a.754405284726905/1870203753147047/>, accesată la 15. 05. 2021.

²² Sursă web: <https://www.facebook.com/109609870833706/photos/a.110885974039429/253098899818135/>, accesată la 16. 05. 2021.

FILE DE ALBUM

1942, Rohia

1952, Rohia

1955, Rohia

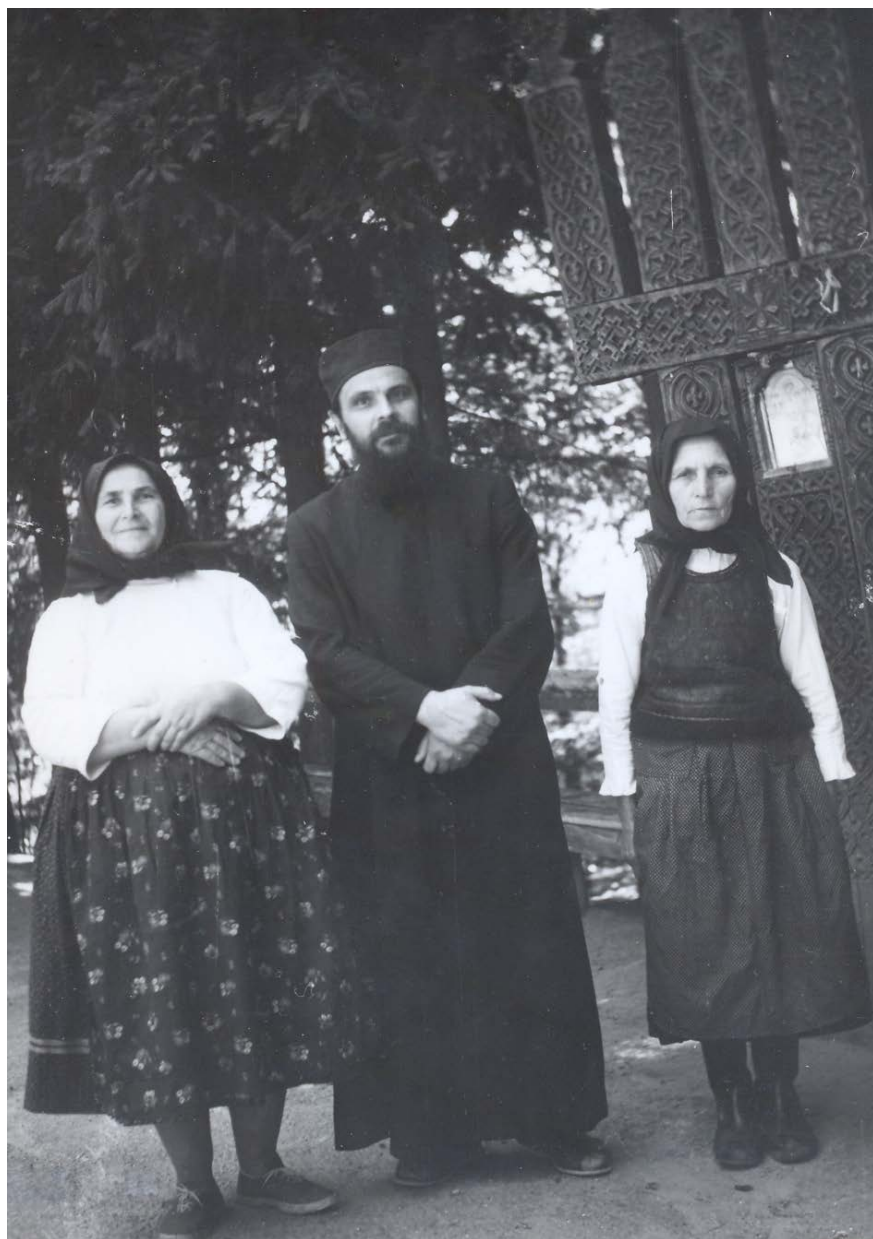
1955, Rohia

1956, Rohia

1959, Rohia

1964, Rohia

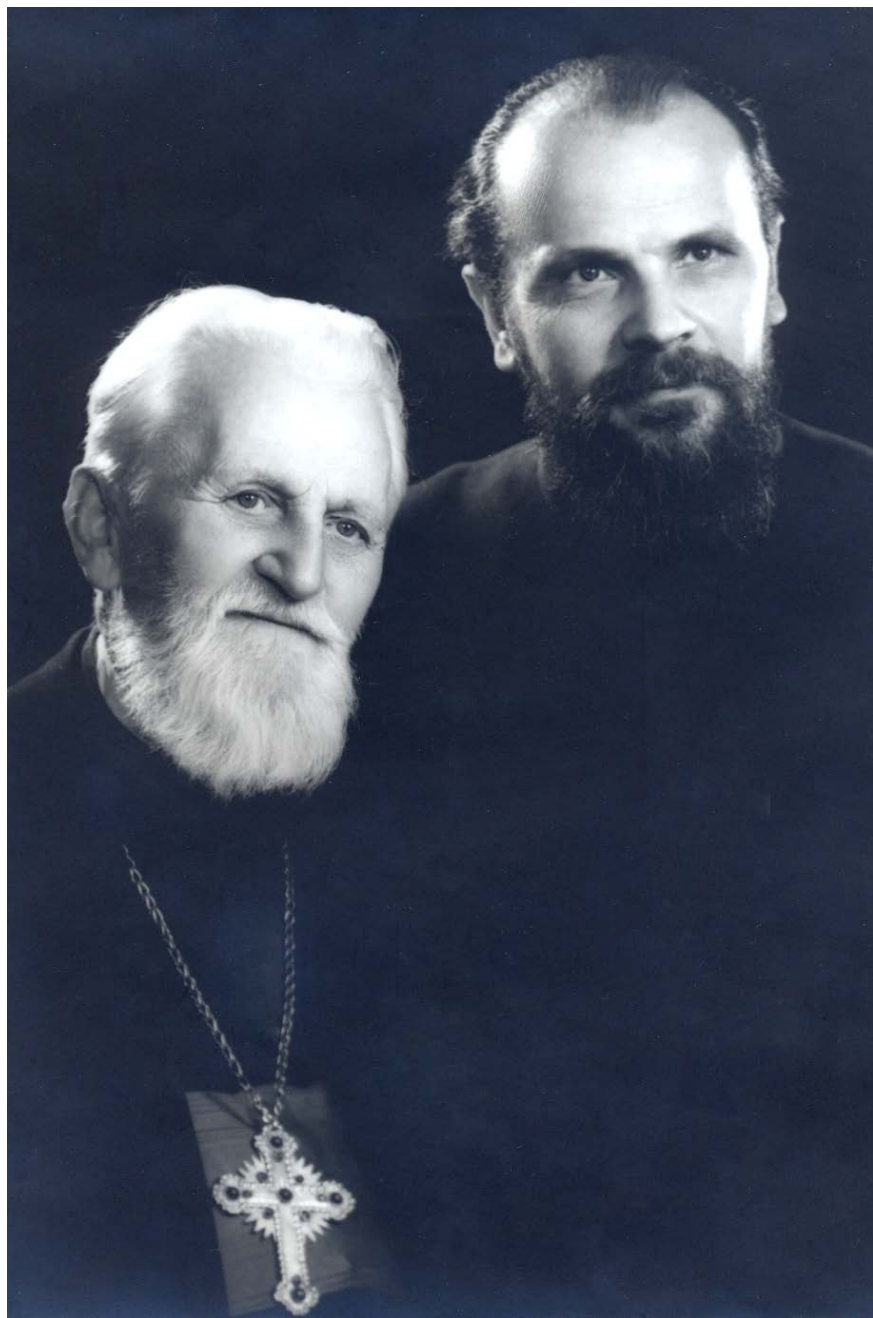
1965

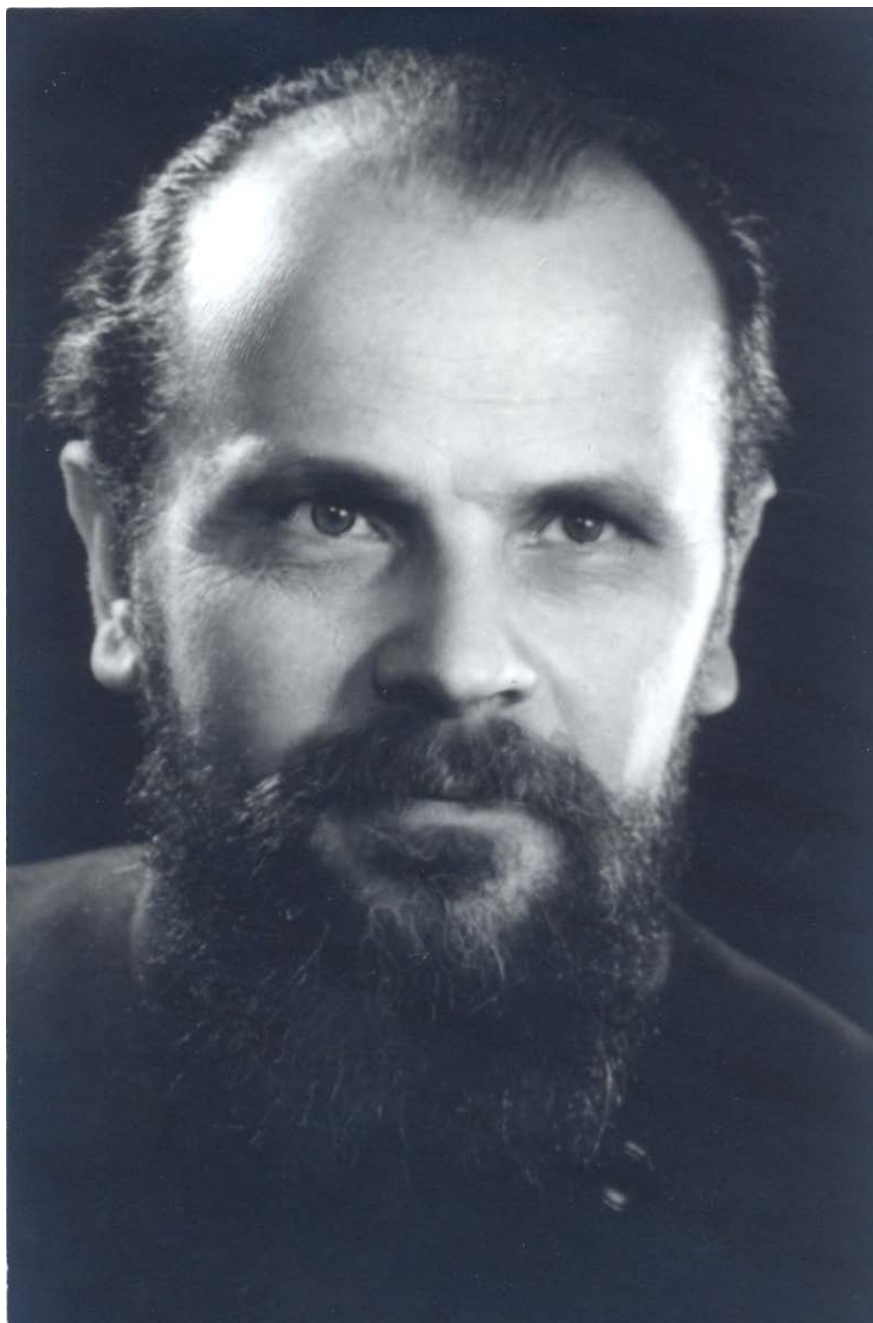
1966, Sibiu

1966, Sibiu

1967

1967

1968, Rohia

1969, Rohia

1980, Cluj-Napoca

1983, Plopiș

1992, Rohia

1992, Rohia

1992

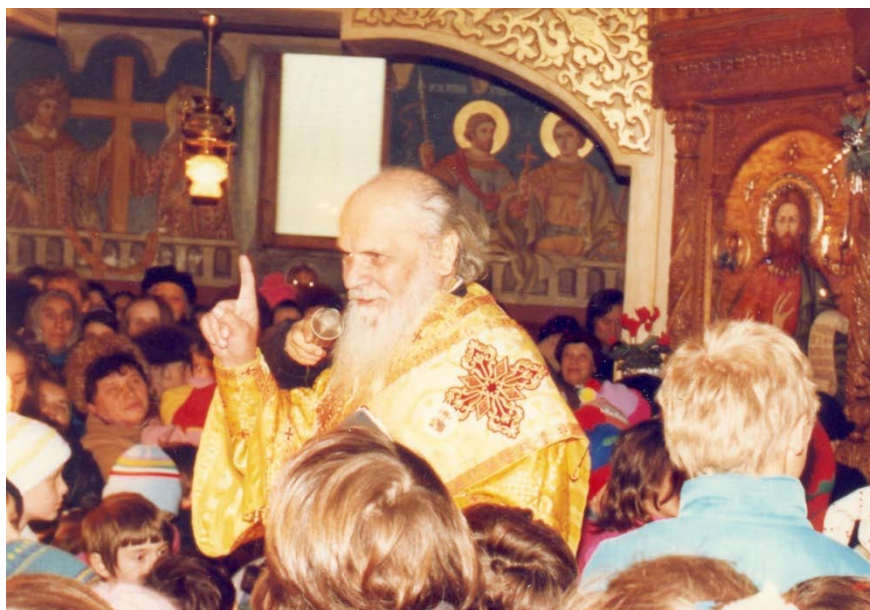
1992, Suciul de Sus

1993, Rohia

1994, Baia Mare

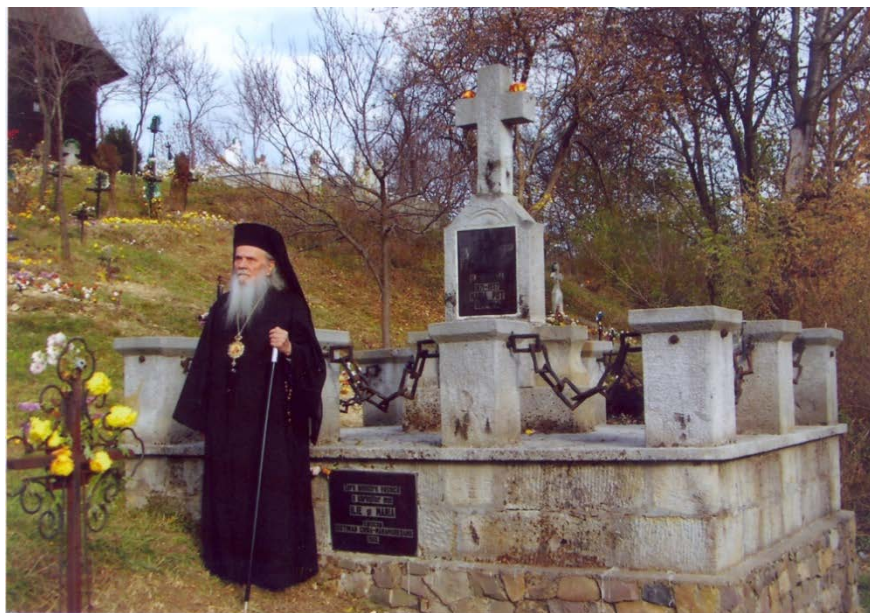
1996, Baia Mare

1998, Baia Mare

2004, Baia Mare

2005, Plopiș

2012, Baia Mare

2014

2015, Rohia

2016, Baia Mare